درېیمه زاویه (فیسبوکي لیکنې او خاطرې)

لیکوال: **شاه محمود میاخېل**

کمپوز: **لیکوال**

ډیزاین چارې: **رحمن الله بهیر**

چاپشمېر: **۲۰۰۰**

چاپکال: **۱۳۹۵ل/2016**

چاپ وار: **لومړی**

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریېمه زاویه

انسان د خپل عقل او شعور له امله اشرف المخلوقات دی. عقل او شعور دی چې انسان یې له فردي ژونده ټولنیز ژوند ته راویستی دی. انسانانو په ټولنیز ژوند کې له یو بل سره د افهام او تفهیم لپاره ژبه رامنځته کړه، د ټولنیز ژوند د تنظیم لپاره یې اصول وضعه کړل، ټولنې، دولتونه او نړۍ یې رامنځته کړه. د انسان د عقل تقاضا دا ده چې په ټولنیز ژوند کې خپل ځان او نورو ته خیر ورسوي او له زیان څخه ځان او ټولنه وساتي.

د نړۍ انسانان په خپل ټولنیز ژوند کې چې کله هم له یوې ستونزې او ننګونې سره مخ شوي دي، نو د حل په موخه یې خپل عقل په کار اچولی دی. د نننۍ نړۍ ګڼ اختراعات او پرمختګونه د دې ادعا غوره ثبوت او په نړۍ کې د ګڼو ټولنیزو اصولو او قوانینو شتون د انسان د معقولیت دلیل ګڼل کېدای شي. انسان د خپل عقل په مرسته او کارونې همداسې قدم په قدم وړاندې راغلی دی. فرضاً د څپلۍ یا بوټ تصور هغه مهال له لومړي انسان سره پیدا شوی، کله یې چې پښه کې اغزی تللی او چې ساړه یې شوي

دي، نو د بالاپوش پیدا کولو فکر یې کړی دی. همداسې یې د نړۍ بېلابېلو لویو وچو ته د سفر لپاره یې بېړۍ او الوتکې اختراع کړي دي.

ښايي په نړۍ کې هغه ملتونه ډېر معقول وګڼل شي چې انسانیت او انساني ټولنې ته یې ډېر خیر رسولی وي. که د معقولیت دا تول معقول وي، نو زه نه پوهېږم چې افغانان به په نړیواله سطحه چېرته راشي؟

داسې هم نه ده چې ګڼې موږ په خپله ټولنه کې - پخوا او اوس - داسې معقول انسانان نه درلودل یا یې نه لرو چې د خپلې ټولنې لپاره یې فکر او عمل کړی وي؛ خو کله چې ټولنه په مجموع کې د عقل پر ځای د خپلو احساساتو پر پوکاڼېو ولاړه وي؛ نو هلته د معقولو انسانانو شتون په استثناءاتو کې راځي او د معقولو انسانانو معقولې تیورۍ او نظریې د ټولنې وګړیو ته نامعقولې ښکاري؛ ځکه چې ټولنه د جمعي عقل تابع ده، نه د فردي هغه.

زه په خپل فردي ژوند کې – له ماشومتوبه تر اوسه – د هېواد او نړۍ د لویو او نومیالیو خلکو له ژوند لیکونو سره علاقه لرم. د هغوی د بریالیتوبونو په کیسو کې د خپل بري لپاره لارې ګورم او د هغوی له ستونزمن ژوند نه د خپلې ستونزمنې زنده ګۍ لپاره حوصلې تر لاسه کوم. ما د ډېرو لیکوالو، مشهورو څېرو او شخصیتونو کتابونه لوستي دي او له هر یو نه مې د خپلې مترې په کچه ګټنه کړې ده. په دې وروستیو کې مې له ښاغلي شاه محمود میاخېل سره بلدتیا پیدا شوه او په کابل کې ورسره یوه شپه د ناستې پر مهال یې خپل ټول کتابونه راته په خپل لاس ډالۍ کړل. د دې تر څنګ یې د خپل یو ناچاپ کتاب سافټ کاپي هم راکړه چې زه یې ولولم او په ځینو برخو کې که وکولای شم، ژبنۍ او لیکنۍ تېروتنې په کې سمې کړم. زه زیاتره په کمپیوټر کې د ملګرو د کتابونو او لیکنو له ایډیټه ډېر کرېږم او ښايي تصادف داسې وي چې زه پرې ډېر اوړم هم. په لومړي سر کې د ښاغلي میاخېل صیب کتاب ته هم ځورېدم چې څنګه به مې ترې خدای خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي؛ خو کله مې چې پر ايډيټ – لوستنې پيل وکړ؛ نو د کتاب د موضوعاتو دلچسپۍ داسې واخيستم چې زياتره به يې د نورو کارونو او مطالعې وخت هم راڅخه نيوه. د کتاب ايډيټ زما لپاره تر ټولو غوره مطالعه وه. مياخېل صاحب دا ليکنې د خپل فيسبوک له دېوال څخه راټولې کړي دي او ما تر پايه ولوستلې. د کتاب له پای ته رسولو وروسته مې ښاغلی مياخېل هم تر يوې اندازې وپېژانده، له فکر او نظر نه يې هم خبر شوم.

په دې کتاب کې ښاغلی مياخېل د يو معقول افغان[۱] په توګه په مجموع کې خپلې ټولنې ته او په ځانګړې توګه د ټولنې سياست، حکومتوالۍ، ادارې، د قانون حاکميت، فساد، له دنيا سره اړيکو، ټاکنو او ګڼو نورو موضوعاتو ته کتنه کړې ده. مياخېل صاحب د ټولنې د عيني واقعيتونو په رڼا کې موضوعات شنلي دي، وړانديزونه يې کړي دي او ځای ځای يې خپلې تجربې او د سترګو ليدلي حالونه ليکلي دي. د دې کتاب لوستنه لوستونکيو ته د خپلې ټولنې د تنظيم، سوکالۍ او له بحران څخه د راوتو ډېرې ساده، اسانه او ارزانه لارې چارې په ګوته کوي. هره ليکنه په مستقيم او نامستقيم ډول فرد فرد خپلو مسووليتونو ته په پام کې کوي او هڅه شوې ده چې د ټولنې فرد فرد د ژوند په ټولو چارو کې معقول اوسي او معقول پاتې شي. مياخېل صيب په نامستقيمه توګه (احساساتي کېدل) رد کړي دي او د افغاني ټولنې د ټولو ستونزو ريښه يې ورپورې تړلې ده. په کتاب کې مياخېل صاحب خپل لوستونکي په عملي ژوند کې استدلال او منطق ته هڅوي، پر ځان يې ويسا کوي او د انسان د پرمختګ لپاره ډېر ساده او عامفهمه فورمول ورته مخې ته ږدي چې هغه کار کول او ستونزو او ننګونو ته نه تسليمېدل دي. دا کتاب

[۱]: دلته له معقوليت نه موخه(نه احساساتي کېدل) دي. زموږ زياتره ليکوال په احساساتي او جذباتي انداز ليکل کوي او د ټولنې عيني واقعيتونو ته نه ګوري، دوی پر خپل خيال او تصور ډېر باور لري، نسبت د ټولنې عيني واقعيتونو ته.

که له يوې خوا د مياخېل صاحب د فکر او نظر بيان دی؛ نو له بلې خوا زموږ د ټولنې پېژندنه هم ده، ځکه چې مياخېل صيب زموږ د ټولنې ګڼې ورځنۍ ستونزې په کې رااخيستې دي او هرې يوې ته يې د خپل فکر و نظر مطابق حل لارې بيان کړې دي.

له مياخېل صاحب سره زما د شناخت له مخې زه د هغه پر بوختياوو اګاه يم، د هغه کاري او کورنۍ بوختياوې او ولسي ناستې پاستې ته چې انسان ګوري نو باور يې نه راځي چې دا ډول يو شخص دې ليکلو او بيا په فيسبوک کې د خپلو خورو ورو ليکنو راټولولو ته وخت پيدا کړای شي؛ خو کله چې انسان د يو منظم ژوند درلودونکی وي، نو په مهالوېش کې دا کار هم ځايولی شي. ما د مياخېل صاحب يو بل کتاب Understanding of Afghanistan هم لوستی. دا کتاب په انګليسي ژبه د ښاغلي مياخېل د خپرو شويو مقالو ټولګه ده چې په بېلابېلو مقالو کې يې نړيوالو او د انګليسي ژبې لوستونکو ته د افغانستان د ټولنې، حکومتدارۍ، ادارې، د قانون حاکميت او ... برخو کې معلوماتي او تحليلي موضوعات وړاندې کړي دي. د يادو مقالو لپاره تر ټولو مهمه مسئله دا ده چې نړيوالو څېړنيزو ادارو، معتبرو ورځپاڼو او ژورنالونو دا مقالې خپرې کړي دي. زما په اند موږ په افغانستان کې – يا هم له افغانستانه بهر افغانانو کې – ډېر کم داسې افغانان لرو چې هم په ملي ژبو او هم په نړيوالو ژبو د افغانستان په اړه ليکنې وکړي او خپرې يې کړي. مياخېل صاحب همېشه په ډېرو معتبرو او نړيوالو ادارو کې پر دندو بوخت پاتې شوی دی او د افغانستان د ټولنې، دولتدارۍ او د قانون د حاکميت په برخه کې د ګڼو تجربو درلودونکی دی. زه حيران يم چې زموږ حکومت د دغسې وړ او پوهو کسانو له تجربو څخه ولې ګټنه نه شي کولای؟

په هر حال، زه نه غواړم خپلې خبرې بېځايه اوږدې کړم، زه دا کتاب او د ښاغلي مياخېل صاحب نور کتابونه زموږ ټولنيز – سياسي ژوند ته له يوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيمې زاويې څخه کتنه ګڼم. دا کتنه نه د پاروونکو احساساتو له زاويې ده او نه هم د خاموشه کوونکو جذباتو له زاويې، بلکې دا کتنه د معقوليت له زاويې ده او د معقوليت دا درېيمه زاويه دې مور، او تاسې ټولو ته مبارک وي.

درنښت

هجرت الله اختيار

د ۱۳۹٤ل کال د کب ۲۰مه

ننګرهار پوهنتون، درونټه

بسم الله الرحمن الرحيم

د سرخبرې

دا کتـاب د مخکتـاب دويمـه برخـه ده. مخکتـاب دوه برخـې درلـودې: لومړۍ برخه يې د ښه حکومتدارۍ پـه هکلـه زمـا يـوه مقالـه وه، چـې د دې مقالې مينه والو دا مقاله په مختلفو مجلو او د انټرنېټ په سـايټونو کـې څـو ځلې خپره کړې وه؛ نو بيا ما دا مقاله د مخکتاب لومړۍ برخه غوره کړه ځکه چې زما د فيسبوک د ليکنو او بحثونو موضوع په ښه حکومتدارۍ څرخېدله. د دې کتاب محتوا هم د ښه حکومتدارۍ پورې تړاو لري.

د مخکتاب دويمه برخه ليکنې د فيسبوک له لارې خپرې شوي ليکنـې وي چې په سلهاوو تبصـرې، وړانديزونـه او نيـوکې پـرې د فيسـبوک دوسـتانو او ملګرو کړې وې؛ نو ما دا ټولې ليکنې د کتاب په شکل چاپ کړې ترڅـو هغـه لوستونکي چې انټرنېټ ته لاسرسی نه لري او يا له مـا سره پـه فيسـبوک کـې انډيوالان نه دي هم ترې ګټه واخلي. زما په نظر دا کتاب د پښتو په ادبيـاتو کې لومړنې مجموعه وه، چې يو څوک دې د فيسبوک خپلې ليکنـې د کتـاب په شکل چاپ کړي.

دا پوښتنه به له دوستانو سره پيدا شي، چې څنګه ما په دې کتاب چـې دا هم د فيسـبوک د ليکنـو دويـم ټـوک دی د درېيمـې زاوې نـوم کېښـود. هـر ليکنه اديت او بيا کتنې ته اړتيا لري؛ نو مـا پـه لـومړي سرکـې د خپـل ګـران همکار اسدالله ساحل نه هيله وکړه، چې د تېر په شان د دې کتاب پـه اډيـټ او بيا کتنې باندې کار وکړي او چاپ ته يې اماده کړي. ساحل صيب بـې لـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چون او چرا دا دنده ومنله خو دا راته پته وه، چې دی هم ډېر کاري او شخصي مصروفیتونه لري؛ نو د دې کتاب اډیټ، ډېزاین او صحافت به یو څه وخت واخلي.

استاد عبدالبصیر سباوون راته څه موده دمخه وویلې، چې استاد هجرت الله اختیار په اډیټ او د کتاب په کتنې کې تکړه دی او شاید هغه به درته دا کار ډېر ژر وکړي. استاد اختیار صیب سره مې چې اړیکه ونیوله، هغه په پوره مینه او اخلاص سره لېواتیا وښودله او د کتاب سافټ کاپي مې ورته ولېږله. کله چې اختیار صیب په کتاب کار وکړ؛ نو راته یې وویلې چې که د دی کتاب نوم بدل شي؛ نو دا به ښه وي ځکه د کتاب محتوا مهمه ده او زموږ د ولس د اوسني حالاتو په هکله ښې لیکنې لري؛ نو که یوازې مخکتاب دویم ټوک نوم پرې کېښودل شي شاید د کتاب د عنوان په خاطر خلک ورته لږ اهمیت ورکړي که څه هم فیسبوک د نن وخت د مهمو ټولنیزو وسیلو ښه وسیله ده. ما اختیار صیب ته وویلې چې ته ورته یو نوم غوره کړه او بیا به پرې مشوره وکړو.

د مارچ په ۱۱مه نېټه، اختیار صیب، سباوون صیب او ډاکتر صیب سید قاهر عاطف کونړ ته یو ځای په موټر کې روان وو؛ نو په لاره کې راته اختیار صیب وویلې، چې ده د کتاب لپاره د دریيمې زاویې نوم غوره کړی دی او علت یې دا دی چې په ټولنه کې یو تعداد کسان داسې دي، چې ولس په احساساتو راولي؛ خو د مسایلو لپاره د حل لارو چارو وړاندیز نه کوي. همدا شان یو تعداد کسان دومره منفي نظرونه لري چې همېشه غواړي چې د ولس احساسات ووژني. اما په دې کتاب کې د ورځني ژوند داسې مسایل مطرح شوي، چې همېشه ترې سړی ګټه اخیستلی شي او هم ځوانان سمې لار ته تشویق کېدلی شي؛ نو د ده په نظر دا دریيمه لار ده. د اختیار صیب

استدلال مې خوښ شو؛ ځکه زه هم د افراط او تفریط پلوی نه یم او منځنۍ لار یا خیرالامور اوسطها مو خوښه ده.

زه په لومړي سره د استاد هجرت الله اختیار نه مننه کوم چې هم یې د کتاب لپاره ښه نوم غوره کړ، هم یې اډیټ ورته وکړ او هم یې راته خپل ورور بهیر خان معرفي کړ، چې ښه ډیزاینر دی او د کتاب د چاپ ستونځې به هم په غاړه واخلي او دا کتاب به ډېر ژر چاپ کړي. زه د دواړو ورونو د کار او صمیمیت نه مننه کوم او الله تعالی دې هرچا ته همداسې ورور ورکړي چې هم استعداد ولري او هم د خپل ورور دوستان او ملګري خپل دوستان او ملګري وګڼي.

همدا شان زه د ټولو هغه دوستانو نه چې زما په لیکنو یې نیوکې کړي او په دې بحثونو کې شریک شوي دي د زړه له کومې مننه کوم. زه د ټولو دوستانو نظریاتو او ښه نیت ته په درنښت سره ګورم ولو که زموږ تحلیلونه، لرلید او وړاندیزونه سره متفاوت هم و. زما دا لیکنې همېشه ډېرې مختصرې وي او که تفصیل ته ځو؛ نو په هره لیکنه باندې یو کتاب لیکل کېدی شي. زما په دې لیکنو کې یو پیغام شته او دا زما د ژوند د تجربو، د خپلې ټولنې نه د برداشت او ټولنیز مشکلاتو په اړوند لیکنې دي، چې وړاندیزونه هم په کې شته دی.

دا دی اوس دا ټولګه تاسې درنو دوستانو او لوستونکو ته وړاندې کوم دا چې دا لیکنې ښې دي او که نه، زه هم پرې نه پوهېږم؛ خو دا زما د زړه خبرې دي او خدای دې وکړي، چې د لوستونکو خوښې شي او زموږ ځوان نسل ترې ګټه واخلي.

د دې نه برسیره د مخکتاب د لومړي ټوک په تصحیح کې محمد حسن حسام صیب چې شاعر، لیکوال او قومي مشر و ډېر زیات زحمت ګاللی و او خپل قیمتي وخت یې د هغه کتاب په تصحیح کې لږولی و. دا چې حسام

(c) ketabton.com: The Digital Library

صیب نن زموږ په منځ کې نشته یو ځل بیا یې یادونه کوم. که حسام صیب ژوندی وی؛ نو زما سل په سلو کې دا یقین دی، چې د دې کتاب په برخه کې به یې هم پوره مرسته کړې وه. حسام صیب دی الله تعالی وبښي او جنت فردوس دوعا ورته کوم. روح دی ښاد وي.

په مینه او درنښت

شاه محمود میاخېل

کابل- افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکلړ

سرلیک **مخ**

د مارشال فهيم مړينه........ ۸
ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه سترې دی ۹
په ټولټاکنو کې يوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخليک ۱۳
بېطرفي د انتخاباتو د کميسيونونو ۱۴
د انتخاباتو لپاره غټ تهديد خرابه هوا ده نه د طالبانو تهديد او ۱۵
د جمهورې رياست د پايلو په هکله تشويش ۱۵
ارزښت بايد د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره ۱۶
ارزښتونه ۱۷
د افغان رايو ته احترام په کار دی ۲۰
زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی ۲۲
د جمهوري رياست د انتخاباتو دويم پړاو اعلان شو ۲۶
کونړ ته بايد په درنه سترګه وکتل شي ۲۷
د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور ۲۸
معيبوبه او مريض ځوانان د معيبوبې ۳۰
ټولنې زېږنده ده ۳۰
د جوزا ۲۴مې نېټې دويم پړاو ټولټاکنو ۳۱
ته چمتوالی ۳۱
په ديموکراټيکه پروسه کې ګډونکی ۳۳

او بايلونکی نشته دی ۳۳
د کونړ بد نامه مشهورو ځېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟ ۳۴
همدا يې غر همدا يې کربوړي ۳۶
د فيسبوک ملګرو ته کورنی کار ۳۷
جمهور رئيس کرزی بايد د وکيلانو د حقوقو قانون ۳۸
توشېح نه کړي ۳۸
د افغانستان جسد څنګه له خاورو نه ۳۹
ژوندی راوکاږو؟ ۳۹
د هاني مون، ماه عسل، يا د شاتو مياشت ۴۱
تلويزونې مناظرې جان کنيدي کامياب کړ ۴۹
د حشمت کرزي وژنه ۵۳
اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي ۵۷
غوايي لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نيولي ۵۸
هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد ۶۰
د راپاڅو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونيسي؟ ۶۲
وايي چې له ناپوهه دوست نه هوښيار دښمن هم ښه دی ۶۵
ما د خداې لپاره يار ليدلی نه دی ۶۷
کله به دا ځينې کسان قانع شي چې دوی شيخ فاني دي؟ ۶۹
د شهزاده چارلس اډوارد قصه ۷۲
د فيسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې ۷۴
د انتخاباتو مستقل کميسيون نن ډاکټر صيب اشرف غني احمدزی ۷۶
ډاکټر صيب اشرف غني ته مشورې ۷۷
اهداف و تشکيلات حکومتداري ی خوب ۸۷
د خوشحالۍ اوښکې به تويوم ۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وینا د وحدت ملي حکومت له ۹۳
ارزښت، اهمیت، معیار او تعداد د دولتي چوکیو ۹۳
د انتخاباتو د رایه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟ ۹۴
یو لاروي ته د ملا نصرالدین ځواب ۹۵
د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی.......................................۹۶
فساد او فاسدین ټولنه خوسا کوي ۹۸
په افغانستان کې د هېڅ شي کمبود نشته خو هېڅ نه لرو! څه مطلب؟...۹۹
ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په ۱۰۲
جنګ ښه دی که صلحه؟...۱۰۳
د عزیزتوت او ښایسته توب ترمنځ توپیر ۱۰۴
د شخصیت وژنې او د پالیسۍ پر سر د اختلاف نظر توپیر ۱۰۷
د مافیایي نظامونو عمده خاصیت ۱۱۵
Multitasking یا په یوه وخت کې څو کارونه کول..........................۱۱۶
انماالاعمال باالنیات ۱۱۷
مننه او په اخره کې یو وړاندیز ۱۲۰
د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد ۱۲۴
په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او یو وړوکی غوندې وړاندیز ۱۲۵
یوه مهمه وینا او یوه وړه تبصره ۱۲۶
آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟............................۱۳۱
د دیترویت په هوایي ډګر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد...... ۱۳۲
امریکایان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره......... ۱۳۴
ایا نیوکې یا انتقاد خیانت دی؟... ۱۴۳
فیسبوکي تا ویلې ماویلې...۱۴۴
د ماشومانو د ورځې په یاد!... ۱۴۶

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول ۱۴۷
د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه.......................... ۱۵۱
مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یوو.. ۱۵۴
بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي.................................. ۱۵۶
د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې ۱۶۳
د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه...................................... ۱٦٤
نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو.................................. ۱۶۵
د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز ۱۶۵
میانه روی ښه شی دی.. ۱۶۶
زمونږ د معیارونو تله ډېره ټیټه ده ۱۶۷
احساساتي ولس او احساساتي مشران ۱۷۲
پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي ۱۷۲
د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ ۱۷۳
څوک د مډالونو مستحق دی؟.. ۱۷۴
د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کمیسیون د پریکړو سره مخالفت....... ۱۷۵
د انتخاباتو په هکله د کابینې د تېرې شپې د پریکړې هرکلی............ ۱۹۰
کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل.. ۱۹۰
د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي ۱۹۲
اخلاق او میانه روي ۱۹۲
څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟ ۱۹۳
د نظام او د حکومت د تغیر تر منځ فرق ۱۹۴
د لوی اختر مبارکي.. ۱۹۶
د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟..... ۱۹۷
بې نقشې حکومتداري نه کېږي ۲۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معلم د ورځې ياد ۲۰۸
طمعه بد شی دی ۲۰۹
يوه دلچسپه معلومات ۲۱۰
د جنگونو انواع.. ۲۱۱
د چاپلوسانو پر ضد مبارزه.. ۲۱۴
د پوليسو د زونونو جوړول... ۲۱۷
د امريکايي قواو د شتون په هکله د تحليگرانو تحليل ۲۱۹
افسوس د افغانستان د خارجه ديپلوماسۍ او د حکومت په حال ۲۲۰
د چين د جمهور رئيس د مرستيال د سفر په هکله خوشبيني او ۲۲۴
د رژيمونو د چارواکو سمبولونه.................................... ۲۲۹
ښار جوړولو وزارت د خليل الله فيروزي د بند يوکلنه کليزه په ۲۳۰
ما تنها ملتی هستيم که ملا نصرالدنی تصميم ميگريم................. ۲۳۳
بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي............................. ۲۳۴
د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟............................... ۲۳۵
د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله................................. ۲۳۷
د مايوسۍ نښه ۲۳۹
د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډيپلوماسي.......................... ۲۳۹
د اسيا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې ۲۴۲
ايا استخباراتي جگړه مونږ گټلی شو؟.............................. ۲۴۳
دومره بار يوسه چې خومره ځای ته رسول شې...................... ۲۴۴
څنگه ولس او حکومت يوه سندره زمزمه کړي؟...................... ۲۴۵
انفرادي تصاميم همېشه اجتماعي اغېز لري ۲۴۷
کاشکې چې په دې بعضې مسايلو نه پوهېدای؟؟؟؟؟ نو به نه ۲۴۸
د شېخ چلي پروژه... ۲۴۸

زما د ژوند د سياست د لومړنيو زده کړو ځای.......................... ۲۵۰
دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟ ۲۵۲
د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنيني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه ... ۲۵۳
د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د يرغل ورځ ۲۵۵
خبرتيا ۲۵۶
د امريکا د ويرجينيا ايالت کې دالس هوايي ډگر سره نږدې د ۲۵۷
يوه خاطره د شهيد سردار احمد په ياد ۲۵۸
د پکتيکا د ارگون د پېښې غندنه ۲۵۹
د تليفونو د کمپنيو غلا په ښکاره ورځ ۲۶۰
مديريت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري ۲۶۲
ياره! دا جان کيري راته ډېر ډېر مه ځلوئ............................ ۲۶۷
د والدينو مسووليت د اولادونو پر وړاندې............................ ۲۷۱
څنگه په امريکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت ۲۷۳
د پکتيکا د يحيی خيلو دردونکې پېښه ۲۷۵
د نږدې ملگري محمد حسن حسام مړينه............................. ۲۷۶
د خوست تراژيدونکې پېښه او برمنگهم کې د نيالگيو ايښودل......... ۲۷۸
عجيبه دنيا ده ۲۸۰
وايې افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي...................... ۲۸۱
لاندې انځو ته په ښه دقت سره وگورئ................................ ۲۸۱
د اختر د ورځې د لمسو رالېږل شوې تحفه ۲۸۳
په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي ۲۸۹
په مادريد کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله........................ ۲۹۰
د الحاج محمد حسن حسام صيب په ياد ۲۹۳
د اوښتون ټولنې له خوا ستاينليک ۲۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟ ۲۹۹
په شگو کې ژوند ۳۰۰

د مارشال فهيم مړينه

د فروري نهمه نېټه، کال ۰۱۲۰۱۴ م

نن سهار راته د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت مرستيال او زما نږدې دوست او ملگري پوهنمل غلام نبی فراهي تليفون وکړ چې د جمهوري رياست لـومړی مرستيال مارشال محمد قسيم فهيم په حق ورسېد. د ده مړينـه لا مطبوعـاتو نه وه تاييد کړې نو ما په فېسبوک کې د ده د غمرازۍ په خاطر وليکل:

مارشـال محمـد قسـيم فهـيم د افغانسـتان د جمهـوري رياسـت لـومړی مرستيال د ورپېښې ناروغۍ له امله نن وفات شو. انا لله و انـا اليـه راجعـون. الله دې جنت فردوس نصيب کړي، د ده کورنۍ او دوسـتانو تـه صـبر جميـل غواړم. يوه مهمه خوبي چې مارشال صيب درلوده هغه دا وه چې څـه يـې پـه زړه و هغه به يې په خوله هم ويلې. روح دې يې ښاد وي.

احمد الله فولاد ليکلی و چې خدای دې يې نه بښي، نو مـا ورتـه پـه ځـواب کې وليکل:

الله تعالی ښه پوهېږي چې څوک بښي او که نه خو مسلمانانو ته دا په کـار ده چې د بښنې دوعا په مړي پسې وکړي. که چا ښه کړي وي که بد هغه به په دې دنيا کې تاريخ قضاوت کوي او په هغې دنيا کې الله تعالی هـر چـا تـه خپل ثواب د هغه د اعمالو په اندازه ورکوي. نو فکر کوم چـې ټولـو دوسـتانو ته په کار ده چې په خپلو ليکنو کې لږ فکر وکړي او هغه څه چې په يـو مـړي پسې يې ويل مناسب نه دي، بايد ونه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه ستړی دی

۲۲ مارچ ۲۰۱۴ م کال د حمل دویمه نېټه، ۱۳۹۳ هجری شمسی کال

درنو دوستانو! تاسې ټولو ته د ۱۳۹۳ هجري شمسي نوي کال مبارکي وایم. خدای دې وکړي چې د دې کال د راتلونکې میاشتې په ټولټاکنو کې له درغلیو نه پرته یو ښه حکومت رامنځته شي تر څو د افغانستان د خلکو تشویش نه ډک ژوند ته د پای ټکی کیږدي. زیاتو ولایتونو ته چې ما په تېرو دوو میاشتو کې سفرونه کړي او همدا نن د ننګرهار او کونړ نه کابل ته راغلم ، په کلیو، بانډو او ښارونو کې چې ما د خپلو ولسونو پوهه او عامه پوهاوی ولید نو دا امید رابښي چې زموږ ولس اوس بیدا ره شوی او په ټولټاکنو کې به برخه اخلي او د افغاستان د سیاسي حالاتو په هکله بې تفاوته نه دی. همدا ولس به په ټولټاکنو کې د درغلیو مخه هم نیسي. ولس د موجوده حالت او د هغه د بدتر دوام نه ستړي او پکو دی او مثبت تغیر ته امید واره دی. ما د ۲۰۰۹ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ ډېر زیات مثبت تفاوتونه ولیدل.

حیات پیاوړي صیب د پورته لیکنې په هکله لیکلي و:

میاخېل صاحب ستا دې هم نوی کال مبارک وي خو د دې کال د راتلونکې میاشتې په ټولټاکنو کې له درغلیو نه پرته یو ښه حکومت رامنځته کېدل یو خوب او خیال دی. که دغو څلور پوښتنو ته ځواب وویل شي نو پر ټاکنو به بیا باور وشي او خلک په کښې برخه باید واخلي . ۱) امنیت ۲) په ټاکنو کښې روڼتیا ۳) د ټاکنو په اړه د خلکو پوهاوی او ۴) د تېرو دورو ټاکنو ناکامه پایلې چې ولس ته یې هېڅ ګټه نه ده رسېدلې، بلکې یوازې د زور او

زر د خاوندانو ناروا واک ته یې مشروعیت ورکړی. د دغو ملاحظاتو په رڼا کې د راتلونکو ټاکنو پایلو ته چې هر څه وي څوک نه شي خوشبینه کېدای، نو حتی په هغه کښې ګډون یو بې ګټې کار دی.

ما د حیات پیاوړي صیب په ځواب کې ولیکل:

پیاوری صیب سلام! که څه هم موږ د انتخاباتو په هلکه مخکې هم یو څو خبرې سره کړې وې خو ښه ده چې یو څو ټکې سره بیا تبادله کړو. اول خبره خو دا ده چې موږ باید لاس تر زنې کیننو ځکه که سیلاب مو هم وړي باید لاس او پښې ووهو. بې تفاوتي د افغانانو په خپله شکست دی. باور وکړه چې زه د ډېرې اطرافي ولسوالۍ، خاص کونړ اوسېدونکی یم او پرون چې مشرانو او ځوانانو کومې خبرې په غونډه کې کولې نو د هغوی عامه پوهاوی زموږ د ډېرو تعلیم یافته وو نه چې د ولس د حالاتو نه نا خبره دي او له ولس سره اړیکې نه لري ډېر اوچت و او ډېر ښه تحلیلونه یې کول نو دا ماته امیداواري راکوي چې زموږ ولس هغه پخوانی ولس نه دی او بیداره شوی دی.

امنیت تېر ځل هم د مخالفینو له خوا خراب نه و بلکې حکومتي چارواکي په خپله انتخاباتو لپاره ګواښ و او دا اوس مشکله ده ځکه دولتي چارواکي هم تقسیم شوي او هم حیران دي چې څه وکړي. د ولسونو برخه اخستنې په دې لویو لویو او وړو غونډو کې وښودله چې د هېواد په هر سیمه کې خلک له انتخاباتو سره دلچسپي لري او برخه په کې اخلي.

کمیسیون د انتخاباتو هم هغه پخوانی کمیسیون نه دی او تر کومه حده چې ماته معلومه ده بېطرفي به وساتي انشاالله او همدا زموږ امید د دوی نه دی چې بېطرفي وساتي. او که یې ونه ساتي نو هم ولس او هم میډیا ډېره فعاله ده او د دوی زیاتې درغلۍ به ډېر ژر رسوا شي. که دا ووایو چې تېر ځل انتخاباتو د خلکو مشکل نه دی حل کړی نو باید بې تفاوته اوسو نو دا هم معقوله لار نه ده ځکه همدې ټوپک سالارانو پخوا د ټوپک له لارې په خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کاوه او اوس له ولس نه رایه غواړي نو دا په خپله هم د ولس بریالیتوب دی او همداسې امید شته چې ولس به په خپله اخر کامیاب شي چې د ځان لپاره ښه حکومت وټاکي.

زما امید د تاسې غوندې پوه کسانو نه دا دی چې د ایډیال حالت په طمعه باید ونه اوسو او په انتخاباتو کې برخه واخلو. کېدای شي چې زموږ او تاسې هلې ځلې نتیجه ورکړي. لوستلي مې نه دي خو اوریدلي مې دي چې د سید جمال الدین افغان د یو فرانسوي فیلسوف سره بحث و. نو دغه فیلسوف ورته ویلي و چې زه ستاسې پر خدای عقیده نه لرم ځکه اخرت، حساب او کتاب نشته دی. سید جمال الدین افغان ورته ویلي و چې زموږ دلایل پر تاسې قوي دي. ځکه چې د هغه دنیا نه هېڅوک بېرته نه دي راغلي. مسلمانان په دې عقیده دي چې اخرت، د قبر عذاب او الله شته دي او تاسې په دې عقیده یاستئ چې نه شته دي، موږ یعنې مسلمانان په الله تعالی عقیده لرو او که حساب او کتاب په اخرت کې و نو ډېر ښه او که نه و نو هم فرق نه کوي. خو مشکل ستاسې دی که په اخرت کې، حساب او کتاب وي نو بیا به تاسې څه کوئ یعنې مسلمانان دوه چانسه لري او غیر مسلمان یو چانس لري.

نو زه هم تاسې ته وایم که برخه وانخلئ او کار ونه کړئ نو دا پخپله شکست دی او که هلې ځلې وشي او خلک په انتخاباتو کې برخه واخلي نو دوه چانسه لري او احتمال شته چې نتیجه ورکړي. په درنښت

واحد هیله من صیب لیکلي و:

میاخېل صیب ستاسو په دې خبره چې «همدې ټوپک سالارانو پخوا د ټوپک له لارې پر خلکو حکومت کاوه او اوس له ولس نه رایه غواړي نو دا په خپله هم د ولس بریالیتوب دی» خپل نظر وړاندې کوم. رښتیا هم دا د ولس زور او بریالیتوب ښيي چې ټوپکوال نور قانع شوي دي چې ماشې یې نورې

ټس هم نه کوي نو اوس زارئ کوي خو ولس باید هوښیار وي چې مجرمانو دا ځل مداریتوب ته مخه کړې ده، هسې نه چې بیا وغولېږي او هماغه قاتلان او بدماشان بیا په خپلو اوږو سپاره کړي. آیا پرته له پخوانیو جنایتکارانو بل څوک نه پیدا کېږي؟ که په دېرش میلیونو افغانانو کې د ولسمشرۍ لپاره پاک سړی نه پیدا کېږي نو بیا خو رښتیا دغه هېواد او خلک په سیند لاهو دي!

ما د هیله من صیب په ځواب کې ولیکل:

هیله من صیب ستاسې خبره سمه ده. د ولس ځیرکي او هوښیارتیا همدلته په کار ده چې بې تفاوته ونه اوسي او برخه په انتخاباتو کې واخلي او هغه چا ته رایه ورکړي چې د دوی په اند دا نیمه ډوبه جاله ساحل ته رسولی شي او که په خپل اختیار بیا هم خپله لکۍ د یو څو روپو لپاره د هغو کسانو پسې تړي چې ښه پوهېږي چې هم ځان غرقوي او هم ولس نو دا خودکشي باید ولس و نه کړي. دا د هر چا دنده ده چې د خپلې وسې په اندازه د خپلو ملګرو او دوستانو سره په اړیکه کې اوسي او د ولسي کمپاین ډیوه نه یوازې تر انتخاباتو پورې بلکې له انتخاباتو نه وروسته هم بله وساتي تر څو پینځه کاله وروسته بیا ولس له داسې ستونځو سره مخامخ نه وي لکه اوس چې مخامخ دی. د ولسي بیدارتیا او په سیاست کې برخه اخیستنه سترې کار دی لکه د شګو مزل دی خو حرکت د مزل باید مثبت خواته اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولټاکنو کې یوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخلیک د تل لپاره بدل کړي

د مارچ ۲٦مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د هېواد په بېلابېلو ګوټونو کې د جمهوري ریاست لپاره درنـدو غونـډو دا وښودله چې د افغانستان ولس اوس هغه پخوانی ولس نـه دی، دوی رابیـداره شوي دي او د خپل برخلیک په اړه تصمیم نیولی شي. په دې تاریخي غونـډو کې چې د هېواد په تاریخ کې ساری نـه لـري، د افغانسـتان ولـس کورنیـو او بهرنیو حلقو ته دا وښودله چې د افغانستان ولـس هـر ډول تهدیـد او افراطي حرکتونه چې په هر نامه وي ردوي او د ولسواکۍ نظام پلویان دي.

د زیاتو خلکو ګډون هغه اوازې او انګازې چـې د بعضـې نومانـدانو لـه خـوا خپرېږي چې جعل کاري به په ټاکنو کې وشي او یا د جعـل کـارۍ پـه طمعـه ناست دي په کلکه رودوي. نه نوماندان هغه پخواني نوماندان دي، نـه ولـس هغه پخوانی ولس دی، نه د انتخاباتو کمیسیون هغه پخـوانی کمیسـیون دی او نه مدني ټولنه او مطبوعات هغه پخواني دي چې څوک درغلي وکړای شي. امید دی چې ټول نوماندان د صـافو رایـو پـه طمعـه پـه انتخابـاتو کـې برخـه واخلي. درغلي او تذویر د هیڅ یو کاندید په ګټه نه دی او نه یې څوک پایلـه مني نو ښـه بـه دا وي چې ټـول نومانـدان خپلـو پلویـانو تـه د صـفا او پـاکو انتخاباتو توصیه وکړي. امید دی چې د ثور په شپاړسمه د افغانسـتان ولـس (ځوانـان، نـر او ښـځې) پـه یـوه اواز لـه خپلـو کورونـو نـه راووځـي او د رایـو صندوقونو ته لاړ شي، بې له وېرې د خپلې خوښې نوماندانو ته رایه ورکړي. د ولس دا یوه ورځ زحمت به د افغانستان راتلونکی سرنوشـت د تـل لپـاره بـدل کړي چې د رایو په زور د حکومت واګې به د یو منتخب جمهور رئیس نه بـل

منتخب جمهور رئیس ته انتقال شي او امید دی چې همـدا دود بـه زمـوږ د کلتور جز وګرځي.د هوسا او ارام افغانستان په امید.

بېطرفی د انتخاباتو د کمیسیونونو

د اپریل دویمه، ۲۰۱۴ م کال

نن د انتخاباتو د شکایتونو د کمیسـیون مشرـ عبدالسـتار سـادات د خپـل فیسبوک په پاڼه لیکلي و:

خلکو ته مراجعه وکړئ!

د حکومت په اوړو یا له بلې غیر قانوني لارې ارګ ته ننوتل؛ له ارګه د ملي ارادې د جنازې وتل دي.

کاندیدان دې پوه وي چې موږ د دې جنازې په لمانځه کې ګډون نه کوو .

ښاغلو کاندیدانو!

خلکو ته مراجعه وکړئ، د هغوی رایه واخلـئ، ځکـه؛ مـوږ بـه بـې خاونـدې رایې ته اعتبار ورنکړو.

مایي په ځواب کې ولیکل:

سعادت صیب په انتخاباتو کې د کاندیدانو او ولس رول ډېر مهم دی خـو د ټولو نه زیات ستاسې د کمیسیون او د انتخاباتو کمیسـیون رول ډېـر مهـم دی او که ثبات راځي او قانوني او مشروع حکومت راځي نو هغه بـه ستاسـې د کمیسیونو سل په سلو کې د بېطرفۍ په نتیجه کې وي. د ټولو افغانانو او د دنیا سترګې ستاسې کمیسیونو تـه دي. همـدا امیـد د تاسې نـه لـرو چـې د هیچا سره کمک مه کوئ او خپله کامله بېطرفي وساتی. که هر چا وګټله نـو نوش جان یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې انتخاباتو دا وښودله چې زور او زر چندان ګټه ونه کړه. زه چې په خپل ولایت کې رایو ته نظر اچوم نو د کونړ خلکو، د اتیاومې او نویومې لسیزو ټیکه دارانو او هم د موجوده حالاتو دوام په کلکه رد کړی او د یو نوي تحول او نظام جوړونې ته یې رایه ورکړې ده. زه د ټاکنو او د شکایتونو د کمیسیونو په مشرتابه او رهبرۍ باندې باور لرم چې دوی به د هیچا په ګټه او یا تاوان کار ونه کړي او په ازاده، بیطرفه او عادلانه توګه به د انتخاباتو د پایلو پلټنه وکړي او لازم تصامیم به ژر ونیسي- تر څو بېځایه او بې اساسه اوازې او انګازې د رښتیاو ځای ونه نیسي. افغانانو خپله مېړانه وښودله نو اوس د دې کمیسیونو میړانې ته سترګې په لاره دي.

ارزښت باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره

د اپریل ۱۴مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال

د احسان الله درمل صیب لیکنه راته ادریس غروال صیب څه موده مخکې راکړه چې ډېره مې خوښه شوې ده. اول خبره دا ده چې وایي د ټولنې ارزښتونه د وخت او زمان او هم د ضرورت پر اساس بدلېږي. یو شی چې پخوا ارزښت یې درلوده اوس یې نه لري. دویمه خبره په دې لیکنه کې دا ده چې ارزښتونه باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره. که دې دوه فارمولو ته وګورو نو واقعاً چې کوم ارزښت چې په ټولنه کې استعمال نه لري هغه ته موږ اوس ارزښت نه شو ویلی. پخوا به چې د چا لیک او لوست یاد و نو هغه ته به میرزا صیب ویل کېده او په دولتي چوکیو به هم میرزا صیب کار کاوه او داسې میرزایان و چې والیان او وزیران هم شوي دي. خو اوس لیک او لوست چندان خبره نه ده او یوازې په لیک او لوست موږ ځان ته کار

د انتخاباتو لپاره غټ تهدید خرابه هوا ده نه د طالبانو تهدید او بد امني

د اپریل درېیمه نیټه، ۲۰۱۴ م کال

د شنبه په ورځ د افغانستان انتخاباتو ته غټ تهدید به په ټول ملک کې اټکل شوی باران وي نه بد امنی او د حکومت د مخالفینو تهدید. خدای دې وکړي چې افغانان له باران نه ونه وېرېږي او له کورونو نه راووځي او خپل وټ د خپلې خوښې کاندید ته بې له وېرې، قومي او ژبنیو اړیکو او یا نورملحوظاتو له امله ورکړي او معیار یوازې د وطن ثبات او ابادي په نظر کې ونیسی. ّهغه چا ته رایه ورکړئ چې څوک دا نیمچه ډوبه جاله ساحل ته رسولی شي. ښه انتخابات د ټولو وطن دوستو افغانانو لپاره بریا ده. نه باید پخپله تقلب وکړو او نه نور باید تقلب ته پرېږدو. زموږ امید د ټولو کاندیدانو نه هم دا دی چې خپلو کمپینرانو ته هدایت وکړي چې دوی لپاره تقلب ونه کړي. تل دې وي افغانستان

د جمهورې ریاست د پایلو په هکله تشویش

د اپریل ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا د افغانانو حق دی چې د دوی د رایو احترام وشي، پاکې او ناپاکه رایې جدا شي، که هر چا درغلي په رایو کې کړې وي هغه باید په ګوته شي تر څو د انتخاباتو پر پروسه باندې د ملت باور زیات شي او په راتلونکي کې بیا څوک درغلیو ته زړه ښه نه کړي او له ملت نه د صفا رایو په طمعه اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شو پيدا کولی. که په افغانستان کې سړی په خپله ريزومي کې وليکي چې په پښتو او دري ژبو پوهېږم نو دا خبره ډېر ارزښت نه لري ځکه که په افغانستان کې څوک اوسېږي او په دولتي ادارو کې کار کوي نه خامخا بايد په دې ژبو پوه شي. يا که په امريکې کې سړی په خپله ريزومي کې وليکي چې په انګليسي ژبه پوهېږم نو دا چندان ارزښت هلته نه دی ځکه ټول په انګليسي ژبه پوهېږي خو افغانستان کې بيا دا ارزښت دی.

درمل صيب دا هم ليکلي دي چې لمر په ملتان کې ارزښت نه دی خو په هغو ځايونو کې چې يخني وي او لمر نه وي نو هلته ارزښت دی. دا يې هم ليکلي چې د انسان د خلقت نه وروسته خور او ورور سره نکاح کوله ځکه انسانان کم و خو اوس دا ارزښت نه دی بلکې که څوک دا کار اوس وکړي نو د وحشي انسان خطاب ورته کيدای شي. نو ښه دا ده چې موږ ارزښت د ارزښت لپاره ونه پالو بلکې ارزښت بايد د ژوند لپاره وي.

ارزښتونه

۲۰۱۳م کال په اخرو کې، ښاغلي ادريس غروال راته د احسان الله درمل صيب دا لاندې مقاله په کونړ کې راکړه چې زما ډېره خوښه شوه، نو اړينه مې وګڼله چې دلته يې چاپ کړم:

د رياضي د معادلاتو متحولات دي، چې له صفر نه تر مثبت او منفي لاينتاهي پورې تغيرات قبلوي؛ بتان دي، چې انسان يې د خپلې اړتيا لپاره تراشي، که په ژوند کې يې رول مثبت و، تعظيم يې کوي او همدا چې په دې ډرامه کې رول پای ته ورسېد، تبر پسې راخلي؛ زموږ په لاس جوړې شوې سکې دي، په خپله يې چلوو او کوټه کوو. د بشرپه تاريخ کې د خدای (ج) د استازيو او اسماني اديانو تعدد دې ته اشاره کوي، چې ارزښتونه پر ځای ولاړ او لا يغير نه وي. د ارزښتونو مور و پلار د انسان احتياجات دي. هر څه، چې

د انسان اړتياوو ته مثبت ځواب ويلی شي ارزښت يې بولي او که دا قابليت يې له لاسه ورکړ، عورځوي يې. د ادم (ع) په وخت کې، چې د انساني نسل ډېريدو ته اړتيا وه، خور ښځه کېدای شوه، مګر که اوس څوک داسې وکړي، موږ ته به وحشي‌ترين کس ښکاري. د بشري تاريخ د حافظې کعبه د ارزښتونو د بتانو له ماتو ټوټو ډکه ده، له دې ماتو ټوټو کله، کله نور بتان تراشل شوي، بيا مات شوي او دا سلسله لاهم روانه ده. که انساني اړتياوې د ارزښتونو د زيږيدو او پيدا کېدو سبب وي، نو ارزښتونه بايد متحول وي، ځکه چې د انسان اړتياوې کله په يوه حال وي؟ دويمه خبره دا ده، چې د بېلا بېلو تفاوتونو له امله د انسانانو اړتياوې سره يو شان نه وي، ځکه نو ارزښتونه هم بايد متفاوت وي، په نړۍ کې د مشترکو ارزښتونو مثالونه کم لرو، د استاد پسرلي خبره:

په هر سر کې بل خيال وي په هر زړه کې بل هوس
هر څوک له مرګې تښتي خو کرګس پسې ړنديږي

د لمر په اړه موږ د ملتان او سايبريا د خلکو عقايد نشو يو شان کولی. دا ارزښت د اولو اړتيا نه ده (ولې نه ده، خو تر يو حده) او د دويمو ده، ځکه نو لمر د دواړو لپاره مشترک ارزښت نشي کيدای. د زردشتي دين د زوکړې سيمه غرنۍ او يخه وه، نو اور پکې ارزښت دی او هلته چې ګنګا سپېڅلی او اوبه مقدسې دي، د ګرم اقليم له اغېزو سترګې نه پټيږي. د ارزښتونو په اړه دريمه او تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې ارزښتونه د ژوند د خدمت لپاره کېږي، ارزښتونه بايد د ژوند په پرمختګ، خوشحالۍ او سوکالۍ کې ونډه واخلي او که دا کار نشي کولی بايد د زړوبوټانو او يا زړو جامو په څېر له ژونده ووځي او ځای يې نوي ارزښتونه ونيسي. په بله ژبه ارزښتونه د ژوند لپاره دي، ژوند د ارزښتونو لپاره نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنیا کې تر ژوند لوی ارزښت نشته، انسان چې تر اوسه پورې هر څومره کارونه کړي، د خپل ژوند د هوساینې لپاره یې کړي او حتی د خپلې ارامۍ لپاره یې د نورو له محوه کولو هم ډډه نه ده کړې. د ارزښتونو په اړه د تحول نظریه راسره مرسته کوي، چې موږ په خپلو ارزښتونو فکر وکړو. ګټور یې لا وځلوو او بې ګټې یې معاوضه کړو. په وروسته پاتې ټولنو کې، چې فکرونه زنداني وي او سرونه یوازې د هو په علامه خوځېدو ته جوړ شوي وي، داسې ارزښتونه هم د ژوند په بیه پالل کېږي، چې له ژوند سره په جنګ وي. د داسې ټولنو یو لوی ارزښت د اسلافو په نقش قدم تګ دی او پلار نیکه تراشلي ارزښتونه لا یغیر دي. خلک هیڅ فکر نه کوي، چې پلار نیکه تراشلي ارزښتونه د هغوی د زمانې لپاره ول او موږ په بېل وخت کې ژوند کوو. له وخت سره د انسان اړتیاوې او غوښتنې بدلیږي، انسان د خپلو اړتیاوو د تکمیل لپاره نوې هڅې کوي او نوې هڅې ممکن نوي ارزښتونه معرفي کړي. بیدار قومونه د خپل تاریخ او ماضي هغه برخه سرمشق ګرځوي، چې د دوی له ژوند سره مستقیمه اړیکه لري او هغه چې له تیر وخت سره تېر شویدي، په احترام یې له مخې ایسته کي او معاوضه کوي. موږ پر دې فکر نه کوو، چې د ارزښت د رامنځته کېدو زمینه څه وه، اوس هغه زمینه او اړتیا شته کنه، بس خو تندي دي، چې د پخوانیو بتانو په پښو کې یې سولوو.

مونږ ارزښت د ارزښت لپاره پالو د ژوند لپاره نه، یا په بله ژبه چارمغز او پسته له پوښونو سره د دې لپاره خورو چې چارمغز او پسته دي، د مغز لپاره یې نه خورو. زمونږ چلند حتی له قران سره هم د همداسې وچو ارزښتونو په څېر دی. دا یوازې هغه کتاب دی، چې باید ښکل شي، مسافر ترې لاندې تېر شي، په څو پوښونو کې تاوشي، د بل ځمکه او جایداد پرې وګټل شي او رنګارنګ چاپ شي. مګر له ژوند سره د قرآن په اړیکه نه پوهېږو او یا تر اوسه نه یو خبر، چې د قرآن پیام څنګه د ژوند له هوساینې سره مرسته کوي؟

مولانا روم چې د انساني ارزښتونو لوی مبلغ دی، له قرآن سره د هغه مهال د خلکو د چلند پر وړاندې څه پر ځای عکس العمل ښودلی و:

ما زقرآن مغز را برداشتیم
پوست رابه دیگران گذاشتیم

مونږ چې ریښتوني مفکران او د خیر خلک کم لرو، لا هم په داسې ارزښتونو او افتخاراتو سره وژنو، چې زمونږ د ژوند له تحرک او هوساینې سره هیڅ مرسته نه کوي، د بیدل خبره: محوی فخریم که عار را ماند.

د نړۍ د متحرکو او پرمختللیو ټولنو د پرمختګ راز یوازې او یوازې دا دی، چې له خپلو اړتیاوو سره سم ارزښتونه تراشي او که اړتیاوې یې بدلې شي، ارزښتونه هم ورسره بدلوي، مونږ دا کار نه شو کولی او چې نه یې شو کولی نو ولې دې د ولاړو اوبو په څېر بوی واخلو؟ بیا هم استاد پسرلی:

ړانده تول عمر پټې سترګې په امسا پسې ځي
بینا هغه دی، چې هم لارې هم رهبر بدلوي

نه زوړ منطق چلېږي یاره نه زاړه فکرونه
څیرک زلمي په تاوده جنګ کې هم سنګر بدلوي

د افغان رایو ته احترام په کار دی

د اپریل ۲۳مه نیته، کال ۲۰۱۴ م

د حمل یا وري په شپاړسمه د افغانستان ملت دنیا او هم ګاونډیانو ته وښودله چې د افغانانو سیاسي شعور حتی په کلو او بانډو کې هم ډېر اوچت دي او بې له وېرې یي په ټاکنو کې برخه واخستله. د وري د میاشتې ټاکنو او د خلکو ګډون په پراخه کچه په امنیتي ارګانو او د ټاکنو په خپلواکه اداره باندې باور اضافه کړ. دا ټاکنې په تخنیکي لحاظ او هم د شفافیت په لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۹ م کال د جمهوري ریاست د ټاکنو نه سمې او شفافه وې. دا چې په تخنیکي لحاظ درغلي په بعضې ځایونو کې شوې او یا په بعضي ځایونو کې د کمیسیون غړو او ناظرینو سمه دنده نه ده اجرا کړې جدا خبره ده خو تر اوسه د ټاکنو او شکایتونو کمیسیونو خپلې دندې په ښه توګه سرته رسولې دي. کیدای شي چې د ټاکنو پایلې بعضې نوماندانو او یا د هغوی پلویانو ته دلچسپه نه وي خو چې که جمع او تفریق سم وشي نو همدې ته ورته پایلو نه زیاته توقع هم بېځایه راته ښکاري.

اوس داسې ښکاري چې هیڅ یو کاندید شاید ۵۰ جمع یو ونه ګټي او ټاکنې دویم روند ته تلونکي دي نو ښه دا ده چې مخکښه نوماندان او هم د دوی پلویان دا پایلې ومني او دویم روند ته ځانونه چمتو کړي. په تلویزیونو او یا رسنیو کې د جوړجاړي خبرې هم کېږي چې که چا ۵۰ جمع یو پوره نه کړ نو جوړجاړی دې وشي او ټاکنې دې دویم روند ته نه ځي. د جوړ جاړي پلویان بعضې مصنوعي دلایل د خپلو شخصي ګټو لپاره په ګوته کوي خو زما په ا ند د جوړ جاړي پایلې به د دویم رونډ د ټاکنو نه په مراتبو خطرناکې او د تشویش وړ وي:

اول: که دویم رونډ ټاکنې ونه شي نو دا په خپله د میلونونو افغانانو رایو ته په سپکه سترګه کتل دي. که جوړ جاړي باندې حکومت جوړیده نو ټاکنو ته بیا څه ضرورت و؟

دویم: که دویم رونډ ټاکنې ونه شي راتلونکی حکومت به مشروعیت ونه لري او حکومت داري به ورته مشکله وي او دنیاوال هم شاید د غیر مشروع حکومت سره په راتلونکي کې مرسته ونه کړي.

دریم: که جوړ جاړی وشي نو بیا به هیڅوک د ټاکنو په راتلونکې پروسه باندې باور ونه کړي او افغانستان به بیا د کشمکشونو لوبغالی وي او هر

څوک به د زور او زر له لارې قدرت نیسې او د افغانستان راتلونکی به بې ثباته وي.

څلورم: که څوک په خپل ځان او خپل ملت باندې باور لري نو باید جوړجاړی ونه کړي او د ملت رایو ته د افغانستان د اساسي قانون او د ټاکنو د قانون په رڼا کې مراجعه وکړي. که چا زیاتې رایې وګټلې نو هغه بل دې ورته مبارکې ووایي او بایلونکی دې د قوي اپوزیسون په توګه د ملت خدمت ته دوام ورکړي.

په ټاکنو کې ګټونکی او بایلونکی دواړه ګټونکي دي ځکه په دیموکراتیکه ټولنه کې د اپوزیسون رول د هغه ګروپ نه ډېر مهم دی څوک چې قدرت لري. زما په اند هر څوک چې راتلونکې ټاکنې ګټي باید یوه سمه اداره رامنځته کړي چې د افغانستان د ټولو قومونو نمایندګي په کې وي او په هر قوم کې ښه کسان شته چې د هغوي استازیتوب په راتلونکي حکومت کې وکړي. د افغانانو د بریا په هیله

زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی

د اپرېل ۲۶مه نېټه کال ۲۰۱۴م

په فیسبوک کې لولم چې زمونږ دا بعضې د فیسبوک انډیوالان لیکي چې زمونږ ولس شعور نه لري او یا بېسواده دی نو په دې خبره ډېر سخت ځورېږم. کېدای شي چې بعضې کسان همداسې وي خو په عمومي توګه دا خبره سمه نه ده. که انتخاباتو ته وګورئ نو د کابل په ښار کې ډېرو باسواده او پوه کسانو رایه نه ده ورکړې خو په اطرافونو کې ډېرو بېسواده کسانو د خپل سر په قیمت رایه ورکړې ده. پرون د کابل په احمدشاه بابا مېنه کې په یوه واده کې وم چې ما سره په خونه کې تقریباً شل کسه ډېر فهمیده، پوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

با سواده کسان، چې اکثرو په ډالرو تنخواوې هم اخستلې، موجود و خو په سلو کې اتیاو د جمهوري ریاست په ټاکنو کې رایه نه وه ورکړې ځکه د هغوی د ګوتو له رنګ نه معلومېدل نو ما ترې پوښتنه وکړه چې ولې مو رایه نه ده ورکړې؟ دوی هغه دغه کول. دلته د پوهې او شعور مسئله نه ده، خبره د احساس ده او تر اوسه اکثریت افغانان او په خاصه توګه ډېری پښتانه او د دوی تعلیم یافته طبقه په ټولنیزو ښېګڼو او ټولنیزو کارونو عقیده نه لري. په پنځوس سلنه ښځو خو لا له سره نه غږېږو چې په سلو کې لس سلنه یې وټ نه ورکوي.

ځو ورځې دمخه ما د فیسبوک په یوه لیکنه کې یادونه کړې وه که ضرب، جمع، تفریق او تقسیم سم وکړو نو د انتخاباتو پایلې له دې نه نورې سمې نه شي کېدای او د انتخاباتو د کمیسیون مېرانه د ستاینې وړ ده ځکه دوی نه له چا سره مرسته کړې او نه یې د چا حق خوړلی دی. دا چې اوس داسې ښکاري چې انتخابات دویم پړاو ته تلوونکي دي نو دا زموږ د ټولو وطنوالو کار دی چې څنګه اول خپل ځانونه او بیا خپل ولس دې ته وهڅوو چې په دویم پړاو کې د اول پړاو په پرتله لاهم زیات سهم واخلي او دنیاوالو ته وښیو چې افغان ملت اوس د خپل سرنوشت په هکله بې تفاوته نه دی. که دا مرحله مو سمه تېره کړه نو زه په دې کلک ډاډمن او باوري یم چې په راتلونکي کې به د کودتايي نظامونو او یا د ټوپک په زور له قدرت نیولو نه د تل لپاره انشاالله خلاص شو او افغانستان به د یو دایمي ثبات په لوري مثبت ګام خامخا اخلي. په دایمي ثبات کې هم زموږ او هم زموږ د راروانو نسلونو خیر دی. زه په دې ډاډه یم چې زموږ د ولس احساس بیداره دی په دویم پړاو کې به لا زیات په ټاکنو کې برخه اخلي. ولس باید د نهیلیو پنډتانو په خبرو پسې ونه ګرځي.

قاسم منګل چې د خپل زوی په نوم مستعار حساب لري، د پورته لیکنې په اړوند لیکلي و:

زما په سیاسي مسایلو او بحث کي زغرده نظر خوښېږي دا که د چا خوښېږي او که نه هغه بېله خبره ده، راځئ وروڼو! له صاحب صاحب نه تېر شو او په آزاده توګه خپل نظر ورکوم. دا غلط خبره به وي که وواېو چې خلك شعور نه لري ټول انسانان شعور لري. خو دا یو حقیقت دی چې ځینې یې زیات لري او ځینې یې کم. په افغانستان کې لومړی د باسېواد او روشنفکر ترمنځ باید فرق وکړو. ټول باسېواده روشنفکران نه دي او ټول روشنفکران باسېواده نه دي. په دې معنی چې آیا هغه چا چې پوهنتون لوستی او په اوسنیو انتخاباتو کې د ژبې، مذهب، قوم، قبیلې پر بنیاد خپل یوه ظالم، جنګسالار، قاتل نه حمایت کوي آیا داسې تحصیل کرده اشخاصو ته موږ روشنفکر ویلی شو. پوهېږم چې (خواب روشن) دي. وروره! که معیار په افغاني انتخاباتو کې پاکي، صداقت، وطندوستي وای زما په نظر په دا یوولسو کاندیدانو کې بهترین شخص نادر نعیم و چې باید غوڅ اکثریت یې تر لاسه کړی وای هاغه وخت کې چې زه په کابل کې وم ما دا خبره نادر نعیم ته وکړه چې ګرانه ملت تر اوسه دې مرحلې ته نه دی رسېدلی چې د ښه او ښه تر او بد او بدتر تر منځ فرق وکړي.

وروره! زما په فکر او اند زیات شمېر اشخاصو چې رایه ورنکړه هغې علت درلود. د دویم متفکر په خوا کې څوك ولاړ دي او د أفغانستان د ازادۍ د سېمبول عبدالله په څنګ کې څوك ولاړ دي؟ همدارنګه د زلمي رسول خوا کې؟ په داسې نامتجانسه انتخاباتو کې ملت په ډېر بد حالت کې قرار درلود او لري. .

او بله موضوع زما یو دوست چې زلمي رسول ته یې په ننګرهار کې کمپاین کاوه رأته وویل چې ماته دوه ځلې د انتخاباتو د کمیسیون مسوول خلك کور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلل او را ته يې وويل چې دومره ډالر راکړئ چې مونږ هم تاسې ته صندقونه ډك کړو. زما په نظر په دې انتخاباتو کې زياتره منفي رول همدا د کميسيون باسپوادانو جوړ کړو که زه هم په دې شرايطو کې کابل کې وای ما هم په رای اچونه کې برخه نه اخيسته.

واصل جمال صيب ليکلي و:

باعزمه او متين مشران تل د مسلکي لارې خپل پيغام د بامفهومه ليکنو له لارې خپلو ملگرو ته په خورا خوږه بڼه رسوي. دا هغه څه دي چې د گران وطن افغانستان په غېږ کې پراته په وطن مين يې د کومې ستومانۍ پرته په ډېر ښه انداز ترسره کوي. يوه څرگنده بېلگه يې زموږ مشر مياخېل صاحب دی. خدای جل جلاله دې يې ژوندی او کامران لري.

د پورته دوستانو د نظريانو په هکله ما وليکل:

د ټولو دوستانو له نظر نه مننه! زه د قاسم جان منگل صيب له نظر سره موافق نه يم ځکه که خفه رانه شي نو هغه اډيالېزم غواړي. د افغانانو مشکل همدا دی چې که د دوی په سليقه کار سم نه وي نو بيا بايکاټ کوي او ټول ملت ورته بيا ملامته ښکاري. بايکاټ هغه وخت کې موثره وي چې مسير ته تغير ورکولی شی او که نه نو بايکاټ هېڅ معنی نه لري او بايکاټ په خپله شکست دی. که څه هم ډاکټر نه يم خو په طب کې يوه اصطلاح ده چې ترياژ Triage ورته وايي. که زيات مريضان په يوه وخت کې روغتون ته راشي نو ډاکټر بايد ژر تشخيص وکړي چې کوم مريض د پاتې کېدو دی او کوم نه دی او د هغو مريضانو تداوي بايد وکړي کوم چې د روغېدو دي. د ډاکټر نيت خو به دا وي چې د ټولو مريضانو تداوي وکړي خو هغه ورته په عين وخت کې نه شي رسېدلی او هر مريض ورته مهم دی خو د امکاناتو او شرايطو پر اساس ډاکټر مريضان ډېر ژر کټگوري کوي ترڅو يو څه مريضان له مرگوني حالت نه بچ کړي. ورونو! زموږ وطن هم ډېرې ستونځې لري. که

د ستونځو کټگوري ونه شي او بيا هرې ستونځې ته معقوله او منطقي لار پيدا نه شي نو دا ستونځې نورې هم زياتېږي. زمونږ وطن او ملت مريض دی او مريض ملت بايد اول په ICU يا عاجله خونه کې وساتل شي او چې حالت يې ښه شو نو بيا مريض د Critical يا وخيم حالت نه Stable يا ثبات حالت ته ځي. تر قيامته دا ښه نه ده چې دا ملت په عاجله خونه کې وساتل شي چې نه مري او نه جوړېږي. که د انتخاباتو نه بله معقوله او عملي لار چاته معلومه وي چې زمونږ مشکل حل کړي نو زه هم غواړم چې په هماغه لار لاړ شم او حمايت يې وکړم. د کميسيون پسې به هر ناکام شخص هر څّه وايي خو چې د نړدې نه ما حالت کتلي دوی په ايمانداری کار کړی دی او د هيچا فشار ته تسليم شوي نه دي. کېدای شي چې د کميسيون بعضو کارکوونکو او کانديدانو نمايندگانو تقلب کړی وي خو دا عامه خبره نه ده. دويم ځل پړاو ته بايد ټول تياری ونيسي ترڅو مونږ يو مشروع حکومت ولرو او بيا هغه حکومت د خلکو مشکلاتو ته جوابده وي. که دا کار ونه شي نو بله لار گډوډي ده او په گډوډۍ کې د افغانانو خير نه شته دی. سردار نعيم زه هم له نږدې نه پيژنم ښه سړی دی خو هغه تجربه چې دا ملت رهبري کړي نه لري.

د جمهوري رياست د انتخاباتو دويم پړاو اعلان شو

د می د مياشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا چې د جمهوري رياست ټاکنې دويم پړاو ته رسماً وغزېدې نو انشاالله د افغانستان ولس به د تېر ځل نه هم زيات په ټاکنو کې د زياتو ستونځو با وجود په شوق او ذوق سره برخه اخلي تر څو د ولس د وټ په زور راتلونکی ولسمشر وټاکل شي نه د ټوپک په زور او يا د پردې تر شا د معاملو پر اساس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په خپلو افغانانو وروڼو او خويندو باوري يم چې دوی به يو ځل بيا د يوې ورځې يو څه وخت او يو دوه ساعته د افغانستان د راتلونکي او د خپل سرنوشت يا برخليک په هکله د جوزا په ۲۴ مه نېټه د انتخاباتاتو په مرکزونو کې په صفونو کې تيروي او خپله رايه به اچوي. ملت بايد په خپل ځان او خپله رايه په خپله باور پيداکړي نه د چا شاباسی، مکافاتو او تشويق په طمعه لاس تر زنې لاندې کيني. کامياب دې افغانان او تل دې وي افغانستان.

کونړ ته بايد په درنه سترګه وکتل شي

د جون د مياشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م

يو شاعر وايي:

هلک نه يې چې په تعليم دې څوک پوه کا
هـم عاقـل يـې، هـم بـالغ يـې، هـم دانـا

که څه هم ما ته افغانستان ټوله يوه سيمه ښکاري خو دا چې زه په کونړ کې زېږېدلی يم او هلته مې خړ پوخې کړي دي نو د کونړ خلکو په هکله بدې خبرې راباندې ښې نه لګېږي. ځينې متخصيصين او ځانونو ته چې سياسيون وايي داسې فکر کوي چې د کونړ سيمه غرنۍ سيمه ده او خلک يې بې تعليمه او په سياسي مسايلو نه پوهېږي. دا چې د ټاکنو د دويم دور د کمپيانو وخت دی نو ځينې کسان هلته غونډې کوي او غواړي چې د کونړ خلک پوه کړي چې چاته رايه ورکړي. خو د دوی اټکل سم نه دی او دوی کونړيان سم نه پېژني. کونړ د تمدن او علم زانګو ده او د سيد جمال الدين افغاني غوندې شخصيتونه هلته زېږېدلي او روزل شوي دي نو دوی پوهېږي چې چاته رايه ورکړي او څنګه د خپل راتلونکي په هکله تصميم ونيسي. البته کونړيان به د يو چا مېلمه پالنه کوي خو دوی د خپلو پاکو او سوچه رايو په استعمال د بل هر چا نه ښه پوهېږي چې تېر ځل يې هم دا په ثبوت ورسوله

او اميد دی چې د ټاکنو په دويم پړاو کې به هم خپل مسووليت په ښه توګه ادا کړي. دوی د چا وعظ او نصيحت ته ضرورت نه لري. بله دا چې داسې کسان چې په خپلو سيمو کې هېڅ رول نه لري نو لنډه منډه د کونړ په لوري اخلي او هلته د نمايش لپاره غونډې کوي خو دا د دوی لپاره د چا نه د پيسو د شکولو او شوړو د وهلو ښه وسيله ده.

د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور

د جون د مياشتې درېيمه نيټه، کال ۲۰۱۴م

نن د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت له خو د ډېوې په نامه پروګرام د لومړنۍ دورې د سياليو ګټونکو ته جايزې او سندونه د د دغه وزارت د وزير اميرزي سنګين او تکړه معين ايمل مرجان له خوا ورکړل شول. په دغه غونډه کې چې زه هم بلل شوی وم ډېر ښه او په ځای ابتکاري پروګرام و ځکه هغو کسانو چې په مهمو ساحو او يا د ژوند په بېلابېلو اړخونو کې يې د ټکنالوژۍ پر اساس ستونځې حل کولای شوې او نوې مفکورې يې درلودلې نو د دې مثبت رقابت له لارې نقدي جايزې او هم څه بودجه چې خپل نظر او پلانونه سره عملي کړي ورکړل شوه. په هره ټولنه کې چې د ابتکار زمينه مساعده وي او مثبت رقابت موجود وي، هغه ټولنه په مخ ځي او مبتکرين ستايل کېږي خو په هغه ټولنه کې چې مبتکرين وژل کېږي، رټل کېږي او شړل کېږي او يا اشخاص او حکومتونه د ابتکار مخنيوی کوي هغه ټولنه همېشه بدبخته او وروسته پاتې ټولنه وي. زه د مخابراتو او معلوماتي تکنالوژۍ دا نوی ابتکار ستايم. د دې نه برسېره د Blue Sonic کمپنۍ چې د لومړي ځل لپاره د کمپيوټرونو، ټليفونو او نورو تکنالوژيکي څېزو د اسمبلې يا ترلو فابريکه جوړه کړې دا هم په افغانستان کې نوی ابتکار دی چې د لومړي ځل لپاره د افغانستان ځوانه سرمايه ګذاران او په تکنالوژۍ پوه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل هیواد کې دا ډول پر مختللي څیزونه تړي او هغه په مناسب قیمت خپلو هیوادوالو ته عرضه کوي. که څه هم په تیرو دولسو کلونو کې د معلوماتي تکنالوژي په اړه ډېر کار شوی خو د مخابراتو وزیر وویل چې د ایستونیا هیواد چې یو نیم میلیون نفوس لري، هغوی د تکنالوژی په ذریعه دری زره بیلابیل خدمات خپلو خلکو ته عرضه کوي خو په افغانستان کې یوازې په اتو ساحو کې حکومت د معلوماتي تکنالوژۍ له لارې خدمات عرضه کوي. نو ګرانو دوستانو تاسې ووایئ چې اوس زمونږ هیوادوال باید څومره کار وکړي چې د ایستونیا د وړوکي ملک په څیر په مخ لاړ شو او دا ښایي چې مونږ څومره د نورې نړۍ نه وروسته پاتې یو. په پورته عکسونو کې د نن ورځې د غونډې یو څو عکسونه هم د تاسې او نور دوستانو سره شریکوم.

معیبوبه او مریض ځوانان د معیبوبې ټولنې زیږنده ده

د جون د میاشتې اومه نېټه ۲۰۱۴ م کال

تیر ماښام د کابل هوایي ډګر اتیا متره سړک باندې د یو دوست د زوی واده ته د اریانا د ښارګوټي له خوا د خلیج د ودونو هال په لوري په پښو روان وم چې د فرعي او عمومي سړک ترمنځ مې په دې عکس کې دا پورته ځوانان ولیدل چې سره راکنجاره شوي و او پودر څکول او هم یو ځوان د سړک د غاړې په ویاله کې دننه پروت دی چې ځیګروي یې کول او د ځانه خبرنه و چې په څه حال پروت دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم. کله چې ما دا عکس اخسته نو د پولیسو یو موټر هم راغی او زما په شان یې دې کسانو ته خړې خړې وکتل او لاړ. زه دا پولیس هم نه ګرموم ځکه له دې بیچاره ګانو سره هم د حل لاره نشته ځکه که دا ځوانان بندیانوي نو هلته په بندي خانه کې دوی مري ځکه موږ د روږدو کسانو لپاره صحیح پروګرامونه او سم روغتونونه نه لرو او که نه یې نیسي۔ نو د دوی تعداد ورځ په ورځ زیاتېږي او زموږ ټولنه نوره هم مریضوي. مریضه ټولنه همېشه وروسته پاتې وي. مونږ به څنګه د مریضو او روږدو ځوانانو نه دا امید ولرو چې زمونږ د ټولنې او یا زمونږ د راتلونکې نسل لپاره به کار وکړي او دوی به ارامه او اسودګۍ کې شپې او ورځې تیرې کړي.

زمونږ ټولنه د پورته روږدو کسانو په شان ډیرې نورې ناروغتیاوې هم لري او دا ټولې ناروغۍ د تیرو رژیمونو او نا سالمو مشرتابه زیږنده ده. تر څو چې سالمه اداره د یو سالم مشرتابه په درلودلو جوړه نه شي نو زمونږ ټولنه به معیبوبه او ناسالمه ټولنه وي او د دې معیبوبینو او د دا ډول ناروغانو شمیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

به ورځ په ورځ زياتيږي او په اخره کې بـه د هيڅـا سره د حـل لاره نـه وي. راځئ چې راتلونکي دويم ځل ټولټاکنو کې سمې برنامې ته رايـه ورکـړو ترڅـو زمونږ راتلونکی نسل په ارامۍ کې ژوند وکړي. اوبه لا د ورخه تيرې نه دي.

د جوزا ۲۴مې نېټې دويم پړاو ټولټاکنو ته چمتوالی

د جوزا ۲۱مه نېټه، ۱۳۹۳ کال

د جمهوري رياست ټولټاکنو د لومړي او دويم پړاو په اړونـد، د افغانسـتان ملـت، دولـت، سياسي ډلـو، مـدني ټولـنو، سـياسي رضـاکارانو او فعـالينو او نوماندانو له يوه کاله راپه دې خوا ډېرې هلې ځلې وکړې او هر نوع مـادي او معنوي قربانۍ يې ورکړې تر څو د خپلې خوښې يو داسې نومانـد او ټـيم تـه رايه ورکړي چې د افغانستان راتلونکی سياسي ثبـات او د ولـس ارامـۍ لپـاره کار وکـړي. د افغانسـتان پـه تـاريخ کـې دا لـومړی ځـل دی چـې د سياسي، مشروع او آزادو ټولټاکنو له لارې د سياسي قدرت واگـې بـه لـه يـو منتخب جمهور رئيس نه بل منتخب جمهور رئيس ته انشـاالله انتقـالېږي. د ټولټـاکنو په هکله اميدونه او ناهيلتوبونه زيات و او هر چـا د خپـل لرليـد پـه رڼـا کـې څرگندونې کولې خو د افغانستان ملت د اپريـل پـه پنځـمه نېټـه دا ښـودله چې د افغانستان ملت بيـداره او اگـاه دی او د خپـل راتلـونکي پـه هکلـه بـې تفاوته نه دی. د ټولو نيمگړتياوو او تهديدنو سره سره يې په ټولټاکنو کـې پـه پراخه کچه برخه واخيستله او د اوه ميلونو نه زيـاتو کسـانو د خپلـې خوښـې نوماندانو ته رايه ورکړه. په دې لوبه کـې گټـونکي او بـايلونکي نـه و بلکـه دا برياليتوب د ټول ملت برياليتوب و.

د لومړي پړاو د نهايي پايلو د اعلان نه مخکې او هـم وروسـته داسـې هلـې ځلـې وشـولې چـې گونـدې دويـم پـړاو تـه ضرورت نشـته دی او د مخکښـو نوماندانو او سياسي لوبغاړو تر منځ بايد جوړ جاړی وشي او د يو قسم سهامي شرکت حکومت جوړ کړي خو د تحول او تـداوم ټـيم د ډاکـتر صيب اشرف غنـې احمـدزي پـه مشرـۍ پـه دې اړه ډېـر کلـک دريـځ ونيـوه او هـر نـوع جوړجاړی يې د اساسي قانون او د ټولټاکنو له قوانينو سره په ټکـر کـې وگاڼـه او داسې مشارکتي نظام يې د ملت په گټه لوی تاوان وبالـه. مخکښ نومانـد ډاکټر صيب عبدالله عبدالله هم باالاخره دې ته حـاضر شـو چـې د ټـاکنو پـه دويم پړاو کې برخه واخلي.

دا چې د تير يو کال او حتی د ځينو کسانو لپاره د تيرو ډېرو کلونو راپـدې خوا دا نه ستړي کېدونکې هلې ځلې وي نو اوس د دې ټاکنو بلـه مرحلـه دوه ورځې وروسته رارسېدونکې ده چې د افغانستان ملت به انشـاالله يـو ځـل بيـا خپل شهامت وښيي چې په ټاکنو کې په پراخه کچه برخه واخـلي او د خپلـې خوښې نوماند ته رايه ورکړي. اوس ملت تـه اسـانه ده چـې د دوه نومانـدانو ځينې يو خوښ کـړي کـوم چـې کـولای شي د راتلـونکي نظـام سـم مـديريت وکړي. زه چې په کابل او ولايتونو کې د خلکو شور او ولولو ته گورم نو داسـې ښکاري چې د افغانستان با شهامته ملت به يو ځل بيا دنيـاوالو تـه دا وښـيي چې دوی د خپـل راتلـونکي پـه کلـه بـې تفاوتـه نـه دی او د خپـل راتلـونکي سرنوشت په خپله تعينولی شي.

ټولو افغانانو او خاصتاً تعليم يافته او روڼ ا ندو کسانو ته په کار ده چې هم په خپله رايه ورکړي، هم خپله کـورنۍ، خپلـوان، دوسـتان او د خپلـې سـيمې خلـک دې تـه وهڅـوي او هـم کمـک ورسره وکـړي چـې پـه پراخـه کچـه پـه ټولټاکنو کې برخه واخلي. کلونه کلونه مو د خپل ځانونو لپاره کار وکړ راځـئ چې په يوه اواز راتلونکي درې ورځې د تبليغيانو پـه شـان سـه روزه ولگـو او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې تاريخي او د افغانستان د سرنوشت سازو ټولټاکنو لپاره کار وکړو. د تقلب مخه ونيسو او هر ډول گواښونو پر وړاندې د سپر په څېر ودرېږو او خپل مقاومت وښايو. په دې سياسي پروسه کې بايلونکی نشته دی او ټول گټونکي دي ځکه بايلونکی نوماند هم په دې پوهېږي چې ولس د ثبات طرفدار دی نه د بد امنۍ او پايلې به خامخا مني. د دې نهايي پړاو د بريا افتخار او کريډېت به د افغانستان د ملت وي ځکه ملت به دا پروسه کاميابوي او اشخاص د برياليتوب وسيله دي. وټ اچول ملي او ديني مسووليت دی او بې تفاوتي بيا پښيماني نه لري.

د باثباته، هوسا او ارام افغانستان په امید

په ديموکراټيکه پروسه کې گټونکی او بايلونکی نشته دی

د جوزا ۲۶ مه نېټه، ۱۳۹۳ هجری شمسي کال

گرانو وطنوالو خوېندو او وروڼو! په سياسي ديموکراتيکه پروسه کې گټونکی او بايلونکی نشته دی. که يو ټيم وي نو بيا خو هغه ديکتاتوري نظام وي چې پخوا به يې يو کانديد درلود او په سلو کې سل رايې به يې اخيستلې. په دې ديموکراتيکه پروسه کې اوله کاميابي د افغانستان د ملت ده او بيا د دواړو ټيمونو ده که هغه گټونکی دی او که بايلونکی. زما په اند د بايلونکي ټيم دنده اسانه ده که په دې قناعت وکړي چې په اپوزيسيون کې پاتې شي. ځکه اپوزيسيون يوازې انتقادونه کوي او خپل ځان بل پړاو ته تياروي خو د گټونکي کار سخت دی ځکه هغه وعدې يې چې له خلکو سره کړې دي هغه بايد پلي کړي. نو زما په اند گټونکی بايد خفه او بايلونکی بايد خوشحاله وي. که مقصد د دواړو ټيمونو وطن او خلکو ته خدمت کول وي.

د کونړ بد نامه مشهورو څېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟

د جون ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

پرون د کونړ يو وکيل په احساساتو کې غرق و او ويل يې چې د کونړ دوه لکه نفوس په غرونو کې جنگ کوي او دوه لکه نفوس په سمه کې اوسېږي نو دا د کونړ دوه لکه رايه له کوم ځای نه شوه؟

دې جناب وکيل صيب دا هم وويل چې د کونړ مشهوره څېرې له يو خاص نوماند نه ملاتړ کوي نو څنگه دې بل نوماند زياتې رايه اخيستلې دي؟

اول خو د کونړ خلک يوازې په جنگ کې نه په علم او ادب کې شهرت لري او د سيد جمال الدين افغاني غوندې د شرق ستر مفکر په دغه خاوره کې زېږېدلی دی. د استقلال د څلورمې جبهې اتل غازي مير زمان خان هم د دغه ټاټوبي دی. مشهور روحاني شخصيتونه لکه د سيد شمس الدين مجروح پلار د تيگرو پاچا صيب، سرکانو مياصيب د اسلام پور پاچا صيب، زموږ نيکه د منگوال مياصيب، د شونکرۍ انځری ملا صيب، سيد بهاوالدين مجروح، پروفيسر رسول امين، او داسې نورپه لس گونو علمي شخصيتونه، استادان، ليکوالان او شاعران په هره ولسوالۍ کې شته دي چې دوی او د دوی کورنۍ د کونړ ولايت مشهوره شخصيتوته دي. په کونړ کې د سيد محمود پاچا پادشاهي تېره شوې او داسې نور د کونړ د خلکو ارزښتونه شته دي. دا اوسني بدنامه شخصيتونه د جهاد اتلان هم نه دي ځکه د هرې ولسوالۍ د جهاد اتلان معلوم دي. زموږ د خاص کونړ په ولسوالۍ کې يوازې ۲۷ مکتوبونه چې نهه يې لېسې دي په دغه ولسوالۍ کې شته او ۲۲ زره رايه په دغه ولسوالۍ کې اچول شوې ده. د کونړ ولايت علم پروري په دې معلومېږي چې تر اوسه هېڅ يو ښوونځی د هلکانو او هم د نجونو نه دی تړل

شوی. دا په خپله د دې شاهدي ورکوي چې د کونړ ولایت خلک علم پروره ولس دی او دا د اوباشانو هدیره نه ده.

زما سوال له دغه وکیل صیب محترم نه دا دی چې اول ته ماته د مشهوره شخصیتونو تعریف وکړه چې مشهور شخصیت باید څه اوصاف ولري او بیا دې خپل ګریوان کې سر ټیټ کړه چې ستا په خوله مشهور شخصیتونه؟! دغه اوصاف لري او که نه؟ دغه وکیل صیب دې ماته د کونړ د تاریخ په هکله لږ معلومات راکړي نو ښه به وي؟ که مطلب د دغه وکیل صیب دا وي چې مشهور شخصیت علم ونه لري، بې سواده وي او د ولس په منځ کې ځای ونه لري نو د ده دا خبره رښتیا ده چې داسې مشهوره شخصیتونه چې په خپل ولس کې بدنام و نو د دغه ښاغلي نوماند ترځنګ و درېدل نو ځکه یې دغه نوماند په کونړ کې له ناکامۍ سره مخامخ کړ.

د تېر دور د پارلماني ټاکنو درغلي خو د افغانستان په تاریخ کې ساری نه لري او ډېر کسان پارلمان ته په درغلیو راغلل چې د کونړ دا درې تنه وکیلان هم د تېر دور د درغلیو ښه بېلګه ده او دوی د کونړ د علم پروره ولس استازیتوب نه شي کولی. دا مشهوره څېرې د درغلیو په طمعه وې خو د کونړ ولس اوس رابیداره شوی او دوی یې درغلیو ته پرېنښودل او د دوی مخه یې ونیوله نو ځکه دوی د ولس زور سره مخامخ شول نو اوس د کونړ نه بهر داسې خبرې کوي او د کونړو په اصطلاح باټې یا شړې ولي. ما تېره اونۍ د کونړ په ولایت کې تېره کړه او هرې ولسوالۍ، کلي او کور ته به چې تلم نو خلکو به راته د دغه مشهوره بد ناموڅېرو قصې کولې چې څنګه د دوی د درغلیو مخه یې ونیوله. زما په اند که دا ډول بدنامو مشهورو څېرو د دغه ښاغلي نوماند نه ملاتړ نه وای کړی نو شاید چې دغه ښاغلي نوماند به هم یو څه زیاتې رایې په کونړ کې اخیستلې وې. د کونړ خلکو په سوچ او فکر رایه ورکړې او د خپلو رایو نه دفاع هم کولی شي. د کونړ حیثت او وقار د داسې

بدنامو مشهورو څېرو په اوتو او بوتو نه کمېږي او نه دوی د کونړ استازیتوب کولی شي.

همدا یې غر همدا یې کربوړي

د ۲۰۱۴م کال د جولای ۱۳مه نېټه، کابل

موږ اصطلاحات په مطلقه توګه استعمالوو او په خپلو خبرو کې زیاتره وخت مبالغه کوو. موږ د ملت او خلکو اصطلاګانې په دې نږدې ورځو کې د چاپي، غږیزو او تصویري رسنیو له لارې ډېرې واورېدې چې مدعي او مدعي علیه، مبصرینو او کار پوهانو، دولتي او غیر دولتي چارواکو او هم د مطبوعاتو د مستنطیقینو یعنې ژورنالیستانو له خوا استعمالېدې. که موږ د کاندیدانو ټولو رایو ته وګورو او د افغانستان له نفوس سره یې مقایسه کړو نو دوی د ملت د یوې برخې رایه اخیستلې ده نه د ټول ملت نو دوی باید دا وضاحت ورکولی چې هغو کسانو چې دوی ته رایه ورکړې نو دوی باید د هغوی د رایو پوښتنه او ګرویږنه وکړي او د انتخاباتو د قانون او د لوبې د اصولو پر اساس چا چې زیاتې رایې واخیستلې نو بیا هغه د ټول ملت ولو که دوی ته یې رایه هم نه ده ورکړې، استازیتوب کولی شي. نو مابه چې هره ورځ د ټولو له خوله نه دا اورېدله چې ملت دا غواړي او دا غواړي نو سخت قهر به راغی چې مستنطیق صیب ورته ولې نه وایي چې تاسې خو لا تر اوسه د ټول ملت استازیتوب نشئ کولی بلکې د ملت یوې وړې برخې تاسې ته رایه درکړې ده نو مستنطیق صیب به هم له دوی سره غاړه راښکېدله چې ملت این و ان را میخواهد مگر په دې به یې فکر نه کاوه چې په کوم بنیاد د ملت او خلکو کلمه په مطلقه توګه استعمالوي. همدا مستنطیقین، همدا یې مبصرین او همدا د دې ډلګیو استازي. همدا یې غر او همدا یې کربوړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فیسبوک ملګرو ته کورنی کار

د جولای د میاشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که ګران دوستان لاندې اصطلاحاتو ته تعریفونه ولیکي او بیا ووایي چې څه ډول حکومت د دوی خوښ دی نو ښه به وي:

ائتلافي حکومت

د ملي وحدت حکومت

دملي مشارکت حکومت

د اتحادونو د مجموعې حکومت

د ملي یوالي حکومت

د سهامي شرکت حکومت

د خپلې خوښې حکومت

د پردیو د خوښې حکومت

د ګټونکو حکومت

د بایلونکو حکومت او داسې نور

له تعریف نه وروسته شاید چې د یو شمېر کسانو اندیښنې له منځه لاړې شي او د یو شمېر محدودو دوستانو اندیښنې زیاتې شي.

په هر حال زما د ملي یووالی منتخب حکومت خوښ دی چې د هر قوم ښه کسان د هغوی د تجربې او استعداد په پام کې کتلو سره په کې برخه ولري. پینځه یا لس کاله بعد داسې دولت او حکومت ولرو چې هلته سمت او قوم مطرح نه وي او هر څوک یوازې د یو ښه افغان په توګه د خپل

استعداد، پوهې او تجربې پر بنیاد د افغانستان لپاره کار وکړي او د افغان په حیث د کارکولو چانس ولري نه دا چې پوه کسان د خپل قوم د زورواکو او نا پوهو کسانو پسې چې د کونړو په اصطلاح د دوه خرو وربشې نشيـ بیلولای، نښتي وي چې دوی ته کار پیدا کړي او یا د دوی له حقوقو نه دفاع وکړي.

افغانان باید ټول د خپلو حقوقو مدافعین پخپله وي او خپل حقوق پخپله وغوښتلی شي. زما په خیال د ایډیال په مجازي دنیا کې خبرې کوم خو دې وروستیو ټولټاکنو دا راته وښودله چې دا حالت یوازې ایډیال نه دی بلکې عملي بڼه انشاالله پیداکولی شي.

جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

د جولای د میاشتې ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

ملي شورا ته شرم دی چې د قانون پرونۍ مسوده یې د خپلو امتیازاتو په هکله تایید کړه البته د هغو وکیل صیبانو نه مننه چې پر ضد یې رایه ورکړې ده. په دې قانون کې دې وکیلانو ته امتیازات له خپل ماموریت نه وروسته د تل لپاره پکې لکه د جمهور رئیس په شان ټاکل شوي دي چې دوی ته بادې ګاردان، معاشونه او هم د دوی کورنیو ته به سیاسي پاسپورتونه ورکوي. ملي شورا د انتخاباتو د قانون په تغیر کې یوه بله ماده هم د ځانونو لپاره تصویب کړې ده چې که چا یوه دوره وکالت کړی وي نو د هغه د تحصیل معیار باید په نظر کې ونه نیول شي او بیا ځانونه کاندیدولی شي. دا ماده هم له اساسي قانون سره په ټکر کې ده چې تبعیض پکې راغلی دی ځکه قانون باید عام وي نه د یو چا لپاره یو قسم او د بل چا لپاره بل قسم شرایط ولري. امید دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهور رئيس کرزی دا دواړه قوانين توشېح نه کړي او بېرته يې بايد د دوی پر مخونو وروولي.

د افغانستان جسد څنګه له خاورو نه ژوندی راوکاږو؟

د جولای د مياشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پرون ما د خپل فيسبوک په پاڼه درې ورې ليکنې تر دې عنوانونو لاندې ليکلې وې:

- همدا يې غر همدا يې کربوړي
- د فيسبوک ملګرو ته کورنی کار
- جمهور رئيس کرزی بايد د وکيلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

ډېرو دوستانو پرې خپلې تبصرې او نظرونه ليکلي وو خو د ټولو دوستانو او ملګرو نظرياتو ته ځواب ورکول سخت او ډېر وخت ته يې اړتيا درلودله نو په خلص ډول بايد ووايم چې تر هر څه دمخه د ټولو دوستانو له تبصرو نه زياته مننه ا و زه مو مرهون يم چې زما ليکنې مو لوستې دي او خپل نظرونه مو راسره شريک کړل.

زمونږ او ستاسې ټولو دردونه او هيلې سره يو شان دي. د تېرو څو لسيزو د ناخوالو نه په تنګ راغلي يوو او په دې فکر او هيله يو چې دې ناخوالو ته د پای ټکی کېښودل شي. زمونږ ټولنه يوه مريضه ټولنه ده او هر څوک ورته نوې نسخې او د بېلابېلو ملکونو دواګانې توصيه کوي خو زمونږ مرض ورځ په ورځ زياتېږي ځکه چې مونږ لا پخپله دې ته چمتو نه يوو چې د خپل مرض علاج پخپله وکړو ولو که نسخه او دوا زمونږ خپله هم وي. زمونږ د مرض تشخيص اسانه دی، د زوراکو ټيکه دارانو له منګلونو نه سياسي، اقتصادي

او فوځي انحصار بايد ختم شي او د قانون حاکميت چې د اکثريت ولس غوښتنه ده بايد حاکم شي ځکه په قانونمنده ټولنه کې خلک په سکون او ارامۍ سره ژوند کولی شي او د ښې حکومتدارۍ په پايله کې انکشاف پخپله رامنځته کېږي.

اسانه تشخيص دی خو د دې مرض تداوي سخت کار دی ځکه دا د قدرت ټيکه داران هم په اسانۍ واک نه پرېږدي او نه خپلې ګټې له لاسه ورکوي او تر اخري سلګۍ پورې چې ترڅو د دوی له وسې پوره وي هلې ځلې کوي چې خپل قدرت وساتي که هغه په هر ډول بې حيايۍ او يا د اکثريت ولس په تاوان هم وي. ځکه دوی ته خپلې ګټې مهمې دي، ولس، قوم، ژبه، مذهب او يا نور شعارونه د دوی د شومو او شخصي اهدافو د رسولو لپاره وسيله ده. دا د قدرت ټيکه داران قدرت د قوانينو په چوکات کې يا د لوبې د اصولو په اساس نه پرېږدي. نو څه په کار دي؟

د افغانستان ګوته نه بلکې ټول وجود د يوې درنې ګټې (تېږې يا ډبرې) لاندې شوی دی، خپلو او پردو د افغانستان په جسد باندې نورې غټې غټې ګټې کېښودلې دي نو اوس کمال او هنر دا دی چې څنګه دا ګټې په احتياط سره لرې کړو او د افغانستان دا جسد ژوندی او يا نيم ژوبله د دې ډبرو د لاندې نه راوکاږو. په دې لار کې د مضر احتياط نه هم بايد يو څه ډډه وشي ځکه بعضې وخت مضر احتياط هم د ناخوالو سبب ګرځي. هم بايد د تدبير نه کار واخستل شي او هم بايد جدي مبارزه او مقاومت وشي ترڅو ولس بيا له مايوسۍ سره مخامخ نه شي. که څه هم انسان بايد په هر حالت کې خوش بينه اوسي خو که دا ځل ولس بيا له مايوسۍ سره مخامخ شو نو د بيا خوش بينۍ د موقع راتګ به ډېر وخت واخلي. ولس خپله مېړانه ښودله نو دا اوس په سياسي لوبغاړو پورې اړه لري چې څنګه د دوی د قربانيو نه دفاع وکړي او د يو ښه راتلونکي لپاره لاره آواره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هاني مون، ماه عسل، یا د شاتو میاشت

د جولای د میاشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که څه هم د Honey Moon یا ماه عسل کلمه له واده نه وروسته یو څه مودې ته استعمالېږي چې ناوې او شاه چېرته سفر کوي او یا یو څه وخت بېغمه تېروي خو د دې وخت د تېرېدو نه وروسته دواړه چې بېرته راستانه شي نو بیا د ژوند په چارو اخته کېږي او دا طبیعي خبره ده چې په ژوند کې ستونځې او مشکلات شته دي. په خاصه توګه هغه جوړه چې واده یې په مشکلاتو او قرضونو باندې کړی وي او هر قرضداری ورته دروازه ټکوي او خپل پور ترې غواړي نو ډېره سخته وي او د واده هغه ټوله خوشحالي ترې بیا هېرېږي. هغه اصطلاح ده چې وایي واده د یوې ورځې خوشحالي او د ټول عمر غم ته وایي.

د هاني مون یا ماه عسل کلمه په سیاسي لوبو کې هم استعمالېږي چې کله څوک قدرت ونیسي نو خلک وایي چې د هاني مون د مودې نه وروسته به ګورو چې څه کوي او یا داسې ویل کېږي چې تر هاني مون پورې یې پرېږدئ چې څه کوي.

دې اونۍ کې د اجتماعي رسنیو او هم په محافلو کې د دوستانو نه نهیلې کوونکې تبصرې او خبرې د جمهوري ریاست د انتخاباتو د پایلو او یا د دواړو نوماندانو د جوړ جاړي په هکله اورم چې که څه یې واقعیتونه وي خو یو شمېر زیات یې تبلیغاتي بڼه هم لري. زما غوښتنه له دوستانو نه دا ده چې سمدستي په منډه یا په عجله توګه قضاوت او پریکړې باید ونه کړو ځکه د داسې پریکړو پایله ګټه نه لري. د افغانستان خلکو د ټولټاکنو په دواړو روندېونو کې خپله میړانه او شهامت وښوده چې دوی نظام جوړونه غواړي، د قانون حاکمیت غواړي او د دې تر څنګ اجتماعي عدالت غواړي چې ولس

په ارامه خپل ژوند وکړي. ولس زورواکو ته کلکه څپېړه په مخ ورکړه او که په هره موقع کې بیا هم هر څوک د زور خبرې کوي نو ولس د دې توان او شهامت لري چې د دوی په مخ کې ودرېږي اود خپلو حقوقو نه دفاع وکړي.

زما مطلب دا دی چې مونږ یعنې د افغانستان ولس دواړو کاندیدانو ته رایه ورکړې او دواړو نه توقعات هم شته دي نو ښه به دا وي چې اول خو ګټونکی او بایلونکی معلوم شي او چې کله یې د قدرت واګې په لاس کې واخیستلې نو بیا به یو څه وخت د هاني مون او یا ماه عسل ورته ورکړو چې خپل ټیم منسجم کړي، کاري پلان ولس ته وړاندې کړي او خپلو ژمنو ته عملي بڼه ورکړي. که دا کار یې ونه شو کړای نو ولس خو دواړو نوماندانو ته یوازې د هغوی د قوارې، لباس، ژبې، قوم او سمت په خاطر رایه نه ده ورکړې بلکې د دوی کاري پلانونو او ژمنو په خاطر یې دوی ته رایه ورکړې ده. نو بیا به هغه وخت قضاوت کوو چې دوی څومره د ولس ګټو ته او څومره د خپل قدرت ته رسېدو په خاطر یې هلې ځلې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژه ماتې نه وروسته دا سوچ راته پیدا شو، چې د ملي وحدت حکومت جوړول یعنې څه معنی؟

د جولای شلمه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د جولای په ۱۲ نېټه د امریکا د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو د وزیر، جان کیري په منځګړیتوب د ډاکتر اشرف غني احمدزي او ډاکتر عبدالله عبدالله ترمنځ د ټولټاکنو د دویم روند د پایلو د رامنځته شوې لانجې په هکله کومې پرېکړې وشوې نو په دغو پرېکړو کې د ټولو رایو بیا شمېرنه د بین المللي او داخلي ناظرینو او هم د کاندیدانو د استازیو پر وړاندې شامله ده چې دواړه خواوې به د ټولو رایو له شمېرنې نه وروسته پایلې مني او بیا به دواړه خواوې (ګټونکې او بایلونکې) د ملي وحدت حکومت جوړوي.

دا څو ورځې چې په تلویزیونو او نورو رسنیو کې د دواړو ټیمونو د ویاندویانو او سیاسي تحلیلګرانو تبصرې او نیوکې ګورم نو د اتیایمې او نویمې لسیزې د پراخ بنسټه حکومت جوړولو خبرې راپه یاد شوې. په هغه وخت کې د پراخ بنسټه حکومت جوړول د جګړې بېلابېلو خواوو ته ځانګړې معنی درلوده. د مجاهدینو ډلو به ویل که د دوی څو حزبونه سره یو ځای شي او په خپلو منځو کې حکومت جوړ کړي نو دا پراخ بنسټه حکومت دی. د پخواني پادشاه، ظاهرشاه طرفدارانو به ویل چې که د هر حکومت په راس کې پخوانی پادشاه وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. همدا شان د کابل حکومت به ویل چې په پراخ بنسټه حکومت کې باید دوی هم شامل وي او که دوی یې په راس کې وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. تر اخره پورې پراخ بنسټه حکومت جوړ نه شو ترڅو چې د ډاکتر نجیب الله حکومت سقوط وکړ او نورې وروستۍ پېښې زمونږ د تاریخ یوه برخه وګرځېدې.

اوس راته د ملي وحدت د حکومت جوړولو په هکله هم شک او تردید رامنځته شوی دی چې د داسې حکومت تفسیر به څه وي؟

په اصولو کې دا خبره سمه ده چې د ملي وحدت په حکومت کې باید د هر قوم، سمت او ډلو نه ښه کسان د هغوی د استعداد، پوهې، تجربې، تقوا او تحصیل په بنیاد د حکومت په چارو کې وګمارل شي تر څو د حکومت چارې په ښه ډول پر مخ بوځي. خو زما په اند اصلي خبره دا نه ده. ما ته داسې ښکاري چې د ملي وحدت د حکومت تر شعار لاندې دوی غواړي چې قدرت ونیسي او یا د قدرت انحصار د دوی په لاس کې وي.

لاندې درې پوښتنو ته باید ځواب وویل شي او هم دا پوښتنې باید په رسنیو کې د تحلیګرانو له خوا مطرح شي ترڅو زمونږ او د ولس دواړو پرې سر خلاص شي:

اول: د افغانستان ولس ته به څوک مسوول وي؟ د منتخب حکومت مشر، که دواړه ټیمونه او یا هېڅوک؟

دویم: د اپوزیسیون رول به څه وي؟ ایا بایلونکی ټیم به د پوزیسیون استازیتوب کوي او که د اپوزیسیون؟ او یا بله ډله د اپوزیسیون به رامنځته کېږي؟

دریم: د ملي وحدت په حکومت کې به مسلحې ډلې هم شامله وي او که نه؟ او که قدرت به یوازې د همدې دوه ټیمونو ترمنځ په انحصار کې وي؟

زما په اند د اولې پو ښتنې ځواب راته لږ مشکله غوندې ښکاري. ځکه دواړو نوماندانو د ټاکنو په بهیر کې له خلکو سره ډېرې وعدې کړې دي او ولس هم د دوی برنامو ته رایه ورکړې ده. که ګټونکی نوماند هغه وعدې چې د انتخاباتو په بهیر کې یې کړې دي، عملي نه کړي نو دغه د ملي وحدت حکومت به ناکام حکومت وي او ملامتیا به د دولت د مشر پر غاړه وي نه د ملي وحدت د حکومت د غړو، ځکه د جمهور رئیس کرزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې ښه بېلګه ده. د تېرو دیارلس کلونو د ټولو ناکامیو پړه په جمهور رئیس کرزي اچول کېږي نه د دغه حکومت پر غړو. ولس وایي چې دا غړي جمهور رئیس کرزي تعین کړي و نو دی د خپلې دورې د ټولو ناکامیو او بریالیتوبونو مسوول دی. هغه کسان چې په تېرو دیارلس کلونو کې د ده د حکومت غړي وو هیڅ پړه نه مني. په راتلونکي کې به هم هغه کسان چې د دې دواړو ټیمونو په مشوره او مصلحت تعین شوي وي ولس ته مسوول نه وي او په قانوني او شرعي لحاظ مسوولیت یوازې د دولت د منتخب جمهور رئیس دی. ما ته دا خبره عجیبه غونډې ښکاري چې راتلونکی منتخب جمهور رئیس به ولس ته مسوول وي خو د حکومت غړي به د بل ټیم په مصلحت ټاکي. په دې خبره زما سر نه دی خلاص.

د دویمې پوښتنې ځواب لږ اسانه راته ښکاري ځکه که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې رول ولري نو دوی به د اپوزیسیون رول نه لري او باید بله ډله د اپوزیسیون رامنځته شي. شاید دا مسلحې ډلې وي او یا نورې سیاسي ډلې. که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې نه غواړي چې رول ولوبوي نو بیا د سیاسي اپوزیسیون استازیتوب د خپلې یوې ډلې کولی شي.

د دریېمې پوښتنې ځواب هم ساده او هم مشکله دی. که دا دوه ټیمونه غواړي چې واقعاً د ملي وحدت حکومت جوړ کړي او افغانستان له جنګ نه وژغوري نو ټولو ډلو ته باید په حکومت کې سهم ورکړي چې د ملي وحدت استازیتوب وکړای شي او که داسې نه وي نو بیا خو د دې دوه ټیمونو ترمنځ یو ائتلافي ډوله حکومت به وي چې قدرت به د همدې دوه ګروپونو ترمنځ وېشل شوی وي، نه به پوزیسیون معلوم وي او نه به اپوزیسیون او یو شمېر ډلې به له حکومت نه بېرون پاتې وي. په ائتلافي حکومت کې خامخا یو شمېر ډلې له حکومت نه بهر پاتې کېږي اما د ملي وحدت په حکومت کې

څوک باید له حکومت نه بهر نه وي او ټولې ډلې باید په حکومت کې استازیتوب ولري او ټولو ډلو ته باید په حکومت کې ځای ورکړل شي. مشکله برخه د سوال دا ده چې آیا دواړه ډلې دې ته چمتو دي چې مسلحو ډلو ته هم په حکومت کې ځای ورکړي او که نه؟

زما هیله د افغانستان د مسایلو د شنونکیو نه دا ده چې دا پورته درې سوالونه په راتلونکو څو اونیو کې باید د کاندیدانو له استازو سره مطرح کړي تر څو په واقعي توګه د ملي وحدت یو سم حکومت رامنځته کړي نه دا چې قدرت یوازې همدا دوه ټیمونه په خپلو منځو کې سره وویشي او بیا د افغانستان مشکل په خپل ځای پاتې او همداسې زمونږ په ملک کې جنګ او جګړې دوام ولري.

د پورته لیکنې په هکله میرویس شنواري په انګلیسي ژبه لیکلی و:

محترمه! تاسې یو د ملک د راتلونکي په هکله یو سم تحلیل کړی دی تر کومه حده چې زه پوهېږم د افغانستان راتلونکی راته تت ښکاري. که چېرې زه د غني (ډاکټر اشرف غني) پر ځای وای نو د اپوزیسیون رول به مې خوښ کړی وای نه دا چې په قدرت کې وای.

یو تن د اعتبار خان په نامه لیکلي و:

والله میاخیل صیب تکړه شوی یې ریښتیا ویل دې شروع کړل خو ګوره دا سړی ډېر احساساتي دی دا به یې هم درپسې لیکلي وي او فکر به کوي چې تا هم شیظانت شروع کړ او هغه کړې وعدې نه به تېر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهادرشاه بري صيب ليکلي و:

مياخيل صيب ستاسې دغه ليکنه د افغاني واقعيتونو څرگندونکې ده، په منني سره زه شخصاً په دې نظر يم که چېرې ملي وحدت حکومت جوړېږي يو پراخ بنسټ شکل ولري چې په هغې کې ټولې ذيدخلې خواوې په شمول د حزب اسلامي او طالبان په کې ونډه ولري ښه به وي.

فيروزخان ليکلي و:

مياخيل صيب، ستاسو حضور ته به عرض وکړم چې وحدت ملي حکومت يعنې د ټولو مېشتو افغاني قومونو ته د هغو د نفوسو مطابق په حکومت کې ونډه ورکول دي. اوس که نور يې اخوا ديخوا د خپل په نفع يا د بل په تاوان يې تعبير او تفسير کوي دا نو د هغوی فلسفه ده.

د پورته ليکنو او په خاص ډول د اعتبار خان په ځواب کې ما وليکل:

اعتبار خان صيب! نه ما له چا سره وعده کړې او نه له ما سره چا وعده کړې ده چې کومه چوکۍ به راکړي. د ډاکټر صيب دا خبره سمه ده چې تر اوسه يې د چوکيو وعدې له چا سره نه دي کړي خو اميد مو دا دی چې د خلکو ستونځو ته معقول او عملي ځوابونه ووايي. ډاکتر صيب عبدالله هم مجبور دی چې د خلکو پوښتنو ته ځوابونه ووايي ځکه دواړو ته خلکو رايه د تحول لپاره ورکړې ده نه د موجوده حالت د دوام لپاره البته يو څه توپير د دواړو اجنډاوو سره درلودلې. که دواړه په حکومت کې سره شريک وي نو بيا يو هم د اپوزيسون ادعا نه شي کولی او زما په اند په ديموکراسۍ کې د اپوزيسيون رول له منځه وړل د نظام او سيستم په گټه نه دي. په هر حال زه

د چوکۍ اخستلو کومه اجنډا نه لرم ولې که موثره اوسم انکار هم نه کوم ځکه دا به درواغ وي خو چوکۍ اخيستل به يوازې د چوکۍ په خاطر نه وي. که سړی کار نه شي کولی نو بيا چوکۍ نه درلودل ښه کار دی. نهه کاله وشول چې حکومتي چوکۍ نه لرم خو فکر کوم چې هم به مې موثريت تر يوه حده د دې څو درجنونو وزيرانو، واليانو او معينانو نه شايد ښه وي او هم خپل وجدان ته ملامته نه يم. په هر حال د هر چا نظر د قدر وړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلویزوني مناظرې جان کنیدي کامیاب کړ

د جولای ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

په ۱۹۶۰م کال د سپټمبر په ۲۱مه نېټه، د امریکې د جمهوري ریاست نوماندانو John F. Kennedy او Richard Nixon ترمنځ لومړنۍ تلویزیوني مناظره وشوه چې د اویا میلیونو نه زیاتو کسانو په هغه وخت کې دغه مناظره ولیده او مبصرین په دې عقیده دي که دا مناظره، تلویزیوني نه وای نو شاید کنیډي انتخابات نه وای ګټلي ځکه نیکسن د تاثیر لاندې راغلی و. په هغه وخت کې رنګه تلویزیون نه و. د امریکې په تاریخ کې دا یو مهمه مناظره وه چې جان کنیډي د تبعیض پر ضد او د تور پوستکو د حقوقو نه د دفاع په خاطر، د امریکې د حیثت د اعاده کولو او له پخواني شوروي اتحاد سره د مقابلې په منظور واضحه تګ لاره درلوده. کینډي په خپلو پرانیسته خبرو کې وویل چې په ۱۸۶۰ کال کې ابراهیم لینکن وویل چې ایا مونږ به په هغه لوري روان یوو چې نیمایي ولس زمونږ غلام وي او نیمایي آزاد، اما زه اوس وایم چې په ۱۹۶۰م کال کې چې آیا مونږ به په هغه لوري روان اوسو چې د دنیا نیمایي ولس غلام وي او نیمایي آزاد. دا د دې پورې اړه لري چې امریکا کومې خواته روانه ده.... دا مناظره په لاندې لینک کې کتلی شئ:

https://www.youtube.com/watch?v=gbrcRKqLSRw

زما په اند د افغانستان په تاریخ کې هم د ۲۰۱۴م کال کې د جمهوري ریاست د نوماندانو ترمنځ، د تلویزیون مناظرو خاص رول درلود ځکه تلویزوني مناظرو ولس رابیداره کړ او ولس یې د خپلو رایو په قوت باوري کړ او امید دی چې په راتلونکي کې هم ولس په خپلو رایو باندې باور ولري. که

څه هم د اوسنیو رایو شمېرنې یو څه مشکلات راپیدا کړي خو دا انشاالله حل کیدونکي دي او ولس باید په خپلو رایو باندې بې باوره نه اوسي.

ما یې خواب ونه موندلو!

د جولای د میاشتې ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

عنایت الله ضیا صیب پر خپل وال باندې د پورته عنوان لاندې لیکلي و چې:

با احساسه دولتي لوړ/ټیټ رتبه کارکونکو روزل ستونزمن کار دی که ځان وژونکي روزل؟

په تېرو ۱۳ کلنو کې مې ۱۳ لوړ رتبه چارواکي (وزیر, معین او ریئس) نه لیدلي او نه اوریدلي چې د خپل مسولیت تر سره کولو کې پاتې راتللو له امله له دندې ګوښه شوي او یا یې د اسلامي، انساني او افغاني ژوندي احساس له امله له خپلې دندې استعفا ورکړي وي. خو بل لور ته بیا په یوه ورځ کې تر ۲۰ ډېر ځانمرګي برید کوونکي ځان وژنې ته چمتو کېدای شي .

پوښتنه مې دا ده او حیران په دې یم چې ځان وژونکی روزل اسان دي او که با احساسه وظیفه شناس مامورین؟ زما په اند د ژمن قیادت لاندې هېڅ یو کار ناممکن نه دی. تاسې څه وایئ؟ راځئ چې له فساد سره مبارزه او بېوزلو سره مرسته د اختر د فعالیتونو لویه برخه وګرځو.

د پورته لیکنې په هکله ما ورته ولیکل:

ضیا صیب څه فکر کوي چې د دې ځان وژونکو ایمان قوي دی او که څنګه؟ دا د ایمان په قوت پورې اړه نه لري ځکه جاپانیانو چې ځانونه په دویمه نړیواله جګړه کې وژل هغوی خو د دیني مفکورو خاوندان نه وو. همدا شان تامیلیانو په سریلانکا کې چې ځانونه وژل هغوی خو هم مسلمانان نه وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معمولاً هغه ځوانان چې د ۲۵-۱۵ کلونو د عمر په منځ کې وي هغوی ته د دیني عقیدې او یا د نشنلستي مؤخو انګېزه ورکول کېږي چې ځانونه ووژني ځکه په دغه عمر کې دوی د احساساتو تر غلبې لاندې وي او ځان وژنو ته تیارېږي. که دا ډېره سمه تګ لاره وي نو بیا ولې د دوی استادان او حامیان ځانونه له دوی نه دمخه نه وژني.

په اوسنیو حالاتو کې خودکشي په ځوانانو کې د روحیاتو د علم له پلوه یوه مشکله پدیده ده چې شومره ژوند پرمخ ځي نو هغومره د ځان وژنې اندازه هم په مخ ځي. په امریکا کې د یوې احصائیه له مخې په هرو یولک ځوانانو کې ۱۰.۴ کسه ځان وژنه کوي.

http://www.kidsdata.org/topic/213/youthsuicide-
rate/table#fmt=1113&loc=2,127,347,1763,331,348,336,171,321,
345,357,332,324,369,358,362,360,337,327,364,356,217,353,328
,354,323,352,320,339,334,365,343,330,367,344,355,366,368,2
65,349,361,4,273,59,370,326,333,322,341,338,350,342,329,325
,359,351,363,340,335,1&tf=70&sortColumnId=1&sortType=asc

که پورتنی سایت ته لاړ شی نو دا احصائیه مطالعه کولې شئ. خو هلته بیا داسې اداري شته چې له ځوانانو سره مرسته کوي چې ځان وژنه ونه کړي که نه نو د ځوانانو د ځان وژنې کچه به د دې نه هم زیاته وي. په دې لاندې سایت کې http://www.pieta.ie/index.php کتلی شئ چې څنګه دوی له ځوانانو سره مرسته کوي چې د ځان وژنې نه یې وژغوري. داسې ډېرې نورې اداري هم شته دې چې له ځوانانو سره مرسته کوي او د ولس د اګاهۍ په هکله کار کوي که مشخص علایم دوی د ځوانانو په کړو او وړو کې وګوري نو دوی باید پولیسو او یا د دوی ادارو ته خبر ورکړي. متاسفانه مونږ په خپله ټولنه کې دولتي او غیر دولتي داسې اداري نه لرو چې د ځوانانو

ستونځو ته ځواب ووایي نو یوازنیۍ شبکې همدا د خودکشو د روزولو دي چې خپل سیاسي اهداف لاس ته راوړي نه دیني او ملي اهداف. تاسې به څه وخت مخکې لیدلي وې چې په ننګرهار کې په تعلیمي کورسونو کې بعضې اشخاص مؤظف شوي وو چې زمونږ ځوانان بې لارې کړي او پاکستان او سرحدي سیمو ته یې یوسي چې د ځان وژنې لپاره یې وروزي چې وروسته د څو پېښو نه دا شبکه رسوا شوله. هر وخت چې په ځوانانو روحي، کاري، اقتصادي او یا محیطي فشار زیات شي نو دوی د ځان وژنې په فکر کې کېږي اوځانونه وژني.

نو ستاسې د دې پوښتنې په هکله د ځان وژونکو روزنه اسانه ده که وظیفه شناس مامورین؟ ځواب دا دی چې د ځان وژونکو روزل په موجوده لالهانده او بې سر نوشته حالت کې اسانه دي نظر وظیفه شناسه مامورینو ته. همېشه تخریب اسانه دی نظر دې ته چې تعمیر جوړ کړل شي. په دې کې درسره همغږی یم چې ژمن قیادت په هره کچه د زیاتو ستونځو د حل لپاره اساسي شرط دی او بې له ژمن قیادت نه زمونږ مشکلات ا و ستونځې به لا هم زیاتېږي او کمېږي به نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حشمت کرزي وژنه

د جولای د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

پرون د اختر مبارکي لپاره د اسدالله وفا صیب کور ته ورغلی وم او خبرې مې کولی چې د سهار د لس نیمو بجو په شاوخوا کې و چې د وفا صیب زوی راغی چې په کندهار کې په خدای بښلي حشمت کرزي باندې ځان وژونکې حمله وشوه او هغه پکې شهید کړي شوي دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم او سمدستي مو هغه په سترګو کې راغی او هم د هغه ورور زما نږدې ملګری حکمت کرزی تر سترګو شو. واقعاً داسې پېښې ډېرې دردونکې او خواشینوونکې پېښې دي. الله تعالی دې حشمت کرزي ته جنت فردوس په نصیب کړي او روح دې یې ښاد وي او د ده کورنۍ ټولو غړو ته او خاصتاً حکمت کرزي ته د الله د درباره صبر جمیل غواړم. د حشمت کرزي عکس، د ډاکټر صیب اشرف غني او د هغه د زمري سره زما په سترګو کې ښکته پورته کېږي.

د پورته نوشتې په هکله یو تن د روکي میاخیل په نامه لیکلي و:

میا صیب! مونږه او تاسې میاخېلانو ډېر د عاجزي ژوند کړي او د وطن فروشانو کره تلل او ارتباط ساتل تاسره نه جوړېږي او خطرناکه عواقب هم لري الله دې یې وکړي چې خفه نه شي.

ما ورته په ځواب کې ولیکل:

روکی جانه! ستا په خبره پوه نه شوم. زه په انتقاد نه خپه کېږم د هر چا خپل لرلید دی او خپل یې نظر دی، کېدای شي موافق اوسم او یا نه اوسم. د

اختر مبارکي یو مسلمان ته ویل د اسلام له اصولو سره برابره او سمه خبره ده. بل دا چې ټاپې لګول سم کار نه دی. او په درېیمه خبره دې پوه نه شوم چې خطرناک عواقب لري یعنې څه؟ د غلجي صیب نظر هم خپل دی (هغه د وفا صیب په هکله ناسمې خبرې لیکلې وې چې دلته رانقلول یې مناسب نه ګڼم). زه هم د موجوده پالیسیو د حکومت سره موافق نه یم خو دا د دې معنی نه لري چې څوک د چا د پالیسیو سره موافق نه وي نو دښمني دې وکړي. که داسې وي نو زمونږ امامانو سره اختلاف په نظریاتو کې درلوده خو په یو بل به یې د کفر ټاپې نه لګولې.

سپین بیدار لیکلي و:

مونږ افغانان هم عجیبه خلک یوو. هر وخت مو سیاسي اختلافو ته د شخصيـ دشمنۍ په سترګه کتلي دي. همدا یې وجهه ده چې د مدني مبارزې اخلاق مو کمزوري دي او د سر سړي سر پورته کولو ته نه پرېږدو.

روکي جان بیا هم کرار نه کېناسته او بیا یې ولیکل:

میاصیب! وفا سره له کرزیانو زما په شخصي نظر کفر ته وفادار خلك دي چې شاید دا تا ته په ثبوت رسېدلې خبره وي. زمونږ په هیواد کې خلك ډوډۍ نه لري چې وېې خوري دوی په خپلو کورو کې شېرانو ته د ملت وینه ورکوي حالانکه چې د الله د احکامو څخه ته خبر یې دا ټول د c i a جاسوسان دي دا ټاپه نه ده وروره! دا طالب امریکایي یا نور چې زمونږه ګران هېواد کې یې شر جوړ کړی دا به د الله جل جلاله یو امتحان وي په همدې خاطر وایم چې د یوه پاك مسلمان او خصوصاً میاصاحبان چې دایماً د الله د احکامو ښه اطاعت کوي زیب نه ورسره کوي چې د دې داړه مارانو لکۍ پسې ورشي. د خطر خبره دا ده چې الله دې نکړي که د دوی په صف کې سړی مړ شي نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم به په دې دنیا کې نام بدی وي او هم په اخرت کې. محترم میا صیب! زه دا نیت نه لرم چې الله دې نه کړي تا خفه کړم.

ما بیا ورته په ځواب کې ولیکل:

روکی جانه! بیا هم دا ستا خپل نظر دی. زمونږ لرلید او د اسلامي احکامو نه پوره معلومات ډېر کم دي. که ته یو چا ته په هر نظر ګورې دا ستا کار دی. که د ابراهیم ع پلار کافر هم و خو هغه د خپل پلار احترام کاوه. پاتې شوه هیڅ انسان د ګناه نه خالي نه دی او نه باید زمونږ د نظر لید دومره نا قصه وي چې څوک د فلان او یا فلان قوم نه وي نو هغه به یا ښه سړی وي او یا بد سړی.

یو بل کس د جیحون اتل په نوم لیکلي و:

روکی جانه! که افغان وې نو دا چټیات به نه وایې او کـه افغـان نـه وې نـو بیا دې حق دی ځکه د افغان دښمن د اسلام دښمن دی او د اسلام دښمن د انسانیت دښمن دی..پرېږده چې غپېږي.

روکی جان بیا ولیکل:

محترم اتل صیب! پـه عـرض د معـذرت زه ستا پـه منظـور پـوه نشـوم مـا محترم میاخیل صاحب ته کومه بده خبر نده کړې که ستاسو فکر وي څـوك چې په داسې مرګ مړ کېږي لکه جناب کرزی صیب هغه هیڅوقت بیګنـاه نه وي. مګر دوی افغانانو ته معلوم نه دي دا اوس نیم کابل او نیم قندهار د کرزیانو دی له کومه یې کړي دا د الله وهل دي ته خپله فکر وکړه د یوه شیر ساتل په کور کې څومره مصرف لري او دا زمونږ د وطن غریبـان (ګـوره) دا د فرعون عادت دی. الله ته معلومه ده چې زه د انسان په مرګ ډیر خپه کیـږم

مګر د ظالم په مرګ نه، نو ځکه میاخیل صیب ته دا زما یوه مشوره وه او بلـه مشوره مې ورته دا ده چې که چیرته دې د ظالمانو لمنـه نیسيـ نـو مهربـاني دې وکړي خپل تخلص دې تبدیل کړي د میاخیلانو په ګران قـوم کـې څـوک وطن ته خاین نشته دی.

زه خو دا وایم چه واقعاً ګناهګاره ټول یاستو مګر محترم میا صیب ګناه هم فرق لري چې څه رنګه ګناه، حضرت ابراهیم علیه سلام خپل پلار تـه احـترام کاوه مګر نمرود ته نه او که افغان قومونه تاسو ته فلان فلان ښکاري بیـا ولـې میاخیل تخلص کوي. حضرت محمد (ص) خپله ویلي چې د عرب بـد تـه زمـا په خاطر ښه ته یې د خپل په خاطر وګـورئ آیـا دا قـوم پرستي نـه ده. ولا زه تعجب کوم چې د وزیرانو او وکیلانو سره تلل را تلل دې زده دي او اسلام پـه احکامو خبر نه یې، د الله لمنه ونیسه انشأالله چې الله به دین او دنیـا درکـړي زمااحترامات ومنه.

د روکی جـان خـبرې د احساسـاتو نـه ډکـې وې او لـس ګونـو کسـانو تبصرې او لایکونه کړې وو نو بیا ما ورته په اخره کې ولیکل:

روکی جانه! دا ستا حق نه دی چې چاته ووایې چې خپـل تخلـص دې بـدل کړه د تانه او د ډېر نورو عزیرانو نه شاید میاخیل تخلص ما مخکې اېښـودلی وی. لکه چې څنګه زه تا سم نه پېژنم نو ته ما هم سم نه پېژنې نـو ځکـه سـتا قضاوت سطحي دی. په هر حال یوازې په قوم څوک نه ښـه کېـږي او نـه بـد کېږي. یوازینی معیار د انسان لپاره د تقوا دی. قوم او خیل د شناخت لپـاره دی نه د تفوق لپاره. لکه څنګه چې مې مخکې وویلې د هر چا خپل نظـر دی او ستا به همدومره لنډ فکر وي. بیا هم مننه ستا د نیوکو نه. په درنښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي

د جولای د میاشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

د اختر په تېرو درېوو ورځو کې مې ګڼ شمېر دوستان او خپلوان ولیدل او په لیدو د هر یوه ډېر خوشاله شوم خو د دې تر څنګ د هر دوست سره ښه ښه معلومات هم و چې دوستانو سره به یې شریکول. د کورنیو چارو وزارت دوه لوړ پوړي چارواکي زما کورته راغلل د خبرو په ترڅ کې یې راته وویل چې مونږ اوس د درېوو جمهور رئیسانو امنیت ساتلی دی نو ایا تاسې په نړۍ کې داسې ملک لیدلی چې د درې رئیس جمهورانو امنیت وساتي. دا درې جمهور رئیسان، کرزی صیب او دوه متوقع رئیس جمهوران، ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی او ډاکټر صیب عبدالله دي.

د خوست ولایت یو لوړ پوړی چارواکی زما کور ته راغی او د انتخاباتو په هکله مې ترې معلومات غوښتل چې څنګه خوستوالو څلور لکه رایه استعمال کړې دي. هغه وویل چې د طلوع تلویزون د ده سره مرکه وکړه خو هغه یې نشر نه کړه نو ده ورته ویلي و چې په خوست کې ۳۳۰۰۰۰ زره د ښوونځیو زده کوونکي د اول ټولګي نه تر دولسم ټولګې پورې ثبت دي او هر یو زده کوونکی د اساس نمبر لري چې دروغ نه دي. نو که هر زده کوونکی یو پلار او مور هم ولري نو ۶۶۰۰۰۰ کسانو باید رایه اچولي وي نو اوس هم دوی کمې رایې استعمال کړې دي. ډېر ښه استدلال و.

دا هم راپه یاد شول چې د انتخاباتو کمیسیون د دواړو نوماندانو په توافق دولس میلیونه د رایو کارتونه توزیع کړي وو که دا دولس میلیونه رایې ټولې استعمال شوې وې نو بیا به څه حال وای؟ ځکه چې دا کارتونه خو د استعمال په خاطر لېږل شوي وو نه د ساتلو په خاطر.

غوایی لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نیولي

د اګست د میاشتې لسمه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

ګرانو دوستانو! افغانستان په دې مرحله کې د لاندې ستونځو سره مخامخ دی:

- دولتي نهادونه او باالاخاصه امنیتي ارګانونه د دا خلي او بهرنیو تهدیداتو سره مخامخ دي او هره ورځ په لس ګونو تلفات ورکوي. دا چې نسبي امن لرو دا هم د امنیتي ارګانونو د قربانیو نتیجه ده که نه مدیریت د امنیتي ارګانونو ضعیفه دی، امکانات محدود دي او یا په خپل ځای کې په سمه توګه نه استعمالېږي، هم اهنګي د امنیتي ارګانونو په خپلو منځو کې او هم د دولت د نورو ادارو سره په ملي او محلي کچه نشته ده او د دې تر څنګ هغه څوک چې خپله دنده سمه اجرا کوي لازم سیاسي حمایت نه لري.
- اقتصادي حالت له رکود سره مخامخ دي او که وضیعت همداسې دوام وکړي نو شاید راتلونکو دوه درې میاشتو کې دولتي مامورینو ته تنخواه ګانې (معاشونه) هم سم ونه رسېږي.
- اکثریت دولتي ادارو نه د خدمت انګېزه له منځه تللې ده.
- سیاسي حالت مو د بحران په حال کې دی.
- قومي او سیاسي جوړښتونه پراګنده او یا د خپلو ګټو د ساتلو لپاره کار کوي.

نړیواله ټولنه هم ستړې او یا له ناکامۍ سره مخ ده.

- ګاونډیانو سایکالوژیکي جنګ د افغانانو پرضد پیل کړی دی. کله ورته ګواښونه کوي او کله هم په مستقیمه توګه یې په ګولیو ولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته ستونځو په عواملو نه غږېږم: چا وزېږول، څنګه وزېږول شول، په طبیعي توګه وزېږول شول او که مصنوعي وزېږول شول، چا د دې ستونځو د زېږولو نه ګټه واخیستله او څوک پکې زیانمن شول، ځکه دا جلا بحث دی. خو د افغانستان دولت او ولس دا مهال د پورته ستونځو سره مخامخ دی او د حل لارې چارې باید ورته پیدا شي. زه په دې عقیده یم چې د پورته ستونځو د حل لپاره یوازینۍ د حل لار د یو قوي مدیریت رامنځته کېدل دي چې قانون حاکم او اجتماعي عدالت تامین کړي، بله لار نشته. سم مدیر هغه دی چې د ستونځو د حل لپاره د تدبیر نه کار واخلي، ستونځې حل کړي نه دا چې ستونځې ترې زیاتې شي.

د افغانستان راتلونکی جمهور رئیس ته دا پورته ستونځې اوس په میراث پاتې دي. افغانان باید سمدستي دا فکر ونه کړي چې راتلونکی جمهور رئیس دې د قدرت د لاسته راوړلو نه دمخه دا ستونځې حل کړي او یا هم د قدرت له رسیدو نه وروسته دې کومه معجزه ښکاره کړي. زه هم د موجوده سیاسي حالاتو په روند نیوکې لرم او سمې راته نه ښکاري خو نهیلی لا نه یم او امید شته چې دا ستونځې به په کراره کراره کمې شي. اوس راته مخ ترمخه قضاوت ګران دی چې ایا راتلونکی جمهور رئیس به په سمه لار روان وي که نه؟ افغانان باید خپل وحدت وساتي، بیداره اوسي او د حالاتو څارنه وکړي.

څه موده د مخه ما یوه لیکنه په فیسبوک کې کړې وه چې باید راتلونکی جمهور رئیس ته د ماه عسل یا هانې مون یو څه وخت ورکړو که په سمه نه و روان، د پورته ستونځو لپاره یې یو په یو د حل لارې چارې نه شوې پیدا کولی نو بیا افغانان کولی شي چې خپل حق وغواړي او په راتلونکي جمهور رئیس اعتراض وکړي. د حق غوښتلو اواز باید اوس او هم په راتلونکي کې لوړ وساتل شي او د حق غوښتنه په هر وخت کې د افغانانو مشروع حق دی خو

دا متل باید په پام کې ونیول شي چې غوایی لا حلال شوی نه دی او خانکي مو په سر نیولي دي، سم کار نه دی.

هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد

د اګست میاشتې ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که لنډ حساب وکړو نو دا ۳۶ کاله کېږي چې د افغانانو ټولنه پاشل شوې ده او د افغانانو دا درېیم او څلورم نسل دی چې په پاشل شوې توګه په بېلابېلو ټولنو کې د بېلابېلو ملکونو د کلتورونو، اجتماعي او فامیلي ژوند د منفي اغېزو لاندې ژوند کوي. نو په دې اساس د افغانانو ټولنه اوس یوه پاشل شوې ټولنه ده چې د دوی اهداف، حوسونه، حرکتونه، خوځښتونه او ټولنې هم سره پاشل شوي دي او یا په پاشل شوې توګه فعالیت کوي. که لږه موده یو څو کسه سره یو ځای هم فعالیت وکړي خو ډېر ژر د ناشکن د شیشې لوښي په شان د یوه ګذار سره هر څه دانه دانه کېږي. کاشکې افغانان د نورو هیوادونو د مثبت اغېزو تر تاثیر لاندې راغلي وای چې څنګه تعلیم وکړي، څنګه سره یو ځای ژوند وکړي او څنګه شخصي ـ او ملي ګټې دواړه خوندي وساتي. مونږ د ملي ګټو خوندي کولو غوښتنه ځکه کوو چې په ملي ګټو کې باید زمونږ شخصي ګټې، ژوند او ارزښتونه خوندي وي که نه نو بیا ملي ګټې یعنې څه او یا د څه لپاره؟

پخوا به افغانانو اجتماعي ښېګڼې او ژوند، ادب او ادا، روزانه دیني زده کړې او د ملي ګټو ارزښتونه زیاتره په حجرو، دیرو، جوماتونو، کلیو او کورونو کې زده کول او ډېر شیان به د دوی د ژوند برخه ګرځېدله خو کله چې د افغانانو حجرې او دېرې، کورونه او کلي، جوماتونه او مکتبونه سره تخریب او وپاشل شول نو د افغانانو ارزښتونه او ګټې هم سره هم وپاشل شوې. همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

علت دی چې د یو ملي حرکت په نامه د افغانانو خوځښتونه ډېر ژر له ستونځو سره مخامخ کېږي ځکه چې دوی د لنډ مهاله تاکتیکي اهدافو لپاره سره راټولېږي نه د اوږد مهاله ستراتیژیکي اهدافو لپاره او چې څنګه یې لنډ مهاله تاکتیکي اهداف حاصل شول او یا دا ورته پته ولګیده چې ګونډې لنډ مهاله اهداف یې په لاس نه ورځي نو سمدستي دوی د هماغه خوځښت پر ضد ودرېږي چې د کوم لپاره یې هلې ځلې او سرمایه ګذاري کړې ده او بیا د خپل نږدې ملګرو سره په یوه لار تللی نه شي. دا کسان بیا کوشش کوي چې د ځانونو لپاره نوې لارې او نوي ملګري پیدا کړي. نو په دې توګه هره نوې لار او نوي ملګري پیدا کول افغانانو ته خورا قیمته تمامیږي.

هدف مې د دې لیکنې نه د ابراهیم شینواري د فیسبوک په مخ هغه لیکنه وه چې د نادر خان کټوازي صیب له خوله نه یې لیکلي و چې روغ سړی د کور خبره د جومات تر مخ نه پاشي. دا سمه خبره ده چې وایي هر نقطه مکاني و هر سخن جای دارد. هر څوک هره خبره په هر ځای کې باید ونه کړي ځکه د ګټې نه یې تاوان زیاتېږي. د کور، حجره، جومات او ځانته خبرو کې باید توپیر وي. دا نه د زوروتوب نښه ده، او د نورو نه د زیاتې دل سوزۍ او پوهې. نه دا د دردونو دوا کېدای شي او نه دا د سپینو خبرو د ویلو معنی لري. هر څوک خبرې کولی شي او هېڅوک ماشوم نه دی چې په ښو او خرابو خبرو پوه نه شي خو خبره هغه ده چې په ځای وی او د کوم درد دوا شي. داسې بېځایه خبرو ته شفافیت هم نه وایي ځکه په سیاسې جملو کې داسې کسانو ته د پپولست (Populist) سیاست پیروان وایي چې په دې توګه د خلکو د احساساتو نه د ځانونو په خاطر ګټه اخلي او یا په دې توګه ځانونه مشهوره کوي او یو څه طرفداران هم پیدا کوي خو دا ډول احساساتي او پپولست حرکتونه همیشه ناکام وي.

د راپپاڼو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونیسي؟

د اګست د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

د ۲۰۱۴م کال د جمهوري ریاست د دویم پړاو له انتخاباتو نه وروسته د پایلو د اعلامولو او د وټونو د شمېرنې کومه ډرامه چې پیل شوې، اکثره دوستان او ملګري چې مې په محافلو کې ګوري او یا کله ناکله چېرته د تلویزون له لارې په کوم کنج کې ناست وګوري نو د تلیفونو لړۍ سر شي او همدا پوښتنې کوي چې د انتخاباتو پایلې به څه وخت اعلانېږي او څه به کېږي. زیاتره دوستان داسې فکر کوي چې زه خو له هر څه نه خبر یم او د قضایاوو په تصمیم ګیرۍ کې شامل یم.

دې کې شک نشته چې زه اکثریت سیاسي لوبغاړي، مشران، د دوی استازي او د بین المللي ټولنې مهم اشخاص د وظیفوي مسوولیت پر اساس له نږدې نه وخت نا وخت ګورم او په محافلو او غونډو کې ورسره برخه اخلم خو د هغوی نه هم زمونږ او ستاسې غونډې لاره ورکه ده او همدا پوښتنې له هر چا نه کوي چې څه به کېږي؟

څه وخت به د ټاکنو شمېرنه ختمېږي؟

ایا د دې میاشتې د پای نه به مخکې وي که وروسته؟

ایا دواړه ټیمونه به د ټاکنو پایلې ومني که نه؟

ایا دواړه ټیمونه به په سیاسي خبرو کې پرمختګ وکړي که نه؟

ایا سیاسي خبرې د انتخاباتو په بیا شمېرنه به څه اغېز ولري او که نه؟

ایا بیا شمېرنه به په سیاسي خبرو تاثیر ولري او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا دواړه ټیمونه سره د امتیازانو د خوندي کولو په خاطر به تر اخره پورې چنې ووهي که نه؟

ایا په لندن کې د ناټو د سر مشریزې په غونډه کې چې د سپټمبر د میاشتې په لومړۍ اونۍ کې دایرېږي، د افغانستان استازیتوب به نوی جمهور رئیس وکړي که نه؟

ایا که په سیاسي مذاکراتو او هم د بیا شمېرنې په پروسه کې که ژر پرمختګ ونه شي نو څه به کېږي؟

ایا بین المللي ټولنه به بسترې باروي او که خپلو مرستو ته به دوام ورکوي؟

ایا د افغانستان حکومت کولی شي چې د راتلونکو دوه میاشتو نه وروسته خپلو مامورینو، پولسیو او عسکرو ته معاش ورکړي اوکه نه؟

ایا امنیتي او اقتصادي وضیعت به نور هم خراب شي او که نه؟

ایا د طالبانو او ګاونډیانو ستراتیژي به په دې حالاتو که څه وي؟

ایا د جمهور رئیس کرزي صیب به څه خیال وي؟

ایا د خیرات په غونډۍ به همداسې ناست وي؟

ایا دی غواړي چې اوس او په راتلونکي کې به څه رول ولوبوي که نه؟

ایا د جمهور رئیس کرزي به په ټولو حالاتو کې خیر وي او که نه؟

ایا هر څه د جمهور رئیس کرزي او د هغه د ملګرو په قابو کې دي او که نه؟

او کله نا کله دا خبرې هم کېږي چې شاید درېیم ګړی ګروپ به قدرت په لاس کې واخلي، مؤقت حکومت به اعلان شي او د انتخاباتو پایلې به باطلې اعلان کړي.

خبره دا ده چې ملي او بین المللي ټول لوبغاړي یو قسم سوالونه سره مطرح کوي او د ټولو سره همدا زمونږ او ستاسې غوندې تشویشونه او انګیرنې شته دي نو سوال دا دی چې د دې سوالونو د حل کیلي ګانې له چا سره دي؟

د ملا نصرالدین یوه قصه مې بیا راپه یاد شوه، یو لاروي له ملانصرالدین نه پوښتنه کړې وه چې ملا صیب! په فلاني کلي پورې به څومره وخت ونیسي چې زه ورسېږم؟ ملا صیب ورته ویلي و چې لار وهه او څه او ځواب یې ورنه کړ. لاروي حرکت وکړ او څو قدمه چې لاړو نو ملا صیب ورته له شا نه غږ وکړ چې په دوه ساعتونو کې رسېږې. لاروی بېرته راستون شو او ورته یې وویل چې ولې دې اول دا ځواب رانه کړ. ملاصیب ورته وویل چې وروره! په قهرېږه مه، ماته ستا د مزل سرعت نه و معلوم اوس چې تا څو قدمه واخیستل نو ستا د مزل د سرعت پته راته معلومه شوه نو که په دې مزل روان اوسې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسېدلی شې.

که د نور څه پته راته نه وي نو دا یوه پته راته شته چې تر اوسه پورې چې افغانان، د دوی سیاسي مشران، چارواکي او نړیواله ټولنه په کوم مزل په تېرو دیارلس کلونو کې او یا په تېرو شپږ دېرش کلونو کې روان دي او په همدې مزل روان وي نو داسې ښکاري چې دا وړۍ شړۍ نه شي ځکه چې دوی په یوه نامعلومه لوري روان دي.

ترسم نه رسي به کعبه ای اعرابی
این راه که تو میروی به ترکستان است

دا جوته ده چې ټول به تاوان کوي خو د عامو افغانانو نقصان راته زیات ښکاري. په لس ګونو افغانان هره ورځ په یوه او بل نامه وژل کېږي، وطن مو ورانېږي او ځینې لاتراوسه د سادسانو د مریضانو غوندې د خلکو د څورولو، وژلو او د وطن د ورانولو نه خوند اخلي. دا لنډۍ دې په کې هم وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ســـــــوکړکو او ســــــبو جنـــــــګ و
په منځ کې دل شـول د مرچکـو غونـډې لعلونـه

که د هر چا جنګ په افغانستان کې دی او د هرې موخې لپاره وي خو افغانان په کې دل شول او لا هم د ژرندې وار ته ناست دي چې نور هم دل شي.

وايي چې له ناپوهه دوست نه هوښيار دښمن هم ښه دی

د اګست د میاشتې ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

ډېر پخوا زمونږ اقتصادي وضعه نظر نورو خپلوانو ته یو څه ښه وه خو دومره ښه هم نه وه چې څومره هغوی طمعه درلوده او یا یې فکر کاوه فقط قرضداري نه وو او ژوند مو روان و. په پېښور کې یوه ورځ په کور ناست وم چې زما د یوې ترورزۍ زوی چې د پېښور د ناصر باغ کمپ د دولسم ټولګي زده کوونکی و او اول نمره هم و، راغی او راته یې وویل چې ماما زه نور مکتب نه شم ویلی او غواړم چې لېسه پرېږدم. دی چې پلار یې لا ډېر پخوا شهید کړای شوی و د کورنۍ اقتصادي وضعیت یې ښه نه و. خدای شاهد دی چې ډېر سخت خفه شوم او ورته مې وویلې چې ته خو په دولسم ټولګي کې یې، اول نمره یې، نو ولې لېسه خوشې کوې. هغه راته وویل چې لیسه اوس د ناصر باغ کیمپ نه د بورډ سیمې ته انتقال شوې ده نو زه د موټر کرایه چې د ورځې څلور کلداري کېږي نه لرم نو ځکه لیسه پرېږدم یا خوشې کوم. ما ورته وویل چې د یوه تعلیمي کال د کرایې مصرف څومره کېږي نو ده راته وویل چې د ۱۵۰۰ کلدارو په اندازه به وي. نو ما جیب ته لاس کړ او ۲۵۰۰ کلدارې چې تقریبا په هغه وخت کې ۵۰ امریکایي ډالره کېدلې او همدا

پیسې راسره وې ورته ورکړې او ورته ومې ویل چې دولسم صنف خلاص کړه او امید دی چې راتلونکی به دې روښانه وي. اوس د هماغه ځوان ژوند ډېر ښه دی.

دی چې لاړو نو مېرمنې مې راته وویل چې که ستا وسه وشي نو دا د ګاونډیانو ټول زامن به هم په ښوونځیو کې واچوې او خپل ځان ته به هېڅ پرې نه بردې ځکه له ما سره نورې پیسې هم نه وې او تر بلې تنخواه یا معاشه پورې مې باید انتظار ایستلی وای. په کور کې چې پیسې نه وي نو ښځو سره خامخا د نارینه و په تناسب تشویش زیات وي. ما مې میرمنې ته وویل چې دا ستا خبره سمه ده که زما وس وشي نو دا د ګاونډیانو زامن به هم په ښوونځیو کې واچوم چې څه زده کړي ځکه که دوی پوه وي نو بیا به زمونږ مشکلات کم وي او هره ورځ به له دوی سره لاس او ګریوان نه اوسو. په همدې شپو کې زما زامنو او زمونږ د یو ګاونډوي د زامنو سره څه جنجال هم پېښ شوی و ځکه د هغوی زامن مکتب ته نه تلل او زمونږ ماشومان به چې په یونیفورم کې مکتب ته تلل نو دوی ته به یو بل قسم ښکاره کېدل او کله نا کله به یې د دوی په یونیفورم پورې ملنډې وهلې او بیا به د دوی تر منځ جنجال هم پېښېده.

قصه رانه اوږده شوله او هغه متل مې راپه یاد شو چې وایي له ناپوهه دوست نه هوښیار دښمن ښه دی. که دوست او ملګری دې ناپوهه وي ولو که نیت یې هم ښه وي نو علطه مشوره به درکوي او تا به کندې ته اچوي او که دوست دې پوه و نو ښه مشوره به درکوي. هوښیار دښمن هم ښه دی ځکه که غواړي چې درسره دښمني وکړي نو لا اقل خپل خیر او شر به خو هم په نظر کې نیسي او داسې بیځایه حرکت به نه کوي چې هم ځان ژوبل کړي او هم خپل دښمن او هم کلي او کور ټول وران کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د انتخاباتو د بسوگۍ واده چې روان دی داسې ښکاري چې په دواړو ټيمونو کې د دوی مشاورين او په نامه منځگړي دواړو نوماندانو ته داسې مشورې ورکوي چې شايد دواړه د گړنگه گذار کړي. که دوی د سليم عقل نه کار وانخلي نو دوی به هم ځانونه تباه کړي، هم به دا ولس تباه کړي او هم به دوی په راتلونکي کې تاريخ ته محکوم وي. تر څو چې د ټاکنو پايلې نه وي اعلان شوې او سياسي قدرت په سوله ييزه توگه بل منتخب جمهور رئيس ته نه وي انتقال شوی، د موجوده مشرتابه مسووليت هم په خپل ځای دی او د تاريخ له قضاوت نه ځان بري الذمه کولای نه شي.

ما د خداې لپاره يار ليدلی نه دی

د اگست ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

اغراق او غلو همېشه په خبرو، ليکنو او شعرونو کې تر يوه حده وي خو بعضې وخت افغانان دومره مبالغه کوي چې واقعيتونه هم تر شعاع لاندې راولي. اکثره کسان چې غواړي ځان ډېر خدای پرسته او وطن دوسته وښيي نو وايي چې زه د ځان لپاره کار نه کوم او يوازې د وطن په خاطر هلې ځلې کوم او يا وايي چې د خداې د رضا لپاره کار کوم او نور هيڅ مطلب نه لرم. خو چې بيا گورې همدا وطن دوسته او خدای پرسته افغانانو ته چې فرصت په لاس ورشي هرڅه چې يې په وسه پوره وي هغه کوي بيا نه يې خدای په ياد وي او نه وطن دوستي. دا قسم مبالغه د هغو اشخاصو په خبرو کې زياته ليدل کېږي څوک چې زيات په فساد کې ملوث وي او يا د فساد د نيت کولو موقع ته په طمعه ناست وي. يو وخت يو وزير ته به همېشه د ده ملگري ورتلل او ورته ويل به يې چې د وطن د خدمت په خاطر مې په فلاني گمرگ کې مقرر کړه. که هدف خدمت وي نو په دولتي ادارو کې يو مامور د خپلې رتبې او منصب امتيازات که په هره څوکۍ او هر ځای کې وي (په

استثنا د علمي مراکزو او رتبو درلودلو) عين امتيازات لري نو بيا مشخصو ځايونو کې کار کول څه معنی لري. البته اکثره مامورين چې واسطې او حتی رشوتونه ورکوي او مشخص ځايونه غواړي نو هدف واضحه دی چې يو څه په هغه ځای کې غريبي مريبي وکړي.

که سړی د وطن په خاطر او يا د خدای په خاطر کارکوي نو خامخا شخصي گټې مطرح وي. د خدای لپاره ځکه کار کوو چې د ځان لپاره ثواب گټو نو شخصي گټه مطرح ده او که د وطن لپاره کار کوو ځکه چې ارام ژوند بايد په وطن کې وکړو. که د ثواب گټل او د ارام ژوند مطلب نه وي نو بيا ولې سړی د خدای او وطن لپاره کار وکړي. ولې يو ښه مشر او ښه حکومت غواړو ځکه چې د مونږ لپاره بايد کار وکړي که نه نو مونږ د چا په قواره او سليقه خو عاشق نه يوو. شخصي گټې په هر کار کې خامخا مطرح وي خو داسې بايد نه وي چې د شخصي گټو په خاطر پينځه واړه گوتې په خپله خوله کې سړي ننباسي او د بل چا خيال ونه ساتي.

زه شخصاً د انصاف طرفدار يم ځکه په انصاف کې هم زما او زما د کورنۍ شخصي گټې خوندي دي او هم زما د چم گاونډ او وطن دارانو گټې به خوندي وي. د اوسني حالت نه چې ولس ټنتاړې وهي او په پکو دی علت يې بې انصافي ده. هر څوک له خپل حق نه زياتې غوښتنې لري او هر څه له وخت نه مخکې غواړي. نو ځکه خواجه عبدالله انصاری صيب وايي: هر که از حق بيش ميخواهد و از وخت پيش ميخواهد به مصيبت گرفتار ميشود.

داکتر ابراهيم شنواري صيب د پورته ليکنې په اړه ليکلي و:

ځان غوښتنه، ځان سره مينه (حب ذات) او ځان ته درنښت غوښتل (self-esteem) انساني غريزه ده چې په خپل ذات کې مثبته ده. د همدې غريزې له امله انسان د خپلې ترقۍ او تعالۍ فکر او په دغه لار کې کار کوي. بد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکل یې هغه دی چې د نورو د حقوقو او عزت د پایمالولو په بیه وي. د خدای په رضا کې ځانه ته جنت لټول او د وطن په ابادۍ او ارامۍ کې ځان او اولاد ته د خوندیتوب او نېکمرغۍ لټون روا کار دی، خو د نورو د خوندي توب او نېکمرغۍ د پایمالولو په بیه ناروا دی. دا واقعیت دی چې که قوانین نه وي حاکم او عقیده هم ډېره ژوره نه وي، نو د زیاترو انسانانو ځان غوښتنه او ځاني عزت افراط لوري ته ځي چې د ټولنیزې ګډوډۍ زمینې جوړوي. که غواړو چې د انسانانو ځان غوښتنه افراط ته لاړه نه شي، باید د قانون د حاکمیت او رښتینې خدای پالنې لور ته لاړ شو.

کله به دا ځینې کسان قانع شي چې دوی شیخ فاني دي؟

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پخوا د شیخ فاني کلمه د افغانستان په اداري سیستم کې هغو کسانو ته راجع کېدله چې عمر به یې له ۶۰ کلونو نه زیاتېدو نو بیا به د عسکرۍ دورې نه معاف کېدل او مطلب دا و چې نور فزیکي توان یا وړتیا نه لري چې سخت کار وکړي. لکه څنګه چې انسان هر څومره پیسې ولري او قناعت ونه کړي نو په زیاتو پیسو او سرمایه څوک نه مړېږي. همداسې عمر چې هر څومره زیات وي انسان پرې نه مړېږي او فکر کوي چې ګونډې بیرته به ځوانېږي او هر کار کولی شي.

خو واقعیتونه د ژوند بیا داسې نه دي چې عمر زیاتېږي هماغومره فزیکي قوت یا شیمه د انسان کمېږي، زیات ساعتونه کار نه شي کولی او باالخاصه هغه کارونه او دندې چې منډو ترړو ته ضرورت لري د انسان له وسې پوره

نه وي. که څه هم دا د انسان طبیعي تقاضا ده چې ارمانونه د انسان نه پوره کېږي خو انسان باید د خپل ځان په هکله یو څه واقع بینه اوسي.

زمونږ څو درجنه مشران چې د شیخ الفانیتوت له مرحلې نه لا ډېر پخوا تېر شوي دي، فزیکي او فکري ثبات یې له منځه تللی، د افغانستان او نړۍ د نویو تحولاتو او ستونځو لپاره سم فکر نشي کولی، ډېری یې لا خپل باډي ګاردان، نږدې همکاران او اشخاص هم سم نه پیژني ځکه حافظې یې کمزوري شوي دي، خو اوس لاهم مطرح دي او غواړي چې د افغانستان په قضایاوو کې د تصمیم ګیرۍ برخه ولري.

زه دې مشرانو ته د درنښت په سترګه ګورم، باید قدر یې وشي خو دوی باید د تصمیم ګیرۍ مرجع نه اوسي ځکه دوی د اوسني افغانستان او د نړۍ د نویو تحولاتو په رڼا کې ستونځو ته د حل لپاره سمې لارې چارې نشي- سنجولی او ډېری یې لا د پخوا په شان د فیل په غوږ کې ویده دي او فکر کوي چې افغانان د ظاهرشاه د پادشاهۍ د دوران په شان لا اوس هم ویده دي او که دوی ورته هر څه ووایي نو ملت به د دوی پسې لاړ شي.

داسې نه ده، جنګونه او مهاجرتونه چې له یوې خوا زیاتې بدبختیاوې زېږوي خو په هماغه اندازه د ولس عامه پوهاوی او سیاسي شعور پورته بیایي او ولس هسې په تشو شعارونو نه غولېږي. همدا علت دی چې د افغانستان مشران نه شي کولی چې ولس یوازې په تشو شعارونو قانع کړي. سیاسي حرکتونه هم یوازې په شعارونو نه جوړېږي او نه یوازې په ارماني او اخلاقي خبرو باندې ولس د چا ملاتړ کوي. ولس د هر چا عمل ته ګوري او دا د افغانستان ولس په کراتو ثابته کړې چې هر کله یې کومه عملي طرحه لیدلې وي د هغو مشرانو د طرحو نه یې ملاتړ کړی دی. دا چې بیا مشرانو خپلې وعدې نه دي تر سره کړې، دا د هغو مشرانو ګناه ده نه د ولس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما وړاندیز د۷۰مې، ۸۰مې او ۹۰مې لسیزو شیخ فاني مشرانو ته دا دی چې صدۍ بدله شوې، خپل پاټکونه لرې کړئ او پرېږدئ چې دا ولس په ارامه ژوند وکړي، نوي مشران نوي پلانونه عملي کړي.

په انګریزي ژبه کې یوه اصطلاح ده چې وايي:

Easy come, easy go

په اسانه چې یو شی لاس ته راوړې نو په اسانه درنه ځي

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که مفتې پیسې د چا لاس ته ورشي نو هغه بیا بې له سوچه او فکره بېځایه بېځایه مصرفوي ځکه لاس یې پرې تڼاکې شوی نه وي او نه یې پرې نور څه زحمت ګاللی وي. که څوک د لاس په تڼاکو او مشقت سره پیسې لاس ته راوړي نو د خپلو پیسو په مصرف کې هم پوره سوچ کوي او بېځایه یې نه مصرفوي. دا پورته د Easy come, easy go اصطلاح په اوسني وخت کې ډېر زیات صدق کوي. مونږ او تاسې ګورو هغه کسانو چې د قرادادونو په اخیستلو ، د مخداره موادو قاچاق له لارې، یا له کومو بهرنیو منابعو نه او یا د رشوت په خوړولو ډېر ژر پیسه داره شوي دي نو خپلې پیسې ډېر بېځایه بېځایه مصرفوي او چې اوس دا د اسانه پیسو د لاسته راوړولو مدرکونه کم شوي دي نو دوی د ټولو نه زیاتې ستونځې لري ځکه دوی د مفتو پیسو په لګولو عادت شوي دي دا چې دا مفتې پیسې مخ په ختمېدو دي نو په راتلونکي کې به د دوی څه حال وي؟ دوی به صرافانو غوندې خپلې پېښې او

سرونه ګروي او په راتلونکي کې به د عقلي او عصبي ډاکټرانو بازار به ګرم وي.

زیاتره دوستان دا هم وايي چې فلاني او فلاني په انتخاباتو کې ډېرې پیسې بېځایه مصرف کړې خو خبره داسې نه ده ځکه د دوی هم د دې پیسو په پیداکولو څه لاس تڼاکې شوی نه دی. دوی ته هم له بهر او دننه نه مفتې پیسې راغلې وې او دوی هم بې له سوچه مصرفولې ځکه دوی خو نه کوم تجارت درلود او نه دوی میلونران وو چې خپلې پیسې یې لګولې وي او زړه یې پرې درد کړی وای نو د دوی د پیسو په لګولو مه خفه کېږئ. د بایلونکو کسانو او یا هغو کسانو چې پیسې یې د پیسو د پیداکولو په منظور خرڅې کړې دي او څه په لاس ورنشي نو دوی به هم په رواني مرضونو اخته کېږي ځکه هم ترې مفتې پیسې لاړې او هم به د مفتو پیسو د راتلو موقع په لاس ورنشي. خدای مو د دوی له حاله ساته.

د شهزاده چارلس اډوارد قصه

د سپتمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

څه موده دمخه ما د امان الله د عکس د پوست کولو د تبصرو په اړوند لیکلي و چې د انګلستان د اوسني شهزاده چارلس اډوارد قصه به لیکم او هدف مې دا وو چې کورني، محیطي، اجتماعي، اقتصادي او سیاسي شرایط همېشه په انسان باندې مثبت او منفي اغېز لري خو تکړه انسان هغه دی چې د سختو شرایطو با وجود مثبت خوا ته حرکت وکړي او داسې کارونه وکړي چې د ولس په ګټه وي. که ولس د یو ملک او یا ټولنه اباده او خوشحاله وي نو د انسان شخصي او کورنی ژوند به خامخا اباد او خوشحاله وي. که یو څوک هر څومره ښه ژوند ولري او له کوره بهرون چې ووځي او هره ورځ ناخوالې او بد حالت ګوري نو د ده ژوند هم ورسره نا ارامه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د حکومتي مامورینو ان تر جمهور رئیسه پورې ملاقاتونه او یا کتنې همېشه ساده وي او تشریفاتي جملې، القاب او کلمات ډېر کم استعمالېږي حتی جمهور رئیس ته د ښاغلي خطاب کېږي. د ښاغلي کلمه جمهور رئیس ته له هغه وخت نه کارېږي چې کله جارج واشنګتن د امریکا لومړنی جمهور رئیس شو. ټول نه پوهېدل چې ده ته څه خطاب وکړي ځکه دی خو پادشاده نه دی نو باالاخره د امریکه کانګریس او سنا دا فیصله وکړه چې ده ته د ښاغلي جمهور رئیس (*Mr. President*) خطاب کوئ چې تر اوسه همدا سلسله روانه ده چې د امریکي جمهور رئیس ته په ملک کې دننه او بهر ټول د ښاغلي جمهور رئیس خطاب کېږي.

چې اصل مطلب را نه پاتې نه شي نو قصه دا وه چې د امریکا پخواني جمهور ریس، رونالد ریګن په خپل کتاب *American life* کې لیکلي و چې یو وخت د انګلستان شهزاده، چارلس اډوارد د ده مېلمه شو نو څنګه چې دی د ملک مشر نه و نو ده ته یې په خپل شخصي کور کې چې د سپینې ماڼۍ یوه برخه ده بلنه ورکړه. کله چې د ریګن مستخدم یا *Butler* راغی نو د شهزاده چارلس نه یې پوښتنه وکړه چې صیب چای غواړئ که کافي؟ نو ده ورته وویل چې چای غواړم. مستخدم په یوه پیاله کې جوش کړې اوبه، د بورې دوه پاکټه او د چایو یوه پوڼۍ راوړه او د ده په مخکې یې کېښودله. شهزاده چارلس دوه درې ځلې د چایو پیاله په لاس کې ونیوله او بېرته یې کېښودله خو چای یې ونه څښه. ریګن فکر وکړ چې شاید د شاهي پروتوکول خلاف کومه خبره شوې وي نو ځکه یې چای ونه څښه. په سبا ماښام په رسمي میلمستیا کې ریګن له شهزاده چارلس نه پوښتنه وکړه چې پرون تا چای وغوښته خو هغه دې ونه څښه، څه خبره خو به په چایو کې نه وه. هغه ورته وویل چې ښاغلی جمهور رئیسه! له پیالې سره یوه پوڼۍ وه او زه نه پوهېدم چې په پوڼۍ څه وکړم؟ نو ځکه مې چای ونه څښه. ریګن لیکلي و

چې دې بېچاره تر دې دمه دا نه و لیدلي چې د چایو پوڼۍ څنګه په پیاله کې واچوي او په خپله اندازه چې څنګه یې تریخ یا نری چای خوښ وي جوړ کړي.

که د شهزاده چارلس دا قصه له امان الله خان سره پرتله کړو نو امان الله خان هم په دربار کې لوی شوی و، د دربار خدمتګارو به ورته هر څه برابرول خو د دې ترڅنګ یې د ولس د آزادۍ خیال ورسره و او د خپل وخت سخت تصمیم یې ونیوه چې د افغانستان د استقلال جنګ یې اعلان کړ او بریالی هم شو. دا چې وروسته یې ونه شو کړای چې سیاسي قدرت ته له لسو کالو نه زیات دوام ورکړي څه به د ده اشتباګانې وې او څه به هم بهرني فشارونه و.

د فیسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې

د سپتمبر ۱۷مه نېټه کال ۲۰۱۴ م، کابل

فیسبوک او یا نور د زړه خوالې رسنیو ډولونه زیات شوي او د ټولو استعمال او یا یوازې د فیسبوک زیات استعمال د خلکو زیات وخت ضایع کوي نو ښه به دا وي چې د تکنالوژۍ نه موثره، مفیده او د ضرورت مطابق ګټه واخیستل شي. که په فیسبوک د ورځې نیم ساعت وخت ضایع شي فرق نه کوي ځکه د دوستانو د احوال اخیستو، یو څه د ساعت تیرۍ او روحي تفریح، د بعضې ښو معلوماتو د راټولو او علمي مسایلو باندې د بحث او هم د موثقو او غیر موثقو خبرونو او یا په اصطلاح د سرچوک د افواهاتو ښه منبع ده او سړی کولی شي چې د ولس د غوښتنو نبض او د سیاسي حالاتو د مسیر لر لوری پرې معلوم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عکسونو یوازې پوست کول او یا په فیسبوک کې د لیکنو او شعرونو پوست کول د هر چا خپله خوښه او حق دی چې څه یې په زړه وي او غواړي چې له دوستانو سره یې شریک کړي فرق نه کوي. د دوستانو انتخاب او یا د مسایلو شریکول هم د هر چا خپل انتخاب او خوښه ده او د څه هدف لپاره څوک څنګه او په څه ډول فیسبوک استعمالوي دا هم د هر چا حق دی. کېدای شي چې زیات دوستان د فیسبوک د منفي شیانو نه عبرت او د مثبتو شیانو نه ګټه واخلي او یو څه مثبت بدلون په یو شمېر زیاتو کسانو کې د پوهې او لرلید په اړوند راولي. ما پخپله د دوستانو د نظریاتو او لیکنو نه زیاته ګټه اخیستې ده او د ټولو دوستانو نه مننه کوم.

ما سره ستونځه دا ده چې په زرګونو دوستان ماسره په فیسبوک کې انډیوالان دي او هره لحظه چې فیسبوک ته داخلېږم نو په لس ګونو او حتی په سل ګونو دوستان انلاین وي او لس ګونه یې سمدستي مسیجونه رالېږي چې څنګه یې؟ زه ورته لیکم چې ښه یم تاسې څنګه یاست؟ نو دی بیا لیکي چې نور څنګه یې او څه خبرې دي؟ ودې نه پېژندم، ولې ځواب نه راکوې فکر کوم چې مصروفه یې او داسې نور...

چې ورته ولیکم چې څه خدمت وي نو ویلی شې وایي چې نه هسې ګپ شپ درسره لګوم، نو ښه خبره ده چې ګپ شپ سره ولګو خو زه وخت نه لرم بیا به بل وخت سره وغږېږو، نو بیا وایي ډېر مصروفه یې او فکر کوي چې زما اصلي وظیفه یوازې همدا د فیسبوک ده چې په هغه خپل وخت ضایع کوم او نور هېڅ کار نه لرم. په هر حال دوستان دې خفه کېږي نه که ما پیغامونو ته ځواب نه شو ورکولی نو دا د بې احترامۍ معنی نه لري او دا د مصروفیت وجه ده ځکه هر وخت انسان ګپ شپ هم نه شي لګولی او د ګپ شپ هم وخت وي. ګپ شپ هم باید په خپله اندازه وي چې روحاً سړی ارامه شي نه دا چې دومره وخت په ګپ شپ سړی تېر کړي چې شپه

پرې سبا شي او بیا ټوله ورځ ستړی او ستومانه وي او له خوبه اسویلي کوي او خپل ټول کارونه ترې پاتې وي.

د انتخاباتو مستقل کمیسیون نن ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی د افغانستان جمهور رئیس اعلان کړ

د سپتمبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

باالاخره د یوه اوږده ځنډ نه وروسته د جمهوري ریاست دواړو نوماندانو نن د ملي حکومت په جوړېدو هوکړه وکړه او وروسته د انتخاباتو کمیسیون ډاکټر صیب اشرف غنی احمدزی د جمهور رئیس په توګه اعلان کړ. زه د افغانستان خلکو او دواړو نوماندانو ته مبارکي وایم چې سیاسي قدرت به نوي منتخب جمهور رئیس ته د صلحې له لارې د راروانې دوشنبې په ورځ انشأالله انتقالېږي.

د دې هوکړې او د انتخاباتو د کمیسیون د اعلان په هکله ډېر زیات سوالونه اول له ماسره او همداسې ښکاري چې د افغانستان ولس سره او هغو کسانو سره چې دواړو نوماندانو لپاره یې بېحده هلې ځلې کړي دي شته دي. لومړنی تشویش دا دی چې ایا دواړه نوماندان او د دوی ټیمونه به له یو بل سره په صادقانه توګه کار وکړي او که نه؟ او یا به بیا د دوی تر منځ د حکومتدارۍ په چارو کې سره هره ورځ اخ و ډب وي، د حکومت چارې به فلجې او باالاخره نور بد عواقب به د افغانستان خلکو ته په ارمغان راوړي. دوی وایي چې د دې هوکړې اصلي عامل دا دی چې د انتخاباتو په سر لانجو افغانستان له یو لوی بحران سره مخامخ کړی و نو د ټولو نیمګړتیاوو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعتراضونو سره سره، د دې هوکړې په کولو سره دوی د یو لوی بحران مخه ونیوله.

زما په اند دواړو نوماندانو د خلکو رایو ته احترام ونه کړ، کمیسیونونو خپلې دندې سمې اجرا نه کړې، د افغانستان حکومت څنګه چې لازمه وه خپل مسوولیتونه د صحیح انتخاباتو د تر رسولو او د سیاسي قدرت د انتقال لپاره سر ته ونه رسول او بین المللي ټولنې هم د انتخاباتو پروسه او د خلکو اراده تر سوال لاندې راوستله خو د دې ټولو ستونځو سره مونږ بېرته شاته تللی نه شو چې دا نیمګړتیاوې اصلاح کړو نو ښه به دا وي چې د دواړو نوماندانو طرفداران او د افغانستان ولس باید یو څه خپل احساسات کنټرول کړي او پرېږدي چې ډاکتر صیب اشرف غني او ډاکتر صیب عبدالله دا هوکړه څنګه عملي کوي. دواړه همدا وايي چې دوی د افغانستان د ثبات او ښې حکومتدارۍ لپاره دا هوکړه کړې که نه د دوی طرفدارانو دوی تر سخت فشار لاندې نیولو وو چې باید له خپلو موقفونو نه انعطاف ونه کړي. نو ښه دا ده چې عاجل قضاوتونه ونه کړو. راځئ چې د یو څه وخت لپاره د دوی ملاتړ وکړو او قضاوت به وروسته وخت ته پرېږدو چې کله د هوکړې پایلې سمې نه وې.

ډاکتر صیب اشرف غني ته مشورې

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

داکتر صیب اشرف غني ته لومړۍ مشوره!

دا چاپلوسان او ابن الوقته کسان خو به دې اوس ډېر ښه پېژندلي وي نو سمدستي یې له خپل دفتر او دربار نه وشړه چې نظامونه همېشه د چاپلوسانو له خوا له ناکامۍ سره مخامخ کېږي.

ډاکټر صیب اشرف غني ته دویمه مشوره!

خپل متعهده ټیم جوړ کړه او د نورو په ټیمونو باورو مه لره ځکه هر یو یې د خپل ټیم شخصي او تنظیمي ګټو لپاره کار کوي. د کرزي صیب د ناکامۍ یوه مهمه تشه همدا وه چې خپل ټیم یې نه درلود نو کله به یې په یوه ډله او ګروپ اعتماد کاوه او کله به یې په بله ډله او ګروپ اعتماد کاوه نو په اخره کې دی یوازې د څو محدودو چاپلوسانو سره پاتې و.

ډاکټر صیب اشرف غني ته درېیمه مشوره!

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کابل

په مشورو لیکلو او ورکولو باندې زما څه خرچه نه راځي نو ځکه باید دوام ورکړم کېدای شي چې څه مثبت اغېز وکړي. چې کله زه د ډاکټر صیب اشرف غني سره مخامخ شوی یم او د خبرو وخت راغلی نو دوستانو ته معلومه ده چې ما خپله خبره کړې ده او همداسې به خپلو خبرو ته مخامخ او هم په لیکلي شکل دوام ورکوم. دا وېره راسره نه شته ده چې زما په لیکلو او یا ویلو باندې به ډاکټر صیب خفه شي او یا به کوم امتیاز له لاسه ورکړم.

په دویمه مشوره کې ما د ټیم جوړولو خبره کړې ده نو ټیم یوازې دې ته نه وایي چې څوک یوازې کاري تجربه او یا شهادتنامې ولري او دندې ورته وسپارل شي. ټیم هغه دی چې د ډاکټر صیب د اجنډا عملي کولو ته متعهد وي، د کاري تجربې او ډګریو ترڅنګ سیاسي او اداري تقوا ولري، جرئت د کار کولو او هم د اشخاصو په شناخت کې کافي تجربه ولري. د ډاکټر صیب ټیم یوازې په ارګ کې د محدودو کسانو سره په لیدو مصروفه نه وي او باید ډاکټر صیب په ورو شیانو مصروف ونه ساتي بلکې هغه پرېږدي چې په ستراتیژیکي مسایلو باندې فکر وکړي. ډاکټر صیب د وزیر، رئیس، والي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدير او کاتب کارونه بايد په خپله ونه کړي او څوک چې په دې دندو ګوماري نو هماغه کس ته د مسووليت تر څنګ صلاحيت هم ورکړي او ده ته بايد هماغه د اداري مشر مسوول وي. ډاکټر صيب بايد د وزارت مشوره د خپل وزير سره وکړي نه دا چې سکرترانو نه د وزارت د کارونو مشورې وغواړي. ډاکټر صيب د خپل ټيم په سر کې زرګونو کسانو ته اړتيا نه لري که ډاکټر صيب شل کسه د پورته شرايطو په درلودلو سره په خپل محور راټول کړل نو دی بريالی دی نور ټيمونه بيا همدا شل کسان د ضرورت په بنياد جوړولی شي او ولس د ډاکټر صيب له برنامو او کارونو نه خبرولی شي.

ډاکټر صيب اشرف غني احمدزي ته څلورمه مشوره!

د سپتمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن چې ما د ډاکټر صيب عبدالله وينا واورېدله نو زما اميد زيات پيدا شو چې انشاالله افغانستان مخ په جوړېدو دی. زما مشوره او غوښتنه د دواړو ټيمونو له مشرانو او د دوی له پلويانو نه دا ده چې د خپلو ټيمونو د افراطي کړيو او اشخاصو مخه ونيسي. او پرې نه ږدي چې د ګاونډيانو د تبليغ او پروپاګندې لاندې راشي چې بې ثباتۍ ته لمن ووهي او يا زمينه ګډوډۍ ته مساعده کړي. جنګ چې د هر منظور په خاطر وي عواقب يې خراب دي. د جنګ په حالت کې يوازې څو محدود کسان، د جنګ نه خوند اخلي او يا په جنګ کې خپلې ګټې ګوري اما په صلح او تفاهم کې د ملت د اکثريت ولس ګټې خوندي پاتې کېږي. د افغانستان د سوکالۍ په هيله.

د افغانستان منتخب جمهور رئيس ډاکټر صيب اشرف غني احمدزي ته پينځمه مشوره!

د سپتمبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، امريکا

د افغانستان نوی منتخب جهمور رئيس احمدزي صيب ته زما پينځمه مشوره دا ده چې په چوکيو ورکولو څوک نه شې خوشحالولی او که هر څومره وزارتونه زيات شي بيا هم ډېر کسان به خفه وي نو ښه دا ده چې غير موثر وزارتونه او اداري (ارګان های محلي، مخدره موادو، شهرسازي، اقتصاد .... او داسې نور وزارتونه) او اضافي دولتي تشکيلات کم کړي او موثريت د اداري اضافه کړي تر څو خلکو ته سم کار وکړای شي. که د زياتو کرسيو د تورم مخه ونه نيول شي نو باور وکړئ چې ستونځې به همداسې په خپل ځای پاتې وي.

جمهور رئيس ډاکټر صيب اشرف غني ته شپږمه مشوره!

د اکتوبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مشاور داني ګانو مخه بايد ونيول شي

زما د مشورو معنی دا نه ده چې ګوندې جمهور رئيس صيب په دې نه پوهېږي خو صرف غواړم چې دا خبرې ورته په ياد کړم.

نومونه يې نه اخلم خو بعضې وزيران د مشاورينو په استخدام کې خاص مهارت لري چې باالاخره د مشاورينو دومره غټه ډله جوړه کړي چې د ټول وزارت د رهبرۍ له سطحې نه يې تعداد هم زيات شي. بيا مشاورينو ته نور مشاورين وټاکي چې د مشاورينو سرپرستي وکړي او باالاخره وزير صيب او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده د مشاورینو ډله په خپلو منځو کې گوري او د وزارت له پرسونل سره بې رابطې شي او یو امر یې هم نه عملي کېږي. که دا مشاورین دومره با استعداده وي نو ولې یې په اجراییوي پستونو باندې نه مقروري چې د وزارت له مامورینو سره به هم رابطه لري او کارونه به په ښه توگه په مخ ځي. زه دا نه وایم چې مشاورین دې نه استخدامېږي خو هغه کارونه چې د وزارت مامورین کولی شي دې ته حاجت نشته چې نور مشاورین دې ورته استخدام شي. بعضې خاصو مسلکي مواردو کې مونږ مسلکي مشاورینو ته اړتیا لرو خو نه د وزیر صیب سکرتر دی هم مشاور وي.

په ۲۰۰۴م کال کې مونږ د کورنیو چارو په وزارت کې چې ارگان های محلي هم د هغه جز و، یوازې دوه درې مشاروین درلودل خو په ۲۰۱۰م کال کې چې ارگان های محلی هم ترې جدا شوی و، د دې وزارت د مشاورینو تعداد د ۶۴۰ کسو نه هم زیات و. ښه به دا وي چې د دولت په ټولو ادارو کې د مشاور داني گانو مخه ونیول شي.

جناب جمهور رئیس محمد اشرف غني ته اوومه مشوره

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مدني ټولنې جنگسالارانو ته باید متوجه وي

څو کاله دمخه ما په خپله یوه مقاله کې چې په انگلیسي ژبه په کاناډا کې خپره شوې وه یادونه کړې وه چې مدني ټولنې هم جنگسالاران لري ځکه هغه کارونه چې ټوپک والا زورواکي کوي او قانون ماتوي نو بعضې کسان د مدني ټولنو نه هم په هماغه شکل کارونه کوي چې څنگه یې جنگسالاران کوي خو د دوی کارونه ماهرانه وي چې خلک ورته نه متوجه کېږي او د ټوپک والا د

زورواکو نه زیات په هر نوع فساد کې غرق دي. دوی هم د ټوپک والا د زور واکو په شان گروپونه او شبکې لري، ښه لابي یو بل ته کوله شي او تر یوه حده غواړي چې د جمهور رییس غني شاوخوا محاصره کړي نو زما امید د جمهور رییس نه دا دی چې دی گروپونو او ډلو ته باید متوجه وي.

جمهور رئیس محمد اشرف غني ته اتمه مشوره!

د مدیریت د هرم سر باید وړوکی او قاعده یې باید پراخه وي

د ۱۳۹۴ لمریز کال لومړۍ نېټه، کابل

د نوي کال مبارکې جلالتمآب جمهور رئیس او د افغانستان ټول ملت ته وړاندې کوم او خدای دې وکړي چې راتلونکی کال د افغانستان لپاره د صلحې او سوکالۍ کال وي، وینه تویول بند شي او د افغانستان ولس په اطمینان سره خپل ژوند پر مخ بوځي.

ما نه غوښتل چې د خپلو مشورو سلسله جاري وساتم ځکه زه په دې اند وم چې مشورو ته ضرورت به نه وي او دا حکومت له لومړۍ ورځې نه حکومت کولو ته چمتو دی خو چې بیا مې اطرافو ته سفرونه وکړل او هم په تېرو دوه میاشتو کې چې د هر چا سره غږېږم د امیدونو په ځای د نا امیدویو خبرې کوي او د ولس له خولو نه ساړه اوسیلي راوځي نو دا چې د تصمیم گیرۍ مرجع ته لاس رسی مې پیدا نه شوکړای او یا رانه ورکه ده نو ضروري مې وگڼله چې د دولت ټول مشرتابه او په خاصه توگه جمهور رئیس ته د فیسبوک له لارې خپل پیغام ورسوم شاید کوم زړه سواندی د ارگ له دېوالونو نه دننه پیدا شي چې د ولس پیغام دوی ته ورسوي.

ولس د مسایلو په عمق سم اگاه نه دی، د دولت او حکومت د کمونیکیشن او عامه پوهاوي ستراتیژي ډېره ضعیفه ده خو په مقابل کې د حکومت پر ضد د حکومت د داخل نه او هم د بهر نه منفي تبلیغات په اوج

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره روان دي. نور په شعارونو کار نه کېږي عملي ګامونه اخيستل په کار دي او که همدا وضع همداسې دوام وکړي نو بيا د عملي کارونو د ملاتړ لپاره د ولس حمايت به هم ډېر ضعيفه وي. ولس او په خاصه توګه کليوالې ښځې او بېسواده کسان په دې نه پوهېږي چې دې حکومت ته څومره ستونځې په ميراث پاتې دي خو هغوی خپل ژوند ته ګوري چې د تېر کال په پرتله د دوی ژوند سږکال ښه دی او که نه؟ دوی موجوده حکومت ته په دې خاطر رايه ورکړې چې ګوندې حکومت به د دوی ستونځو ته د حل لاره پيدا کوي، دولتي او خاصتاً قضايي اوامنيتي ارګانونه او څارنوالان به د ولس جېبونه نور نه شکوي. ولس راسره داسې قصې شريکې کړې چې سړی ورته هک پک حيران شي. خلاصه د فساد کچه له مخکې نه نوره هم د انکشاف په حال کې ده.

ډېری داسې کارونه دي چې بهرنيو کمکونو او څه خاص تخصص ته اړتيا نه لري او يوازې د دولت په تصميم نيولو پورې اړه لري. د بېلګې په توګه د کابينې جوړول او د موثرو اشخاصو مقررول په محلي ادارو کې او يا د امنيتي ارګانونو ترمنځ عملي هم اهنګي او مسووليت پذيري راپيدا کول پيسو ته اړتيا نه لري. يوې واحدې امنيتي ستراتېژۍ ته اړتيا ده نه دا چې هر امنيتي ارګان او يا دولتي اداره ځانته جلاجلا پلانونه ولري. د دولت د پروګرامونو د عملي کېدو مسووليت او مشرتوب بايد د واليانو او ولسوالانو پر غاړه وي ترڅو د تصميم ګيرۍ او د مسووليت مرجع معلومه شي. په تېرو څو کلونو کې او په خاصه توګه اوس د واليانو او ولسوالانو مسووليت شته خو صلاحيت هېڅ نه لري.

دويمه مهمه خبره حکومت ته په کار ده چې د مالي مشکلاتو د حل لپاره موثره عملي ستراتېژي رامنځته کړي د بېلګې په توګه د اضافي او موازي تشکيلاتو له منځه وړل، د حکومت عوايد په سمه توګه راټولول او د ضايعاتو

مخه نيول مهم ګامونه دي. که د کابل د ښار د چارواکو اضافي وسايط او امکانات محلي ادارو ته انتقال شي نو تاسې باور وکړئ چې د نيمايي افغانستان د محلي ادارو مشکلات پرې حل کېدای شي.

درېيمه مهمه خبره دا ده چې د دې حکومت د مديريت د هرم سر ډېر غټ دی او قاعده يې ډېره وړه ده نو دا سرچپه کول غواړي چې قاعده يې پراخه او د مديريت د هرم سر بايد ډېر وړوکی وي. دا داسې مثال لري که د يوکس سر او باډې دېره غټه وي او پښې يې د کښکي غوندې نرۍ وي نو مزل نشي کولی او پښې يې ماتېږي نو ښه دا ده چې د دې نظام پښې چې محلي ادارې دې تقويه شي او د سر کچه بايد وړه شي.

جمهور رئيس محمد اشرف غني ته نهمه مشوره!

دا زما نهمه مشوره به جمهور رئيس غني ومني که نه؟

د اپرېل ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم د مشورو ورکول چندان ګټه نه لري خو د ننګرهار او بدخشان وروستيو پېښو مجبوره کړم چې خپلو مشورو ليکنو ته دوام ورکړم. کېدای شي چې څه ګټه ولري او که په يخ ليکل هم وي فرق نه کوي ځکه خپله د مايوسۍ تنده به مو ماته کړي وي.

په بين المللي ادارو کې چې څوک مقررېږي نو نوي کار کوونکي ته درې مياشتې ازمايښتي قرارداد ورکوي که سم کار يې ونه کړ نو بيا يې قرارداد نه تمديدوي. که څوک يې مني او که نه يې مني خو په تېرو اوه مياشتو کې د حکومت او خلکو ترمنځ فاصله زياته شوې ده. د ولس او خلکو تر منځ د نااميدۍ يو مهم عامل دو سری او شايد اته سری حکومت وي خو يو مهم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلانونو په عملي کولو کې ترلاسه کړي. زه خو اوس نه پوهېږم چې د تیوریکي خبرو نه په غیر حکومت څه کوي او د دوی کاري پلان څه دی. دا دی اوس خو کابینه هم تقریباً تکمیله شوه خو زما مشوره د امنیتي ارګانو مشرانو ته دا ده چې په پراګنده ډول عملیاتو امنیت نشي راوستل کېدای. حکومت باید په هېواد کې مرکزي نقطي وټاکي او د هغه ځای نه تصفیوي او تهاجمي عملیات پیل کړي البته په دې عملیاتو کې د دولت د ټولو قواو او ولس همکاری ضروری ده نه دا چې هر وزارت خپل ځانته عملیاتي پلانونه ولري. د تصفیوي عملیاتو نه وروسته حکومت باید د هغې منطقې د ساتلو توانایي ولري که نه تصفیوي عملیات په درد نه خوري. حکومت باید د دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي یا فعاله (Pro-active) پالیسي غوره کړي.

حکومت باید یوه او یا دوه ورقې کاری پلان (Action Points) ولري چې والیانو او ولسوالانو ته هدایت ورکړي چې څه باید وکړي. زما په ا ند د دې کاري پلانونو عملي کول باید د والیانو او ولسوالانو تر مشری لاندې وشي ځکه دوی کولای شي چې د ولس، د دولت د امنیتي ارګانو او نورو ملي او بین المللي ادارو تر منځ هم اهنګي رامنځته کړي. اوس خو هره اداره په خپل کنز کې سبق وایې او د بل په کتاب نه پوهېږي. دا پورته کارونه نه اضافي امکانات غواړي او نه څه خاص مهارت صرف د موجوده امکاناتو صحیح مدیریت ته اړتیا ده.

عامل د جمهور رئیس غنی په شاو خوا راټول شوی ټیم دی چې هره ورځ ورسره په تماس کې دی او اجرایوي صلاحیت لري. دا چې د دې ټیم ازمایشي دوره د ولس په اند ناکامه ده نو دا به ښه وي چې جمهور رئیس غني باید په ارګ کې دننه په خپل اجرایوي ټیم فکر وکړي او د دوی قراردادونه تمدید نه کړي او یا یې له وظیفې نه لرې کړي. دا چې دا کسان څوک دي تاسې ټول یې پیژنئ.

د پورته مشورې په رابطه دوستانو ناامیدي ښودلې وه او یو تن د لطیف خان په نامه لیکلي و چې دا وړی نه شړی کېږي. ما ورته په ځواب کې ولیکل:

لطیف خان صیب! دا وړی باید شړی شي ځکه که داسې نه وي نو بیا به نه شړی وي او نه وړی ځکه مونږ سیستم نه لرو او یوازې حکومت لرو. د حکومت له سقوط سره هر څه له منځه ځي. سیستمونه پاتې کېږي خو حکومتونه ځي او راځي. په امید به اوسو او کار هم باید ورته وکړو تر څو بالاخره مونږ هم یوسیستم پیدا کړو او د حکومتونو په تلو او راتلو چندان چرت و نه وهو.

جمهور رئیس ته لسمه مشوره!

په پراګنده نظامي عملیاتو امنیت نشي ښه کېدای

د اپرېل د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم ما په مخکنیو مشورو کې ښې حکومتدارۍ ته اشاره کړې وه خو د ښې حکومتدارۍ اول اصل دا دی چې د دولت مشرتابه باید خپل عملي کاري پلان وزیرانو او والیانو ته او همداشان دوی باید د حکومت پلان د دولت ښکته قدمو ته سم تشریح کړای شي او د حکومت ښکته قدمې بیا په خپل وار د حکومت پلانونه ولس ته تشریح کړي او د ولس حمایت باید د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداف و تشکیلات حکومتداري ی خوب

۴ نومیر ۲۰۱۴ م

به سلسله مشوره ها بـه حکومـت جدیـد، نکـات ذیـل را بـه افـراد مسوول حکومت شریک ساختم تا مسوولیت خویش را رفع کرده باشم.

خلاصه:

اول : حکومت داری خوب پروسه است نه پـروژه. حکومـت خـوب عبـارت است از پروسـه خـوب تـصمیم گیـری ، سـهم گیـری یـا اشـتراک مـردم و احتساب میباشد. حکومـت داری خـوب تنهـا بـه حکومـت خلاصـه نمیشـود باالکه همه اداره های دولتـی و غیـر دولتـی و مـردم در حکومتـداری خـوب باید سهیم باشـد. حکومـت تنهـا چوکـات حکومتـداری خـوب را جـور کـرده میتواند و از تطبیق ان نظارت میکند.

دوم: حکومتداری خوب هم نیاز به بلو پرنت یا نقشه دارد.

در حکومتداری خوب ما باید به هر پروگرام و پالیسی که دیـزاین میکـنیم باید جواب های مثبت به نکات ذیل داشته باشیم:

الف: نقشه های حکومتداری یا دیزاین حکومت داری خـوب بایـد مطـابق ضرورت، امکانات و قابل تطبیق باشد. اگر ما تجربه های کـشور هـای دیگـر راهم میـاوریم بایـد ان را مطـابق شرایـط عینـی و ذهنـی جامعـه خـود عیـار بسازیم. نه اینکه تنها تجربه کشور های دیگر را کت و پیست کنیم. اگر مـا شرایط کشـور خـود را مـدنظر نـه گیـریم، شـاید مـا نتیجـه خـوب را بدسـت نیاوریم. که مشکل سیزده سال گذشته اوردن مودل های بود که تنها کـت و پیست شده بود که نتیجه خوب نه داده است. رول همه ادارات و مردم در تطبیق پالیسی و پروگرام ها معلوم باشد تا تداخل وظیفوی به میان نه اید.

ب: در افغانستان همیشه حکومت ها مشروعیت خـود را وقتـی از دسـت داده که اعتبار حکومت به عوامـل گونـاگون صـدمه دیـده اسـت و بـاالاخره

حکومت ها ورژیم ها سقوط یافتـه اسـت. نظـام هـا و حکومـت هـا وقتـی در افغانستان مشروعیت و اعتبار خود را از دست داده کـه تعـادل مـابین سـه پایه حکومتداری (مردم و اقوام، علما و روحانیون و دولت داری خوب) بـرهم خورده است. افغانسـتان امـروزی هـم ضرورت دارد کـه حکومـت داری مـا تعادل را مابین این سه قواو نگاه دارد.

ت: نقشه حکومت داری خوب باید در همه افغانستان قابل تطبیق باشد با کمی تفاوت ها

ث: در پروگرام ها و پالیسی های حکومت داری خوب باید رابطه مستقیم مابین امنیت، انکشاف و حکومت داری خوب باشـد. یعنـی نقشـه حکومـت داری خوب تنها به یک منطقه و یـا یـک وزارت و اداره نباشـد. همـه ادارات مثل حلقه های زنجنیر باهم گیره داشته باشد و مثل پـرزه هـای ماشـین هـم زمان کار کند تا ماشین حکومـت داری خـوب بـه حرکـت درایـد و بـه منـزل مقصود که تضمین امنیت بشری و فزیکی مردم افغانستان است، باشد، تا ما یک جامعه که استوار به حاکمیـت قـانون و تعـادل اجتماعـی باشـد، داشـته باشیم و ریشه های دولت مستحکم ترشود.

د: نقشه حکومت داری خوب عام فهم باشد که به اسانی بـه مـردم و هـم به رده های پاین دولت تشریح شده بتواند. نه اینکه پالیسی ها صدها صفحه باشد و تشریح اش از نوشتن ان مشکل تر باشد.

سوم: ضرورت وخواسته های مردم:

الف: مردم ما از حکومت یا دولت خـود بـه شـکل اجمالـی خواسـته هـای زیادی نه دارد و ضرورت به پول بیشتر هم نیست.

ب: مردم میخواهد که حکومـت امنیـت نسـبی را مسـاعد بسـازد کـه در خانه های خود بیدون ترس وحراس از ارگان های دولتی و هـم گـروپ هـای

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنایت کار محفوظ باشد. فعلا مردم از ارگان های امنیتی ، ځارنوالی و قضا، ولسوال و غیره درولسوالی های حراس دارند.

ت: اعضا همه ادارات باید رول بیطرفی را در دهات و ولسوالی ها نگاه کند و سلوک سلیقوی باید از بین برود.

ث: مردم میخواهد که بیدون حراس و ترس زندگې روزمره خود را به سر برساند و مردم ببیند که هر ماه و هر سال دولت افغانستان یک پروژه و یا کار خوب را به خاطر بلند بردن سطح زندگی مردم تطبیق مینماید. یعنی زندگی مردم سال به سال خوب شده برود. افغانستان در کوتاه مدت مثل سویس یا حتی مثل ممالک همسایه ها جور شده نمیتواند

طریقه عملی و عاجل برای ایجاد ثبات افغانستان

اول: شناخت از ولسوالی ها، ساختار تشکیلات دولتی، قومی و منطقوی (تشریح ضرورت دارد)

دوم: لغو شورا های متعدد درولسوالی ها و ساختن یک شورا به اساس تشکیلات قومی و منطقوی ولسوالی که دو سه نفر علما برجسته ولسوالی ها به شمول ولسوال و قوماندان امنیه عضو ان باشد. شورا جدید باید لایحه وظایف داشته باشد. اگر انتخابات ولسوالی ها صورت گرفت در ان صورت نیاز به این شورا ها نیست اما رول شورا مشورتی را بازی کرده میتواند. تا بحال لایحه برای شورا های منتخب ولسوالی های هم موجود نیست. رول ارباب، وکیل گذر و ملک به شکل جدید در حکومتداری خوب باید تقویه شود. زیرا این ها رابط اصلی مابین مردم و حکومت است.

سوم: ولسوال و والی باید بحیث امر درجه یک صلاحیت و مسوولیت داشته باشد (تشریح ضرورت دارد)

چارم: تجدید نظر به تشکیلات پولیس که مطابق ضرورت ولسوالی باشد. (تشریح ضرورت دارد)

پنجم: ارگان کشفی و پولیس و هم اردو ملی درولسوالی نظر بایدنظر به تقاضا ولسوال از پروگرام های ایشان حمایت کند. یعنی همه فعالیت های اردو ملی باید با ولسوال ها و ارگان های کشفی و پولیس هم اهنگ باشد.

ششم: شورا ها باید با حکومت همکاری نموده و در مورد ضرورت از دولت به شکل دسته جمعی حمایت کند. اشخاص مخرب را به دولت شناسایی نموده و دولت باید اجراات لازم نماید. در این صورت حکومت به شکل غیر مستقیم پاسخگو به مردم میباشد. به نظر بنده، اگر سلسله انتخابات در ولسوالی ها به شکل خوب پیش رفت، دراینده میتوانیم که ولسوال ها را هم شورا ها منتخب تعین کند. زیرا حکومتی که به مردم نزدیک باشد موثر تر و پاسخگو میباشد نظر به اینکه همه کار ها از مرکز عملی شود.

هفتم: بعد از ایجاد شورا ولسوالی، و همکاری مردم باید یک پول مشخص به کار های انکشافی ولسوالی مشخص شود و نظر به تاید شورا کار ان تطبیق گردد (تشریح ضرورت دارد)

هشتم: ایجاد مرکز های ثقل و انکشاف تسلط حکومت از ان نقطه (تشریح ضرورت دارد)

نهم: شفافیت در همه تصامیم های ولسوالی مهم است زیرا شفافت در تصمیم گیری باعث همکاری مردم میشود و جلوفساد را میگیرد و فساد نهایت کم میشود.

دهم: تعین اشخاص با کفایت و سابقه خوب که در تطبیق این پروگرام متعهد باشد. مقام ولایت از تطبیق این پروسه نظارت کند.

یازدهم: این پروگرام باید یک برنامه ملی باشد.

پروگرام های طویل المدت

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: مرور به همه تشکیلات دولتی به سطح ملی، ولایت و ولسوالی ضرورت است تا ما یک اداره موثر داشته باشیم. تورم تشکیلاتی باید از بین برود. همه ریفوم ها تا بحال باعث بی ثباتی وظیفوی شده است. (تشریح ضرورت دارد)

دوم: ایجاد سول سرونت به معنی اصلی اش برای حکومت داری بهتر از پایان به بالا ضرورت است. (تشریح ضرورت دارد)

سوم: تعادل مابین مسوولیت ها و صلاحیت ها باشد (فعلا مسوولیت است اما صلاحیت وجود نه دارد)

چارم: پلان و تطبیق پروژه های کلان باالخاصه در ساحه زراعت در مناطق مختلف افغانستان

پنجم: بهتر شدن خدمات و سیستم مالیه دهی

ششم: توجه خاص به سیستم تعلیم و تربیه که پاسخگوی شرایط امروزی باشد ضرورت است. توجه خاص به ایجاد موسسات مسلکی است. (تشریح ضرورت دارد)

د خوشحالۍ اوښکې به تویوم

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دوستانو سلام!

اته میاشتې مو د انتخاباتو لپاره په افغانستان کې تېرې کړې، له هیواده ونه وتلم، خپل ټول سفرونو مې کنسل کړي و. دا د عسکرۍ دوره وه، ولایتونو ته مې سفرونه وکړل، له ډېرو خلکو سره مې وکتل، د وطن د سوکالۍ او آبادۍ په اړوند مې د ولس قرباني او هلې ځلې، احساسات، مینه او ولولې په کلیو او بانډو کې او هم په ښارونو کې له نږدې نه ولیدل، کله خوشحالي او کله خفګان و، کله امید او کله نا امیدي وه خو ښه ده چې د جمهوري

ریاست د ټاکنو پایلې معلومې شوې او د ډېرو تبه وشکېدله. اوس راته ډېر کسان معلوم دي چې د چوکیو د نیولو لپاره د هر راز نیرنګو او هیلو نه کار اخلي او کوششونه روان دي خو ځوک به هدف ته رسېږي او ځوک به نه.

نو دا مې بهتره وګڼله چې د یوې میاشتې نه زیاتې مودې لپاره له افغانستان نه ووځم او چکر ووهم، دوه درې کنفرانسونو کې برخه واخلم، د افغانستان قصې ورسره شریکې کړم، خپل خپلوان او دوستان په امریکا کې وګورم او چې راځم هم به د چوکیو وېش خلاص شوی وي او هم به د دولت مسیر معلوم وي. د حلف مراسم به د تلویزیون له لارې انشاالله ګورم. ما ته همدا خوشحالي بس ده چې یو منتخب جمهور رئیس بل منتخب جمهور رئیس ته سیاسي قدرت انتقالوي او دا د افغانستان په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره لویه کامیابي ده. کله به چې ما د تلویزیون له لارې په نورو هېوادونو کې له یوه مشر نه بل مشر ـ ته د سیاسي قدرت د انتقال مراسم لیدل نو باور وکړئ چې زما د سترګو نه به اوښکې بهېدلې چې آیا داسې ورځ به په افغانستان کې هم کله راشي او که نه چې زه یې وګورم؟ خو نن دا ورځ راتلونکې ده، د خفګان د اوښکو په ځای به د خوشحالۍ اوښکې تویوم. راتلونکې ستونځې به سره ګالو او کوشش به کوو چې د ولس د خیر لپاره کار وکړو که هغه د دولت په داخل کې وي او که د دولت د دندو نه بهر وي. هر افغان په خپل چوکاټ کې ډېر څه کولی شي او د چا شاباس ته باید په طمعه ونه اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وینا د وحدت ملي حکومت له هوکړې نه وروسته

د سپټمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن ډاکتر عبدالله عبدالله د لويې جرګې په خيمه کې خپلو پلويانو ته خپله لومړنۍ وينا د ملي وحدت حکومت له هوکړې نه وروسته وکړه. د ډاکټر صيب عبدالله بيانيه اميدوارووونکې وه چې انشاالله د ملي وحدت حکومت که په همدې روحيه خپلو کارونو ته دوام ورکړي چې حکومتي موسسات تقويه کړي، قانون حاکم کړي، د فساد مخه ونيسي او کار او مسوولیتونه اهل کار ته بې له قومي ژبني او سمتي ملحوظاتو وسپاري نو اميد دی چې د افغانستان راتلونکی به انشاالله روښانه وي. مسلحانه جنګونه نور د مسايلو حل نه دی او مثبت سياسي رقابتونه بايد دوام ولري او لا نورې هلې ځلې په دې لار کې وشي. مشکلات او ستونځې به په راتلونکې کې خامخا وي خو جنګونه چې نه وي نو پرمختګ، اجتماعي عدالت او سوکالۍ لپاره زمينه مساعدېږي. مونږ بايد ټوله انرژي د افغانستان د جوړولو لپاره مصرف کړو نه دښمنيو ته لمن وهل او يا د افغانستان د ورانولو لپاره.

ارزښت، اهميت، معيار او تعداد د دولتي چوکيو

د سپټمبر ۲۹مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال امريکا

دولتي چوکۍ د طبيعي منابعو په شان دي. د دنيا نفوس په زياتېدو دی خو طبيعي منابع هماغه دي چې څه مونږ په دنيا کې لرو نو خبره دا ده چې څنګه د طبيعي منابعو نه مناسبه ګټه واخلو، د اسراف مخه ونيسو او د موجوده منابعو د توليد کچه زياته کړو. د افغانستان دولتي چوکۍ هم په شمار دي خو کانديدان ورته ډېر زيات دي او هېڅوک د وزارت، معينت او

ولايت نه ښکته چوکۍ هم نه غواړي نو د ډاکټر صيب اشرف غني حکومت ته به دا ګرانه وي چې يوازې په څوکيو ورکولو زيات کسان خوشحاله کړای شي. يو وخت زما خدای بښلي پلار مدير و او زما د تره زوی ولسوال (حاکم) و. څه موده ډېر پخوا زه د کورنيو چارو د وزارت معين وم که د ځان توصيف ونشي نو تر يو حده موثر وم او هغه کسانو چې له ما سره يې کار کړی دی نو کېدای شي زما د خبرې تاييد وکړي. خو بيا هم چې کله دوستان او ملګري زما د پلار او د تره زوی نوم يادوي نو د هغوی د نوم يادولو سره چې مدير صيب يا حاکم صيب خطاب کوي نو تاسې باور وکړئ چې له اوسنيو وزيرانو او معينانو نه د هغوی نوم په درنښت يادېږي او زيات وزن لري. يوازې د څوکيو په نيولو او دولتي مقام په نومونو د سړي شخصيت پورته نه ځي که سم کار ونه کړای شي نو بيا د څوکيو د نومونو د توهين سبب ګرځي.

د انتخاباتو د رايه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟

د سپټمبر ۳۰ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، امريکا

دی کې هېڅ شک نشته چې د افغانستان خلکو خپل منتخب ولسمشر ته رايه ورکړې ده او د ولس مېرانه د ستاينې وړ ده. خو د دې تر څنګ د افغانانو توقعات هم ډېر زيات دي او د ولسمشر نه دا غواړي چې هر څه يو دم جوړ کړي او ټولو نيمګړتياوو ته بايد د حل لاره پيدا کړي. مونږ بايد دا په نظر کې ولرو چې ولسمشر ته څومره ستونځې د تېرو ديارلس کلونو د ناخوالو او يا په بل عبارت د تېرو درې څلور لسيزو د خود سريو، مداخلو او ګډوډيو نه په ميراث پاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعتي سکټور ته خاصه پاملرنه په کار ده

د اکتوبر ۱۱مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، د امریکې د ویرمانت ایالت

د امریکې د Vermont ایالت د مڼو باغونو ساتنه او حاصلات خاص مهارت غواړي او هم حاصلاتو ته مارکېټ شته چې جوسونه ترې جوړوي او Apple Cider ورته وايي. د دې سیمې د مڼو جوسونه خاصه مزه اوخوند لري. د کدوانو عزت هم ډېر زیات دی او کدو بازار ته ورغلو چې څومره په قدر یې ساتي او د هالوین په موسوم کې یې مارکیټ خورا ګرم وي. د کابل او شاوخوا مڼو او نورو میوه جاتو او سزیجاتو سره مې مقایسه کوله چې هر کال زمونږ مڼې او نور میوه جات د سړکونو په غاړو بې قدره پراته وي چې نه مارکېټ لري، نه یې دهقان ذخیره کولی شي او نه ترې نوره کومه ګټه اخیستل کېږي. که مونږ د خپلو تولیدانو نه سمه ګټه واخلو نو د دې ضرورت به نه وي چې چرګان د برازیل نه، مڼې او ناک له چین نه، شوروممې او جوس له ایران نه او حتی ساده اوبه له پاکستان نه وارد کړو. د زراعت سکټور ته خاصه پاملرنه په کار ده چې خوراکي مواد زیات او ارزانه ولس ته عرضه شي او هم باید د ساتلو او صادرولو سهولته ورته برابر شي.

یو لاروي ته د ملا نصرالدین ځواب

د اکتوبر د میاشتې ۲۰مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، ویرجینیا، امریکا

وايي چې یو لاروی پر لاره روان و چې ملا نصرالدین په مخه ورغی ، لاروي له ملا نصرالدین نه پوښتنه کړې وه چې تر فلاني کلي پورې به څو ساعته وخت ونیسي؟ ملا نصرالدین ورته ویلې و چې لار وهه، لاروی چې روان شوی و نو ملا نصرالدین ورته له شا نه غږ کړی و چې دوه ساعته به ونیسي چې تر فلاني کلي پورې ورسېږې. لاروی بېرته راستون شوی و او ملا نصرالدین ته یې

ویلي و چې ولې دې دا خبره مخکې نه کوله؟ ملا نصرالدین ورته ویلي و چې ما درته ځکه مخکې ځواب درنه کړ چې ستا د مزل سرعت ماته معلوم نه و نو کله چې تا حرکت وکړ او ستا د مزل سرعت مې ولید که په دې مزل حرکت ته دوام ورکړې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسیدلی شې.

که جمهور رئیس ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی په همدې سرعت روان وي نو انشاالله په پینځو کلونو کې به د وخت په مقایسه څو چنده زیات کار وکړي ځکه د افغانستان جوړول زیات او موثر کار ته اړتیا لري. په تېرو درېوو اونیو کې چې کومې پرېکړې جمهور رئیس احمدزي کړې دي په ځای او سنجنیده پریکړې دي. د دولت په چوکاټ کې د اشخاصو تغیر او برطرفي همېشه اسانه کار دی خو ستونځه دا ده چې ایا نوي مقرر شوي کسان به د بر طرف شوو کسانو په پرتله سم کسان وي او که نه؟ د کرزي صیب په دوره کې هم تغیر او تبدیل زیات و خو هر وروستی شخص به د مخکني چارواکي په پرتله ضعیفه کس و. کوم تغیرات چې جمهور رئیس احمدزي تراوسه پورې راوستي دي د تېرو کسانو په پرتله سم او ښه دي. امید دی چې دا لړۍ دوام وکړي او کابینه هم د اوسنۍ کابینې نه څو چنده ښه وي تر څو د ولس اعتماد نور هم په نظام باندې پیدا شي.

د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دا څو ورځې په سفر وم او د فیسبوک نه لرې وم خو نن مې چې د فیسبوک خپله پاڼه بېرته کړه نو سیاسي راکړه ورکړه او په سیاسي مسایلو خبرې ډېرې کمې وې. زما په اند چې سیاسي مسایل ټول تر کنټرول لاندې راغلي دي. په انګلیسي ژبه کې یو متل دی چې وايي: No News is Good

(c) ketabton.com: The Digital Library

News یعنې د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی ځکه هغه څه چې د میډیا لپاره خبري ارزښت لري همېشه بد خبر وي.

دا خلک څنګه لینونه جوړوي او څنګه مقررېږي

د ډسمبر لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

تېر ماښام مې یو څو کسه مېلمانه درلودل چې په سیاسي حالاتو ډېر اګاه او پوه کسان وو نو په حکومت کې یې په تقرر او تبدیلیو باندې خبرې کولې نو یو کس وویلې چې زه حیران دې ته یم چې دا بعضې کسان څنګه لینونه برابروي او بیا برق تولیدوي چې ځانونه مقرروي. هغه بل کس ورته وویلې چې وروره دا د برق د تولید منبع هم په څو ډوله دي. بعضې جنراتوري منبع د برق د تولید لري، د بعضو د برق د تولید منبع آبي وي او بعضې د سولر نه انرژي اخلي نو ځکه دوی څو قسمونه لینونه جوړوي او د برق د تولید د منبعو په تناسب د دوی لینونونه خپل ځای ته غځول کېږي. مطلب دا چې د بعضې لینونو جوړول پرمصرفه، د بعضې لینونو جوړول مصرف متوسط وي او د بعضې لینونو جوړول ډېر پرمصرفه وي نو څوک چې د کومې منبع نه برق تولیدوي نو د منبع د مصرف په تناسب چوکۍ هم نیسي. د چا چې منبع ضعیفه وي نو که هر څومره لینونه وغځوي او ښه ظرفیت د برق د انتقال هم ولري په درد نه خوري. نور تاسې پوه شئ او تبصرې مو.

دوه قصې تحلیل یې ستاسې

د ډسمبر ۲۱مه نېټه، کابل ۲۰۱۴ م، کابل

اوله قصه: د ثور د کودتاه نه وروسته زما یو د ترور مېړه، خدای دې وبښي چې استاد هم و، یوه ورځ په خلقیانو ډېر په قهر و نو دېرې ته راغی او د

کټ سر ته په غصه کېناست او څادر یې له ځمکې ووېښت او ویې ویل چې ته دې خلکو ته ګوره چې هېڅ منطق نه لري او وایي چې زمونږ انقلاب په شا نه ځي، هر شی چې مخکې ځي وروسته هم ځي خلقیانو دا انقلاب مو ودروه زه په کې نور نه ځم.

دویمه قصه: یو سړي قرآن شریف غلط وایه، یو لاروی چې په لاره تېرېده نو دې سړي ته یې وویلې چې دا قرآن د چا دی؟ لوستونکې ورته وویل چې دا زما د پلار دی. لاروی ترې روان شوی دی او هېڅ یې ورته ونه ویل. لوستونکي ترې پوښتنه وکړه چې دا پوښتنه دې څنګه وکړه؟ لاروي ورته وویل که تا ویلي وای چې دا قرآن د الله پاک دی نو ما به درته سم درښودلی وای چې سم یې وایه او غلط یې مه وایه خو تا چې وویل چې دا ستا د پلار کتاب دی نو دا ستا خوښه ده چې د خپل پلار په کتاب کې غزلې وایې او که چاربیتې. که دا نظام د ملت وي نو د دې حکومت چارواکي په غلطه روان دي او که دا نظام د یو څو کسو تر منځ منحصر وي او خپل ملکیت یې ګڼي نو نوره دا د دوی خوښه چې څنګه یې چلوي.

فساد او فاسدین ټولنه خوسا کوي

د ډسمبر د میاشتې ۲۶مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کولن، المان

په دې خبره خو مونږ ټول پوهېږو چې رشوت ورکول، رشوت اخیستل او په منځ کې دلالي کول هم د اسلام له نظره او هم د اخلاقي معیارونو له نظره بد کار دی او د درې واړو کسانو ترمنځ په ګناه او هم په عمل کې هېڅ فرق نشته دی. هغه څوک چې په دې کارونو اخته یا مبتلا دي نو دوی مریضان دي ځکه زه ورته جوړ کسان نه شم ویلی بلکې دوی د ګنده یا خوسا مېوو په شان دي چې سالم کسان هم له ځانونو سره خوسا کوي او په دې مرض یې اخته کوي چې ټولنه لا نوره هم فاسده شي. که ګنده مڼه د مڼو د کریټ نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري نشي نورې ډېرې ښې منې هم له ځان سره خوسا کوي او چې څومره ژر له کريت نه لرې شي هماغومره ژر ترې نورې منې سالمې پاتې کېدای شي.

په هر حال، زما غصه هغو کسانو ته راځي چې ځانونو ته د پاکو کوترو خطاب کوي، ځانونونه د مدني ټولنې فعال غړي بولي او بيا همدوی د پيسو په مقابل کې ډونرانو ته د فيصدۍ پيشکش کوي، پروژې اخلي او د جوال خوله ورسره نيسي. تاسې او خدای چې داسې کسان د هغو کسانو نه چې په فساد کې اخته يا غرق دي سل ځله زيات فاسد نه دي. په انګليسي ژبه کې دوی ته White Color Thieves يا د سپينو جامو او زمونږ په اصطلاح نکتايي داره غله ورته وايي. همدا کسان کله کله زمونږ د بيچاره ولس د پاکو احساساتو نه هم سؤ استفاده کوي.

په افغانستان کې د هيڅ شي کمبود نشته خو هيڅ نه لرو! څه مطلب؟

د جنورۍ دويمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا، امريکا

دا ځکه چې د افغانستان هر سړی د هر څه متخصص دی خو بيا که دوه درې پوښتنې ترې وکړې نو په ګېووډو سر شي او د فتواګانو مفتيان خو ډېر زيات دي چې سمدستي درته د جنت او دوزخ زېری هم درکوي. د سياسي چارو کارپوهان خو هم له چا نه کم نه دي، هر سړی ډاکتر دی او د علاج نسخې وړاندې کوي، دا کارپوهان خو هره ورځ دا وطن په تشو خبرو جوړوي او ورانوي يې که همدې کارپوهانو ته کله واک رسېدلی نو بيا يې نه پاکي وه او نه د ادارې د کولو استعداد او مديريت درلوده. نظامي کارپوهان همدا وايي چې طيارې نشته او ټانکونه نشته خو چې درلودل مو څه توره مو پرې وکړه. دا خو لا پرېږده چې دا کاريوهان بيا نورې دنيا ته نصيحتونه کوي چې

دا بايد وکړي او دا وکړي. ياره ستاسې خبرې څوک نه اوري او نه تاسې دومره غټ قوت ياستئ چې د دنيا د سياست مسير ته تغير ورکړئ. غم خود را بخوريد که لاغر نشويد. د تېرو څلويښت کلونو تجربه نه هم عبرت نه اخلو چې څه مو وکړل، چا راباندې وکړل او څه مو لاسته راوړل. که په خپلو ستونځو فکر وکړو او خپل وطني حلالې خپلو ستونځو ته ولټوو نو ښه به وي په دې غټو غټو خبرو څه نه کېږي.

د پورته ليکنې په هکله ډېرو دوستانو مثبت نظرونه ورکړي و چې دوه درې يې دلته را انتقالوم:

وهاب صديقي صيب ليکلي و:

ښاغلی مياخېل صاحب! زه ستاسې له نظر سره باالکل موافق يم نظر ورکول ، فتوا ورکول، نصيحت کول مشورې ورکول او نورې خبرې خو مفتې دي خو عمل کول ورباندې يو سخت کار دی که ډاکټر صاحب اشرف غني يا ډاکټر صاحب عبدالله عبدالله دغسې خلکو ته ووايي چې راځه زما په ځای کښېنه او دا وطن جوړ کړه ځکه چې ته زمانه ورباندې ښه پوهېږې، نو بيا وګوره چې دغه خلک کومو سوړو ته ننوځي بيا يې والله که په تلويزيون کې وګورې ياکومه جلسه کې چې مفتې نظرې يا مفتې مشورې ورکړي .

يو کس په نوم د اصيل ګل چې شايد مستعار نوم يې وي ليکلي و:

تاسې خو يوه توره وکړه هغه دا چې بشپړ غيرقانوني سياسي جوړ جاړی موپه ولس ور وتاپه حال دا چې د قانون واکمنۍ نه ملاتړ نه کول د ټولو په زيان وه او ده. د غني او عبدالله سياسي جوړ جاړي ۱۰۰٪ غير قانوني دی، د ټولو قوانينو نقض دی. د قانون په رڼا کې نه غني او نه عبدالله د دې حق لرلو چې داسې غير قانوني سياسي جوړ جاړی وکړي او د قانون واکمنۍ څخه سرغړونې وکړي. ولس رايې د قانون واکمنۍ او د ټاکنو د قانون عملي کولو له پاره کارولې وي نه له قانون څخه د سرغړونو لپاره. که رښتيا افغانانو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ګټو ته ژمن یاست نو مهرباني وکړئ هر هغه شخص او ډله چې د قانون واکمنۍ ملاتړ نه کوي، نور دې د خدای ج لپاره د دې ډول شخص او ډلې له ملاتړ څخه لاس په سر شئ، څو رښتېنې ولس ژغورنه او سیال کېدل شونې کړي او سوله او امنیت ټینګ شي. قانون واکمنۍ نه ملاتړ نه کول د ټولو په زیان وه او ده.

ما د پورته لیکنو په ځواب کې بیا ولیکل:

اصیل ګل صیب! په اېډیالیست لحاظ ستاسې خبره سمه ده خو انسان همېشه د الهي او هم موضوعي قوانینو نه سرغړونه کوي او بیا په داسې هېواد کې لکه افغانستان چې مجبوریتونه او ستونځې زیاتې دي، هم الهي قوانین او هم نور وضعي قوانین د ولس، چارواکو او هم علماوو او د دین د ټیکه دارانو له خوا تر پښو لاندې کېږي او دا سلسله به تر قیامته روانه وي. نو پر دې اساس دا به مشکله وي چې د اېډیال حالت په طمعه اوسو. خو دا ضروري ده چې په هېواد کې داسې حالت رامنځته شي چې هم د ولس زیاته برخه له فساد نه ځان وساتي او هم زیات دولتي چارواکي په فساد کې دخیل نه وي. د سیاسي علومو پر اساس دولت هم د مشکلاتو حل کېدای شي او هم دولت د مشکلاتو د زیاتوالي لامل کېدای شي نو په تېرو څو لسیزو کې ټولو رژیمونو د افغانستان مشکلات زیات کړي او امید دی چې د دې رژیم په اخره کې مشکلات لږ کم شي او که نه بیا به تاریخ او ولس په دې نظام هم قضاوت وکړي. ستاسې خبره سمه ده چې ولس د حالاتو د سمېدو په خاطر رایه ورکړې نه د حالاتو د ورانېدو په خاطر او کوشش به کوو چې د دولت حمایت وکړو. که حمایت ونه کړو نو ملک به له خرابۍ سره پخپله مخامخ وي.

ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په بیه قرباني نه شي

د جنورۍ ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د افغانستان موجوده حکومت ته ډېرې ستونځې په میراث پاتې دي خو ډېرې ستونځې مونږ افغانان په خپله حل کولای شو که سیاسي اراده مو قوي پاتې شي. ښه حکومتدارۍ کې نیت او عمل دواړه مهم دي. د بېلګې په توګه رشوت نه اخیستل، د خدمت نیت درلودل، مشوره له یو بل سره کول، په خپل ماحول کې بد کسان نه پرېښودل، د دولت په مال زړه سوی او امانت ساتل، د قانون منل او تطبیق، له یو بل سره مرسته او همدردي او داسې نور کارونه نه تخصص ته ضرورت لري او نه بهرنیو مرستو ته. د موجوده حکومت لپاره زما په اند لویه ستونځه دا ده چې څنګه هم په خپلو منځو کې وحدت وساتي او په عین حال کې حکومتداري هم ښه کړي. ښه حکومتداري باید یوازې د څو کسانو ترمنځ د وحدت ساتلو قرباني نه شي ځکه که حکومتداري ښه نه شي نو یوازې څو کسه به سره په ګټو کې شریک وي خو د ولس ملاتړ به نه وي او چې د ولس ملاتړ نه وي نو بیا مشکله ده چې حکومتداري ښه شي، امنیت رامنځته شي او هم به مشکله وي چې نړیوال کمکونه دوام پیدا کړي. چې حکومتداري ښه نه شي نو انکشاف په خپله نه رامنځته کېږي او په همدې شکل به زمونږ ستونځې په خپل ځای پاتې وي او ستونځې به لا نورې هم زیاتېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګ ښه دی که صلحه؟

د فروري دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نظامي ګنجوي وايي:

نـه دانـش باشـد آن کـس را نـه فرهنـګ
کــه وقــت آشــتی پــیش آورد جنـــګ

کله چې د صلحې خبرې شي نو بیا بعضې کسان هماغه زړې سبستې یا تـا ویلې ماویلې وايي او فکر کوي چې یا به شوروي اتحاد بیا راژوندی کېږي او یا به فکر کوي چې ګوندې هر څه به په خیالي او ارماني شکل حل کېږي. داسې کسان نظامي ګنجوي په دغه پورته لنډ ولې پرمعنی او پر محتوا بیت کې په ډېره ښه توګه معرفي کړي دي چې دوی نه پوهـه لـري او نـه فرهنګ چې کله د صلح خبرې کېږي نو دوی بیا جنګ ته لمن وهي.

په ۲۰۰۲م کال کې د بېړنۍ لویې جرګې په وخت کې یو مشر تـه چـې اوس نه شته او خدای بښلی دی ورغلو چې د هغه د مقابل لـوري پـه هکلـه ورسره خبرې وکړو او د دوی تر منځ صلحه راولو. دغه مشر چې له وېرې پـه جلال آباد کې د سپین غر هوټل له لویې ودانۍ نه بهر په وړو خونو کـې اوسېده او د اوړي ګرمي هم وه نو لاپې شاپې یې شروع کړې، ما ورته وویل چې ګوره! له وېرې په دې سره اوړي کې دننه په خونـو کـې ناسـت یـې، هـم دې ځـان لـه ګرمۍ نه وسېځه او هم دې مونږ له ګرمۍ نه وسوځولو کـه نـه د سـپین غـر هوټـل بېـرون ساحه ځـومره ښایسـته سیوری لـري او تـه تـرې ګټـه نـه شـې اخیستی نو همدا د وېرې نښه ده که نه ولې بېـرون نـه کېنـې او هسـې لاپـې شاپې وهې. د دښمنۍ همدا ګټه ده چې هم ځان تباه کوې او هم نور.

له پورته مطلب نه زمـا هـدف دا دی چـې اوس هـم پـه اګاهانـه او یـا غیـر شعوري توګه بعضې کسان د جنګ طرفداري کوي هغه که لـه هـرې خـوا نـه

وي فکر کوي چې په جنګ کې خیر دی او خپلې ګټې لاس ته راوستلی شي نو زما په اند جنګ کې خیر نشته او هغه څه چې پـه صـلحه کـې لاس تـه راوړل کېږي هغه د جنګ د لارې نشي۔ لاس تـه راوړل کېـدای او کـه د جنګونـو لـه لارې اهداف لاسته راوړل کېدای شوای نو مونږ خو په عملي توګه دا ۳٦ کاله جنګونه وکړل اوڅه مو په لاس راونه وړل. مونږ بایـد لـه ځـانونو سره قضـاوت وکړو چې څه مو لاسته راوړي او که نه؟

د عزیزتوت او ښایسته توب ترمنځ توپیر

د فرورۍ ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

څو کاله دمخه استاد غلام دستګیر خاورین زما کـور تـه راغـی او راتـه یـې وویل چې له پل چرخي سره په لوحه یې لیکلي دي چـې بـه کابـل زیبـا خـوش آمدید. نو ماته یې وویل چې که دا د زیبا توری یعنې کلیمه ترې لـرې شي او په عوض یې ولیکي چې به کابل عزیز خوش آمدیـد نـو ښـه بـه وي ځکـه پـه کابل کې د نورو سیمو او هېوادونو په پرتله د زیباتوب څه نه ښکاري خـو دا چې زمونږ د هېواد پایتخت دی او مونږ ته عزیز دی نو جـدا خـبره ده. ځکـه یو شی به ښایسته نه وي خو دا چې مونږ ته ګـران او عزیـز وي نـو د بـل هـر ځای په پرتله مونږ ته ګران دی.

د استاد دا خبره ډېره پر ځای وه. که افغانستان هره څـومره وران شي، هـر څومره ستونځې په کې وي خو زمونږ نه هېرېږي که هر چېرته اوسو او په هـر حالـت کـې اوسـو او د دې علـت دا دی چـې چېرتـه چـا پـه وړوکتـوب کـې خړپوسې کړې وي هماغه ځای سرې ته ډېـر ګـران وي. کـه د مکـې ښـار تـه تللي یاستئ، نو لیدلي به مو وي چې له سپېرو غرونو نه بل څه پـه کـې نشـته دي او اوس هم څنګه چې لازمه ده هغسې کار هلته نه دی شوی، نـه د ښـار نظافت سم دی او نه ارکیتکچر یا انجینري ساختمان له پلوه د ښار ښایسـته

(c) ketabton.com: The Digital Library

والی په نظر کې نيول شوی دی. که دا حالت له پينځلس سوه کالـه د مخـه سره پرتله کړو نو هغه وخت خو د مکې مکرمې د ماحول نه بهر اوبـه هـم نـه وې خو چې کله زمونږ پيغمبر حضرت محمد صل الله عليه وسلم هجرت کاوه نو مکې مکرمې ته يې مخ راواړوه او ويې ويلې چې زما خو درنه زړه نـه کېـږي خو دا چې اهل د دې ښار سم نه دي نو ځکه درنه مهاجر کېږم او وايـي چـې په مخ مبارک يې اوښکې هم راتوی شوې.

دلته مې پخوانۍ خاطره راپه ياد شوله:

د پوهنتون په وخت کې به چې لږ فرصت پيدا شو نـو اکـثره محصـلين بـه خپلو سيمو ته تلل نو زه هم به خپل کلي ته مياشت کې يو کرته يـا دوه ځلـې تللم. په هغه وخت کې دا ښايسته او ښې موټرې نه وې نو له جلال اباد نه به چې خاص کونړ ته تللو نو يوازې درې ډوله روسي موټرې وې چې په ورځ کـې به يې يوه پيره کوله. دې موټرو ته يې ګاز (لارۍ)، واز (شاته يې د بينچونو په شکل دوه خوا سيټونه درلودل) اوجيپ ويلې. د جلال آباد نه خـاص کـونړ تـه کرايه د ګاز شل افغانۍ، د واز او جيپ ديرش افغانۍ وه. که په ټاکـل شـوي وخت کې به ونه رسېدلې نو بيا به دې شپه په جلال اباد کـې وه. مـا شخصـاً کوښښ کاوه چې په واز موټر کې لاړ نه شم ځکه په سيټونو بانـدې بـه تـرپـال خپورو او د موټر د تيلـو د بـوی لـه وجهـې بـه راتـه کـانګې راتللې. د ډريـور ترڅنګ په مخکې سيټونو کـې بـه همېشـه خـالي سيـت نـه و ځکـه هغـه بـه مشرانو يا هغه کسانو ته ريزرف يا ورکول کېدل چې له چـا سره بـه ښـځې يـا زنانه وې. د جلال آباد نه خاص کـونړ تـه پـه هغـه وخـت کـې درې سـاعته د دوړو نه ډکه خامه لار وه او چې کله به خپل کلي ته ورسيدو نو بيا خـو چـا د دوړو له وجهې نه پيژندلو. يو ځای چې د ترې (کوتل) په نامه و نو چـې هلتـه به ورسېدو، ډريور به ټولو سپرليو ته وويل چې د موټر نـه ښـکته شي او مـونږ به پياده د موټر تر شا تللو او الحمدالله به مو ويله چې موټر په شا رانشي او د

ګړنګ نه ښکته ونه غورځېږي. د کلينر سره به ډنډه پنچ (د لرګـي کنـده وه چې لاستی به يې درلوده) و او د موټر تر شا به ورو ورو روان و که موټر شـاته راشي نه د ټاير شاته به يې ډنډه پنچ کيښوده. يو کس به د مـوتر نـه مخکـې منډې وهلې که د هغه بلې خوا کوم موټر راروان وي نو ورته اشاره وکړي چې په يو ځای کې ودرېږي چې دا موټر تېر شي ځکه په ټول سـړک بـه دوه مـوټر سره يو ځای نه شول تېرېدلی.

دا چې په هغه وخت کې محدود ډريوران ول او ټولو پېژندلو نو زما بـه يـې لږ خيال ساتلو. څه د کورنۍ په خاطر او څه هم زما د شخصي رابطه په وجهه چې لږ ټيپ به مو ورکاوه. مونږ محصلين و نو زمونږ ټيپ هم څه زيـات نـه و پينځه يا نهايت لس افغانۍ وې. څنګه به چـې د کـونړ اډې تـه ورسـېدم نـو ډريور به راته وويلې چې ستا ځای مـې درتـه سـاتلی دی او بـل چاتـه يـې نـه ورکوم. زما معتبر ځای د ګاز په موټر کې د ډريور تر څنګ په پايدان بانـدې ودرېدل و چې معمولاً دوه کسه هلته په ولاړه ځايېدل او په ټوله لار کې به مو د ډريور د دروازې چوکاټ ټينګ نيولی او په پايدان به ولاړ وو. يـو لاس بـه مو چې ستړی شو نو په بل لاس به مو د موټر دروازه کلکه نيولې وه او که لږه بې پروايي به مو وکړه نو د ګاز د موټر نـه د غورځېـدو احـتمالات ډېـر زيـات وو. د جيپ موټر مهم ځای ما لپاره د جيپ په ميرګـاټ (هغـه ځـای چـې د موټرپه ټاير باندې و او د جيپ چـراغ هـم هلتـه و) بانـدې ناسته وه. دا هـم اسانه کار نه و چې درې ساعته به ما بايد د ميرګاټ وسپنه کلکـه نيـولې وه. په دواړو حالاتو کې ښه والی دا و چې د دوړو ګرد به لږ کم و او چې کلـه بـه موټر په لاره د انجن د يخوالي په خاطر اوبو ته ودرېـد مـونږ بـه لـه مـوټر نـه دانګ واهه او د موټر مخکې به مو منډه کړه چې لـه دوړو نـه لـږ ځانونـه بـچ کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سفر او بیا کلي ته رسېدل، د خپل خپلوانو او د مورجانې لیدل یو خوند او کیف درلود چې باور وکړئ په لس ګونو ملکونه ما لیدلي دي خو هغه خوند په کې نشته دی. دا مبالغه نه ده. اوس هم زه د اروپا، عربو، امریکا او نورو هیوادونو په پرتله په افغانستان کې خوشحاله یم او په افغانستان کې خپل کلی او ولسوالۍ کې ځان مصُوون او خوشحاله احساسوم. که نه زمونږ کلی ډاګ دی، کورونه مو هم چندان ښه نه و خو خاص کیف یې درلود چې په دې لیکنه کې یې سرې نه شي تمثیلولی.

هغه چا چې په افغانستان کې خرپوسې کړي دي، هغه که هر چېرته وي افغانستان یې له یاده نه وځي او افغانستان پرې ګران دی ځکه مونږ ته افغانستان عزیز دی البته بعضې سیمې یې ښایسته هم دي. هېڅوک دې یو بل ته نه وایي چې افغانستان له تا نه پر ما ډېر ګران دی خو که څوک له خپل وطن سره خیانت کوي هغه کسان جلا دي. د افغانستان د اساسي قانون په اساس، افغاني تابعیت له هیڅ افغان نه سلبېدلی نه شي نو دا چې افغانیت له چا نه اخستل کیدلی نه شي نو افغاني مینه هم د خپل وطن د چا نه اخستل کېږي نه. په شعوري او غیر شعوري توګه خپل افغان ورور ته باید په کمه سترګه و نه ګورو.

د شخصیت وژنې او د پالیسۍ پر سر د اختلاف نظر توپیر

د فرورۍ د میاشتې اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په دې ورځو کې پاکستان ته د پوهنې زده کړو لپاره د شپږو ځوانو صیب منصبانو د لېږلو په هکله په مطبوعاتو کې بېلابېلې تبصرې او مرکې کېږي چې د پالیسۍ د اختلاف پر ځای د دې ځوانانو د شخصیت وژنې سبب هم

گرځي او سم کار نه دی بلکې د دې ځوانانو په هکله جفا ده. په سیاست کې دایمي دښمن او دایمي دوست نشته دی. یو هېواد به دې نن دښمن وي خو سبا ته به له هغه هېواد سره دوستي کوې. په سیاست کې راکړه ورکړه ده او څنګه کولی شې چې د نورو هیوادونو سره د اړیکو په درلودلو سره خپلې منافع وساتې.

که د افغانستان تیرو څلور لسیزو ته نظر واچوو او حتی مخکې له هغې نه هم که وګورو نو د افغانستان اکثریت ولس نورو هېوادونو ته لکه اروپا، شمالي امریکا، استرالیا، ایران، پاکستان، پخوانی شوروي اتحاد، هند، عربي هیوادونو او یا د اسیا نورو هیوادونو ته مهاجر شوي او یا هلته یې زده کړې کړي دي او حتی په جنوبي امریکا او افریقایي هیوادونو کې هم افغانان پیدا کولی شئ. زمونږ د جمهور رئیس نه نیولې د دولت د ښکته لیکو پورې اکثریت چارواکي او د افغانستان منتخب مشران دغو هیوادونو ته مهاجر شوي او اکثریت په بهرینو هیوادونو کې زده کړې کړي دي. که قضاوت دا وي هر افغان که په کوم بهرني هیواد کې اوسیدلی او یا هلته یې زده کړې کړي وي نو هغه ټول به د هغه هیواد ګټو ته د افغانستان پر ګټو ترجیح ورکوي او یا به هغو هیوادونو ته جاسوسي کوي نو بیا خو زمونږ ټول ولس په دې کټګورۍ کې راځي ځکه اکثریت مطلق زمونږ ولس نورو هیوادونو ته تللی او یا هلته یې زده کړې کړي دي. که قضاوت دا وي چې نه جاسوسي بد کار دی او دا په دې پورې اړه نه لري چې څوک چېرته اوسېدلی او یا چیرته یې زده کړې کړي دي نو بیا مونږ دا نه شو ویلی که په فلان او فلان هیواد کې څوک اوسیدلی او یا هلته یې زده کړې کړي وي نو هغه به جاسوسان وي.

که د حکومت په پالیسۍ انتقاد وي چې ایا د پالیسۍ په لحاظ پاکستان ته د ځوانانو لیږل د پوهنې یا نورو زده کړو لپاره په اوسني وخت کې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان د افغانستان پر ضد مسلح گروپونه روزي او تقویه کوي یې سم کار دی او که نه، دا جلا خبره ده. د پالیسۍ په سر اختلاف نظر سم کار دی او دا د افغانانو حق دی چې د حکومت په پالیسیو انتقاد وکړي. اما د افغانانو په هکله مخکې له مخکې قضاوت کول جفا او گناه ده. زما په اند د افغانستان موجوده حکومت تر اوسه پورې د پاکستان پر وړاندې د پوره نرمښت نه کار اخیستی او خپلې ژمنې یې پوره عملي کړې دي خو لا تر اوسه پورې د پاکستان حکومت له خوا څنگه چې لازمه ده پوره گامونه نه دي اخیستل شوي چې دا وښایي چې واقعاً د افغانستان په هکله د پاکستان په پالیسۍ کې عمیق بدلون راغلی دی او که نه؟ ځکه د پاکستان حکومت د افغان مهاجرینو په ایستولو پیل کړی او هره ورځ په سل گونو کډې افغانستان ته راړوي او یا افغانان په پاکستان کې ځورول کېږي او هم د ډیورند د کرښې په دواړو خوا کې تخریش کوونکي فعالیتونو ته دوام ورکوي.

په مطبوعاتو کې دا بحثونه ډېر گرم دي چې ایا د افغانستان حکومت، پاکستان ته د شپږو تنو پوځي صیب منصبانو لېږل ښه کار کړی دی او که نه؟ او ځینې دا هم وایي چې دا صیب منصبان به جاسوسان تربیه شي او پاکستان لپاره به په راتلونکي کې جاسوسي کوي. ما چې د دې شپږو ځوانو صیب منصبانو عکسونه ولیدل نو دا ځوانان د افغانستان په یو قوم پورې اړه نه لري او داسې بې مسؤولیته خبرې د دې صیب منصبانو د شخصیت د جریحه دار کولو لپاره یوه لویه ضربه ده چې دا سم کار نه دی او زما په اند دا د دې ځوانانو په هکله شخصیت کشي او هم د دوی په هکله یوه لویه جفا ده ځکه دوی په خپل سر هلته نه دي تللي بلکې د افغانستان حکومت هلته لېږلي دي. د جمهور رئیس کرزي په دور کې هم په سل گونو افغانان پاکستان ته زده کړو لپاره تللي دي او حتی د پاکستان حکومت بېلابېلو مشرانو لپاره سهیمه هم درلوده خو دا چې دا شپږ کسه ځوانان اوس هلته د

فوځي زده کړو لپاره دولت لېږلي او مونږ لا د مخه د دوی په هکله قضاوت کوو زما په اند دا د دې صیب منصبانو په هکله او یا د دوی په هکله تصور کول چې گوندې دوی به جاسوسان شي لویه جفا ده.

د انگېزې شینوارۍ په یاد

د فرورۍ د میاشتې ۱۷ نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د فرورۍ د میاشتې په اولسمه نېټه د ننگرهار ولایت د ولایتي شورا غړې انگېزه شینوارۍ چې د چسپکي ماین په ذریعه چې د هغې په موټر کې ځای پر ځای شوی و څو ورځې دمخه زخمي شوې وه، په کابل کې د شهید محمد داؤد خان په څلور سوره بستریزه رغتون کې له دې فاني دنیا سره خدای په اماني وکړه او شهیده شوه. انالله و انا الله راجعون. د دې شهیدې په یاد مې په فیسبوک کې ولیکل:

هره قطره د وینې چې په هر منظور اوس په افغانستان کې تویېږي که هغه د وکیل صاحبې انگېزې شینوارۍ وه او که د نورو افغانانو د غندلو وړ ده. ډېرې وینې تویې شوې، ډېر بېگناه افغانان د خپلو او پردو په لاسونو ووژل شول نو تر کله به مونږ پوهیږو چې خپل ورونه او خویندې د پردو او یا د خپلو په لمسون ونه وژنو، خپل وطن وران نه کړو او د مینې او محبت ژوند وکړو او د یو بل سره وروري وکړو. که هر څه ولرو خو مینه د خپلو خلکو او وطن سره نه وي نو مونږ هېڅ نه لرو او همداسې به د بدبختیو په سیلابونو کې لاهو اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیریت او قومانداني

د فروری د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ملکي ساحه کې ښه اداره چې ته مدیر او په نظامي ساحه کې ورته قوماندان وایي. د مدیریت او قوماندانۍ یوه برخه علمي ده چې د مدیریت یا قوماندانۍ په ساحه کې زده کړې او مطالعه مهمه ده او تاثیر لري خو زما په اند د مدیریت او قوماندانۍ لویه برخه د انسان په فطرت کې اغږل شوی جوهر دی چې د انسان نه ښه مدیر یا قوماندان په عملي ساحه کې جوړوي. مدیریت په ورځني ژوند کې د کور له مدیریت نه نیولې، د کلي، ولسوالۍ، ولایت، مملکت او د دنیا په کچه ضروري خبره ده. ما ډېر کسان لیدلي دي چې د مدیریت په تیورۍ ښه پوهېږي خو ښه مدیر نه وي او همداشان ما ښه اقتصاد پوهان لیدلي چې په تیورۍ ښه پوهېږي خو ښه بزنس مین کیدی نه شي او همدا شان ښه سیاست پوه ښه سیاست مدار کیدی نه شي. ښه مدیر، بزنس مین، قوماندان او سیاست مدار باید د تصمیم نیولو په وخت کې ریسک یا خطر قبول کړي، فکر یې باید تېز وي چې د راټولو شوو او یا موجودو معلوماتو په رڼا کې اوضاع او وضعیت تحلیل او عاجل تصمیم ونیسي. که تصامیم ډېرو مشورو او د کتابونو لوستلو ته په تعویق واچول شي نو بیا به وخت د وخته تیر وي. زما په اند که یو مدیر وایي چې زه ډېر مصروفه یم او وخت نه لرم نو دا د دې معنی لري چې دی ښه مدیر نه دی ځکه د وخت په مدیریت نه پوهېږي او چې د وخت په مدیریت کې څوک ستونځه ولري نو ته پوه شه چې د داسې کس نه ښه مدیر نه شي جوړیدی. زما د شخصي تجربې پر اساس ښه مدیر په دوه حالاتو کې ډېر مؤفقه وي اول دا چې ښه، متعهده، پوه او پاک ټیم د ځان په ماحول کې راټول کړي البته دا کار د مدیر د انسان پیژندنې او شناخت پوره اړه لري او دویمه برخه یې د کارونو دلیگشن (Delegation) یا کارونه خپلو مناسبو اشخاصو

ته سپارل دي. داسې نه چې د برقي کار ترکان ته حواله شي او د ترکان کار موچي ته. په مدیریت کې د نه تصمیم نیولو نه خراب تصمیم هم ښه دی ځکه د خراب تصمیم نیولو په موجودیت کې خو دا چانس شته دی چې یو څه کار وشي خو د نه تصمیم نیولو په صورت کې د کار کولو امکان صفر وي او حتی منفي خواته د تګ امکانات هم ډېر وي.

د وطن معماران

د فروری د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

زمونږ قضاوتونه بعضې وخت د حافظ د سوټي غوندې دي چې په هر چا څنګه ولګېد هغسې لګېږي او زیاتره وخت زمونږ قضاوتونه په واقعیتونو ولاړ نه دي. ډېری کسان قضاوت په سلیقوي توګه کوي او زیاتره وخت یو څوک مونږ سم نه پېژنو خو قضاوتونه مو داسې وي چې ګوندې مونږ هغه کس له کلونو کلونو راپېدېخوا پیژنو او د هغه د ژوند هر څه راته معلوم دي نو ځکه قضاوت کوو. کله چې په نظامونو کې فساد اوج ته ورسېږي نو بیا د ولس پر وړاندې هر چا چې په حکومت کې کار کړی وي، هغه ورته فاسد ښکاري یا هغه متل دی چې وایي د وچو له کبله لانده هم سوځي. که حکومت کې د کارکولو مؤخه خدمت کول وي نو بیا خو په حکومت کې کار کول ثواب لري او که په حکومت کې د کارکولو مؤخه د ځان مړول، خپل مقابل لوری له منځه وړل او ضعیفه کول، ګوندې او پره وي نو بیا حکومت کې کار کول ګناه ده.

په اوس وخت کې زمونږ ولس ته په حکومت کې کار کول ګناه ښکاري او یا ډېری کسان دا فکر کوي چې په دې حکومت کې هیڅ پاک او با احساسه کسان نشته دي. نه داسې نه ده مونږ ډېر ښه کسان په حکومت کې لرو او په پخوا وختونو کې هم ډېرو ښو کسانو په حکومتونو کې کارکړی دی چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی خدمتونه د ستایلو وړ دي او اوس هم په ښو نومونو یادیږي. نو په دې اساس په حکومت کې کار کول په نیت او عمل پورې اړه لري چې نیت مو څه دی او عمل مو څنګه دی؟ په دې نږدې وخت کې به انشاالله یو کتاب د وطن د معمارانو په نامه په پښتو او دري ژبو ډېر ژر چاپ شي او د یو شمیر هغو کسانو په کارونو به رڼا واچول شي چا چې په پخوانیو حکومتونو کې ښه کارونه کړي دي.

زما د ژوند یوه ترخه خاطره او د پرون قتلونه په ارزګان، بدخشان او هم د افغانستان په نورو سیمو کې

د اپرېل دیارلسمه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل افغانستان

د ۱۹۹۰ م کال ورځې وې چې ډاکتر سعادت شګیوال د پېښور په شاهین ټاون کې د نامعلومو کسانو له خوا په شهادت ورسېد. زه هغه وخت د امریکا غږ راډیو محلي خبریال وم. ما په پېښور کې خپلو زامنو لپاره ګاډی (ټانګه) نیولې وه چې زما زامن به یې سهار ښوونځي ته بیول او ماسپښین به یې بېرته کورته راوستل. د خدای بښلي شګیوال د شهادت نه څو ورځې دمخه زما زامنو راته وویل چې زمونږ په ګاونډ کې دوه کسه د دوی همصنفیان دي چې هغه هم مهاجر دي که زما اجازه وي نو هغوی به هم له ځان سره اخلو او زمونږ سره به یو ځای ښوونځي ته ځي او راځي. ما ورته وویل چې سمه خبره ده او هغوی هم له ځان سره اخلي. زما کور په اکاډمی ټاون کې و او زما د زامنو ښوونځی په شاهین ټاون کې و. څو ورځې وروسته چې مازدیګر کور ته راغلم او زامنو مې راته د کور دروازه (ګېټ) خلاص کړ او موټر مې ودروه نو

زامنو مې راته سمدستي وویلې چې زمونږ د همصنفیانو پلار خو چا مړ کړ. ما ته پته نه وه چې دا دوه کسه ماشومان د سعادت شګیوال زامن دي. خدای شاهد دی چې دا خاطره چې همېشه رایادوم نو زما د سترګو نه اوښکې ځي ځکه ما ته دا تصور سمدستي په سترګو کې ودرېده لکه چې زه وژل شوی یم او زما ماشومان یتیمان پاتې شوي دي. دا مې له ځان سره تصور کړه چې زما د ماشومانو به څه حال وي که زه ووژل شم ځکه په هغه وخت کې هغو کسانو ته چې یو څه ملي فکر یې درلود تهدیدونه په پېښور کې ډېر زیات و او ګڼ شمېر زمونږ برجسته وطنوال شهیدان او یا لا درکه شول.

پرون چې پینځه کسه د خیریه موسسې کارکوونکي چې په ارزګان کې شهیدان کړای شول چې د ډاکټر صیب رحمانزي لمسی منصور رحمانزی چې تازه یې له هندوستان نه ماستري اخستې وه او هلته یې کار کاوه هم شامل و. همداشان زمونږ د اردو قهرمانان چې په بدخشان کې په ډېره وحشیانه توګه حلال او شهیدان شول، دوی به هم پلرونه، میندې، خویندې، بچي او مېرمنې لري او د دې شهیدانو په کورنیو کې به څه ډول د ماتم ویر ګډ وي.

زما سترګو کې د شګیوال د شهادت انځور یو ځل بیا ښکته پورته شو او هغه ورځ مې راپه یاد شوله. ایا د دې شهیدانو په کورنو کې به دا د پرون ورځې دروند او نه جبران کېدونکی غمونه څنګه تېرېږي؟ هغه چا چې دوی شیهدان کړي، داسې راته برېښي چې دوی نه خویندې او میندې او نه کورنۍ لري او نه اسلامي او انساني عاطفه. الله تعالی دې په افغانانو په خپله ورحمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Multitasking يا په يوه وخت کې څو کارونه کول

د اپرېل ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

د ادارې او منجمنت په علم کې يوه کلمه استعمالېږي چې ښه منيجر هغه دی چې په يوه وخت کې څو کارونه همزمان وکړي. اوس سوال دا دی چې ايا يو مدير، مشر، يا منيجر په يوه زمان کې څو کارونه همزمان کولی شي او که نه؟ منطقي ځواب دا دی چې يو کس په عين زمان کې دوه کارونه نه شي کولی. خو ښه مشر يا مدير که هغه په هره سطحه وي هغه دی چې څو کارونه همزمان بايد وکړي شي. نو سوال بيا دا دی چې دا څنګه امکان لري؟

دا ډېر اسانه کار دی ځکه چې ښه مشر او مدير هغه دی چې کارونه نورو کسانو ته حواله کړي او په خپله هرڅه ونه کړي. مشر- يا مدير بايد يوازې نظارت وکړي. نوروکسانو ته د کارونو حواله کول په اداره او مديريت کې Delegation وايي نو د کارونو حواله کولو لپاره ښه ټيم ته ضرورت دی. د ښه مدير يا مشر يوازينۍ دنده دا ده چې څنګه ښه ټيم تعين کړي او په دې پوه شي چې څوک په کوم ځای کې ښه کار کولی شي ځکه هر کس د هر کار لپاره تجربه، استعداد او دلچسپي نه لري. ټيم دې ته نه وايي چې هغه کسان چې د مشر يا مدير سره ښه ښدار کولی شي او هغه لکه د کوميډن په شان خوشحاله ساتلی شي نو د ځان په شاوخوا يې راټاو کړي. د تېر جمهور رئيس ورور يوه ورځ قصه کوله چې خپل ورورته يې ويلې و چې فلانی کس سم سړی نه دی او خلک ترې ډېر خفه دي نو ښه به دا وي چې د ارګ نه يې وشړې يو څه بل کار ورته ور کړې. نو جمهور رئيس ورته ويلي و چې د دغه شخص سره ما اوس اموخت اخيستلی دی.

دا چې په افغانستان کې ډېرو کارونو ته همزمان اړتيا ده نو زمونږ مشران او د ادارو مديران زيات Multitasking او نورو ته د کارونو حواله کول يا

د مافيايي نظامونو عمده خاصيت

د اپرېل ١٦مه نېټه، کال ٢٠١٥م، کابل

د مافيايي نظامونو عمده خصوصيت دا دی چې له پورته نه ښکته چارواکي د تقرر او د هغوی د مصئونيت حمايت کېږي او د ښکته نه پورته چارواکي چې څه غريبي، خيانت او يا د ولس مال لوټوي نو د پورته چارواکو سره يې شريکوي او په دې توګه د فساد خبيثه دايره ورځ په ورځ تقويه کېږي. نن د بدخشان امنيه قوماندان جنرال بابه جان د ١٣٩٣ هجري شمسي کال د حمل په ٢٦مه نېټه د طلوع تلويزيون سره په مرکه کې د بدخشان د نا امنيو څو مشخو بيلګيو ته اشاره وکړه چې د بدخشان د ولايتي شورا مشر- د جرم په ولسوالۍ کې د طالبانو يو کس قوماندان د شمس الله په نامه چې په جنګ کې زخمي شوی و بدخشان ته او بيا وروسته يې په کابل کې تداوي کړی او بېرته يې د طالبانو ليکو ته لېږلی او همدا شان په ملي شورا کې د بدخشان وکيل، مسلم ورور په بدخشان کې قتل وکړ او دوسيه يې حتی څارنوالۍ نه اخيستله. جنرال بابه جان هم وويل چې د پارلمان د وکيلانو (مريم کوفي او فوزيه کوفي) ورور قاری عنايت الله د مخدره موادو سره ونيول شو او ١٧ کاله قيد شو. د بدخشان د ټولو نا امنيو تر شا د محلي او سياسي چارواکو لاسونه دي چې په مواد مخدر او د معادن په استخراج او قاچاق کې لاسونه لري. دې ته وايي مافيايي نظام نو څوک شته چې د دې مشهودو پېښو پوښتنه وکړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

Delegation ته ضرورت لري. نو جمهور رئیس او د دولت نو مشران او مدیران باید د ځانونو په شاوخوا ښه ټیم راټول کړي نه دا چې داسې کسان راټول کړي چې یوازې دوی ورسره اموخت اخیستلی او ښه بنډار کولی شي. تر یو څه حده چې ماته پته شته، د جمهور رئیس نه نیولی د ښکته نورو چارواکو پورې دوی د خپلو ادارو په شاوخوا کې داسې کسان راټول کړي دي چې دوی ورسره اموخت اخیستلی او کارونه په ټپه ولاړ دي. زمونږ ملت په تورتم کې قرار لري او نه پوهېږي چې زمونږ دولتي چارواکي په کوم خوا روان دي. په ساده تعیناتو کې هم ضد او نقیض خبرونه خپرېږي. داسې اوازې د ملي وحدت حکومت ته شرم او ولس ته د توهین معنی لري.

یو کتاب همدا اوس لولم. وایي چې پالیسۍ، پالیسي میکران نه عملي کوي بلکې پالیسي ښکته قدمي عملي کوي. که ښکته قدمي په پالیسیو عقیده ونه لري او یا یې انګېزه ورسره نه وي نو ټولې پالیسي به په هوا کې پاتې وي او لکه هسې چې زمونږ په اصطلاح په یخ لیکنه ده. Michael Lipsky چې د سوشل پالیسۍ په برخه لري کې استاد دی ښکته قدمو مامورینو ته Street-Level Bureaucrats لقب ورکوي ځکه د خلکو کار د پالیسۍ جوړونکو سره نه دی بلکې د محلي چارواکو سره وي.

انماالاعمال باالنیات

۲۷ اپرېل ۲۰۱۵م کال، کابل (د ثور اومه نېټه)

د هغه چا چې نیت ښه و او د خدای لپاره یې د وطن په ابادۍ او جهاد کې برخه اخیستې ده، که ژوندي وي الله تعالی دې ورته په دې دنیا او هم هغه دنیا کې اجرونه ورکړي او څوک چې په همدې ښه نیت شهیدان شوي دي الله تعالی دې ورته برین جنتونه نصیب کړي. چا چې د غویي د اومې او اتمې نه سو استفاده کړې او یې لا هم کوي د غندلو دي.

ګرانو دوستانو او عزیزانو!

د می د میاشتې ۱۲مه نېټه، ویرجینیا، امریکا

دا څو ورځې کېږي چې زه له هېواد نه بهرون په سفر یم. د فیسبوک په مجازي دنیا کې دا افواه خپره ده چې ګوندې زه د ننګرهار د والي په توګه تعین شوی یم. دا دوه ورځې زه حیران وم چې څه ولیکم که نه؟ ځکه که څه ولیکم نو شاید داسې فکر وشي چې زه د دوستانو حسن نظرونو ته درناوی نه لرم او یا د کار کولو توان او یا ولس ته د خدمت کولو اراده نه لرم. او یا به داسې معلومه شي چې دا آوازه زما په اشاره خپره شوې ده. ما چې کوم اول پوست ولیده هغه د څو کسو پخوانیو والیانو اوازه وه چې زما نوم یې هم په هغه کتار کې اچولی و.

دا چې دا آوازه څنګه خپره شوله ما ته هم معما ده چې ایا په ښه نیت وه او که په بد خو د دوستانو مثبت نظرونه او حسن نیت ما ته د ولایت نه ډېر مهم دی او زه د ټولو نه منندوی یم ولو که والي هم نه اوسم.

لږ وضاحت غواړم چې وکړم:

ما ته چا رسمي خبر نه دی راکړی او نه راته جمهور رئیس څه ویلي دي. زه اوس هم د ولایت نه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او تر خپله وسه د خدمت کولو زمینه راته مساعده ده. ولایت امتیاز نه بلکې لوی مسوولیت دی. که جمهور رئیس اعتماد وکړ نو شاید چې تر ډېره حده به موفقه اوسم ځکه زه له چا سره په هیڅ نوع غیر مشروعو اقتصادي ګټو کې شریک نه یم او په حکومتدارۍ کې په سلو کې پنځوس سلنه پاکي مهمه ده.

په تېرو شپږ دېرشو کلونو کې چې ما کومې دندې اجرا کړي که کار مې کم کړی او که لږ خو نه مې رشوت اخیستی، نه مې د حکومت مال چور کړی او نه مې د خپل ولس او خلکو پر ضد خیانت کړی دی. زه نه یوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په چوکات کې د خپلو دندو بلکې د تېرو شپږ دېرش کلونو د ټولو دندو حساب ورکولو ته چمتو یم او په خپل ژوند او کارو بار قناعت لرم.

سر مو نه خورم خو اخري خبره دا ده چې په فیسبوک کې چې ما د دوستانو مثبت حسن نظرونه ولیدل هغه ما ته د ولایت د دندې نه ډېر اهمیت لري. ډېري دوستان زه د نږدې نه هم نه پېژنم خو د ټولو نه زیاته زیاته مننه. ټوقه دې وي که ستاسې پېش بیني رښتیا شوله او ما دا دنده قبوله کړه نو دا درته ویلی شم چې تاسې به په خپلو خبرو پښېماني ښکاره نه کړئ. ستاسې خادم او ورور شاه محمود میاخیل

په پورته لیکنه په سلهاو دوستانو ډېر مثبت نظرونه لیکلي و چې زه فکر کوم د افغانستان په سطحه دا به اول ځل وي چې دومره کسانو په سوشل میډیا کې مثبت نظرونه او تبصرې لیکلې وي ځکه همېشه که یو څه مثبت نظریات وي نو یو څه منفي هم وي. د یو څو دوستانو تبصرې دلته رانقلوم:

عصمت قانع صیب زما عکس پوست کړی و او لیکلي يې و:

دا ځوان په رسمیت پېژنم. میلمه پال اولسپال متواضع غوځ او قاطع منیجر دی، په اداره او منجمنت کې پر اصولو تکیه کوي او پخپله هم له قانون او نظم څخه رعایت کوي، که د افغانستان په اوسنۍ اداره کې مسولیت ور وسپارل شي هم به د اوسنۍ اداري ابرو وساتي او هم به خلک اداري ته رانږدې کړي.

رضوان الله شپون صیب لیکلي و:

د ننگرهار د نوي والي په توگه د ښاغلي شاه محمود میاخیل د ټاکنې احتمال دی او تمه کېږي چې د سیمه ایزو ارگانونو اداري د نوي رئیس غلام جیلاني پوپل د کار له پیلولو وروسته د ښاغلي میاخیل د تقرر اعلان وشي. ښاغلی میاخیل یو مهال د کورنیو چارو وزارت اداري معین په توگه پاتې

شوی، د ننگرهار په جغرافیه او قومي جوړښت ښه پوهېږي، د ننگرهار د والي په توگه د ښاغلي میاخیل ټاکنه غوره اپشن دی، خدای دې وکړي چې د والي په توگه تر ټاکنې او کار پیلونې وروسته د ننگرهار د امنیتي وضعیت د ښه والې لپاره ټول شته امکانات وکاروي.

امین الله ظاهر صیب لیکلي و:

ولسمشره! ننگرهار ته د نوي والي شامحمود میاخیل په ټاکنه دې یو ځل بیا د ولسونو په زړونو کې ځای پیدا کړ. مونږ دې وگټلو او یو ځل بیا راباندې گران شوې ته دې زنده باد یې وروستۍ ټاکنې دې په زړه پورې دي. میاخیل نه زور لري او نه زر د کتاب او قلم سړی دی مونږ یې هرکلی کوو.خدای دې وکړي چې پریکړې ته د عمل جامه واغوندې. **او همداسې نورې تبصرې.**

نو مجبوره شوم چې د ټولو نه یو ځل بیا مننه وکړم او دا لاندې وړوکې تبصره مې بیا ولیکله:

مننه او په اخره کې یو وړاندیز

د می د میاشتې ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، ویرجینیا، امریکا

گرانو دوستانو او عزیزانو! ستاسې هره تبصره ماته د میلیونو میلونو مادي امتیازاتو نه ډېر اهمیت لري او نه پوهېږم چې څنگه د ټولو نه مننه وکړم. خو د تاسې ټولو نه یو ځل بیا نهایت زیاته مننه. زه بیا هم نه پوهېږم چې دا آوازه ولې خپره شوه او یو دوست زمونږ لیکلي و چې واقعاً دا په میډیا کې به لومړی ځل وي چې د یو چا په هکله دومره مثبتې تبصرې وشي نو ستاسې حسن نظر ماته له هر څه نه زیات اهمیت لري. حال دا چې ما هېڅ نه دي کړي. د ځان په خاطر نه وایم خو د دې نه معلومېږي چې افغانان د ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومتدارۍ، صداقت او ايمانداري تړي دي. دا درې عنصره نه خارجي کمک ته ضرورت لري، نه تخنيکي مرستو ته او يا نه کومه قانوني ستونځه شته او نه په بيه اخيستل کېږي چې تاوان سړی وکړي. که ولس ارامه وي مونږ ټول پخپله ارامه کېږو او د ولس په ارامۍ کې زمونږ فردي او د کورنۍ ارامي پخپله خوندي ده.

د ځان په ګټه سؤ استفادې ته فساد وايي خدای دې وکړي چې زما دا تبصره او يا مخکينۍ تبصره په فساد کې رانشي. قدرت او پيسې سړی فاسدوي خو که سړی له ځان سره ووايي چې د دې چوکۍ نه به يوه ورځ خامخا ځم نو بيا سړی نه فاسدېږي او ما سره همدا فکر همېشه و او دی چې که هره دنده سړی ولري نو باالاخره ترې يوه ورځ په طبيعي شکل او يا غير طبيعي شکل ځي او قدرت او پيسې له انسان سره تر اخره نه پاتې کېږي. دا تغير او تبديل په وظايفو کې د همدې په خاطر دی چې د دوه درې کالو نه وروسته د انسان ابتکار او انرژي په يوه دنده کې ختمېږي نو بايد چې تغير او تبديل رامنځته شي اوبه چې هم په يوه ځای کې ډنډ شي نو باالاخره ګنده کېږي. دا خبره ما تکرار تکرا کړې ده چې کله چې زه معين د وزارت داخله شوم نو زما خدای ښښلي پلار راته راغی او راته يې وويل چې معين شولې خو يوه ورځ د دې چوکۍ نه تګ هم په نظر کې ونيسه خو ځان بدنامه نه کړې. ښه کار په دې معنی نه دی چې چا ته غير قانوني کار سړی وکړي. که يو مامور له ټولو سره يو رنګه قانوني برخورد وکړي نو بيا هيڅوک نه خفه کېږي يعنې د مور او ميرې سلوک بايد په دولتي چوکاټ کې له ولس سره ونه شي. يو کتاب چې ما او قيوم مشواڼي صيب په ګډه ليکلی دی د وطن د معمارانو په نامه چې په همدې دوه اونيو کې به انشاالله چاپ شي نو په سريزه کې ما همدا خبره ليکلې ده.

که څه هم دا ښه نه ده چې د ځان توصيف پخپله وکړم خو د معلوماتو د شريکولو او شايد چې په يو چا څه مثبت تاثير وکړي دا لاندې څو ټکي ليکم.

د کورنيو چارو په وزارت کې چې ما کار کړی نو زما نږدې دوستان هم نه پوهېږي چې زه څو ورونه او څومره خپلوان لرم او ما دا خپلې کورنۍ ته ويلي و چې خپل کارونه به کوئ او زما په کار کې به کار نه لرئ. صرف ستاسې د معلوماتو په خاطر وايم چې مونږ شپاړس ورونه و چې ديارلس اوس هم ژوندي دي او همداسې په سل ګونو خپلوان لرم خو ټول پوهېږي چې زه د دوی غير قانوني او غير منطقي غوښتنې نه منم نو ماته يې ويلی هم نشي. او اکثره رانه کله کله خفه هم وي. د پيسو په هکله زما فرموله هم ډېره اسانه ده. له خپلې شړۍ سره پښې غزوم او اساسي ضرورت رفع دی او هوس نه لرم چې باغونه، کورونه او بيلډونګه ولرم او هغه درد سر هم دی. د ننګرهار او مشرقي هر کور او هر باغ زما کور او باغ دی او همدا علت دی چې زه تر اوسه په ننګرهار کې کور نه لرم يوازې په کابل او کونړ کې ځای لرم او هم ما خپل ټول ژوند د خپل معاش نه جوړ کړی دی. د خدای نه ډېر مشکوره يم چې همېشه زما معاش زما د ضرورت نه زيات و او کم نه و او ښه ژوند راته د حلال معاش له لارې برابر شوی دی او په خپل ژوند قناعت لرم. د الله تعالی په دربار کې حلال او حرام دواړه شته نو په عوض د دې چې د حرامو پسې سړی تپ و تلاش وکړي ولې د حلال رزق سوال نه کوي. زما د ټول شناخت او لوړو چوکيو په درلودلو سره چې د افغانستان ټولې شاروالۍ زما د معينيت په چوکاټ کې وې، يوه نمره ځمکه ما نه د ځان په نامه او نه د فاميل د کوم بل غړي په نامه، د افغانستان په هېڅ يوه سيمه کې نه ده اخيستې. په تېرو دېرش کلونو کې د ننګرها ټولو پخوانيو او موجوده مشرانو او چارواکو سره زما ډېرې نږدې اړيکې وې او ملګرتوب مو هم درلود خو يوه ته ما هم دا سوال نه دی کړی چې په کوم ښهرک او يا د حکومت په چوکاټ کې ماته کومه نمره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکه راکړي. سلام علیک ډېر ښه لرو خو د هیڅا سره هیڅ نوع پټې او یا ښکاره اقتصادي پروژې نه لرم.

په هر حال خدای دې هغه وکړي چې زمونږ او ستاسې د ټولو خیر پکې وي. هره دنده چې وي، خدمت په یوه سر نه کېږي، ښه، کار فهمه، پاک، صادق او متهد ټیم په موجودیت کې سرې خدمت کولی شي. د اشخاصو قحط الرجال نشته دی او په افغانستان کې له ما نه ډېر زیات ښه، پوهه، با تجربه او متعهد کسان شته دي. که حکومت هر چېرته څوک مقروري نو باید ښه فکر پکې وکړي او ښه کسان باید په دندو وګوماري.

وړاندیز: راځئ چې د یو مثبت بدلون په لور غوړونه سره نږدې کړو که په حکومت کې یوو او که نه خو د دې بدلون لپاره کار باید وکړو. که مونږ یو سم او متعهد حرکت او ټیم جوړ کړو دولتي چارواکي زمونږ او ستاسې ورونه او بچیان دي خامخا به سمېږي. راځئ چې همدا حرکت ژوندی وساتو، قانوني بنې ورکړو او د نظام سازۍ لپاره کار وکړو. له اسمانه ملایکې الله تعالی مونږ ته نه رالېږي چې دا وطن راته جوړ کړي. الله تعالی فرمایي: "اِنَّ اللّٰهَ لا یُغَیِّرُ ما بِقَومٍ حَتّیٰ یُغَیِّروا ما بِاَنفُسِهِم" که په ځان کې پخپله مثبت تغیر رانه ولو نو الله تعالی هم زمونږ په ژوند کې مثبت تغیر نه راولي. خارجیان او یا د خارجیانو پیسې او قوت خو په هیڅ شکل زمونږ په ژوند کې تغیر نشي راوستلی او حتی د خارجي هیوادونو (عربو او عجمو) زیاتې پیسې او قوتونه زمونږ ملک ته راغلل خو زمونږ ستونځې نوري هم زیاتې شولې او مفت خواره یې اموخته کړو. راځئ چې د دې مفت خوریو او نورو ته د طمع لرلو پر ځای د خپلو ناخیزو امکاناتو او قوت نه د وطن په ګټه مثبته استفاده وکړو. راځئ چې د شعارونو نه تېر شو او عملي اقدام وکړو. زما یوه ساده او اسانه مشوره اول د ننګرهار، ورپسې د مشرقي او باالاخره د افغانستان خلکو ته دا ده چې په ننګرهار کې ډېرې ټولنې، حرکتونه او ښه با ا حساسه کسان

شته دي او هلې ځلې کوي خو د دوی هلې ځلې پراګنده او یا انفرادي شکل لري. راځئ چې دا ټولې ټولنې سره یو ځای کړو، لږ ساده اصول ځانونو ته وټاکو، په هغو اصولو عمل وکړو او انشاالله زه امید لرم چې د دې حرکت نه به یو ښه او غټ حرکت جوړ شي. کله چې مونږ خپل معنوي قوت سره یو ځای کړ دا نور کارونه پخپله کېږي. ما ته پته ده چې زمونږ تېرو حکومتي چارواکو په ننګرهار کې او هم نورو سیمو کې د ولس او ټولنو تر منځ په یوه نامه او بل نامه درز اچولی و نو ښه دا ده چې فایروالونه (دیوالونه) چې زمونږ د ټوټه کیدو په خاطر جوړ شوي دي له منځه لرې کړو او دا قوتونه سره منسجم کړو. دا پیسو ته ضرورت نه لري صرف اخلاص، صداقت او خود ګذارۍ ته ضرورت دی. ملي کارونه په یوه سر او یوه وړه ټولنه باندې نه کېږي. زما عرض د ننګرهار ټولو با فهمه کسانو ته دا دی چې راځئ دا ټولنې او حرکتونه سره یو ځای کړو. که خوښه مو وي نو هره ټولنه او ډله دې په خپلو کې سره تصمیم ونیسي او د یو بل سره د یو ځای کیدو پلان دې جوړ کړي. هره ټولنه چې د یو بل سره یو ځای کېدای شي اول اقدام دې وکړي او له نورو سره به بیا وروسته کار وکړو. ما ته که په دې اړه هر خدمت وي زه حاضر یم. د افغانستان د ارامۍ او سوکالۍ په هیله.

د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد

د می د میاشتې ۱۳مه نېټه، ویرجینیا امریکا

د فیسبوک یو تن ګډونکونکي راته لیکلي و چې ما له ځان سره د فیسبوک په صفحه کې اډ کړه. ما ورته ولیکل چې زما د فیسبوک د ملګرو شمېره د پینځه زرو نه زیاته شوې او زه نور کسان نشم له ځان سره اضافه کولی نو ښه دا ده چې زما د فیسبوک صفحه لایک کړه او په دې توګه به سره په اړیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې اوسو. دې ورور راته وليکل چې يو کس ډلیټ یعنې د خپلو ملګرو نه لرې کړه او ما د ځان سره ونيسه.

ما ورته وليکل چې ورروه دا هم یو نوع فيسبوکي فساد دی او زما اخلاق دا اجازه نه راکوي چې زه یو ملګری لرې کړم او تا اډ کړم. ما ته ټول ملګري محترم دي او هر يو جلا جلا ځای زما په زړه کې لري. دا داسې معنی لري چې په يوه کرسۍ کار کوې نو یو ملګری درته راشي او ووايي چې دا فلانی له وظيفې نه لرې کړه او ما مقرر کړه. که دا کار وشي نو دا هم د فساد يوه نمونه ده. مونږ او تاسې تول ملګري لرو او که کوم ملګری زمونږ نيمګړتیاوې درلودلې نو هغه به ډيليټ کوو نه بلکې د هغه خلاوې به اصلاح کوو. زه په دې خوشحالېږم چې زما خلاوې څوک راپه ګوته او هغه اصلاح کړم.

په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او يو وړوکی غوندې وړانديز

د می د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا

د بیان آزادي دا نه ده چې هر څوک په هر چا پسې هرڅه بې له معلوماتو، شواهدو او دلايلو ووايي. توهين اميزه خبرې چې د انسان شخصيت او ټولنې ته زيان رسوي هغه د قانون، انسانيت، افغانيت او اسلاميت له مخې سمې نه دي. مونږ ټول يو څه عيبونه شاید ولرو ځکه انسانان يوو او انسانان همېشه سهوه کوي خو باید د انسانانو په شخصي مسايلو او عيبونو پرده واچوو خو متاسفانه زمونږ په ټولنه کې دې ته ډيموکراسي وايي باالخصوص زما اشاره اوسنيو تبليغاتو ته ده چې د افغانستان دښمنان غواړي چې د مختلفو لارو او اشخاصو په وسیله زمونږ دا مات ګوډ نظام خراب کړي او مونږ هم ارادي او غير ارادي د نورو خبرې زمزمه کوو.

انارشي او ډيموکراسي سره فرق لري. د قانون حاکميت د ډيموکراسۍ اصل دی. نو که څوک په چا پسې هر څه ليکي او يا وايي بايد لږ په کې فکر وکړي ځکه بيا شايد په بې فکره او بې سوچه خبرو باندې پښېمانه اوسو. دا د دې معنې نه لري چې په ملي مسايلو کې څوک خيانت کوي او مونږ غلي کېنو او څه ونه وايو خو که ملي مسايل هم مطرح کوو او غواړو چې حقايق ووايو او شواهد په ډاګه شي نو بايد په خپلو خبرو او ليکنو کې د خبرو او قلم عفت په نظر کې ونيسو.

د توماس اديسن وينا

د می د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا، امريکا

هغه شيان چې حسابېږي، پر هغې حساب نه کېږي او هغه شيان چې پرې حساب کېږي هغه نه حسابېږي.

يوه مهمه وينا او يوه وړه تبصره

د می د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا، امريکا

ډير کلونه پخوا چې مونږ ځوانان و پروفيسر رسول امين راته په پېښور کې ووېل چې خوريه! يوه خبره درته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتلل د يو چا په خوښه دي خو وتل ترې بيا په خپله خوښه نه دي. همدا خبره زه هم ځوانانو ته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتګ ستاسې په خوښه دی خو وتل ترې بيا ستاسې په خوښه نه دی نو ښه به دا وي چې د استخباراتي لوبو نه ځانونه وساتو او ملي فکر پيدا کړو. زمونږ عزت په ملي ګټو کې دی نه د استخباراتي شبکو سره کار کول. زمونږ په کونړ کې خو دا اصطلاح ډېره عامه ده چا به چې په استخباراتو کې پخوا کار کاوه او وبه پېژندل شو نو هغه ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

به یې رپوټ چي وایه او دا به یو نوع بده اصطلاح وه چې د کنځلو معنی یې درلودله.

تبصره! زمونږ استخبارات زمونږ د ګاونډیو هېوادونو په پرتله په هر لحاظ د مقایسې وړنه دي ځکه هغوی ډېر منظم دي، زیات امکانات لري او زمونږ په هکله دومره معلومات لري چې مونږ د خپل ځان په هکله دومره معلومات نه لرو. نو په دې اساس مونږ استخباراتي جنګ نه شو ګټلی. ښه به دا وي چې زمونږ حکومت په خپل ملت باندې تکیه وکړي او د ملت اعتماد راجذب کړي. ملت کولی شي چې د ګاونډیانو شومو پلانونو مخه ونیسي. زمونږ مسایل په جګړو او عملیاتونو نه حل کېږي چې بېل بېل نمونه په فوځي عملیاتو کېږدو او یا استخباراتي معلوماتو شریکول مونږ ته څه ګټه ورسوي. مونږ یو واحد عملیاتي پلان ته چې په هغه کې د ولس او حکومت رول معلوم وي ضرورت لرو چې زمونږ ستونځو ته د پای ټکی کېږدي. پلان په پټو معاملو نه جوړېږي بلکې مشکلات باید له ملت سره شریک شي او تګلاره معلومه وي چې ټول پوه وي چې مونږ کومه خوا ته راوان یو.

Two points are important for enduring peace in Afghanistan

23 May 2015, Virginia, USA

Two points are important for having enduring peace in Afghanistan. One, peace is a process not a deal. If you have homogenous group of insurgency in a country, it take time to reach a final deal but it will take even more time to implement the agreement. Secondly, insecurities in Afghanistan are

product of several factors or multi-facets such as combination of criminals, terrorists groups, Taliban, disgruntled elements, proxy fighters, bad and inefficient governance, drug and economic mafia and local rivalries. Therefore, it is not possible to have a real peace process. Every contact and negotiation will be part of tactical advantage for both sides and won't produce result.

We need to focus on two tracks: one to focus more on improving governance and rule of law in order to improve security. Secondly focus on good diplomatic relation with Pakistan to reduce violence in the country by not supporting proxies or provide safe haven to those elements who want to destabilize Afghanistan.

Supporting nomination of Mr. Masoom Stanekzai as Minister of Defense

23 May 2015, Virginia, USA

I know Mr. Masoom Stanekzai for many years and know him very well. He is the right choice for the Ministry of Defense of Afghanistan and if I don't exaggerate, he might be the second or third good choice of National Unity Government

(c) ketabton.com: The Digital Library

so far. Beside of his background and education, he is very sincere person to build the country and not part of corrupt mafia. It is not easy to work in the system and in the same time keep your integrity. He survived several attacks and targeted by enemies of Afghanistan within the country and also outside of the country but never give up to work for Afghanistan. I hope parliament members understand this and vote for his confirmation. Two things are important: He will never give up and tirelessly work for enduring peace in Afghanistan and in the same time will keep his integrity. We all should support him and he is the best choice for this position at this critical time. I am on loaner computer and do not have Pashto fonts and will write in Pashto later on as well..

Losing battle of perception by the government

26 May 2015, Virginia, USA

When the government officials are not able to provide proper answers for policies issues, it will create further questions, doubts and confusion. This lack of clear communication leads to belief that there is no clear policy to address people concerns. This provide tools to opponents of

government (armed and political) to mislead the people. In public debate when you lose initiative and be defensive, then you lose argument and battle of perception to win people support. This is the case in Afghanistan right now.

Admiring sacrifices of Afghan National Security Forces

26 May 2015, Virginia, USA

I really admire the sacrifices of Afghan National Security Forces (ANSF) despite so much political grudging to provide them direction. Afghanistan problem is not lacking of dedicated and patriotic forces but it is lacking of political uncertainty. You cannot show me any country in the world that their police or military forces were able to fight against armed opposition for so many years without proper recognition and appreciation of their sacrifices by their leaders.

I am puzzled by some Afghan commentators to blame Afghan National Security forces for failures of security but ignorant that the relative security you have and able to talk on different TV shows are due to the services and sacrifices of ANSF. I am not saying that there is no shortcomings in ANSF but under our political circumstances, they do perform well.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Please do respect their sacrifices that they protect you and your family while you are sleeping nicely. If you are real patriotic, please recruit yourself in ANSF for 200 plus dollars per month and defend the country.

آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟

د می د میاشتې ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

دوستانو سلام! دا څو ورځې کېږي چې ما په خپل کمپوټر کې د بېځایه لاس وهلو له امله خپل ټول فایلونه له منځه وړي و او هم مې د فیسبوک صفحه کې د ملګرو د اسانۍ په خاطر زما د فیسبوک اکاونټ ټول ډیلیټ شوی و یا له منځه تللی و او دوه ورځې مې د فیسبوک نه غوړونه په قرار و خو نن دا دواړه مشکلات حل شول او اوس بېرته خپل کمپیوټر ته او هم د فیسبوک اکاونټ ته لاسرسی لرم.

دا دوه ورځې چې فیسبوک مې نه شو کتلای داسې راته ښکاره کېدله چې ګوندې ډېر څه مې ورک کړي دي او د ډېرو ښو دوستانو نه جدا شوی یم. دا چې د وطن نه څوک بهر وي نو بیا خو تشویش نور هم د وطن د حالاتو په هکله لا زیات وي.

خو پرون شپه مې د طلوع تلویزیون د تودو بحثونو چلوونکي شاه پور بختیار صیب نه واورېدل چې دی د فیسبوک کومه رسمي صفحه نه لري او هر څوک چې د دې په نامه څه خپروي هغه د ده نظر نه دی او دی دومره وخت هم نه لري چې د فیسبوک پاڼه ولري. زه خو چې دا دوه ورځې د فیسبوک د ملګرو نه جلا وم نو د فیسبوک پسې ډېر خفه وم نو یو ژورنالست څنګه د فیسبوک د اهمیت نه انکار کوي او دا ورته بده او عیب ښکاري چې

د فیسبوک اکاونټ ولري. زما په اند دا بد کار نه دی چې څوک د فیسبوک اکاونټ ولري خو استعمال یې هم په سړي پورې اړه لري. ډېرو دوستانو د پورته لیکنې په هکله مثبت نظرونه لیکلي و چې د فیسبوک اکاونټ نه باید مثبته ګټه واخستل شي.

د دیترویت په هوایي ډګر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد شوله

د می د میاشتې ۲۸مه نېټه، دیترویت هوایي ډګر، میشیګان ایالت، امریکا

یو کلیوال سړی ښار ته تللی و نو چا ترې پوښتنه کړې وه چې د کوم ځای یې نو ده ورته ویلي چې د فلاني ملک د کلي یم. تپوس کوونکي ورته ویلي و چې فلانی ملک څوک دی او د کوم ځای دی؟ کلیوال ورته ویلي و چې ته هغه ملک نه پیژنې نوته څوک پیژنې. د دیترویت هوایي ډګر چې مې ولیده نو د هماغه کلیوال سړي قصه مې راپه یاد شوله.

همدا شېبه د امریکې د مشیګان ایالت د دیترویت هوایي ډګر کې یم او مسچوسیت ایالت ته په ترانزیت لونج (انتظار ځای) کې ناست یم نو د دې هوایي ډګر اوږدوالی مې چې ولیده چې د وړوکي اوړګاډي په وسیله سورلۍ د هوایي ډګر له یوې برخې نه بلې برخې ته انتقالوي او په یوولسو ژبو د معلوماتو په تخته باندې مسافرو ته هرکلی لیکل شوی دی نو د خپل وطن د هغه کلیوال خبره مې راپه یاد شوله چې مونږ لا ښار او دنیا نه پېژنو او اوس هم په کلیوالي محدوده کې ژوند کوو او د خپل ملک دوه ژبو (پښتو او دري) د ویلو تحمل نه لرو او که په یوه ژبه خبرې کوو نو د بل ژبې ویوونکي راته اجنبي او غیر افغان ښکاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ فکر کوو چې افغانستان د دنيا د ثقل مرکز دی او ټوله دنيا د همدې ځايه اداره کېږي. په واقعيت کې داسې نه ده، مونږ ډېر وړوکی هېواد يوو او حتی د خپلې سيمې په کچه هم زمونږ هيواد په اقتصادي، فوځي او سياسي لحاظ وروسته پاتې هيواد دی.

همدا ګړی يوکتاب د بين المللی روابطو او د نړيوال سياست په هکله هم لولم. د دې کتاب په يو ځای کې راځي چې ګروپونه، ژبې او قومونه د ابد نه په همدې شکل نه دي پيدا شوي بلکې د مهاجرتونو او سياسي جوړښتونو او تحولاتو په نتيجه کې مونږ په اوسنۍ فزيکي او يا بشري جغرافيه کې ژوند کوو. د اسلام له نقطه نظره هم قومونه او ډلې د يو بل د شناخت لپاره پيداشوي دي، په يو بل تفوق يا برتري نه لري. که مونږ د کليوالي محدودې نه راووځو نه ښه به وي ځکه افغانستان لا هم د دنيا په پرتله کلی دی ښار نه دی. مونږ په خپل کلي کې هغه وخت د عزت او ابرو ژوند کولی شو او د خپل هېواد د اوسېدو نه خوند اخيستلی شو چې مونږ ملي فکر ولرو.

راځئ چې د ملي ګټو لپاره وړې خبرې شاته واچوو او د يو ملي اجنډا حمايت وکړو. هره ژبه بايد د هماغه قوم خپل ويوونکي تقويه کړي او د خپلې ژبې يا سيمې د وروسته والي ملامتيا په يو بل وانه چوو. که چا يو ښه کار کوو هغه بايد وستايو او که چا بد کول بد يې بايد د ملي ګټو په خاطر وغندو نه دا چې د شخصي ګټو په خاطر. مونږ داسې ايډياله فرموله نه شو پيداکولی چې هر نظام او هر شخص بايد هيڅ خلا او نيمګړتياوې ونه لري. هر شخص او هر نظام په هره مقطع د تاريخ کې زياتې نيمګړتياوې به خامخا لري او همېشه به د اشتباګانو سره مخامخ وي خو بايد نظام او اشخاص خپلو نيمګړتياو ته متوجه کړو ځکه دا زمونږ حقوقي او قانوني حق دی.

امريکايان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره

د می د مياشتې ۲۹مه نېټه، د ديترويت هوايي ډګر، امريکا

د افغانانو په منځ کې د هېواد نه بهر او هم افغانستان کې دننه د امريکايانو د راتګ د موخو په هکله په محلي او سياسي حلقو کې مختلفې تبصرې کېږي چې دوی ولې هلته تللي دي او هر چاسره د هغه د معلوماتو او طرزفکر په اندازه جلا جلا نظرونه دي. څو کاله دمخه زما زوی، ضيا راته ويلي و چې په خاص کونړ کې د ميلمنو سره په دېره کې ناست و نو يو تن ورته ويلي و چې کونړ ته امريکايان په دې خاطر ورغلي دي چې د کونړ لرګي (د نښترو چارتراش) يوسي. ده ورته ويلي و چې امريکا کې لرګي دومره ډېر زيات دي چې خلک کمپنيو ته په يوه ونه زر دوه زره ډالره د پاسه ورکوي چې هغه ووهي او يوسي يې.

پرون چې د امريکا د مسچوسيت ايالت ويلمزټاون پوهنتون ته چې د امريکا د ټولو نه مشهوره پوهنتون دی، د پروفيسر ډيويد اډوارد په بلنه تللی وم چې هلته د دغه پوهنتون د استادانو او شاګردانو سره د افغانستان د تازه مسايلو په هکله وغږېږم. څو کاله پخوا ډيويد او ما د ويلمز-افغان ميډيا په نامه يوه پروژه درلوده چې زه ورسره سلاکاروم. کله چې د ډيويد نوي کورته لاړم چې دا کورد چارتراشو يعنې نښتر د ښو لرګو نه په يوه خاص ډيزان جوړ شوی دی نو د ضيا خبره مې راپه ياد شوله.

په دې وخت کې د فراه د ولايت پخواني والي صيب روح الامين هم زما ليدو ته راغی نو هغه ته مې د ضيا خبره وکړه او د د ډيويد د کور څو عکسونه مې واخستل چې درنو دوستانوسره يې شريک کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کور چې د نښترو د ښایسته لرګو نه په ډېره عجیبه نقشه او ډیزاین په پنځه جریبه ساحه کې چې اکثره یې ځنګل دی، ۴۳ کال پخوا جوړشوی او تقریبا یو میلون ډالره ارزښت لري. د کور شاوخوا ته د دغه پوهنتون تقریبا څلور څلوېښت زره جریبه ځنګل دی او په دې لوی ځنګل کې دا یوازینی کور دی. دا ځنګل د ویلمزټاون پوهنتون د شاګردانو او د دغه سیمې د زراعت د څانګې د تحقیقاتو لپاره ساتل شوی دی. د ویلمزپوهنتون په هغه وخت کې و نه غوښتل چې د دوی د اولني پلان له مخې نور کورونه هلته جوړ کړي. په دغه ځنګل کې د نښترو او میپل (میپل سیروپ د دغه ونو نه جوړېږي) نه نیولې د ګلانو او نورو زینتي ونو پورې شته دي. د امنیت، آزادې هوا او سکون په هکله به نور څه نه وایم چې دا پروفیسر- د خپلو دوه ماشومانو او یوې ښځې سره هلته په ځانګړي توګه اوسېږي.

پورته لیکنې باندې دوستانو ډېرې مهمې تبصرې لیکلې وې چې یو څو یې دلته را انتقالوم:

استاد غلام دستګیر خاورین صیب لیکلي و:

ډېر په زړه پورې مطلب و. دا خو جوته ده چې امریکا ډېر بډای هېواد دی زموږ شتمنیو ته اړتیا نه لري خو د مطلب د بشپړولو له پاره په کار دي چې د یو کارپوه په توګه وواياست چې د څه له پاره راغلي دي. د دوی راتګ آن د کرزي صاحب په زړه هم نه هوارېده.

ډاکټر یونس بارګامي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب دا کیسه د خلکو ورکه ده کنړیان وایي لرګو پسې راغلي لغمانیان وایي بادرنګو پسې راغلي وردګ وایي منو پسې راغلي خو خدای ته به معلومه وي خو زما په فکر د پښتنو په جګو شملو پسې راغلي دي.

عبدالموجود خلیلزي صیب لیکلي و:

ګرانو مشرانو اسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته! د میاخیل صیب خبرې ټولې پر ځای دي او د واحیدی صیب خبرې په تاید چې میاخیل صیب کوښښ کوي چې د خپلو سفرونو په وسیله زمونږ افغان ولس راویښ کړي. زه د واحیدی صیب خبرو سر هم موافق یم چې زمونږ د ټولنې ډېره فیصدي نالوستي خلکو څخه جوړه ده او د دوی د مظلومیت او بیچارګۍ نه استفاده کېږي او هغوی په یو نوم اوبل نوم غولول کېږي. خو زه بیا داسې وایم زمونږ نالوستي وګړي د هغه پروفیسرانو او لوستوونکو څخه ډېر ښه دي کوم چې زمونږ دګران هېواد په ورانولو کې مهم رول لرل خو زمونږ نالوستي بیا په کې ډېر ځورېدلي او کړېدلي او د دې عامل ټول زمونږ هغه د علم او د پوهې خاوندان دي کوم چې جهاد په نامه یې زمونږ هېواد په کنډرو بدل کړه. زه جنوب، غرب او شمال د افغانستان باندې نه غواړم چې وغږېږم دا نه چې مالومات راسره نشته، مالومات هم لرم خو زه غواړم چې د ختیځ زون چې د دغه زون ډېر شتمني هغه خلکو لوټ کړه کوم چې ځانونو ته علماء، د جهاد رهبران او علمي څېرې وایي او ځانونه یې پر خلکو باندې د ټوپک په زور منلي دي دکونړ، نورستان، او ننګرهار هغه ځنګلونه یې له منځ یووړل کوم چې د افغانستان عامه شتمني وه او هغه ځنګلونه یې وسوځول چې خلکو نه غوښتل دا ظالمان یې قطع کړي. زما په نظر د افغانستان د عامه شتمنۍ په لوټ کولو کې، د خلکو په وژنه کې، د هېواد په خرڅولو او بربادولو کې ډېر رول د علم او پوهې د خاوندانو وو. داکوم انځورونو چې میاخیل صیب شریک کړي دي خلکو خپل هېواد او خلکو سره مینه لرله نو ځکه یې خپل هېواد اباد کړی دی. الله تعالی مو راته ژوندي لره او الله تعالی دې وکړي چې زمونږ په ګران هېواد کې هغه په خوب ویده او با احساسه افغانان مشران راویښ شي او خپل سرنوشت په خپله وټاکي. امریکا زمونږ د هېواد د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو منابعو د خرابېدو لپاره راغلې ده او غواړي چې مونږ ټول عمر سوالگر پاتې شو او دوی چې څه غواړي هغه پر مونږ وکړي.

محترم فريد واحدي صيب ليکلي و:

مياخيل صاحب کور مو ودان تاسې همېشه د خپلو سفرونو ګټور اړخونه له ولس سره د هېواد د بهبود په خاطر شريك کړي دي. دا هم واضحه ده چې زموږ د ولس لويه برخه بې سواده ده او زر غولول کېږي. خو موږ او تاسو بايد دا ومنو جي امريکا افغانستان ته د خپلو سيمه ييزو او طويل المدتو ګټو د خونديتوب لباره راغلې ده او افغانان د تېرو تجربو نه په استفادې بايد د دې حالت نه مثبته ګټه پورته کړي.

محترم عارف لودين صيب ليکلي و:

محترم مياخيل صيب! ډېره مهمه موضوع دې راواخيسته، ستاسو نظر او تبصرې ته په تمه وو، خو تا ترې د ډيويډ اډوارډ د کور توصيف ته مخه کړه!!؟؟

انجينر صيب سيد فريدالله فريد ليکلي و:

مياخيل صيب دا جوته ده چې امريکا افغانستان ته د لرګو د وړلو لپاره نه بلکې د نورو ستراتيژيکو موخو لپاره راغلې ده خو له يو واقعيت نه سترګې هم پټولی نشو چې د طالبانو له نسکورېدو وروسته د زورواکو واک نور هم زيات شو او د لرګو مافيا په کونړ کې په خلاص مټ د لرګو پريکول او لېږد زيات کړ.

د دوی په ځواب کې ما په مختصره توګه وليکل:

د ټولو دوستانو د تبصرو نه زياته مننه. زما موخه همدا وه چې يو علمي بحث سرې پرانېزي. او اکثره تبصره کوونکي چې زه پېژنم له مانه زيات معلومات په ټولو مسايلو کې لري.

خاورين صيب! کرزی صيب د امريکايانو سره ډېر زيات خوشحاله و چې په مفته يې ورته قدرت وسپاره، امنيت يې ورته نيولی و او بيدريغه پيسې يې ورته ورکولې چې بالا خپلې مزې او چړچې يې پرې ۱۳ کاله وکړې. په اخره کې سره ځکه خفه شول چې دی او د ده کورنۍ غوښتل چې د ګاندي د کورنۍ په شان تل تر تله په قدرت کې پاتې وي خو امريکايانو دا نه منله او اختلاف د دوی تر منځ پيدا شو. محمود کرزي په يوه مرکه کې همدا وويلې چې دوی د ګانديي د کورنۍ په شان رول بايد په افغانستان کې ولوبوي. کرزي صيب هم په اخره کې وويلې چې دی پس له ۱۳ کلونو په دې اوس پوه شو چې امريکان د خپلو اهدافو لپاره افغانستان ته راغلي دي خو په دې ديارلس کلونو کې چې د ده يې حمايت کوو ده څه نه ويلې ولو که ستونځې ډېرې زياتې وې.

که څوک خپل اهداف ونه لري نو څنګه دومره فوځونه يو بل ملک ته لېږي او دومره پيسې هلته مصرفوي؟ په سياسي او اقتصادي مسايلو کې د يو بل سره بايد مشترکې ګټې وي چې يو د بل سره کاروبار وکړای شي يعنې د يو ملک ګټې بايد د بل ملک د ګټو سره اړخ ولګوي خو داسې نه وي چې يو خوا خپلې ګټې خوندي وي او د بل پکې هيڅ نه وي. مونږ ته بايد د اول نه د امريکانو د راتګ موخې معلومې وي او هم مو خپلې موخې تعريف کړې وي چې په څنګه د يو بل د موجوديت نه ګټه واخلو او څنګه همغږي سره کېدای شي او که نه؟ که نه شي نو بيا څه په کار دي او کومې نوې لارې چارې ولټول شي. مونږ نه د امريکايانو د موجوديت نه سمه ګټه واخيستله او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مو نورې لارې چارې ولټولې چې که دوی نه وي نو څه باید وکړو. مونږ نه د دوی سره سم کار وکړ او نه مو د دوی موخې معلومې کړې او نه مونږ خپلې موخې تر اوسه پورې تعریف کړای شوې. نو همدا لامل دی چې مونږ ټول د اوسنیو سیاسي حالاتو په هکله په یو نوع سردرګومۍ کې غرق یوو. دا ډېر لوی بحث دی خو په اخره کې دومره وایم چې افغانستان د امریکا لپاره وسیله ده نه هدف خو د افغانستان لپاره ثبات او ارامي هدف دی او دې هدف لاسته راوړو لپاره باید په شریکه کار وکړو.

د نېشنلېزم مثبت او منفي اړخونه

د می د میاشتې دېرشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

که تېرو دوه سدیو ته وګورو نو نیشنلېزم په نړۍ کې د ملت جوړونې او هېواد جوړونې لپاره مثبت او هم ډېر منفی رول ادا کړی دی. که نیشنلېزم د خود ارادیت په معنی د ملي وحدت او هېواد جوړونې لپاره استعمال شي چې قومونه او ولسونه سره متحد شي، ملي ګټې تعریف او د ملي ګټو لپاره کار وشي نو نیشنلېزم د یو هېواد په جوړونه کې مهم رول لوبولی شي. ښه مثال یې په دې وروستیو وختونو کې جنوبي افریقا ده چې تور پوستو د نیشنلېزم په وسیله د سپین پوستو د اپارتاید یا نژادي تبعیض نه ځانونه خلاص کړل او د قدرت د نیولو نه وروسته، نیلسن منډېلا د انتقام نه کار وانه خیست او ملي وحدت یې وساته. په امریکا کې هم د نیشنلیزم له امله په میلونونو انسانان ووژل شول خو بیا د دې ملک د Elites یا نخبه ګانو د کفایت او درایت له امله امریکا د پرمختګ په لوري روانه شوله او اوس د نړۍ د بل هر ملک په پرتله امریکایان خپل هیواد او ملي ګټو ته ډېر ژمن او وفاداره دي.

که نیشنلېزم په یو هیواد یا سیمه کې د تفرقه اچولو، تضادونو، قومي برترۍ، د قدرت انحصارول او داسې نورو منفي موخو باعث شي نو یو هیواد څه کوې چې د سیمې ټول هیوادونه او حتی د نړۍ ثبات له خطر سره مواجه کولی شي. که شلمې پېړۍ ته نظر واچوو نو د نیشنلېزم د منفي موخو له امله لومړۍ او دویم نړیوال جنګونه رامنځته شول چې میلونونه انسانان پکې ووژل شول. په ورستیو کلونو کې پخواني یوګوسلاویا، نایجیریا، رواندا او کانګو یې نور خراب مثالونه دي.

په افغانستان کې هم د نیشنلېزم نه ګټوره استفاده نه ده شوې او په خاصه توګه په تیرو څو لسیزو کې د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد د محدودو شخصي، قومي او سیمه ییزو ګټو په خاطر استعمال شوی دی. که مونږ د مجاهدینو، طالبانو، کمونیستانو او یا هم اوسني حالت ته ګورو نو قومي او سیاسي مشرانو، نیشنلېزم نه د خپل قدرت د ساتلو په خاطر ګټه اخیستې. کله چې د دې سیاسي او یا قومي ټیکه دارانو ګټې په خطر کې شي نو د خپلو قومونو قوت ته مخه کوي او د هغوی د حقوقو د غوښتلو په پلمه د خپل قوم او یا سیمې ولس باندې غږ کوي چې د دوی حمایت وکړي خو بیا چې خطر له منځه لاړ شي نو نه د دوی خپل قوم په یاد وي او نه ملي ګټې ورته څه اهمیت لري. د افغانستان وروستۍ ټاکنې یې ښه نمونه ده چې نوماندانو د نورو مسایلو نه برسېره د خپلو بیالوژیکي اړیکو په اساس په خپلو قومونو باندې په کراتو کراتو غږ کاوه چې د دوی حمایت وکړي خو اوس هغه وعدې هسې په هوا کې پاتې دي.

زما غوښتنه ده دا ده راځئ چې د نیشنلېزم له قوت نه د ملي ګټو لپاره کار واخلو نه دا چې مونږ د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد استعمال کړو ځکه په دې وروستي حالت کې نه مونږ ګټه کولای شو، نه زمونږ قومونه او سیمې او نه په عمومي توګه د افغانستان د راتلونکي لپاره څه ګټه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته بحث باندې هم ډېر سوالونه او نظرونه لیکل شوي و چې یو څو نظرونه او تبصرې یې دلته رانقلوم:

انجینر صیب سید فریدالله فرید لیکلي و:

میاخیل صیب ډېرې ښې موضوع ته مو اشاره کړې او ښه رڼا مو پرې اچولې ده چې په اوسني ترینګلي حالت کې پرې پوهېدل ډېر ضروري دي. که یو وار مو هېوادوال د نشنلېزم په منفي لومې کې ګیر شول نو بیا خو تاریخ څه چې جغرافیه هم په خطر کې ده. د دې سیاسي دوه بختـه واړې د منفي اړخ نـه د بچ کیدو لپاره یو سیاسي رهبریت، درایت او ارادت ته ضرورت دی.

سلام مجاور صیب لیکلي و:

میاخیل صیب ستاسو نظر ته درناوی!

د خپلې پوهې په خاطر دوه جملې شریکوم او ستاسو نظر پرې غواړم له داودخان وروسته په افغانستان کې د نشنلیزم کومه بېلګه لرو او کنه؟او که وایو چې لرو یې د قوم پرستۍ او ملت پالنې مانا به سره په ټکر کې نشي؟ که په دې هکله راته دوه درې جملې ولیکۍ چې زما ذهن پرې خلاص شي.

رفیع الله جمیل ستانکزي لیکلي و:

بلکل د کاڼي کرښه ده میاخیل صاحب محترم، موږ له نشنلیزم نه ناسمه ګټه اخیستې، کنه ترې مثبته ګټه ډېره کېدای شي او د سمې خوا تـه تلای شو، خو دلته هر څه په لوی لاس ناسم کارول شوي دي او موږ ورته په بده سترګه ګورو کنه نشنلیزم ډېر ښه دی، چې سم وکارول شي.

د دوی د نورو دوستانو د لیکنو او تبصرو په هکله ما ولیکل:

دوستانو ستاسې د نظرونو او تبصرو نه مننه! ما د لیکنې په سر کې لیکلي که نیشنلېزم د خود ارادیت او ملي موخو په هکله استعمال شي نو ښه کار دی خو په تېرو څو لسیزو کې دا کلمه د قوم پرستۍ په معنـی استعمال شوې ده. که موږ نیشنلېزم داسې تعریف کړو چې ملي ګټې په نظر کې ونیسو نو موږ باید تحمل ولرو او هر څوک چې د افغانستان په محدوده کې اوسېږي باید هغوی ته په درنه سترګه وګورو، یو بل تحمل کړای شو او د همکارۍ روحیه پیدا کړو. کـه تحمل او د همکارۍ روحیه نـه وي نو بیا تضادونه پیدا کېږي او منفي تضادونه ټولنه د تباهۍ سره مخامخ کوي. واقعیت اوس دا دی چې تاجک، هزاره، پښتون او نورو قومونو ته یو بل ښه نه ښکاري او د همکارۍ روحیه سره نه شته ده او هر یو قوم داسې فکر کوي چې په دوی ظلم شوی دی. علت یې همدا دی چې موږ د ملت جوړونې لپاره ملي پالیسي نه لرو او دا زمینه د کرزي صیب پـه دوره کې ډېره زیاته مساعده وه خو متاسفانه هغه خپله ټوله انرژي په همدې مصرفوله چې څنګه یو د بل په مقابل کې استعمال کړي. که موږ د سویس هیواد ته وګورو ډېر وړوکی هیواد او څلور ډېر متضاد قومونه هلته اوسېږي خو هغوی وکړای شول چې د همکارۍ روحیه پیدا کړي او د مرکزي او محلي حکومتونو تر منځ تعادل رامنځته کړي.

د افغانستان مشکل د نورو ډېرو هېوادونو په پرتله ډېر مشکل نه دی. زمونږ غټ مشکل سیاسي او د قومي ټیکه داریو او هم په وروستیو کلونو کې په ولس باندې یو نوعه د مدني ټولنې جنګ سالاري هم حاکمه ده. د مدني ټولنې جنګ سالارانو ته ما په خپله یوه مقاله چې په انګلیسي ژبه په ۲۰۱۰ م کې خپره شوې وه اشاره کړې وه او بعضې د دوی مې د Civil Society Warlord په نامه یاد کړي وو. ځکه چې جنګ سالاران او بعضې قومي ټیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

داران څه کوي نو دوی هم د هغوی په مراتبو زیات دي. دا په دې معنی ده چې زمونږ په ټولنه کې اوس هم یو قسم بله جنګ سالاري حاکمه ده چې دا د تېرې جنګ سالارۍ نه خطرناک تره ده. که د دې مدني ټولنو د جنګ سالارۍ په حلقه کې نه اوسې نو بیا ته هم د حکومت په تصمیم ګیرۍ کې رول نه لرې. دا نوع جنګ سالاران هم ډېرې پیسې لري او د نورو مافیایي حلقو سره نږدې تړاو هم لري.

ایا نیوکې یا انتقاد خیانت دی؟

د می د میاشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د فیسبوک یو دوست د یو بل دوست په وال باندې لیکلي و چې دوی په حکومت باندې هره بېځایه نیوکه دوی په خیانت حسابوي.

ما ورته ولیکل: وروره خفه کېږه مه، نیوکه او خیانت سره ډېر فرق لري. که په نیوکه څوک خاین کېږي نو بیا خو د خاینینو تعداد به ډېر زیات شي. د حکومتونو دا وظیفه ده چې نیوکو ته منطقي ځوابونه ووایي او په نیوکو خفه نه شي. سلمان فارس یو فقیر صحابي و او حضرت عمر (رض) ته یې وویلې چې عمره د منبر نه ښکته شه ستا خطبه نه اورو ځکه تا بې عدالتي کړې ده او د غیر عادل سړي خطبه اورېدل جایز نه دي. حضرت عمر (رض) غوندې د اسلام مقتدره خلیفه خطبه بس کړه او د منبر نه راښکته شو او د سلمان فارس اعتراض ته یې غوږ ونیوه.

نیوکې د ډیموکراټیکو نظامونو یو مهم اصل دی نو د دې اصل نه باید مونږ څوک محروم نه کړو. که په نیوکو څومره محدودیت وضع کېږي نو هماغومره نیوکې زیاتېږي. د افغانستان غوندې ملک کې چې دیکتاتوري نظام نه دی، نیمچه ډیموکراسي او زیاته انارشي ده نوپه نیوکو بندیز لګول

ګټه نه لري. نور به مخکې نه ځم خو دا ډول ویناوې د نظام جوړولو لپاره ګټه نه لري.

هغه متل دی چې وایي ته د چا په خولو برغولی نه شې ایښودلای. حکومت ته په کار ده چې په خپلو ستراتیژیو او پروګرامونو باندې کار وکړي او هسې په تا ویلو ما ویلو باندې وخت ضایع نه کړي. کله چې خلکو ولیدل چې وینا او عمل سره سم دي نو بیا پخپله د ولس ذهنیت بدلېږي. الله تعالی وایي چې قُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

فیسبوکي تا ویلې ماویلې

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

زه فیسبوک معمولاً د ورځې د ډېر کم وخت او د خاصو موخو لپاره استعمالوم او یوازې سهار او ماسختن یې ګورم او که کله کله کومه مهمه خبره واورم نو بیا د ورځې هم د لږ وخت لپاره فیسبوک ګورم یعنې فیسبوکي روږدی نه یم که څه هم زیات پوستونه لیکم.

د درېیو مشخصو هدفونو لپاره زه فیسبوک استعمالوم. اول دا چې د خپل وطن له احوال نه خبر شم. که د فیسبوک خبرونه او ویناوې واقعیتونو ته نږدې هم نه وي خو بیا هم سړی اټکل کولی شي چې په کومه خوا روان یوو او حالات څنګه دي. دا فیسبوک هم د پخوانیو وختونو د سرچوک د اوازو په شان دی چې پخوا به پادشاهانو د سماوارونو نه خپل معلومات راټولول او بیا به یې تصمیم نیوه او اوس فیسبوک د سر چوک د اوازو لپاره ښه منبع ده. دویمه موخه د فیسبوک مې دا ده چې د یو شمېر دوستانو او انډیوالانو او وطندارانو سره په افغانستان کې دننه او هم بهر په اړیکه کې یم او د دوی د احوال نه خبرېږم نو فیسبوک ماته د دوستانو د احوال د نیولو یوه ښه وسیله ده. درېیمه موخه د فیسبوک ماته دا ده چې خپل احوال، نظرونه او کم و

(c) ketabton.com: The Digital Library

توم تجربه چې لرم د دوستانو سره شریکه کړم شاید یو څوک ترې ګټه واخلي او هغه به زما په صدقه جاریه کې حساب شي.

نن سهار چې له خوبه راپاڅېدم، د خپل دفتري او شخصي ایمیلونو د کتو نه وروسته مې چې د فیسبوک پاڼه بېرته کړه نو ډېر خفه شوم ځکه زمونږ یو شمېر وطنوال او دوستان که هغه د حکومت نه بهر دي او که په حکومت کې کار کوي او یا د حکومت نه شاکي دي او یا د حکومت طرفداران ځانونه بولي په اوتو بوتو سر دي او خپله انرژي په دې ضایع کوي چې تا ښه ویلي او یا تا بد ویلي دي. یوه ورځ مې راته زوی، طارق چې هغه هم ماسټري لري وویل چې خلک ډېرې زیاتې خبرې کوي خو زما فرموله دا ده چې ټولې خبرې په یوه غوږ اورم، د کار خبره او ښه خبره په مغزو کې ساتم او بیکاره خبرې او د اوریدلو نه خبرې د دې بل غوږ نه وکاږم او وخت پرې نه ضایع کوم. نو زما غوښتنه هم د دوستانو نه دا ده چې د کار خبره اخلئ، خو خپل وخت په دې مه ضایع کوئ چې تا څه وویل او ما څه وویل. دا چې څوک په فیسبوک د ورځې د یوه ساعت یا لا اقل د دوه ساعتونو نه زیات وخت ضایع کوي نو دا دوستان روږدي دي او تداوۍ ته ضرورت لري.

دا چې ما په میډیا کې یو څو ورځې کار کړی، که کومه خبره بده وي او هغه ستاسې په طبعیت برابره نه وي نو نوره یې مه چېړئ که څومره یې چېړې نو هغومره د هماغه بدو خبرو ترویج ته تاسې پخپله لمن وهئ نو په داسې مواردو کې غوږ نه ګرول یا ignore کول ښه پالیسي ده. یو څوک د هوښیارو دښمنانو له لاسه نه خرابېږي خو د کم عقله دوستانو له لاسه سړی ډېر خرابېږي ځکه هغه ورته هره ورځ کار ګوري. هیله ده چې زما دا څو خبرې په دوستانو بدې ونه لګېږي.

د ماشومانو د ورځې په یاد!

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د ماشومانو د ورځې د قدردانۍ په خاطر زیات ماشومان باید زمونږ او ستاسې مشران وي تر څو د ماشومانو ښه قدرداني وشي. الله دې زمونږ د وحدت ملي ماشومان زمونږ له سره نه کموي ځکه چې دوی لا معصوم دي او انشاالله مونږ او تاسې ته به ښه خدمت وکړي. ربه توفیق دوی ته

نوټ: د وحدت ملي حکومت ډېر بې تجربه ځوانانو ته مهم پوستونه سپارلي او هم د پخواني جهادي مشرانو او قوماندانانو زامنو ته یې ډېرې مهمې دندې وسپارلې چې اوس به دا نوی نسل په افغانانو باندې بیا تر ډېر وخته حاکم وي.

توقعات

د جون د میاشتې دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

که غواړې چې له چا نه خفه نشې نو خپل توقعات راټیټ کړه.

ازموده را ازمودن خطا است

د جون د میاشتې درېیمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د دری ژبې ښکلی متل دی چې وایي: ازموده را ازمودن خطا است. که یو څوک ازمایل شوی وي او مونږ غواړو چې بیا یې وازمایو نو دا سمه نه ده. زما موخه د دې متل نه دا ده هغو کسانو چې په تېرو څو رژیمونو کې لکه د کمونیستانو، مجاهدینو، طالبانو او یا په تېرو دیارلسو کلونو کې د قدرت په چوکۍ ناست و مګر څه یې نه دي کړي یا د بې کفایتې په وجه، یا د شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټو په خاطر او یا یې نه موقف او نه نظر درلود او یوازې غوښتل یې چې خپله چوکۍ وساتي نو د دوی نه بیا طمعه په کار نه ده.

البته زما موخه د لوړو چوکیو کسان دي چې پخوا وزیران، معینان، والیان او یا مستقل رئیسان وو. ځکه دا د حکومت په کچه ډېر لوړ مقامونه دي او کله چې یو څوک دغه موقوفونو ته رسېږي نه بیا باید خپل مستقل نظر ولري او د چوکیو د ساتلو پروا ونه کړي. که مونږ کله د موجوده وضعیت او حالاتو نه راضي نه یوو نو دا باید ښه ونه ګڼو چې بېرته پخوانیو ازمایل شوو کسانو ته مراجعه وکړو او د هغوی نه د نجات پرښتې جوړې کړو. که دوی بیا راشي نو هماغه خرک او هماغه درک به وي. زما مشوره موجوده حکومت ته دا ده چې په تېرو بې کفایته کسانو باندې چې د تېرو حکومتونو د بې کفایتۍ اصلي عاملین دي ډېره اتکأ ونه کړي که نه دوی به دا حکومت هم د ګړنګونو نه خطا کړي.

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول

د جون دریمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

نن مې چې د خپل فیسبوک پاڼه خلاصه کړه نو دوه ګرم بحثونه د ناموثقه خبرونو پر سر روان وو. زه هم د فیسبوک د بعضې دوستانو په تاویلو او ماویلو حیران شوم. یو خبر دا و چې د ترکیې جمهور رئیس رجب طیب اردوان د برما د مسلمانانو د نجات لپاره کشتۍ ګانې لېږلي دي او دی د اسلامي نړۍ یوازینی مشر دی. همدا شان د برما د مسلمانانو د وژنو عکسونه ډېر زیات خپاره شوي وو. دا چې ترکیه برما ته کشتۍ ګانې لېږلې او مسلمانانو ته نجات ورکوي ماته موثقه خبر ښکار نه شو ځکه په بل هیڅ نوع خبرونو کې ما دا خبر ونه لیده. همداشان کوم عکسونه چې د برما د مسلمانانو د وژنو خپاره شوي، دا هم ډېر پخواني او هم د نورو ملکونو د

پیښو عکسونه پکې هم شامل دي چې ډېر پخوا دا پیښې ترسره شوي دي. دا ټول فوټوشاپ شوي عکسونه دي چې د خلکو ذهنیتونه مغشوش کړي.

ما ته دا سوال پیدا شو چې دا خبرونه او عکسونه څنګه او چا خپاره کړل او هدف ترې څه دی؟ زما په اند د دې خبرونو په خپرولو کې دوه مقصده دي چې یو مسلمانان لا نور هم وټکوي، په خپلو منځو کې یې واچوي او مذهبي جنګونو ته لمن ووهي او دویم ګروپ شاید وغواړي چې د افغانانو توجه د وطن د اصلي مسایلو نه واړوي او په نورو اوتو بوتو یې مصروفه کړي.

نو ګرانو دوستانو ته زما مشوره دا ده چې د خبرونو په اوریدو او عکسونو په لیدو باید مونږ ډېر فکر وکړو چې منبع د خبرونو موثقه ده او که نه؟ یو قصه مې راپه یاد شوله چې ډېر کلونه پخوا ما یو رپورټ د امریکا غږ راډیو له لارې خپور کړ چې د مجاهدینو موقت حکومت لغوه شو ځکه حکمتیار د هغه حکومت نه وتلی و او له هغه سره مې مرکه کړې وه. په همدې ورځ د کندوز د شهید عارف خان ورور، حاجي عمر خیرات کړی و نو زه یې هم غوښتلی وم. په هغه خونه کې چې زه ناست وم، سید نورالله اغا د جمعیت اسلامي معاون هم و. یو کس زما په رپوټ تبصره کوله خو زه یې نه پیژندم. نو ما ورته وویل چې وروره دا ستا خبره سمه نه ده نو ده راته په ځواب کې وویل چې ده دا خبره د امریکا غږ راډیو نه پخپله اوریدلې ده او زما خبره سمه ده. ما ورته وویل چې راپور خو ما لیکلی او زه درته نغد ناست یم زما خبره نه منې او د امریکا د څپو نه چې زما راپور خپور شوی هغه منې. عجیبه منطق. تاسې باور وکړئ چې دې سړي تر اخره پورې همدا ویلې چې زما خبره سمه نه ده او د ده خبره سمه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه فکر کوم که زمونږ د فیسبوک دا بعضې دوستان د اردوان او برما په خبرونو تاویلې ماویلې بس کړي نو ښه به وي. نه دا خبرونه موثق دي او نه يې منبع موثقه ده. نوره ستاسې خوښه.

په دردونو خوږېږم

د جون د میاشتې څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

زه د هر انسان په غم او درد خفه کېږم او خوږېږم ځکه الله تعالی رب العالمین دی نه رب المسلمین، د مسلمان په درد خو ډېر خفه کېږم ځکه مسلمان د مسلمان ورور دی او د افغانانو په درد د هر چا لا ډېر خفه کېږم او خوږېږم ځکه چې افغانان مې وینه ده، هم مې مسلمان ورور او هم راسره په هر درد ، غم او خوشحالۍ کې شریک دی. د انسانانو د دردونو نه خوند نه اخلم ځکه درد مې په ځان نه لورېږي، نه مې په خپله کورنۍ لورېږي او نه هم په دوستانو، وطنوالو او انسانانو او حتی د حیواناتو په درد هم خوږېږم ځکه الله د ټولو مخلوقاتو رب دی او هر څه یې د یو حکمت لپاره پیداکړي دي نو مونږ باید د الله تعالی په مخلوقاتو ریشخند ونه وهو.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته د چپلي کباب د خوندونو په لور

د جون د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

په فیسبوک کې چې څه ګورم نو خدای مو د فیسبوک له شره وساتي.

د خدای په امان.

.

.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته

د چپلي کباب د خوندونو په ارمان

د جلال اباد ښار د شاغاسي دوکانونو سره پخوا ډېر ښه چپلي کباب د میده شوو نوشپیازو سره پیدا کېده نو کله به چې د کبابي دوکان ته نږدې شولې نو هغه ظالمانو به د کړايي د غوړو لږ څاڅکي اور ته وشیندل نو بیا مشکله وه چې د کباب بوي ته څوک ټینګ شوای وای او له چا سره به چې یو څه پیسې وې نو خامخا به يې د کباب یو څه ځکه کوله خو چې پیسې به ورسره نه وې نو لږبه هلته دم کیده چې د چپلي کباب په بوي موړ شي.

یو کلیوال د ما غوندې پخوا جلال اباد ته تللی و نو پیسې ورسره نه وې، کله چې د دې کبابچیانو دوکانونو ته رسیدلی و نو هلته یو څه دم ولاړ و چې د چپلي کباب د بوي نه خوند واخلي نو کبابي ورته ویلي و چې کاکا کباب خو نه خورې؟ کلیوال ورته ویلي و چې ولې نه. کلیوال چې دوکان ته ختلی و نو د کباب چې شاګرد یو خوراک کباب ورته راوړی و او هغه يې چې نوش جان کړی و نو بیا ترې د کباب چې شاګرد پوښتنه کړې وه چې کاکا بل کوم خوراک خورې که نه؟ کلیوال ورته ویلي و چې هو نو دویم خوراک يې هم خوړلی و. ورپسې يې ترې پوښتنه کړې وه چې کاکا چای خورې که نه؟ کلیوال ورته ویلي و هو. د مزه دار چپلي کباب او چای نه وروسته چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کليوال روان شوی و نو کباب چي ورته ويلي چې پيسې راکړه نو هغه ورته ويلي چې له ماسره خو پيسې نشته او تا راته ست وکړ چې کباب نه خورې نو ما ځکه ستا بلنه قبوله کړه. په دې جنجال کې کباب چي پوه شوی و چې پيسې نه لري کباب يې رانه هسې هم وواهه نو د کباب په کفگير يې يو دوه گذاره دا کليوال په څټ کې وهلي وو او ورته يې وويلي چې ځه مخ دې ورک شه او بيا په دې لور رانشې.

کله چې کليوال بېرته خپل کلي ته ستون شوی و نو د کلي کسانو ترې د جلال اباد د ښار پوښتنه کوله چې څه دې وليدل او څنگه خلک و. کليوال ورته ويلي و چې جلال اباد ښار ډېر ښايسته ځای دی او خلک يې ډېر ښه ميلمه دوسته دي خو چې ډوډۍ درباندې وخوري نو بيا درنه پيسې غواړي او که پيسې درسره نه وي نو بيا دې يو دوه کفگيره په څټ کې وهي.

د فيسبوک خبرو اترو ته چې گورم نو هر څه په افغانستان کې وران دي خو د دې ټولو ستونځو، ناهيليو او د کفگيرونو د وهلو سره سره بيا هم افغانستان ته تگ او هلته اوسېدل خورا خوند لري ځکه چې وطن عزيز دی او دوستانو سره بانډارونه خو لا جلا خوندونه لري چې مونږ ته سکون راکوي.

د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه

د جون د مياشتې ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل

دې ورځو کې د سولې خبرو په هکله غونډې او بحثونه د هېواد نه بهر او هم دننه ډېر گرم دي. د پرنسيپ په لحاظ سوله يېز ژوند د اسلامي قوانينو، د افغانستان د اساسي قانون او بين المللي قوانينو په رڼا کې د ټولو نورو شيانو په پرتله زمونږ د ژوند د هر اړخ لپاره اساسي او مهم عنصر دی او په

دې هکله مونږ ټولو ته د يو مسلمان، افغان او انسان پالـه بشر په توگه دا ضروري او لازمي ده چې د سولې لپاره کار وکړو. فکر کوم چې د پرنسيپ په لحاظ به هيڅوک شايد د سولې د خبرو اترو سره مخالفت ونه کړي.

دا چې سوله څنگه راتلای شي د افغانانو او حتی د نړۍ په کچه د حکومتونو، سياستوالو او عامه اشخاصو د نظرياتو ترمنځ تفاوت شته او دا تفاوت به دوام لري. خبرې اترې، غونډې او کنفرانسونه، جرگې او مرکې د سولې راوستلو لپاره حتمي او ضروري دي. که څه هم مونږ په خپلو منځو کې سولې او همکارۍ ته ضرورت لرو خو په عمومي توگه سوله همېشه د هغو اشخاصو او ډلو تر منځ چې له يو بل سره متفاوت نظرونه ولري او يا د يو بل سره په جگړه بوخت وي. نو مطلب مې دا دی که مونږ چاته دښمن وايو نو د هغوی سره مونږ د سولې خبرو اترو ته ضرروت لرو يعنې د دوست سره خو څوک سوله نه کوي بلکې د دوستانو سره مونږ همکارۍ او همغږۍ ته ضرورت لرو.

د سولې خبرې او مرکې د کور يا کلي نه نيولې د مهمو مسايلو په هکله تقريباً په يوشان سره حل کېږي خو طبيعي ده چې مهم مسايل ډېر وخت ته ضرورت لري تر څو يې پايله معلومه شي او مسايل حل شي. د سولې خبرې هم څو مرحلو ته اړتيا لري او په خلاصه توگه دا لاندې مرحلې يادولی شم:

- ✓ د سولې د خبرو په هکله د ضرورت احساس
- ✓ د تماسونو مرحله
- ✓ د اعتماد جوړونکې مرحله
- ✓ د سولې په پروسه توافق کول
- ✓ د منځگړي تعينول يا د منځگړيتوب مرحله
- ✓ د خبرو اترو لپاره استازي ټاکل او هم ځای په نښه کول
- ✓ د خبرو د پروسې پيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د غوښتنو او ستونځو مطرحه کول
- ✓ د اوږدو او څو مرحله يي بحثونو نه وروسته په يوه ځانګړې پريکړه توافق
- ✓ د پريکړو تطبيق او نظارت
- ✓ د پريکړو د تطبيق په سر د اختلافونو د بيا راپيدا کېدو لپاره د تصميم گيرۍ مرجع يا ميتود
- ✓ باالاخره د اعتماد سازۍ د پروسې نهايي مرحله چې ټولې خواوې د فيصلو په تطبيق سره راضي وي او د بيا شخړو مخه ونيول شي

د پورته مرحلو د يادولو نه زما مؤخه دا ده چې مونږ لا د سولې د خبرو د پروسې د پيل نه ډېر لرې يو او تراوسه مونږ په سياسي لحاظ کله په Track Two او هم کله Track one and a half تر منځ اوړو راوړو. دا دوه مرحلې غير رسمي او يا نيمه رسمي مرحلې دي چې رسمي خبرو اترو لپاره زمينه مساعدوي. د سولې خبرو اترو لپاره د وخت او زمان تعين مشکله خبره ده. د سولې خبرې همېشه وخت، حوصله او سړې سينې ته ضرورت لري تر څو متخاصمې يا په جګړه کې اخته خواوې داسې يوې مرحلې او زمان ته ورسېږي چې نور د جنګ دوام د دوی په ګټه نه دی او يو بل ته د يو څه امتياز ورکولو په صورت کې بايد موافقې ته ورسېږي.

مونږ افغانان هم عجيبه مخلوق يوو

د جون د مياشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

مونږ افغانان هم عجيبه مخلوق يو ټولې دنيا ته مو لاس اچولی او خپله هره ناکامي د نورو له خوا ګڼو. خپله مسووليت پذيري نه لرو. که مونږ بيا دومره ضعيفه يوو چې د هيچا هيڅ پلان نه شو شنډولی نو د نر غونډې خو اقرار بايد وکړو او هر څه بايد نورو ته پرېږدو څه چې يې خوښه وي هغه دې وکړي. دې کې هيڅ شک نشته چې زمونږ ستونځې منطقوي او نړيوال ابعاد لري خو که مونږ مونږ اوسو نو د دې ستونځو د حل لپاره لار پيدا کولی شو او پردي نه شي کولی چې زمونږ په منځ کې څه وکړای شي. که خفه نشو نو مونږ په خپله سم نه يوو او څه ازار مونږ ته شوی دی چې د يوې ورځې نه بلې ته په لا تيارو کې روان يوو. تعليم يافته او مشران مو د بېسواده نه هم په تيارو کې روان دي او د دوی ليکنې مې ځوروي. ښه دوست هغه دی چې دوست ته ښه دوست پيدا کړي نه دا چې خپل دوست ته که واقعاً پرې خفه کېږي دښمنان پيدا کړي. ځينې کسان چې د حکومت دوستان ځانونه بولي په حقيقت کې دوی هره ورځ حکومت ته دښمنان پيداکوي. د ښکنځلو ځواب بايد په ښکنځلو نه وي بلکې په منطق او استدلال ولاړ وي. مخالفت او توافق د حکومت د کړنلارو سره هم په منطق او استدلال وي نه دا چې هر څه په پټو سترګو رد يا تائيد کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وطن معماران

د جون د مياشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ډېرو منفي خبرونو ترڅنګه لکه چې ځنګه مې مخکې وعده کړې وه د وطن د معمارانو ټولګه نن د چاپ نه راووتله او د دري ژباړه به يې هم په دې اوونۍ کې چاپ شي. انشاالله د روژې د مياشتې نه وروسته به يې مخکتنه هم وشي. دا ټولګه د ځينو هغو پخوانيو چارواکو يادونه ده چې د هيواد جوړولو هڅې يې کړي او دوی د خپل وطن سره خاصه مينه درلوده البته دا مشت نمونه خروار ده او اميد دی چې په راتلونکي کې د نورو کسانو هم همداسې يادونه وشي. دا ټولګه زمونږ ځوان نسل ته يو پيغام هم ورکوي چې په دې هيواد کې ډير ښه او وطنپاله کسان تير شوي چې نه ستړې کيدونکي خدمتونه يې کړي دي او ټولو د وطن سره خيانت نه دی کړی. همدا شان چې کار کوي اشتباه به هم کوي نو شايد دوی يو څه اشتباګانې هم کړي وي خو مونږ يوازې د دوی د وطن جوړولو برخې رااخيستلي او په منفي بافۍ مو کار نه دی لرلی. دا ټولګه به اوسنيو چارواکو ته هم يو نمونه شي که دوی ښه او سم کار وکړ نو د دوی نومونه به هم د وطن د خدمتګارانو په ډله کې په تاريخ کې ثبت شي او که خراب کار يې وکړ نو د بدانو په ليست کې به د دوی نوم ثبت وي. ولس هر څه ګوري، د ښو او بدو ډېر ښه تميز کولی شي خو دا چې د مافيايي کړيو له خوا زمونږ ولس يرغمل نيول شوی دا جلا خبره ده. د سوکاله او ارامه افغانستان په هيله

د دوستوب نه نارينتوب اسانه دی

د جون د مياشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

خدای بښلي پلار به مې ويلې چې د دوستوب نه نارينتوب اسانه دی. که څوک په کوم ځای کې بې غيرتي او يا خيانت وکړي نو هر وخت که د بېغيرتۍ يا خيانت خبرې کېږي نو دې سړي به سر ټيټ نيولی وي او همېشه به خجالته وي خو که چا نارينتوب يا توره وکړه او لږ وخت يې ځان ټينګ کړ، وېره ورسره نه وه او ناولو پيسو ته يې نه وويله نو ټول عمر به هسکې سترګې ګرځي او هر څوک به يې ميړانه ستايي. پرون عيسی خان[1] همدا وښودله چې د لږ وخت لپاره يې همت وکړ، د ډېرو ژوند يې وژغوره او خپل ځان، کورنۍ او وطن لپاره يې نېک نوم پرېښود. ژوندي دې وي د وطن اصلي اتلان.

بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي

د جون د مياشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

فکر کوم پيتاوي خبره ده ځکه ما چېرته لوستلې نه ده وايي چې سليمان (ع) ته ورړه (کيک) عارض شوې وه چې ستا امت ما ته دوه سزاګانې راکوي اول مو نيسي او مروړې مې او بيا مې په نوک اچوي او وژنې مې. دوی دې ما ته يوه سزا راکړي. يا مې د سپږې (شپش) په شان په ګوته واچوي او مړه مې دې کړي او يا مې دې ومورووړي او هسې مې دې وارتوي. سليمان (ع) ورته ويلي و چې ته هم يو کار کوه يا د سپږې په شان چيچل کوه خوځېږه مه او يا

[1] عيسی خان د لغمان اوسيدونکې دی چې د پارلمان د محافظت عسکرو او کله چې خودکشه اوه کسانو په پارلمان حمله وکړه ده ورته په سنګر کې زانو لړولې و او شپږ واړه ځانمرګي يې ووژل او د پارلمان غړو ژوند يې وژغوره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېږه خو چیچل مه کوه. دا یوه سزا دې د چیچلو ده او دا بله سزا دې د خوځېدلو.

دا بعضې کسان هم گناه کوي او هم خوځېږي، هم خیانت کوي او هم د پاکۍ چیغې وهي، هم بې کفایته دي او هم د مدیریت دعوه کوي او همداسې نور. یوه ورځ راته جمهور رئیس د یو کس تعریف وکړ چې په افغانستان کې د ده په شان په مدیریت باندې هیڅوک نه پوهېږي او ټول افغانستان ورته د ورغوي په شان معلوم دی. همدې کس پخوانی ولسمشر له ناکامۍ سره هم مخامخ کړی و او اوس یې دا ولسمشر هم له ستونځو سره مخامخ کړی دی. دا هم ویلی شم چې همدا کس جمهور رئیس ته وفاداره نه دی په دې معنی چې د جمهور رئیس د اعتبار نه هم نه شرمېږي او اوس هم خپلې ناولې لوبې په خپله اداره کې کوي او د پخواني او اوسني جمهور رئیسانو په منځ کې خبرې وړي او راوړي. ما جمهور رئیس ته یو ایمیل د انتخاباتو په دویم دور کې لیږلی و او ورته ویلي مې و که همدا کسان په همدغه توگه ستاکمپین په مخ بیایي نو فکر کوم چې راتلونکی حکومت به د سختو ستونځو سره مخامخ وي. هغه ایمیل ما یو څو کسانو ته هم سي سي کړی و. که وخت راغی نو دا کس به زه په گوته کړم او ده ته هم د وروړې غوندې د دوه حکومتونو د ورانولو سزاگانې په کار دي.

مړي په یو بل تاوانول او فساد سره مبارزه

د جولای د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ټولو نیمگړتیاو سره سره په پخوانیو حکومتونو کې یو څه پوښتنه او محاسبه وه. کله به چې د کومې حوزې جرایم زیاتېدل نو امر د حوزې نه به پوښتنه کېدله چې علت یې څه دی؟ څه پلان لري او څه اجراات یې د جنایې پېښو د مخنیوي په هکله کړی دي؟

کله چې د کورنیو چارو په وزارت کې وم نو یوه ورځ راته د یوې حوزې امر قصه کوله چې د ډاکتر نجیب الله د حکومت په وخت کې د کابل ښار په څلورمه حوزه کې یو قتل وشو نو امر د حوزې دا مړی د لسمې حوزې ساحه ته د شپې انتقال کړی و. کله چې د لسمې حوزه امر مړی په خپله ساحه کې لیدلی و نو دا یې د څلورمې حوزې ساحه کې بېرته اچولی و ځکه سبا خو د کورنیو چارو وزارت ترې پوښتنه کوي چې دا قتل ولې شوی دی؟ امر د څلورمې حوزې چې دا مړی په خپله حوزه کې بیا ولید نو بیا یې د لسمې حوزې ساحې ته انتقال کړی و. په دې توگه تر سهاره دا مړی څو ځلې د لسمې او څلورمې حوزو د ساحو ترمنځ د شپې انتقال شوی و.

اوس که چا د دولتي ارگانونو کې کار پیدا شي نو اسناد به یې د پورته قصې د مړي په شان د یوه دفتر نه په بل تاوانېږي او که د اسنادو کاپي درسره نه وه نو بیا خو دې اسناد بیخي له منځه ځي او بیا یې پته هم نه شي لگولی. د درېوو میاشتو نه زیات وخت وشو چې زما د یو څه نفوذ او شناخت ترڅنگ، خپل تحصیلي اسناد مې د تحصیلات عالي وزارت د ارزیابۍ څانگې ته یوړل او بیا وویل چې دوی دا اسناد د حقوقو او سیاسي علومو پوهنځي ته د ارزیابۍ لپاره لېږي چې کله تعداد زیات شو او یوازې د یو کس اسناد نه لېږي. باالاخره د دوه میاشتو په دوران کې مکتوب د حقوقو پوهنځي ته ورسېده خو زما د اسنادو کاپي پکې نه وه. دا یوه میاشت د یو مهم پوهنتون رئیس چې زما خپل دی ورپسې گرځي خو لا په دې نه دی توانیدلی چې زما اسناد د نورو کسانو د اسنادو سره یو ځای ارزیابي کړي. ویل کېږي چې که دلته ارزیابي هم شول نو دا به بېرته تحصیلات عالي وزارت ته لېږي او د هغوی عالي کمیسیون به دا بیا ارزیابي کوي که قناعت یې و نو ښه او که نه بیا به میاشتې نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه بله شپه مې یو نږدې دوست مېلمه و نو دا قصه مې ورته وکړه نـو ده راته وویل چې که په دې لاره ته روان یې نو دا به څو میاشتې نه بلکې د کـال نه هم زیات وخت نیسي که دوه سوه ډالره ورکړې نـو بیـا هـیڅ خبره نشـته ځکه د خپل زوی اسناد همداسې بې لـه هیڅـه ارزیـابي کـړې دي. کـه زه دا کار نه کوم نو زما له خوا به دا پیسې ورکړې او زما کار بـه خـلاص کـړي. مـا ورته وویل چې که زما استاد جعلي وي نو بیا خو سمه ده او دا چې زما اسـناد جعلي نه دي نو دا راته ډېره گرانه ده چې یا زه پیسې ورکړم او یا تا ته ووایـم چې زما له خوا پیسې ورکړه.

د حقوقو پوهنځي اکثریت استادان هم پېژنم او د دې شپې نـه وروسـته د حقوقو پوهنځي یو استاد او څه نوراسـتادان او پخـواني دولتـي چـارواکي زمـا مېلمانه و نو دا قصه مې دوی تـه وکـړه نـو د حقوقـو د پـوهنځي اسـتاد راتـه وویل چې د ده خپلو اسناد باندې څو میاشتې ووتلې چې دوی ارزیـابي کـړل. دا زمونږ د علم او فرهنگ د وزارت کړه او کار دی د نورو به څه حـال وي. د پوهنتون رئیس صیب راته وویل چې پخوا یو استاد ویلې که حکومت وغواړي چې یو کار و ځنډوي او معطل یې کړي نو کمیسیون ورته تعینوي لکه څنگـه چې د عالي تحصیلاتو وزارت د اسناد ارزیابۍ لپاره کمیسیونونه تعـین شـوي دي او که حکومت وغواړي چې یو کار بیخي ونشي نو عمومي مجلس تـه یـې حواله کوي لکه د پارلمان مجلس.

د همدې موضوع په ارتباط دوه کاله دمخه مـا غوښـتل چـې د خپلـو کـور میتر بدل کړم نـو رئـس چـې زمـا ښـه پېژنـدگلوي او ملگـری دی د میتـر د بدلولو فوق العاده امر راکړ نو ما فکر وکړ چې خبره خلاصه ده. زما ډریـور او یو کس باډي گارد ورپسې دوه میاشتې لالهانده وگرځېدل او میتر نه بدلېده باالاخره د ځلویښت زرو په شاوخوا کې د فیسـونو د ورکولـو نـه وروسـته او د څه زور او دباو نه مو کار واخیست او برقي راغی او میتر یې بدل کړ خو دې

نه غوښتل چې دا میټر زما د کور د لینونو سره وتړي او ویل یـې چـې دا د ده کار نه دی او یو بل کس راولي. خو برقي مو مجبوره کړ او برق یې د کور سره وتړه خو غلط لینونونه یې سره قصدا تـړلي و نـو زمـا د کـور ټـول گروپونـه او بعضي برقي شیان یـې وسیځل او تقریبـا د یـو نـیم زر ډالـرو تـاوان یـې راتـه راورسوه. دا قصه مې د برق رئیس ته وکړه خو هغه پرې څه سر ونه خوځـاوه. بله ورځ یو دوست مې راغی او دا قصه مې ورته وکړه نو ما ته یـې وویـل چـې ته خو ښه ساده یې ما ته به دې ویلي و په یوسل او پنځوسو یا دوه سوه ډالرو به مې درته دا ټول کار په دوه ورځو کې خلاص کړی وای. نو تاسې ووایئ چې زه ساده یم او که دا وواېو چې فساد زمونږ په ټولنه کې څومره جـرړې ښـځې کړې دي او د فساد د له منځه وړلـو سره څـومره جـدي مبـارزه پـه کـار ده. مشت نمونه ی خروار.

په نظام کې د کادرونو ځای په ځای کول د معیارونو په بنیاد

د جولای د میاشتې اومه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

مونږ ټول په نظام کې د معیارونو پر بنسټ د کادرونو د استخدام خـبرې کوو او دا مو ارزو ده. په حقیقت کې دا کار اسانه او هم ډېر مشکل دی. زه غواړم چې د یو څو مشخصو معیارونو او د دې معیارونو مشخصاتو تـه اشـاره وکړم نور بیا تاسې قضاوت وکړئ چې اسانیتا او ستونځې چېرته دي:

1. تعلیم: د دې معیار تشخیص اسانه دی. اوس ډېر کسان پـه جیـب کې د لسانس یا ماسټرۍ په کچه یوه یـا دوه شـهادتنامې لـري او اسـناد یـې مطالعـه کـولی شي. پـه دې بحـث نـه کـوو چـې څنگـه او پـه څـه شـکل دا شهادتنامې اخیسـتل شـوي دي. دا تشـخیص هـم اسـانه دی او ضروري هـم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. که وغواړو چې د یو کس علمي سطحه معلومه کړو چې د شهادتنامې سره برابره ده او که نه، نو یو وړوکی تحریري امتحان ترې اخیستلی شو او هم تقریري انټرویو کې یې پته لګېږي.

2. تجربه: دا تشخیص اسانه او هم ډېر ستونځمن دی. اسانه ځکه دی چې چېرته یې کار کړی او څنګه کار یې کړی دی. مشکل دا دی چې په تېرو څوارلس کلونو کې ډېرو کسانو چې هېڅ معیار یې نه درلود په ډېرو مهمو پوستونو کار کړی او شخصیت یې په مصنوعي توګه تبارز کړی دی او زیاتره دغو کسانو د خپل تبارز لپاره مافیایي کړۍ هم جوړې کړي دي. له چا سره تنظیمي حمایت شته، له چا نه بهرني ملکونه حمایت کوي، له چا نه د مدني ټولنو مافیایي کړۍ حمایت کوي او داسې نور.... که یو سل کسه دوی په بد نامۍ پېژني نو بیا خو دوی یو دوه سوه کسیزه کړۍ لري چې د دې بدو کسانو نه حمایت کوي. دوی د خپل ځان د ګټو او شخصیت د تبارز لپاره د هر ډول تاکتیکونو نه کار اخلي، د فیسبوک او ټیوټر پاڼې ورته نور کسان په کرایه چلوي، ژورنالستان نازوي چې د دې خبرونه نشر کړي او همدا شان ډېرې پیسې لري چې محفلونه او میلمستیاوې جوړې کړي او چا چې د دوی ډوډۍ وخوړه نو بیا خو به تعریف یې خامخا کوي. که بهر ته رسمي سفرونه نه وي نو د شخصي سفرونو توان لري او بهر ته چې لاړ شي نو بیا خلکو ته وایي چې په رسمي سفر تللی دی او خلکو ته ځان مهم ښیي. هغه کسان چې غواړي د دوی اصلي څېره خلکو ته وښیي نو باالاخره هغه هم پښېمانه شي ځکه د دې کسانو د چاپلوسانو او جیره خورو حلقه غټه ده. دا کسان او د دې جیره خواره بیا د پاکو کسانو پسې داسې بهتانونه وتړي او سور کاپر ترې جوړ کړي چې هېڅ اندازه یې نه وي. په دې اساس ولسمشر هم ګیچ دی چې د چا خبره ومني چې د دې سړي تجربه ښه ده او که خرابه او هغه

مجبور دی چې په هغو کسانو اعتبار وکړي چې دی ورسره د یو څه وخت نه راپدیخوا پېژني خو د دوی د تجربو په هکله کافي معلومات نه لري.

3. د پوهې او تجربې مطابق دنده سپارل. دا هم اسانه معیار دی خو تر اوسه چې زه ګورم ډېری کسان په داسې ځایونو کې مقرر شوي چې پوهه او تجربه یې د کار سره مطابقت نه کوي. دا مهمه ده ځکه هر انسان که هر څومره پوهه ولري، هر کار نه شي کولی. نجار د آهنګر او آهنګر د نجار کار نشي کولی. دا هم د ذیصلاح چارواکو دنده ده چې مشخصو دندو لپاره هغه کسان مشخص کړي چې د هماغې دندې پوهه او یا تجربه ولري.

4. وفاداري او تعهد: د پورته معیارونو تر څنګ وفاداري او تعهد ډېر مهم دی ځکه یو سړی به ښه تعلیم او تجربه لري خو نظام، سیستم او یا د جمهور رئیس پروګرامونو ته متعهد نه دی او ځینې خو داسې دي چې هم وزیر دی او هم د حکومت مخالف.

5. پینځم مهم معیار د افغانستان د تېرو لا اقل پینځه لس کلونو د حالاتو سره اشنایي ولري او د اشخاصو تشخیص ورسره وي ځکه که د ملک نه یو څوک ډېر بهر پاتې شوی وي او د دې ځای له حالاتو څخه خبر نه وي او په مختلفو سیمو کې اکتران ونه پېژنې نو بیا هم ورته ګرانه ده چې په خپل کار کې موفقه اوسې.

6. جمهور رئیس چې انتروپولوجست هم دی نو په انتروپولوجي د قومونو او انسانانو د شناخت لپاره Genealgoy یا لکه شجره رسمول په کار دی. د افغانستان د هر تصمیم ګیري او د اشخاصو د انتخاب لپاره مونږ جینیالوژي رسمولو ته ضرورت لرو. څوک د کوم ځای دی، د چا خپل دی، سابقه یې څه ده، له چا سره ښې او خرابې اړیکې لري او داسې نور... که مونږ نړدې ټاکنو ته نظر واچوو نو ولس ډېر ښه قضاوت کولی شي چې څوک په څه شکل او له چا سره د اړیکو پر اساس مقرر شوی دی. دا ځکه مهمه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یوکس د یو چا په فرمایش او غیر مشروعو اړیکو پر اساس مقرر شي نو بیا خو د هغه کس وفاداري نظام او سیستم ته نه شته ده او هماغه کس ته ده چې د چا په پیسو او واسطه مقرر شوی وی.

زما په اند که دا پورته معیارونو باندې صحیح فکر ونشيـ نو د تغیر او تبدیل کچه به نهایت زیاته وي او څومره چې په یو نظام کې تغیر او تبدیل زیات وي هماغومره د بې ثباتۍ لامل کېږي.

د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې

د جولای د میاشتې ۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که د هر افغان نه پوښتنه وکړې چې سوله غواړې او که نه؟ نو هېڅوک به درته ونه وایي چې سوله نه غواړو.

خو بیا هر څوک غواړي چې سوله باید د ده د خوښې او شرایطو پر اساس وي. دا دواړه ضد او نقیضې خبرې دي ځکه سوله جوړجاړي ته وایي څه به ستا خوښه وي او څه د بل که دا نه وي نو بیا خو سوله هېڅکله راتلای نشي.

د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه

د جولای د میاشتې ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن ماښام افغانانو د کرکټ د شل اوریزو سیالیو دریمه پرله پسې لوبه د سکاټلنډ نه وګټله چې په دې توګه د افغانستان ټیم د کرکټ د شل اوریزو نړیوالو سیالیو ته لار پیدا کړه نو افغانان ډېر خوشحاله و خو په همدې ماښام د وطن دښمنانو او تروریستانو د خوست په ښار کې د موټر ځانمرګي حمله کې ۲۷ بېګناه ملکي کسان ووژل او د شلو په شاوخوا کې زخمیان شول. ډېره زړه دردونکې پېښه وه چې د روژې په په پینځه ویشتم ماښام دا پېښه وشوله او ډېرې میندې او خویندې یې په ویر کېنولې او ډېری ماشومان یتیمان پاتې شول نو ما د فیسبوک او ټیوټر په صفحه دا لاندې څو ټکي د غمرازۍ په توګه ولیکل:

د خوست غمیزې او تروریستي حمله په افغانانو د کرکټ د میچ ګټلو خوشحالي د روژې په مبارکه میاشت کې غم کړه. حمله کوونکي او طراحان به یې خوشحاله وي چې ګوندې دوی به جنت ته د بې ګناه انسانانو په وژلو ورسېږي خو انشاالله د بې ګناه انسانانو په شهادت دوی به د دوزخ په لوري روان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو

د جولای د میاشتې ۱۳مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

هغه کسان چې د ځانونو لپاره کار کوي هغوی مه ملامتوئ ځکه هغوی تعهد لري چې د ځانونو او خپل وطن لپاره کار وکړي که د دولت کرسۍ ورسره وي او که نه. مونږ باید ځانونه په خپله په دې ملامت کړو چې ولې د ځان او وطن لپاره کار نه کوو.

د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز

د جولای د میاشتې ۱۵ نېټه، کال ۲۰۱۵م،کابل

که څه هم د روژې میاشت په افغانستان کې ډېره خونړۍ میاشت وه، د هېواد په گوټ گوټ کې زمونږ ډېر بېگناه وطنوال د وطن د دښمنانو او تروریستانو له خوا په شهادت ورسېدل، ډېرې میندې او خویندې یې د غم په ټغر کینولې، ډېر ماشومان یتیمان او د پلرونو د غېږ او صله رحمۍ نه محروم شول، زمونږ د دولت او امنیتي قواو ډېر ملکي او فوځي غړي د دې تپل شوي جنگ قرباني شول او همدا شان د دې تپل شوي جنگ په هغه خوا کې هم زمونږ ډېر بېگناه ورونه چې د بېلابېلو مجبوریتونو له امله ښکېل دي هم قرباني شوی نو دا به ډېره گرانه وي چې مونږ د دې ټولو غمیزو سره د اختر خوشحالي د پخوا په شان ولمانځو. خو دا د ژوند فرموله ده چې مړي به ښخوو، هغوی ته به دوعاگانې کوو، د غریبو او یتیمانو سره به مرسته کوو او خپل ژوند ته به دوام ورکوو ځکه د ژوندو کار د ژوند سره دی.

نو دا چې زمونږ د دفتر رخصتي د سبا نه پیل کېږي نو بیا شاید دا فرصت نه وي چې د فیسبوک دوستانو او انډیوالانو ته د اختر مبارکي ووایم نو

دمخه دې ستاسې د ټولو اختر مبارک شي او الله تعالی مو په خپل امن کې وساته. خدای دې وکړي چې د خپلو کورنیو او دوستانو سره ښه وخت ولرئ.

وړاندیز دا دی که مونږ هر یو یوه یتیمه کورنۍ پیدا کړو او په دې اختر کې له هغې کورنۍ سره مرسته وکړو او یو څه د یتیمانو اوښکې پاکې کړو نو دا به ډېره په ځای مرسته وي بې له دې چې عکسونه یې واخلو او هغه په فیسبوک کې شریک کړو. په درنښت

میانه روی ښه شی دی

۲۳ جولای ۲۰۱۵ م کال، کابل

نن مې په فیسبوک کې موافق او مخالف بعضې نظرونه ولیدل چې ډېره مبالغه پکې وه. د اسلام له نقطه نظره په هر کار کې میانه روي ښه شی دی (امة وسطاً) او (خیرالامور اوسطها). په پښتو کې هم وایي چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې گذار کړي.

که څوک د چا صفت کوي باید مبالغه ونه کړي لکه چې څنگه به د دربار پخوانیو شاعرانو، لیکوالانو او مؤرخینو کول او که څوک د چا مخالفت کوي هم باید د ادب په چوکاټ کې وي. دا ډول صفتونه او غندنې هیڅ گټه نه لري ځکه عمل پخپله ښه معیار دی او خلک ناپوهه نه دي چې قضاوت ونشي کړای. وَقُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د معيارونو تله ډېره ټيټه ده

د اگست د مياشتې دويمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

متاسفانه نن سبا زمونږ قضاوت د خلکو په موټرو، بنگلو او کورونو دی نه په معنوي ارښتونو. که يو چا راته يوه پياله چای راکړ او يا يې يو ځو شېبې د لنډکروزر په موټر کې سپاره کړو او چکر يې راکړ نو بيا خپل عکسونه د هماغه شخص سره اخلو او هغه په انټرنيټ کې پوسټ کوو او وايو چې ويارم چې د يو داسې شخصيت سره مې کتنه وشوه چې هيڅ ساری نه لري او د وطن په غم ډېر دردمن دی. دا نه گورو چې همدا شخصيت به تر ستوني پورې په فساد کې غرق وي.

د ټاکنيزو اصلاحاتو د خاص کميسيون او هم د ټاکنو په هکله د ولس د تشويشونو رفع کول او سالمو وړانديزونو ته اړتيا

د اگست پينځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شايد گرانو دوستانو ته معلومه وی چې زه د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کميسيون د غړي په توگه ټاکل شوی يم او هم مې دوه ورځې دمخه جلال اباد ته سفر وکړ چې د مدني ټولنو، د احزابو استازو، ولايتي شورا د غړو، قومي شوراگانو، د علماو شورا، د صلح د شورا، فرهنگيانو او دولتي چارواکو سره وگورو او د ټاکنو د اصلاح په اړوند د دوی نظريات او پيشنهادونه واورم او وکولای شم چې د قوانينو او مقرراتو په چوکاټ کې په کميسيون کې سم استدلال وکړای شم. نو په دې اساس دا لاندې موضوع گانې او خپل

نظريات د فيسبوک له لارې خپلو انډيوالانو او دوستانو سره هم شريکوم او اميد دی چې لازمې مشورې راکړي.

۱. دې کې هيڅ شک نشته چې د ټاکنو په پروسه باندې د ولس اعتماد د بېلابېلو داخلي او بهرنيو عواملو له کبله کم شوی دی خو د دې ترڅنگ مونږ د ټاکنو د نه کولو نه هم، بله چاره نه لرو. ځکه په کودتاه گانو او يا انقلابونو حکومت نه شو چپه کولای او نه څه گټه لري. نو ښه به دا وي چې بايد په ټاکنو کې برخه واخلو او د سيستم د اصلاح لپاره کار وکړو. زما دليل دوستانو ته دا و که پخوا د کابل- جلال اباد سړک خراب و او اته ساعته لار وه خو مونږ پرې هم تللو او چاره مو نه وه. اوس چې سړک قير شوی او درې ساعته لار ده، ښه خوند کوي چې پرې ځو او که د ترافيک او حفظ مرا قبت مديريت وشي نو د دې نه هم ښه کېدلی شي.

۲. د انتخاباتو پروسه حقوقي، تخنيکي او سياسي پروسه ده او په دې پروسه کې د ملت حمايت ضروري دی. ډېری کسان داسې فکر کوي چې گوندې مونږ د ملي وحدت د حکومت د دواړو ټيمونو له خوا تعين شوي يوو او شايد چې د حکومت د رهبرۍ تر تاثير لاندې اوسو. د هر چا خپل نظر دی او زه تاسې ته ډاډ درکوم چې زه د هيچا تر تاثير لاندې نه يم او نه د دې کميسيون نه کوم امتياز اخلم نو د قوانينو په رڼا کې به خپل استدلال کوم او کوم پيشنهادونه چې مونږ حکومت ته ورکوو، هغه به له ټولو سره شريکېږي. کميسيون دا يوه اونۍ کېږي چې خپل کار پيل کړی او اوس يې دفتر هم نيولی دی. انشاالله د شنبه د ورځې نه وروسته به په خپل دفتر کې کار کوي خو د دې ترڅنگ چې کميسيون دفتر نه درلود نو خپلې غونډې يې په صدارت، د اجراييه شورا په دفتر او يا نورو ځايونو کې د امنيتي وجهه له امله کولې او دا د دې معنی نه لري چې گوندې مونږ د چا تر تاثير لاندې يوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د انتخاباتو مهم موضوعات چې اصلاحات پـه کـې راشي زه پـه لانـدې ډول ذکر کوم او دا زما نظر دی چې څه وشي. کېدای شي لـه دوسـتانو سره نـور وړاندیزونـه او نظریـات هـم وي. کـه خـوک پـه دې هکلـه نظریـات او وړاندیزونه لري کولی شي چې له ماسره يې د ایمیل په ذریعـه شریـک کـړي. زما ایمیل smiakhel@gmail.com دی.

۴. د لنډ مهال لپاره باید پارلماني ټاکنې ژر وشي. د دې لپاره چې ولس پـه ټاکنو کې برخه واخلي، نو باید چې هر ولایت په انتخاباتي حوزو ووېشـل شي. د کابل یا ننګرهار غوندې لوی ولایت چې یوه حوزه ده، د کاندیدانو او هـم د ولس لپاره ډېرې ستونځې لري ځکه ډ ډېرو سیمو ولسونه د استازیتوب نه بې برخې پاتې کېږي. نو په دې توګـه د هـرې سیمې اسـتازي بایـد معلـوم وي. ښځینه کاندیدان باید په ټولو حوزو کې نومونـه درج کـړي او چا چـې زیـاتې رایې وګټلې هغه دې وټاکل شي.

۵. د تقلبي کارتونو د مخنیوي په خاطر بایـد د هـر مرکـز د رای دهـۍ د وټ اچوونکو لیست برابر شي. د وټ د لست جـوړول پـه پارلمـاني انتخابـاتو کې د هیڅ یو قوم او سیمې په تاوان نه دی. که څه هم بعضې محدود کسان د خپلو شخصي شهرت ګټلو لپاره د دې کار مخالفت کوي.

٦. د دې لپاره چې د ټاکنو په قوانینو کې تغیـر راشي د قـانون لـه مخـې د تقنینـي فرمـان نـه پرتـه بلـه چـاره نشـته. کلـه چـې قـانون تغیـر وکـړ نـو د کمیسیونونو غړي هم تغیرکوي. نوي غړي باید د قانون له مخې د یـو خـاص میکانېزم له لارې چې په ټاکنو پوه او مسلکي کسـان وي او پـاکي او بېطـرفي مراعات کړي تعین شي. د یوې ډلې او سمت تر نفوذ لاندې نه وي.

۷. د اوږد مهال لپاره د جمهوري ریاست ټاکنو لپـاره بایـد د الیکترونیکـي تذکرو کار همـدا اوس پیـل شي ترڅـو پـه درې ځلـورو کلونـو کـې دا پروسـه تکمیل شي. په ۲۰۰۳ م کال کې د الیکترونیکي تذکرو چوکـاټ جـوړ و خـو دا

پروسه ځکه په تعویق واچول شوله چې د وټونـو پـه ثبـت نـام او هـم د ټـاکنو پروسې یـو تجـارتي شـکل درلـود او د الیکترونیکـي تـذکرو د وېـش ممانعـت کېده.

۷. د شکایاتو کمیسیون سمه پایله نه درلوده او ښـه بـه دا وي چـې موقـت کمیسیون د شکایاتو د ټـاکنو پـه وخـت کـې جـوړ شي چـې د نـرۍ پـه نـورو ملکونو کې هم شته دی.

۸. د کمیسیونو کمیشنران باید د ټاکنو د کار د تناسـب پـه انـدازه وي. د ۷-۵ کمشنرانو نه زیات نه وي.

۹. مؤقتي کارکوونکو د ټاکنو په تقلب کې زیات رول درلـود نـو ښـه بـه دا وي چې د مؤقت کارکوونکو په ځای د معارف معلمین، د پوهنتونو اسـتادان، د حج او اوقافو وزارت کارکوونکي او علماء کرام او داسې نور وټاکل شي. که دوی درغلي وکړي او ونیول شي نو دا وېـره بـه ورسره وي چـې لـه دنـدې بـه ګوښه کړای شي او سزا به ووینې. ډېر کم د دولت یو مـامور د چـا پـه خـاطر خپل ټول امتیازات له لاسه وکوي.

۱۰. د انتخاباتو شمېرنه باید پـه خپـل محـل کـې د اوس غونـدې وشي او د پایلو پاڼې باید د ټاکنو د مسوولینو او کاندیدانو د ناظرینو لـه خـوا د اوسـني سیستم په شان امضأ او د هر کاندید، ناظر ته باید کاپي ورکړل شي. د پـایلو ابتدايي اعلان باید د یوې یا دوه ورځو نـه زیـات وخـت ونـه نیسيـ او دا څـه مشکله کار نه دی. څـومره چـې پـایلې معطلـه کېـږي هماغومره درغلـۍ تـه زمینه مساعدېږي او هم د خلکو اعتماد د ټاکنو پر پروسه کمېږي.

۱۱. ایا د ولسوالیو د شوراګانو ټاکنې د پارلماني ټاکنو سره یو ځای وشي که نه؟ زما په اند تر اوسه د ولسوالیو شوراګانو ته د ټاکنو زمینه مساعده نـه ده تر څو چې د الیکترونیکي تذکرو کار بشپړ شـوي نـه وي تـر هغـې امکـان نـه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲. د ټاکنو د موادو چاپ باید په داخل کې وشي ځکه مونږ ولیدل چې د قیمتي پاڼو په درلودلو هم د درغلیو مخه ونه نیول شوله نو ښه به دا وي چې د ټاکنو کمیسیون د یو مشخص میکانېزم له لارې دا مواد په داخل کې چاپ کړي چې ډېر ارزانه تمامېږي.

۱۳. یوه مهمه مسئله چې ایا اوسنی اکثریتي SNTV باید په تناسبي PR (Proportional Representation) تبدیل شي که نه؟ دواړه سیستمونه ګټې او تاوانونه لري. په تناسبي سیستم کې احزاب یو څه رشد کوي خو زه لا تر اوسه په دې قانع نه یم چې دا د افغانستان په اوسنیو حالاتو کې مونږ سمه نفوس شمیرنه او د وټ ورکونکو سم لست نه شو جوړولولای، نو څنګه به امکان ولري. یا په بل عبارت که مونږ ساده حساب د جمع او تفریق نه شو کولی نو مغلقې د ریاضي معادلې به څنګه حل کړو. تر اوسه ما ته چا کومه سمه طرحه په دې هکله نه ده راکړې چې عملي بڼه ولري.

۱۳. د کمیسیون د دارالانشاء مدیریت د کمیسیون د مشرتابه له باید منظم شي. دا چې د کمیسیون مشرتابه ونه شو کړای چې د دارالانشاء سم مدیریت وکړي په قانون کې په دې هکله څه ستونځه نشته.

۱۴. بله مهمه مسئله د ټاکنو په وخت د امنیت مسئله ده. که د دې امکان نه وي چې حکومت د ټول ملک امنیت په یوه وخت کې وساتي، زما په اند که ټاکنې په څو مرحلو کې وشي نو ښه به وي. که څه هم په اساسي قانون کې د سراسري ټکی راغلی خو په څو مرحلو کې ټاکنې د سراسري کولو ممانعت نه کوي ځکه ټولو خلکو ته په یو شان په ټاکنو کې د برخې اخیستلو زمینه مساعدوي.

نورې ستونځې به هم وي چې اصلاحاتو ته ضرورت لري نو دوستان کولی شي چې له ماسره یې شریکې کړي. ځکه په احساساتو یوازې کار نه کېږي او باید معقولې طرحې ومنل شي.

احساساتي ولس او احساساتي مشران

د اګست ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د یو شمېر زیاتو منتخبو کسانو سره خبرې کولې نو زړه مې ډېر بد شو چې څومره زمونږ د ولس مشران د خپل خیر او شر تمیز نشي کولی او فکر کوي چې که دوی په قدرت کې وي نو هر څه به سم وي. ډېر پخوا مې ریسرچ کاوه او دا راته په ګوته شوله چې مونږ په خپلو کړو کې د عمل او ویلو ډېر زیات تناقض لرو. همدا علت دی چې مونږ په یو بل اعتماد نه شو کولی، ملي اهداف رانه ورک دي او سرګردانه ورپسې ګرځو، یو موټی او یا څو موثر موټي کېدای نشو چې موثریت مو اضافه شي او په اورګانېزشن هیڅ عقیده نه لرو. برخوردونه او کړه مو ډېر احساساتي دي.

پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي

د اګست ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

ځینې افغانان د ځان د کاذب شهرت او شخصي منفعت په خاطر د ولس په منځ کې وېره پیداکوي او داسې انګېزه ولس ته ورکوي که دا کار ونه شو نو دا او هغه قوم تباه کېږي. دې کاذبې وېرې مونږ افغانان در په دره کړي یوو. د همدې کاذبې وېرې له امله مونږ قومي او سمتي مافیایي کړۍ لرو چې د دې کړیو مشران اول د خپل قومي او سمتي حلقو کې د هغو کسانو په مریو لاس اېښی څوک چې د دوی ناخوالې نه مني او بیا دوی د ټول ملت د ستونځو لامل ګرځېدلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ

د اګست ۱۸مه نېټه،کال ۲۰۱۵م، کابل

سبا ته د ۱۳۹۴ هجري لمریز کال د زمري د میاشتې ۲۸مه نېټه ده. په دې ورځ زمونږ پلرونو او نیکونو د غازي امان الله خان په مشرۍ د انګریزانو نه آزادي واخیستله او دا ورځ د استقلال د ورځې په نامه ونومول شول. که څه هم زمونږ د ولس ډېری کسان لا د دې ورځې پر اهمیت نه پوهېږي او د دې ورځې په هکله معلومات نه لري او ځینې لا دا ورځ هډو په رسمي توګه نه پېژني خو د دې ټولو نیمګړتیاو سره د دې ورځې یاد ډېر مهم دی او دا ورځ باید د ملت له یاده ونه وځي. نو په دې توګه زه د استقلال د ورځې مبارکي د فیسبوک ټولو درنو دوستانو او خپلو افغانانو خویندو او وروڼو ته وړاندې کوم. د مبارکۍ ترڅنګ دوه وړاندیزونه هم لرم:

اول وړاندیز: دا زمونږ د تحصیل یافته نسل، احزابو، مدني ټولنو او حکومتونو نیمګړتیا ده چې خپل ولس یې د دې ورځې په اهمیت پوره نه دی پوه کړی. که یو څو کسان یې په ظاهري بڼه تجلیلوي، هغه هم سلیقوي شکل لري او د ولس په بیدارتیا کې کوم خاص اغېز نه لري. نو زما وړاندیز دا دی چې د استقلال ورځې په منظور د ولس په منځ کې یو لوی کمپاین او عامه پوهاوي ته اړتیا ده که نه دا ورځ به همېشه ډېره پیکه د یو څو کسانو له خوا نمانځل کېږي. د پخوا په شان په مرکز او ولایتونو کې باید د جشن کمپونه جوړ شي، ولس په مینه او ولوله په کې ګډون وکړي تر څو افغانانو ته د خوشحالۍ او افتخار احساس ورپه برخه کړي.

دویم وړاندیز: د مبارکۍ تر څنګ، مونږ یوازې د خپلې خاورې فزیکي آزادي پېژنو چې هغه هم اوس تر سوال لاندې ده ځکه د لوی افغانستان زیاته برخه رانه غصب شوې او په زور زمونږ ګاونډي هېواد ته ورکړل شوې ده. په

دې لا هم هغوی قانع نه دي او غواړي چې زمونږ په موجوده جغرافیه هم واک او نفوذ ولري. د دې تر څنګه مونږ لا ډېرې آزادیګانې لکه سیاسي، اقتصادي، فرهنګي، کلتوري، فردي، اجتماعي او داسې نورې نه لرو، یا په بله معنی مونږ لا هغه آزادي ګانې چې د یو ولس او یا د یو انسان حقه حقوق وي، نه لرو. د دې آزادي ګانو لپاره مونږ د خاورې د فزیکي آزادي نه هم زیات اوږدې مبارزه ته ضرورت لرو چې خپل حقه حقوق تر لاسه کړو. زه چې دې اوسني حالت ته ګورم نو ډېر وخت ته اړتیا ده چې زمونږ ولس دې د ملي مسایلو په هکله یوې ملي اجماع ته ورسېږي او د ځان لپاره آزادۍ وګټي. مونږ لا په دې طمعه یو چې نور به مونږ ته هر څه ګټي او یا راکوي او مونږ به بریتې بیا د نورو په کارونو او خیرات تاواوو چې ګونډې مونږ آزادي ګټلې ده. ډېره اوږده او سترې کېدونکې لار د افغانانو په مخ کې پرته ده. الله تعالی دې مونږ ټولو ته توفیق راکړي چې د واقعي آزادۍ لپاره کار وکړو.

څوک د مډالونو مستحق دی؟

۱۹ د اګست، ۲۰۱۵م کال د اسد ۲۸مه د افغانستان د آزادۍ ورځ، کابل

نن مې ولیدل چې یو شمېر مشرانو خپلو باډیګاردانو او د دفتر کارکوونکو ته د یو بل په سینه مډالونه ټومبول. پوه نه شوم چې دوی څه توره کړې ده، ایا دوی ډېر مستحق دي او که د افغانستان د امنیتي ځواکونو هغه فدایان چې په سنګرونو کې پراته دي او وطن د داخلي او خارجي دښمنانو نه ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کميسيون د پريکړو سره مخالفت

۲٦ د اګست، ۲۰۱۵م کال، کابل

نن مې د انتخاباتي اصلاحاتو د کميسيون غړو ته وويل چې ستاسې طرحې غير عملي دي او فکر نه کوم چې د ملت د اکثريت د تاييد وړ وي. دوی ته مې وول چې ستاسې طرحې داسې دي لکه چې دوه ملګري و، يو يې ټوپک درلود بل يې خالي لاس و نو تصميم يې ونيوه چې د غنيمت مال ونيسي. کله چې يې غنيمت ونيوه نو خپل ملګري ته يې وويل چې دا غنيمت خو مونږ د ټوپک په زور ګټلی دی نو دا بايد درې تقسيمه شي. ملګري يې ورسره ومنله، نو د ټوپک والا خپل ملګري ته وويل چې يو برخه زما، دويمه برخه زما د ټوپک او دا دريمه برخه هم درنه د ټوپک په زور اخلم او نه يې درکوم. نن دوی غوښتل چې همداسې نا عادلانه فيصله د افغانستان په هکله وکړي. زه او کاوون کاکړ يوازيني پښتنانه غړي و چې د کميسيون نه د احتجاج په توګه ووتلو ځکه د دې کميسيون نور ۱۲غړي ټول غير پښتانه وو او دا د پښتنو پر ضد يوه لويه دسيسه ده چې په راتلونکي پارلماني ټاکنو کې د پښتنو ونډه د يو وړوکي اقليت نه کمه کړي. کاوون او ما يوه بله طرحه وليکله چې د انتخاباتو د سيستم د اصلاحاتو لپاره معقوله او عملي طرحه ده. او قضاوت به ملت ته پرېږدو. زمونږ د طرحې حمايت د زرهاو دوستانو له خوا وشو او باالاخره د دې کميسيون نا عادلانه پريکړه چې د ملي وحدت د حکومت د مشرانو ډاکتر اشرف غني او ډاکتر عبدالله عبدالله له خوا هم تاييد شوې وه شنډه شوه. زه د ډاکتر عبدالله نه هيڅ ګيله نه لرم خو زما ګيله د ډاکتر اشرف غني نه هم د يو پښتون او هم د دولت د يو مشر په

توګه چې د پښتنو د وټ په ذريعه يې ارګ ته رسولی دی، ده چې ولې يې د پښتنو پر ضد د داسې يوې طرحې حمايت وکړ.

د اګست د مياشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! دا دوه ورځې زه او کاوون کاکړ صيب ډېر مصروفه وو او که مبالغه ونه کړم نو شل ساعته شپه او ورځ مو ډېرو دوستانو، ملګرو او د افغانستان په درد دردمنو کسانو سره سلا مشورې درلودې نو دا فرصت نه و چې د دوستانو په زرهاوو ټيلفونو او پيغامونو ته ځواب ورکړو. هيله ده چې زمونږ د دواړو معذرت قبول کړئ. زمونږ نه تماس او يا سکوت په دې دوه ورځو کې د دې معنی نه درلوده چې د ملي مسايلو په هکله مونږ د خپل موقف نه تېر شوي يوو او يا په مونږ کوم فشار شته دی. د ملي مسايلو په هکله مونږ دواړه د ملي وحدت د حکومت د دواړو ټيمونو سره هيڅ نوع جوړجاړی نه لرو او نه يې کولی شو. مونږ ستاسې ټولو دوستانو د ملاتړ د حمايت نه ډېره زياته مننه کوو. مونږ ته د خپل شخصي موقف او هر نوع مادي امتيازاتو نه د افغانستان د ټولو ولسونو سوکالي، امنيت او حقه حقوقو ته رسېدل ډېر مهم دي او د دې موخو دفاع به کوو. په افغانستان کې د دايمي ثبات او سوله ييز ژوند په هيله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کمیسیون د دوه غړو

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل نظر او وړاندیزونه

➢ **سریزه :**

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د رئیس د ۴۰ گڼې د ۱۳۹۴/۴/۲۵ نېټې د فرمان پر اساس، د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره خاص څوارلس کسیز کمیسیون وټاکل شو. مونږ د دغه کمیسیون د غړو په توگه تعین شو چې حکومت ته د انتخاباتو د اصلاح لپاره لنډ مهال، منځمهال او اوږد مهال وړاندیزونه وړاندې کړو. مونږ د ملي وحدت د حکومت د مشرتابه نه مننه کوو چې پر مونږ یې اعتماد وکړ او مونږ هم د افغانستان د ملي منافعو په رڼا کې د دغه کمیسیون غړیتوب چې یوه افتخاري او بې له کوم مادي امتیازه دنده وه قبوله کړه.

مونږ په تېرو پنځو اونیو کې چې د دې لوی مسوولیت د تر سرته رسولو لپاره ډېر کم وخت دی د انتخاباتي نظام د اصلاح لپاره غونډې وکړې. د ابتدایي مشورو لپاره ولایتونو ته مو سفرونه وکړل ترڅو داسې یوه جامعه طرحه حکومت ته وړاندې شي چې د هېواد موجوده واقعیتونه په نظر کې ونیسي او د افغانستان په شرایطو کې قابل د تطبیق اوسي، عملي جنبه ولري، د افغانستان اکثریت ولس ته د منلو وړ وي او د هیڅ یوه قوم، سمت او یا ډلې په ضرر نه وي. خو متاسفانه زمونږ د کمیسیون زیاتره غړي چې د مشخصو احزابو پورې تړلي دي لېواله وو چې د پارلماني تعطیل نه د فرصت او د دې کمیسیون د احزابو د نامتناسبه غړیتوب نه په استفاده په عاجله توگه داسې فیصلې وکړي چې د دوی په گټه وي.

➢ **د کمیسون د کار پیل:**

د دې لپاره چې مونږ ته د ولس یو څه نظرونه معلوم شوي وي او د انتخاباتو په هکله زمونږ وړاندیزونه د ولس د غوښتنو او ستونځو سره برابري وي نو کمیسیون تصمیم ونیوه چې د افغانستان د لویو ولایتونو مرکزونو ته چې د زونونو په سطحه نمایندگي کولی شي سفرونه وکړي او تر کومه حده چې ممکنه وي د قومي مشرانو، مدني ټولنو، علماوو، علمي او جهادي شخصیتونو، فرهنگیانو، د ښځو د ټولنو، د صلحې د شوراگانو او د ولایتي شوراگانو د غړو، د سیاسي احزابو د نمایندگانو، د انتخاباتو او بشر د حقوقو د کمیسیونو، د ولسي جرگې او مشرانو جرگې د غړو او مشرانو سره د انتخاباتو په هکله ابتدایي او عاجله سلا مشورې وکړي. مونږ د ملي او بین المللي ټولنو سره چې د انتخاباتو په هکله تجربه لري هم وکتل په اکثره زونونو کې ولس په لاندې ټکو تاکید کاوه.

1. د ولس اعتماد په انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې کم شوی او داسې اصلاحات باید وشي چې د افغانستان د ولس اعتماد بېرته پر انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې زیات شي.
2. د انتخاباتو حوزې باید وړې شي. د افغانستان د اساسي قانون پر اساس ټول افغانستان باید پر ۲۵۰ حوزو ووېشل شي تر څو هره حوزه خپل یو استازی په پارلمان کې ولري. دا غوښتنه د ننگرهار، پکتیا، کابل، غزني، کندهار، هرات او کندوز په ټولو زونونو کې عامه غوښتنه وه.
3. جعلي کارتونو او د تقلب مخه باید ونیول شي. په غټو حوزو کې د تقلب زمینه زیاته ده.
4. د هېواد اکثریتي موجوده سیستم چې په تخنیکي لحاظ ورته SNTV سیستم وایي باید اصلاح شي ځکه په دغه سیستم کې د ولس او د هغوی د استازو ترمنځ رابطه ضعیفه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

5. ملي احزابو ته دې د رشد زمينه مساعده شي.
6. د انتخاباتو مصارف هم حکومت ته او هم کانديدانو ته ډېر زيات دي نو داسې طرحې بايد وړاندې شي چې د انتخاباتو مصارف راټيټ کړي.

د پورته موخو د عملي کېدو لپاره مونږ د انتخاباتو په قانون او هم د کميسيونونو په تشکيلاتو او وظايفو باندې کار وکړو او په هغو مواردو کې چې د انتخاباتو د کميسيون استقلاليت تامين شي، د انتخاباتو د تخلف، تخطۍ او تقلب مخه ونيول شي، مونږ پوره ملاتړ وکړو. اما چې کوم انتخاباتي سيستم د افغانستان په شرايطو کې د تطبيق وړ دی چې د اساسي قانون پر اساس، سراسري، مستقيم او عادلانه ونېده د ټولو سيمو خلکو ته چې واجد د رايه ورکولو وي تامين او د ملي احزابو لپاره د رشد زمينه مساعده شي، موافق نه و اوجدي اختلاف مو درلوده.

په عمومي توګه په نړۍ کې تقريباً درې ډوله انتخاباتي سيستمونه شته چې تناسبي، مختلط او اکثريتي سيستمونو په نامه يادېږي. چې بيا د هر سيستم ډولونه سره فرق لري. زمونږ وړاندېز دا و چې مونږ تدريجي اصلاحاتو ته لاره بايد هواره کړو څکه د افراطي وړاندېزونو پايلې همېشه سمې نه وي. که ډېر ښه سيستم وي او په ډېرو ورو هېوادونو کې تطبيق شوی هم وي خوکه په افغانستان کې تطبيقي جنبه ونه لري، د افغانستان لپاره ګټه نه لري.

د دې خبرې يادونه ضروري ده چې هر سيستم ښه والي او بدوالی لري او هېڅ يو داسې سيستم په نړۍ کې نشته دی چې نيمګړتياوې ونه لري. د دغو دوستانو وړانديز په دوه خبرو څرخېدو: يو احزابو ته بايد سهم ورکړل شي او يا په بل عبارت احزابو ته باج او امتياز ورکړل شي او دويم دا چې په اوسني اکثريتي سيستم کې ډېرې رايې ضايع کېږي.

د دوی د استدلال په مقابل کې زمونږ دلايل دا و چې ملي احزاب بايد په تدريجي او طبيعي توګه رشد وکړي نه دا چې احزابو ته امتياز ورکړل شي او يا د موجوده شرايطو په رڼا کې يوازې هغه احزاب هر څه په انحصار کې ونيسي کوم چې زر او ټوپک لري، د هيچا لپاره حساب دهي نه لري، پخپله د حزب په منځ کې هم په ډيموکراتيکو اصولو پابند نه دی او هر څه د حزب د مشر او د هغه په شاو خوا د څو کسانو په منځ کې په کنټرول کې وي او هم د دوی د عايداتو مدرک نه وي معلوم. دا سمه ده چې په اوسني اکثريتي سيستم کې زياتې رايې ضايع کېږي خو په حقيت کې دا سمه نه ده څکه د انتخاباتو په پروسه کې ګډون پخپله د رايو حسابېدل دي.

زمونږ په اند که د دوی دا تصاميم د افغانستان د ملي وحدت حکومت له خوا ومنل شي د ډيموکراسۍ پروسې ته او هم د نظام د ثبات لپاره به په داسې حالت کې چې نظام د ډېرو نورو ستونځو سره مخامخ دی يوه لويه ضربه وارده کړي.

➢ **د کميسون طرحه په لاندې ډول ده.**

نو ولس دې په خپله قضاوت وکړي چې آيا د دوی طرحه عادلانه ده او که نه او هم دا طرحه څومره عملي جنبه لري:

دوی غواړي چې د افغانستان ټاکنيز نظام دې په موازي تناسبي سيستم باندې بدل شي چې په تخنيکي لحاظ دې سيستم ته Parallel Proportion System وايي. دې سيستم ته مختلط سيستم هم وايي.

1. دا سيستم په عين وخت کې دوه قسمه انتخابات پيشنهادوي چې د موجوده ۲۵۰ وکيلانو نه بايد سل سيټونه احزابو ته چې په سلو کې ۴۰ سلنه کېږي ورکړي. همدا شان ټول افغانستان بايد د احزابو لپاره يوه حوزه وي. دې سيستم کې بيا دوه ډوله ليستونه ترتيبېدلای شي چې يو ته يې بند ليستونه وايي او بل ته يې خلاص ليستونه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. که لیست خلاص وي او سل سیټونه احزابو ته ورکړل شي او کم ترکمه ۵۰ احزاب وي نو د دوی د کاندیدانو شمېره ۵۰۰۰ کسانو ته رسېږي. نو په دې توګه د رایو اچونو لیست به د یو لوی کتاب په شکل وي.
3. مګر دوی بند لیست تایید کړی نو په دې توګه احزاب به مشخص کسان چې د دوی خوښه وي تعین کړي.
4. د مستقلو کاندیدانو باقي پاتې سیټونه هم باید په حوزو ووېشل شي.
5. د کوچیانو د سهم لپاره باید د اوس په شان حوزوي سیستم وي.
6. یوازې هغه احزاب دا سیټونه ګټلی شي چې د افغانستان په سطحه یې په سلو کې څلور سلنه رایه ګټلې وي.
7. د دې نه برسېره دا احزاب کولی شي چې په مستقله توګه هم ځانونه کاندید کړي او په پارلمان کې مطلق اکثریت تر لاسه کړي.

➢ **د پورته وړاندیز په هکله ډېر سوالونه شته او د دې سیستم نواقص په لاندې توګه دي:**

1. په راتلونکي دوه کلونو کې هم دا سیستم عملي جنبه نه شي نیولی او دا موجوده پارلمان به په خپل ځای پاتې وي.
2. په عین وخت کې څلور ډوله انتخاباتو ته اړتیا ده. د احزابو لپاره، د مستقلو کاندیدانو لپاره، د ښځو لپاره او هم د کوچیانو لپاره. که مونږ یو رایه ورکونکي ته دوه درې قسمه د رایې اچولو لیستونه ورکړو ایا دوی به وپوهېږي چې مستقل نوماند یا حزب ته څنګه رایه ورکړي؟

3. د دې اوږدو لیستونو شمېرنه به څنګه کېږي او څومره وخت به نیسي آیا کمیسیون په تخنیکي لحاظ د داسې یو مغلق سیستم عملي کولو ته چمتو دی او که نه؟
4. په دې سیستم کې به یوازې هغه احزاب چې زیات امکانات، مسلح ګروپونه او ډلې لري ټول ۱۰۰ سیټونه وګټي. مترقي، ملي او ډیموکراټیک احزابو ته په دې ډول سیستم کې د بریا او رشد چانس ډېر کم دی ځکه دا ډول احزاب دومره پیسې او امکانات نه لري چې د ټول هېواد په کچه انتخاباتي کمپاین وکړي او څلور سلنه ارا وګټي.
5. مونږ لا تر اوسه د هېواد په کچه ملي او ډیموکراتیک احزاب نه لرو. احزاب تر اوسه قومي او سمتي بڼه لري. د احزابو نوماندان به د دې احزابو د مشرانو په خوښه په سلیقوي توګه ټاکل کېږي.
6. د افغانستان ټاکنې هغه وخت بحران ته لاړې کله چې په ولسمشریزو ټاکنو کې افغانستان یوه حوزه وه. که افغانستان یوه حوزه وي نو د تقلب چانس ډېر دی. په پارلماني ټاکنو کې هم ستونځې وې خو هغه ستونځې افغانانو پخپله حل کړې.
1. په دې سیستم کې به د مؤکلینو او وکیلانو ترمنځ هیڅ رابطه نه وي. د ډېرو سیمو اکثریت ولس به په پارلمان کې هیڅ استازي ونه لري. همدا اوس چې د ولسي جرګې د وکیلانو لپاره ولایت یوه انتخاباتي حوزه ده د موکلینو او وکیلانو لپاره ستونزمنه ده چې له وګړو ښه استازیتوب وشي کولای، اوس که دا انتخاباتي حوزه ټول هېواد شي له بده به بدتر شي.
2. په مالي لحاظ څو قسمه رایه چاپول او د څو ډوله ټاکنو سرته رسولو مصارف نه د حکومت په وسه کې پوره دي او نه فکر کوم چې بین المللي ټولنه هم دومره مصارف ورکړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مونږ پورته ستونځو ته وګورو، د کومو اهدافو لپاره چې دا سیستم باید عملي شي یو هدف هم نه عملي کېږي. ملي احزاب رشد نه شي کولی، د رایو ضایع کیدلو څخه به مخه ونه نیول شي او درغلي به زیاته شي ځکه د درغلۍ لپاره به انګېزه زیاته شي، مغلق سیستم دی او د افغانستان په شرایطو کې عملي جنبه نه لري، او د افغانستان سیاسي ثبات له خطر سره مخامخ کوي. دا باید یاده شي چې د دوی دا طرحې پخوا هم د افغانستان ملت د استازو او حکومت له خوا رد شوي دي.

مونږ غواړو چې خپل تشویشونه د افغانستان حکومت او ولس سره شریک کړو او هیله لرو چې حکومت پرې پوره غور وکړي ځکه د دوی دا طرحه د افغانستان د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره هیڅ ګټه نه شي رسولی او په دې عقیده یوو چې راتلونکې ټاکنې او سیاسي نظامونه به نور هم بحران وزېږوي او عواقب به یې ډېر خطرناک وي. د دوی دا طرحه عملي او تطبیقي جنبه نه لري. د دوی طرحه زمونږ په فکر د افغانستان اکثریت ولس ته چې په احزابو کې نه دي د منلو وړ به نه وي او د دوی دا طرحه د ملي او ډیموکراتیکو احزابو د رشد سره هیڅ تړاو نه لري.

قوانین همېشه د محیط، سیمې او یا هغو هیوادونو نه الهام اخلي چې د کومو هیوادونو سره د یو هیواد اړیکې زیاتې وي. د دوی طرحه په ډېرو محدودو څو کوچنیو هیوادونو کې چې جغرافیوي او قومي ستونځې پکې نه شته دي او هم د سواد کچه ډېره اوچته ده شتون لري خو د دغه هېوادونو سیستم هم په تدریجي توګه انکشاف کړی دی ځکه د ډیموکراسۍ پروسه یوه انکشافي پروسه ده. د دوی طرحه د افغانستان غوندې هېواد کې چې د سواد کچه یې ټیټه ده، امنیتي ستونځې لري، د انتخاباتو د کمیسیونونو اعتبار او وړتیا یې ډېره ټیټه ده، جغرافیوي او بودیجوي ستونځې شته، غیر عملي ده. خو زمونږ طرحه د نړۍ په اکثرو هېوادونو لکه هندوستان چې د

نړۍ لویه ډیموکراسي لري هلته د تطبیق وړ ده. همدا شان نورو مهمو هیوادونو کې چې ډیموکراسي هلته عمیقه ریښې لري لکه فرانسه، انګلستان، کاناډا، امریکا او داسې نورو هیوادونو کې رواج لري. په دغه هیوادونو کې هم احزاب شته او هم قومونه او هم ډیموکراسۍ رشد کړی دی.

➢ **پورتنیو شیږو هدفونو ته د رسېدو په موخه مونږ لاندې طرحه وړاندې کوو.**

زمونږ وړاندیز دا دی چې د افغانستان موجوده اکثریتي سیستم دې د وړو حوزو په سیستم باندې بدل شي چې په تخنیکي لحاظ ورته First Past The Post (FPTP) وایي. یعنې د افغانستان ۲۵۰ استازو سیټونه دې د ښځو، کوچیانو او یو سیټ د هندوانو د سهم نه په غیر په وړو حوزو باندې ووېشل شي ترڅو د هرې سیمې استازیتوب په پارلمان کې خوندي وي او هیڅوک د خپل حق نه محروم نه شي. په دې سیستم کې تقریباً پورته ټولو شیږو موخو ته چې د اکثرو کسانو غوښتنه ده رسېدلی شو.

➢ **د دې سیستم ښه والی په لاندې ډول دی:**

1. د هرې حوزې استازي به معلوم وي نو په دې توګه به د مؤکلینو او د دوی د استازو ترمنځ مستقیمه رابطه موجوده وي.
2. په وړو حوضو کې د تقلب مخه نیول کېدای شي ځکه هر کاندید کولی شي چې د یوې وړې حوزې لپاره ښه ناظرین وټاکي خو د یو ولایت لپاره د سلګونو ناظرینو ټاکل او د تقلب مخه نیول اسانه نه دي.
3. د هرې حوزې لپاره د رایې ورکونکو لیستونه جوړیدای شي تر څو د تقلب مخه لا ښه ونیول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. د ښځو او کوچیانو لپاره سیټونه څنګه تقسیم شي؟ د دې ستونځې د حل لپاره زمونږه وړاندیز دا دی چې هغه ښځې چې غواړي په یو ولایت کې ځانونه کاندید کړي نو د هغوی نومونه دې د یو ولایت په ټولو حوزو کې شامل شي او چا چې د اوسني سیستم په شان زیاتې رایې وګټلې هماغه کسان دې ګټونکي وشمېرل شي. د کوچیانو حوزې دې په خپل حال پاتې وي ځکه هغوی له اوسني حوزوي سیستم سره اشنایي لري.

3. د حوزو تقسیم باید څنګه وشي؟ زمونږ پیشنهاد دا دی چې په اوسني وخت کې مونږ د ولایتونو د وکیلانو شمېر کم یا زیاتولای نه شو ځکه مونږ لا تر اوسه پورې سر شمېرنه نه ده کړې او د هر ولایت دقیقه احصائیه نه لرو. نو په دې توګه هماغه معیار چې د ولسوالیو او ولایتونو په هکله چې کله ۲۵۰ سیټونه تعینېدل، ونیول شي. په هغه وخت کې د افغانستان نفوس ۲۵میلیونه محاسبه شوی و چې د سل زرو کسانو پر اساس یو استازی باید په پارلمان کې ګډون وکړي. نو اوس هم کولو شو چې هر څو ولسوالیو کې چې له سل زره کم او زیات شمېرنه پوره کوي هماغه دوه یا درې ولسوالۍ دې یوه ټاکنیزه حوزه وټاکل شي.

4. د ولایتي شورا او ولسوالیو شوراګانو لپاره دې هم همدا پورته معیارونه په نظر کې ونیول شي.

✓ **مونږ کمیسیون ته خپل ورتګ تر هغې پورې تحریموو تر څو د ملي وحدت حکومت زمونږ په لاندې وړاندیزونو غور ونه کړي ځکه دا لوی تاریخي مسوولیت دی او مونږ نه غواړو چې زمونږ تصامیم د افغانستان د بې ثباتۍ باعث شي.**

4. په دې سیستم کې ولس پوهېږي چې چاته یې رایه ورکړه او د دوی د توقعاتو سره سم چا انتخابات وګټل ځکه د کاندیدانو د نفوذ نه پته لګېږي.

5. که د امنیتي ستونځو پر اساس په یوه حوزه کې کمو کسانو ثبت نام وکړ، بیا هم هغه ولس د استازیتوب نه نه محرومېږي او یا که د امنیتي ستونځو پر اساس یو یا څو حوزو کې ټاکنې ونه شولې نو کله چې امنیت تامین شو، وروسته هم ټاکنې تر سره کېدای شي او د دغه حوزې ولس د استازیتوب نه نه محرومېږي.

6. د کاندیدانو لپاره د لګښتونو کچه ډېره زیاته راټیټېږي نو په دې توګه د متوسط اقتصاد لرونکي کسان هم ټاکنو کې ګډون کولی شي.

7. په دې سیستم کې احزاب هم په طبیعي او تدریجي توګه رشد کولی شي. په هره انتخاباتي حوزه کې احزاب هم ځانونه کاندیدولی شي او که احزاب فعاله شي، خپله اجنډا ولس ته تشریح کړي، په خپلو منځو کې ائتلافونه وکړي نو کولی شي احزاب کافي سیټونه وګټي او په پارلمان کې کافي بلاک جوړ کړي.

8. له دې سیستم سره ولس اشنایي لري او د عامه پوهاوي زیاته اړتیا نشته ده.

9. د دې سیستم انتخاباتي مدیریت او د رایو شمېرل اسانه دي.

➢ **دا سیستم هم ستونځې لري خو د دغو ستونځو لپاره د حل لاره پیداکېدلای شي:**

1. لومړی ستونځه دا ده چې دا طرحه هم وخت ته او زیاتو مشورو ته ضرورت لري ترڅو ټول تخنیکي اړخونه یې وڅېړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د دې کمیسیون اوسنی وړانـدیز چې احزابو تـه امتیـازي سـیټونه ورکوي باید ونه منل شي.
2. د انتخاباتو د قانون تغییر د افغانستان د اساسي قانون نه وروسته د یو نظام تر ټولـو نـه مهـم قـانون دی چې ډېـر لـوی سیاسي او ژور تخنیکي بحثونو، مشورو او وخت ته اړتیا لري ترڅو پـه مـلي کچـه داسـې یـوه اجماع رامنځته شي چې ټولو خواو تـه د منلـو وړ وي. زمـونږ وړانـدیز دا دی چې د انتخاباتي نظام د تغیر موضوع ته دې زیات فرصت ورکړل شي.
3. د حوزو وړول د خلکو عامه غوښتنه ده او مونږ یې ضروري بولو.
4. د اوسني کمیسیون په ترکیب باندې دې تجدید نظر وشي چې یـو شمېر نور کسان چې بېطرفه او د مستقل فکر خاوندان وي وراضافه شي.

په درناوي
کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل

بسم الله الرحمن الرحیم

د انتخاباتي اصلاحاتو د کمیسیون د غړیو کاوون کاکړ او شاه محمـود میاخېل له خوا اعلامیه

د اګست درېشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

د چارشنبې په ورځ د انتخاباتو د اصلاحاتو کمیسیون پریکـړه وکـړه چـې د انتخاباتو نظام به موازي تناسبي سیستم وي، احزابو ته به د پارلمان پنځـوس سلنه چې ۱۲۵ سیټونه کېږي ورکړل شي او هم به افغانستان د احزابو لپـاره د جمهوري ریاست په ډول یـوه حـوزه وي. د دوی دا طرحـه زمـونږ پـه انـد لـه وخته نه مخکې او د افغانسـتان پـه شرایطـو کـې عمـلي جنبـه نـه لـري او د افغانستان ثبات نور هم کړکېچین او د لا زیات تقلب لپاره لاره هوارولی شي.

کله چې د کمیسیون غړیو بیا هم پـه خپـل نظـر تاکیـد وکـړ نـو مـونږ هـم مجبور شولو چې د کمیسیون غونډې تحریم کړو او خپل نظـر، تشویشـونه او طرحـه د افغانسـتان خلکـو سره د مطبوعـاتو لـه لارې شریـک کـړو. زمـونږ د تحریم نه وروسته د کمیسیون نورو غړو بیا په خپلو پرېکړو کې یو څه تجدید نظر وکړ چې احزابو ته سل (۱۰۰) سیټونه ورکړي چې څلویښت سلنه شي او د پرون راهیسې یو څه نور هم راټیټ کړي دی چې په اخري طرحه کـې دوی د یو ثلث وړانـدیز کـړی دی. دوی زمـونږ د طرحـې یـوه برخـه چـې د ولایتونـو حوزې دې وړې شي هم په خپل وړاندیز کې منلې دي.

په عین حال کې دوی غوښتل چې حکومت ته د اجراییه ریاسـت لـه لارې یوازې یوه طرحه وړاندې کړي خـو نـن دوی ومنلـه چـې د کمیسـیون د نـورو غړو له طرحې سره به زمونږ پرونۍ طرحه چې د مطبوعاتو لارې له ولـس سره مخکې شریکه شوې وه هم یوځای په رسمي توګه حکومت ته وړانـدې کـوي. له مونږ سره د حکومت مشرتابه دا تعهد هم وکړ چې د کمیسیون په ترکیـب کې به له وخت سره سم تجدید نظر کوي. په دې توګه مونږ د کمیسیون پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډه کې برخه واخیستله او د اجراییه ریاست مشر جناب ډاکتر عبدالله او د کمیسیون مشر ښاغلي عاکفي په رسمي غونډه کې له مطبوعاتو سره په خپلو خبرو کې زمونږ د طرحې یادونه وکړه چې حکومت به دواړه طرحې په غور سره مطالعه او د هغوی په رڼا کې پریکړې کوي.

مونږ د افغانستان د ملي وحدت د مشرتابه جلالتماب جمهور رئیس او هم د اجراییه رئیس د مشر نه هیله لرو چې د انتخاباتو د سیستم په تغیر کې پراخه مشورو او ژور غور ته اړتیا ده چې ټول تخنیکي او سیاسي اړخونه د دې طرحو باید وڅېړل شي. همدارنګه د افغانستان خلکو نه هم زمونږ هیله دا ده چې دواړه طرحې مطالعه او خپل نظرونه له حکومت سره شریک کړي. دا د افغانستان د ولس لپاره یوه سر نوشت سازه بحث او پریکړه ده نو ټول باید فعاله ونډه په دې بحثونو کې واخلي او مونږ به هم خپلې هلې ځلې جاري ساتو.

د افغانستان د ثبات او سوکالۍ په هیله

د انتخاباتو په هکله د کابینې د تېرې شپې د پریکړې هرکلی

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل

د سپټمبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

زمونږ د معلوماتو له مخې تېره شپه کابینې غونډه درلوده چې د انتخاباتي اصلاحاتو د خاص کمیسیون د پریکړو موضوع هم د اجندا یوه مهمه برخه وه. کابینې د انتخاباتو د خاص کمیسیون د پېشنهاد شوو طرحو اساسي برخه چې د انتخاباتي نظام تغیر و د اوس لپاره وځنډاوله او د کمیسیون نه یې وغوښتل چې په دې هکله او هم په ورو حوزوي سیستم باندې لا نور فکر وکړي. مونږ د کابینې د دې پرېکړې هرکلی کوو او د ټولو دوستانو د هلو ځلو نه مننه کوو چې زمونږ د طرحې او تشویشونو نه یې ملاتړ وکړ. همدا شان مونږ د افغانستان د ټولو چاپي او تصویري رسنیو نه مننه کوو چې زمونږ غږ یې د افغانستان ولس او حکومتي چارواکو ته ورسوه او خپله ملي دنده یې ادا کړه.

مونږ د افغانستان د ولس، د پارلمان د غړو، حقوق دانانو، مطبوعاتو او ټولو دوستانو نه غواړو چې د انتخاباتي نظام د تغیر په هکله باید خپل نظریات او تشویشونه له حکومت سره او هم د انتخاباتو د خاص کمیسیون له غړو سره وقتا فوقتا شریک کړي ځکه د انتخاباتي نظام تغیر د اساسي قانون نه وروسته یو له مهمو قوانینو نه دی او په دې هکله جدي توجه او پاملرنې ته اړتیا ده ترڅو د انتخاباتو په قانون کې د انتخاباتي نظام په هکله یو مثبت تغیر راشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږه په خپله طرحه کې د ورو حوزوي سیستم وړاندیز شوی دی. په دې طرحه کې د وکیل او موکلینو ترمنځ رابطه قوي کېږي، د احتساب کچه لوړېږي، په انتخاباتو کې د تقلب او هم د بېځایه مصارفو مخه نیول کېږي. مونږ د موازي او یا تناسبي سیستم مخالف یوو ځکه هلته یو څو محدودو احزابو ته امتیاز ورکول کېږي او د ملي او مترقي احزابو د رشد مخه نیول کېږي.

د لا زیاتو برياوو په هیله

د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي

د سپتمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! هره مسئله په خپل ځای کې مهمه ده خو د انتخاباتو مسئله نهایت ډېره مهمه ده او د ټولو درنو دوستانو نه چې د انتخاباتو په مسایلو یې سر خلاصېږي هیله کوم چې باید پوره توجه وکړي. مونږ خپله غاړه خلاصه کړې ده. پارلمان او حکومت او هم سیاسیون راته په دې هکله ډېر بې تفاوته ښکاري. خدای دې خیر کړي.

اخلاق او میانه روي

د سپتمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

افراط او تفریط په ټولو چارو کې د اسلام له نقطه نظره، زمونږ د افغاني دود او کلتور له نظره، د بشري ارزښتونو او سایکالوجیکي علم له نظره، ښه کار نه دی. اسلام کې وایي بهتر د هر کار منځنی یا وسط حالت دی. تاسې د نورو خدایانو ته ښکنځل مه کوئ چې هغوی ستاسې حقیقي خدای ته ښکنځل ونه کړي. په پښتو کې متل دی چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې ګذار کړي یعنې د وسط حالت ښه دی. په دوستۍ او دښمنۍ کې، په غندلو او ستایلو کې، په محبت او کرکه کې، په فقر او پیسه دارۍ کې، افراط او تفریط ښه کار نه دی.

که څوک مو بد راځي باید د قلم د عفت په چوکاټ کې خپل دلیل ووایوو چې ولې د فلاني او فلاني د نظر، سیاست او یا کړنې سره موافق یوو او یا نه ویو. نه دا چې په خپلو لیکلو کې ښکنځلې وکړو او بیا دومره افراط ته لاړ شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د وچو له کبله لانده تول وسيځو او د يوې سيمې يا قوم تول ولس محکوم کړو او يا هغوی ته ښکنځلې وکړو. زما له انده يوه سيمه، يوه ډله او يا يو قوم په کلي شکل د افغانستان د مسايلو مسوول نه دی بلکې په هر قوم، سيمې، ډلې او ټپله کې د افغانستان د مسايلو مسوول کسان، اشخاص دي او په دې توگه ښه او بد کسان په هره ډله، قوم او سمت کې شته دي.

څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟

د سپټمبر ۱۴مه نېټه ۲۰۱۵م کال، کابل

پخوا په کونړ کې د رپوټ چې کلمه د جاسوس لپاره استعمالېده. د رپوټ چې کلمه ډېره بده کلمه وه او دا به د کنځلو په معنی وه. نو اوس چې زه په سوشل ميډيا او يا نورو تصويري، غږيزې او چاپي رسنيو کې لولم، اورم او يا گورم، په يو بل باندې د جاسوسۍ اتهام لگول عامه خبره ده نو داسې راته ښکاري چې د افغانستان جگړه اوس له استخباراتي پوښښ نه راوتلې او علني جبهې شکل يې نيولی دی. هغه کسان چې د پرديو د استخباراتو په AF موټرو کې به په ښکاره ډول په پاکستان کې سپرېدل او د کورونو کرايې به يې ښکاره اخيستلې او شايد چې د دې نه زياتې پټې او مسطوره پيسې يې هم اخيستلې او اوس هم د پرديو له استخباراتو سره اړيکې لري، د ټولو نه زيات په نورو د جاسوسانو اتهام لگوي. که د دې کسانو اتهامات رښتيا وي نو بيا خو د افغانستان نه کډه کول په کار دي ځکه د جاسوسانو تعداد راته د غير جاسوسانو نه زيات ښکاري.

زما په اند، د سيمې استخبارات غواړي چې زمونږ ولس په يو بل مشکوک کړي ترڅو د دې زمينه افغانانو ته مساعده نه شي چې له يو بل سره همکاري وکړي. څومره چې په افغانستان کې گډوډې او بې اعتمادي وي، هماغومره

د همکارۍ زمينه کمېږي او مونږ نه شو کولی چې خپلو ملي موخو ته ورسېږو. په يو هېواد کې صلح او ثبات هغه وخت رامنځته کېدای شي چې مونږ په يو بل اعتماد ولرو.

ما ته هغه کسان مشکوک ښکاري چې د دوی مصارف د دوی د ښکاره عايد په تناسب څو چنده زيات دي. خامخا دا کسان د نامشروع لارو، که هغه جاسوسي وي او يا نورې نا مشروع لارې، پيسې پيدا کوي او ولس په جنگ سره اچوي. دوی نه د ملت په قصه کې دي او نه د وطن په خيال او غم کې. څومره چې اوبه خړې وي هماغومره دوی په کې ښه ماهي نيولی شي.

د نظام او د حکومت د تغير تر منځ فرق

د سپټمبر د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

دې کې هيڅ شک نشته چې د تېر يوه کال نه راپديخوا د افغانستان ولس د تش په نامه ملي وحدت د حکومت نه د بېلابېلو دلايلو پر اساس ناراضه ښکاري او وروستۍ سروې ښيي چې يوازې په سلو کې شل سلنه خلک د حکومت نه پوره راضي دي. په دې توگه د حکومت ضد خبرو اترو په محافلو او هم په ټولو غږيزو، تصويري او چاپي رسنيو کې له خلکو نه لار ورکه ده او چارواکي هم د کمونيکيشن، عامه پوهاوي او ولس سره د همغږۍ او اړيکو کومه ستراتيژي نه لري. جمهور رئيس د نورو کارونو ترڅنگ په دې هم نه دی توانېدلی چې د جمهوري رياست لپاره د تېر يوه کال په موده کې خپل ويندوی يا نطاق وټاکي او د حکومت د عامه اړيکو دفتر فعاله کړي. د فعاله عامه اړيکو دفتر او يا کميونيکشن ستراتيژي د هر حکومت لپاره بايد لومړيتوب ولري تر څو حکومت وکولای شي چې ولس د خپلو کارونو، پلانونو او مؤخو نه په منظمه توگه خبر او ولس په خپل اعتماد کې وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پوره ډیموکراټیکو ټولنو کې ولسي- هلې ځلې په حکومتونو فشار راوستولی شي چې حکومتونه خپلو هغو پالیسي ګانو ته تغیر ورکړي د کومو سره چې ولس ناراضه دی. که حکومت خپلو پالیسي ګانو ته تغیر ورنه کړي نو ولس هم دا حوصله لري چې تر انتخاباتو پورې انتظار وکاږي او بیا ولس منتخبو چارواکو ته د بل ځل لپاره رایه ورنه کړي او په دې توګه د ولس د رایو په وسیله حکومت تغیر مومي.

د افغانستان غوندې وروسته پاتې ټولنه کې چې د ډیموکراسۍ ریښې ضعیفه، د حکومتي بنیادونو، موسساتو او ادارو پښې ډېرې باریکه دي، ولسي فشار د حکومت د تغیر نه بلکې د نظام د تغیر باعث ګرځي. مهمه خبره دا ده چې څومره ولسي- فشار ته ضرورت دی چې یوازې حکومت مجبوره کړای شي چې خپلو پالیسیو او کړنو ته تغیر ورکړي ترڅو د نظام د سقوط سبب ونه ګرځي ځکه د نظام په سقوط کې د ولس خیر نشته او مونږ بیا د ۱۹۹۰مې لسیزې غوندې په داخلي جګړو اخته کېږو. په دې توګه مونږ باید د ولسي فشار عواقبو ته هم متوجه اوسو. حکومت هم ولس تر دې حده مجبوره نه کړي چې د دوی فشار د نظام د سقوط سبب شي.

مشکل دا دی چې د حکومت محدوده چارواکي دا فکر کوي چې هر څه سم روان دي حال دا چې حکومت د امنیت په ټینګولو، ښه حکومتدارۍ او اقتصادي پلانونو په عملي کولو کې پاتې راغلی دی. په حکومتدارۍ او امنیتي سکتور کې حکومتي چارواکي په هماغه پلانونو او پالیسیو کار کوي کومو چې په تېرو څوارلس کلونو کې نتیجه نه ده ورکړې. یوه ښه نمونه یې د مردمي یا ډالري خیزشونو پروژه ده چې ځینې چارواکي په دې توګه د ځانونو لپاره د فساد زمینه مساعدوي.

حکومت باید دا فکر هم له خپل سر نه لرې کړي چې هر څوک کومه مشوره حکومت ته ورکوي نو د دې کسانو هدف یوازې پیسې، چوکۍ او یا

موقف نه دی بلکې ډېر داسې کسان شته چې د دې دولتي چارواکو نه یې پر افغانستان ډېر زړه خوګېږي او د درده د حکومت په پالیسیو اعتراضونه کوي. که حکومت چا ته چوکۍ هم ورکوي دا د دوی شخصي چوکۍ نه دي بلکې دا د ملت چوکۍ دي او پر چا باید دوی احسان ونه کړي ځکه دوی له خپله کوره چا ته څه نه ورکوي.

د لوی اختر مبارکي

د سپټمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

هره ورځ مونږ د خپلو وطنوالو، خپلوانو او دوستانو په هکله لسګونه بدخبرونه د مرګ، ژوبلې او وحشت اورو نو په دې توګه د دوستانو د لوی اختر رارسېدو ته ډېر تږي دي نو ځکه یې د اختر نه دوه درې ورځې دمخه اختر مبارکي ګانې ورکول د فیسبوک له لارې سره پیل کړي دي. حالاتو ته چې ګورم نو په ژوند هم څه باور نشته نو زما له خوا هم د لوی اختر مبارکي ومنئ. د ټولو دوستانو، ملګرو او خپلوانو دې راتلونکی لوی اختر مبارک وي که څه هم دوه ورځې وروسته دی.

هغه خوارېه دوستان، ملګري او خپلوان چې سږکال له مونږه سره نشته او په تېر یو کال کې مړه شوي دي د هغوی ځای به په دې لوی اختر کې خالي وي. زمونږ او ستاسې مړي دې خدای وبښي. د ژوند راشه درشه به له ژوندو سره کوو ځکه دا د ژوند فرموله ده او حوادثو او ناخوالو ته به نه تسلیمېږو. په افغانستان کې د دایمي صلحې، ثبات او سوکالۍ په هیله. ښه اختر ولرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟

د سپټمبر د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د میرویس ستانکزي پر وال ولوستل چې حکمتیارصیب، کرزي صیب ته یو لیک د هغه د غوښتنې په ځواب کې لیکلی و چې دی کابل ته نه راځي ځکه د ارګ پیره داري امریکایان کوي. په دغه پوسټ کې چې د حکمتیار صیب د زوی له پوسټ نه رانقل شوی و لیکلي و چې حکمتیار صیب یو سل او شل کتابونه لیکلي او ټول یې په خپله ټایپ کړي دي.

د تر کومه حده چې ما په کراتو کراتو له حکمتیار صیب سره لیدلي دي، د وروستۍ خبرې په هکله دا تاییدوم چې حکمتیار صیب په شخصي ژوند کې دسپلین لري او منظم انسان دی. د لیکلو توان، پوهه او انرژي لري. کله چې دی د مجاهدینو عبوري حکومت کې دوره یې مشر و په هغه وخت کې ما د امریکا غږ راډیو سره کار کاوه نو هره ورځ به یې لس شل صفحې تفصیلي مطبوعاتي بیانې پخپله لیکلې. زما دفتر په ټاون کې د مجاهدینو له حکومت سره مخامخ د وفا په دفتر کې و نو قریب الرحمن سعید صیب به د دې بیانیو اصلي کاپۍ ماته لومړۍ رالېږله مخکې له دې چې په نورو ژبو ترجمه شي او ټولې لیکنې د حکمتیار صیب په خپل قلم وې. حکمتیار صیب د لیکلو سټایل ښایسته او میرزایي دی.

اما د حکمتیار صیب له لومړۍ خبرې سره موافق نه یم. کله چې د جینوا قرارداد امضا شو نو یوه ماده په دغه قرارداد کې د Negative Symmetry وه یعنې روسان به د افغانستان حکومت ته سلاوې نه ورکوي او همدا شان امریکا او غربي هېوادونه به مجاهدینو ته سلاوې نه ورکوي. له حکمتیار صیب سره مې مرکه درلوده نو پوښتنه مې ترې وکړه که امریکا یا غربي

هېوادونه تاسې ته سلاوې درنه کړي نو څنګه به خپل جهاد ته د کابل رژیم په مقابل کې دوام ورکړئ؟ حکمتیار صیب وویل چې مونږ د غرب سلاوو ته ضرورت نه لرو ځکه دوی جهاد د غنیمت په سلاوو کوي. نو بیا ما ورته وویل چې (Stinger Anti-Craft Missiles) د الوتکو په ضد ستنګر میزایل خو تاسې په غنیمت کې نه دي نیولي او دا خو د غنیمت سلاوې نه دي؟ حکمتیار صیب راته اشاره وکړه چې خپل ټاپ مې یعنې بند کړه. ما خپل ټاپ بند کړ او راته یې وویل چې مونږ ستنګر میزایل له امریکا نه په مستقیمه توګه نه دي اخیستلي بلکې مونږ له پاکستان نه اخیستلي دي.

دلته د خدای بښلي رسول امین صیب قصه راپه یاد شوله که څه هم لږه بې ادبه ده خو لیکل یې ضروري بولم او بښنه هم غواړم.

یو وخت رسول امین صیب په پېښور کې د افغانستان د آزادو لیکوالانو اتحادیه (وفا) جوړه کړه نو چا ورته وویل چې ته خو د پیر صیب ګیلاني سلاکار وې نو ولې دې جدا ټولنه جوړه کړه. رسول امین صیب ورته وویل چې ما د پیر صیب .... نیولې وې او هغه د بل چا نیولې وې. نو کله چې ما هغه اصلي ځای پیدا کړ نو د پیر صیب .... مې پرېښودلې او هغه اصلي ځای ته مې لاس واچاوه.

مقصد مې دا دی که پاکستان د امریکا نه هر څه د افغانستان په نوم اخلي او بیا مونږ پاکستانیانو ته د سوالګر په توګه ودرېږو، دا سمه خبره نه ده. اول خومونږ غواړو چې په خپلو پښو ودرېږو. پاکستان، امریکا او یا بل چا ته باید محتاج ونه اوسو خو واقعیت دا دی چې ضرورتونه لرو او د نورو کمکونو ته محتاج یوو. دا چې پرچون فروش ته ودرېږو او زمونږ په سر د امریکا او یا د نورو هېوادونو سره معامله کوي، ولې مونږ د عمده فروش سره په خپله په مستقیمه توګه راکړه ورکړه نه کوو. د پاکستان یوه مهمه غوښتنه دا ده چې هر څوک که غواړي چې له افغانستان سره معامله وکړي باید د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان له لارې یې وکړي. د حکمتیار صیب حوصله منم خو له سیاست سره یې موافق نه یم چې د پاکستان له لارې د افغانستان په سر معامله کوي.

زما د پورته پوسټ په اړوند یو تن جلیل احمد چې د حکمتیار صیب عکس یې خپل د فیسبوک په پاڼه نصب کړی و لیکلي و:

جناب میاخیل صیب! خبره دې پر ځای ده خو په هغه وخت کې په افغانستان ښکاره د پاکستان احسان و ځکه ملیونونو مهاجرینو ته یې ځای ورکړی و نو دا خبره یې له هغه وخت سره سمه او پر ځای وه او دا احسان باید تاسې هم ومنئ ځکه ماته معلومه ده چې ستاسې اولادونو هم ډېر په ښایسته ډول پاکستان کې تعلیم حاصل کړو خو اوس هر سه برعکس دي ځکه هغه وخت کې پاکستان سم اسلامي هېواد و او مونږه ورته د یو اسلامي هېواد په سترګه کتل خو اوس یې مکمل منافقت ته ملا تړلې ده نو بنأ اوس حکمتیار صیب هم د پاکستان دوه مخې پالیسۍ سره جوړ نه دی.

د پورته پوست په ځواب کې ما ولیکل:

جلیل احمد صیب! احسان د پاکستان د خلکو منو خو د حکومتونو یې نه منو ځکه زمونږ په منځ کې یې د منافقت لپاره د مور میرې سلوک کاوه او داسې تخم د بې اتفاقۍ یې زمونږ په منځ کې کرلی دی چې د هرې ورځې په تېرېدو سره نوې نوې نودې کوي. که څه هم پاکستان به دا شعارونه ورکول چې د افغانانو جهاد د پاکستان د دفاع لپاره دی نو دوی باید زمونږ احسان هم ومني.

زما په اند مونږ په هغه وخت کې هم نه پوهېدلو او فکر مو کاوه چې پاکستان زمونږ ګاونډی او اسلامي هیواد دی نو له افغانانو سره به د ورورۍ چلند کوي خو خبره داسې نه وه. که مونږ عام کسان په هغه وخت کې نه

پوهېدلو خو زمونږ مشران چې د زعامت دعوه یې کوله باید پر دې پوهېدلي وای. د پاکستان له جوړېدو سره سم د افغانستان او پاکستان ترمنځ اړیکې سمې نه وې او پاکستان همېشه کوشش کاوه چې په افغانستان کې نفوذ ولري. افغانستان پاکستان په رسمیت ونه پېژانده او د لیاقت علي خان وژنه د ببرک خان د زوی سید اکبر په لاس یې د افغانستان له خوا ګڼله. حال دا چې په پیښور کې چې کله لیاقت علي خان د افغانستان پر ضد خبرې کولې نو په سیداکبر د هغه خبرې ښې ونه لګېدې او هغه یې مړ کړ. که څه هم سید اکبر د افغانستان له حکومت نه خفه و او پاکستان ته یې پناه وړې وه خو افغاني غرور ورسره و او د وطن پرضد د خبرو تحمل یې نه شو کولای.

په هر حال د پاکستان سیاست له اول نه د افغانستان د ګټو پرضد و. د افغانستان جهاد د پاکستان لپاره یوه ښه وسیله شوله چې پاکستان د افغانستان په منځ کې نفوذ پیدا کړي. که نه د داود خان په وخت کې چې کله د جوانان مسلمان غړي پاکستان ته لاړل او بیا پاکستان هغه تربیه او مسلح کړل او افغانستان ته یې راولېږل چې د داود خان رژیم رانسکور کړي چې په پکتیکا، کونړ، لغمان او پنجشیر کې یې حملې وکړې چې حکمتیار صیب هم ورسره موافق و خو د دوی دا حرکت د ولس له خوا شنډ شو ځکه په هغه وخت کې ولس د داود خان له حکومت نه دفاع کوله. پر دې اساس د پاکستان په سیاست کې د افغانستان د بربادۍ او تسلط لپاره د پاکستان د جوړېدو نه راپېدېخوا هیڅ تغیر نه دی کړی خو صرف د رژیمونو د تبدیلېدو سره یې شکلونه بدلېږي.

په کومه ورځ چې د جنرال ضیاالحق الوتکې سقوط وکړ او هغه مړ شو نو ما د حکمتیارصیب سره مرکه درلوده او له هغه نه مې وپوښتل، ضیاالحق چې د مجاهدینو کلک ملاتړی دی نو د هغه له مرګ نه وروسته به د پاکستان په سیاست کې د افغان مجاهدینو د ملاتړ په هکله څه تغیر راشي او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمتيار صيب راته په ځواب کې وويل چې د پاکستان هر رژيم بايد د پاکستان د ګټو نه دفاع وکړي او د پاکستان ګټې په دې کې دي چې د افغانستان د جهاد نه دفاع وکړي. حکمتيار صيب په هغه وخت کې او اوس هم پوهېږي چې پاکستان د افغانستان په اړوند صادقه نه دی نو حکمتيار صيب ته دا په کار و چې د پاکستان له ملاتړ نه په غير يې بايد مبارزې ته دوام ورکړی وای او دا چې اوس هم د پاکستان له سياست سره موافق نه دی سمه خبره ده خو په عمل کې دې يې ثابته کړي.

دا چې زما اولادونو په پاکستان کې يو څه سبق ويلی، ښه کار و او دا زموږ حق و خو په پېښور کې زما دوه ورونه، يو د ماما زوی او يو ترورزی هم له منځه تللي دي.

زموږ ميډيا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غير اګاهانه توګه د حکومت دښمنانو ته تبليغ کوي

د سپټمبر۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

Lenin, long ago, had said that “the capitalists will sell us the rope with which we will hang them.” Bin Laden might have supplied the addendum that “the capitalists will also gladly broadcast the execution.” (From Manuscript of a book written by Professor David Edwards)

دا پورته ليکنه د پروفيسر ډيويد اډوارد د کتاب د مينوسکرپټ نه رانقل شوې ده: دی وايي چې لينن ډېر پخوا ويلي و چې سرمايه داري نظامونه په موږ رسۍ خرڅوي خو په همدغه رسيو به يې غرغره کوو. دی زياتوي که بن لادن موږ ته يو څه معلومات د خپلو فعاليتونو په لاس راکړي خو سرمايه داري دنيا په خوشحالۍ سره د دوی د وژنو او وحشت د لا زيات ترويجولو

لپاره تبليغ کوي. مطلب اوږد دی خو صرف همدمروه د لوستونکو لپاره دلته رانقل کړ.

څومره تبليغ چې د افغانستان ميډيا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غيراګاهانه توګه د حکومت ضد ډلو ته که هغه تروريستان، داعش او يا نور ډلې دي کوي، هغومره تبليغ دوی په خپله ځانونو ته نه شي کولی. په ميډيا کې هره ورځ يو څو عکسونه د اسونو او موټر سايکلونو چې مسلح کسان پرې سپاره دي، سپين او تور بيرغونه يې په لاس کې دي، په مکرره توګه خپروي نو عام ولس فکر کوي چې ګونډې دوی ټول افغانستان نيولی دی. د افغانستان ميډيا بې پيسو هغوی ته تبليغ کوي او په دې توګه د امنيتي قواوو او عامو خلکو مورال ضعيفه کوي چې له حکومت سره همکاري ونه کړي. اما د حکومت اعلان نه وروسته بيا وايي چې دا يو تجارتي اعلان دی او حکومت اعلان د دوه پيسو کړي. په حکومت او يا نورو منابعو دې هم الله تعالی رحم وکړي چې ميډيا ته د دې اعلانونو پيسې ورکوي او هغوی نور هم د خپل ځان پر ضد چاغوي.

د پورته ليکنې په هکله دوستانو ډېر مثبت او هم متفاوت نظريات درلودل خو صرف درې نظره دلته رانقلوم:

غاري رحمن ساپي ليکلي و:

مياخيل صاحب! دا د تبليغ خبره نه ده حقيقت بايد د خلکو نه پټ نه شي. سياست دې ته نه وايي چې خلکو ته دروغ ووايه بايد خلکو ته حقيقت وويل شي او مشورې ترې واخيستل شي چې کامياب شي. اوسني حکومتونه درواغ وايي ځکه ژر ناکامېږي. خپل اولس ته خدمت هغوی ته رشتيا ويل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیات پیاوړي لیکلي و:

میا خیل صاحب! یو څوک څنګه کولای شي چې د دولت پر عیبونو د پردې اچولو له لارې دولت سره مرسته وکړي. دا دولت سرا پا یوه ستونزه ده او مخالف خو د بحث وړ نه دی.

عبدالرحیم نوښتګر لیکلي و:

جناب میاخیل صیب! بیا هم مسوولیت حکومت ته راجع کېږي چې میډیا یې خپل سرته پرېښې ده زموږ په ګاونډ پاکستان او هند کې هم د مطبوعاتو آزادي شته او هم ډیموکراسي خو هغوی هېڅکله خپلې ملي ګټې د وارداتي آزادۍ او ډیمکراسۍ څخه نه قربانوي او حکومتونه یې میډیا ته سمت ورکوي او په یو چوکاټ کې یې سره را ټول کړي دي.

ما د دې دوستانو په ځواب کې بیا ولیکل:

درنو دوستانو! زما مطلب دا نه دی چې واقعیتونه دې پټ شي او څوک دې اعتراض د حکومت په کړونو ونه کړي. ژورنالېزم هم ځانته اصول او قواعد لري. خبر باید ثقه وي، objectivity ، تعادل او بیطرفي په کې ساتل شوی وي، شخصي هوا او هوس په کې باید ځای ونه لري، هدف یې د پېښو خپرول، نشرول او د معلوماتو شریکول وي نه دا چې د محدودو حلقو او اشخاصو لپاره تبلیغ د نورو ټکول وي. د ټولو نه بده دا ده چې ژورنالیست باید هم د فساد نه پاک وي نه باید د چا نه رشوت واخلي، نه څوک تهدید کړي او نه د چا نه تحفې واخلي. د ګارډین ژورنالست د ۵۰ ډالرو نه زیات تحفه هم نشي اخیستلی او نه د چا په طیاره کې مفت چکر وهلی شي. Code of ethics د ژورنالستانو لپاره په کار دي. زه داسې ژورنالیستان پېژنم چې د خلکو نه پیسې اخلي او بیا یې راپور نشروي او داسې هم شته چې که پیسې ورنه کړي نو بیا درپسې هرڅه لیکي. اکثره دا رسنۍ دې مسایلو ته نه

ګوري او غواړي چې د تلویزیون په مخ که هر چا هر څه وویل هماغه نشروي او یا یې په چاپي رسنیو کې لیکي. ژورنالېزم هم باید له فساد نه پاک وي. زه هم یو وخت ژورنالست وم. دا د دې معنی نه لري چې ژورنالېزم خراب کار دی. ډېره ښه او پاکه دنده ده که څوک یې په سمه توګه اجرا کړي.

بې نقشې حکومتداري نه کېږي

د سپټمبر ۳۰مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که مونږ د کور جوړلو نقشه ونه لرو او هر خوا دیوالونه جوړو او کوټې (خونې) ابادوو، ایا مونږ به داسې کور د اوسېدو جوړ کړی وي چې هم ښکلا ولري او هم زموږ د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي، چې بیا ترې سمه او ښه استفاده وکړی شو؟ زما په اند نه. استفاده خو څه کوې، ډېرې پیسې به مو بېځایه مصرف کړي وي، یوه خونه به یې هم د استفادې وړ نه وي او یو دیوال به د بل دیوال په مخکې خونو ته د ورتګ لاره بنده کړې وي.

حکومتداري هم نقشې ته ضرورت لري. داسې نقشه باید وي چې زمونږ د ملک د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي او تطبیقي جنبه ولري. معمار، نجار، اهنګر، رنګمال، برقي او د هر چا کار د نقشې په تطبیق کې معلوم وي. د نقشې په لوستلو ټول چارواکي باید پوه وي چې هماغه نقشه د افغانستان په ګوټ ګوټ کې تطبیق کړي. که کوم چارواکي په رنګ او روغن کې او یا د کور په دننه ښکلا او ډیزاین کې څه فرق راولي نو بیا فرق نه کوي او د نقشې عمومي بڼه کې تغیر نه راځي ځکه هغه به د چارواکو د سلیقې پورې اړه ولري. نه دا چې اوس د هر ولایت او وزارتونو چارواکي ځانته جدا جدا نقشې لري چې نه د ولس په ګټه خوري او نه یې دوی تطبیقولی شي.

د ۲۰۰۵م کال د جولای په میاشت کې چې کله ما د کورنیو چارو وزارت له معینیت نه استعفا ورکړه نو ما په خپل خبري کنفرانس کې وویل چې که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت انجن خراب وي نو که ډریوران یې سل ځله بدل رابدل شي دا موټر چېرته نه ځي. لس کاله وروسته هماغه حالت دی. هماغه پخوانی ناکامه ټیم د پخوانیو ناکامو پالیسو سره غواړي چې د حکومت یا نظام چارې په مخ یوسي. په تېرو کلونو کې په افغانستان کې ۱۵۰ زره خارجي مجهزې قواوې وې، هوايي قواوې یې درلودې او هم په بېلیونونو ډالرې شکته پورته کېدلې خو د تېروکلونو امنیتي، اقتصادي او د حکومتدارۍ پالیسۍ ناکامه او موثریت یې لږ و. سوال دا دی چې که په تېرو زیاتو امکاناتو سره پخوانۍ پالیسۍ د همدغه ټیم په برکت ناکامه وې نو مونږ ولې توقع وکړو چې همدا ټیم به په لږو امکاناتو کامیاب شي. زمونږ توقع د موجوده حکومت نه دا وه چې د تصمیم ګیرۍ په سر کې به یو نوي په کار پوه ټیم چې د ولس په منځ کې اعتبار ولري رامنځته کړي خو خبره سرچپه وختله.

د حکومتدارۍ د نقشې جوړولو اول کار دا دی چې محلي ادارې یا ارګان های محل اداره باید لغوه شي او بېرته د کورنیو چارو وزارت سره وتړل شي.

مونږ درې قسمه والیان لرو: عادي والیان چې هیڅ صلاحیت، قوت او امکانات نه لري او صرف د لاټرۍ په راوتو والیان شوي دی. نه یې د امنیې قوماندان په خوله پیاز خوري، نه امنیت ملي او نه اردو. دا ډول والیان خپلې شپې تېروي او پهلوان زنده خوش است چې د والي صیب لقب ورته استعمال شي.

دویم ګروپ والیان VIP والیان دي. VIP دوه معنی لري یو یې Very Important Person مګر په افغانستان کې د Very Illgegal Person معنی لري ځکه د افغانستان VIP کسانو لپاره قانون د نخود دانې په اندازه هم اهمیت نه لري او نه ترې څوک پوښتنه کولی شي. دا ډول والیان په کابل کې د کوم وزیر او یا نورو چارواکو او یا کوم سیاسي مشر له خوا حمایه کېږي خو بیا هم ناکامه دي ځکه دوی هم یوازې هغه کسان خوشحالوي، د

چا له خوا چې دوی مقرر شوي دي. د دوی په خوله هم امنیتي قواوې زردکې نه خوري نو دا ډول والیان هم څه نه شي کولی.

درېیمه ډول والیان:

VVIP (Very Very Illegal Person or Very Very Important Person) والیان دي چې تعداد یې ډېر محدود دی. دا ډول والیان په خپله سیمه کې هرکاره دي او د محلي ملوک الطوائف په توګه قدرت چلوي. دا سیمې د ظلم او استبداد پر اساس ارامه ښکاري خو د دې سیمو حالات هم په یوه لحظه کې خرابېدای شي. د دې قسم والیانو نه هم د نظام جوړولو توقع نشته ده.

د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې باید دا هم اضافه شي چې والي او ولسوال د منطقې اوله درجه امر دی او د ټولو امنیتي او ملکي ادارو مسوولیت د دوی پر غاړه وي. کله به چې پخوانیو رژیمونو کې په کومه سیمه کې امنیت خرابېده نو داسې والیان به یې ټاکل چې ملکي او نظامي ارګانونه به د هغه تر قوماندې لاندې وو، د تغیر او تبدیل صلاحیت به یې درلود او د حکومت ټولو ارګانونو به یې خبرې ته خبره ویله. اوس مونږ هم داسې والیانو ته ضرورت لرو چې په ولایتونو کې واقعاً د اولې درجې چارواکي په توګه کار وکړي او صلاحیت ولري. داسې والیان چې د پیاده د بدلولو صلاحیت ونه لري، هیڅ نشي کولی. جمهور رئیس باید د صلاحیتونو تفویض وکړي او هسې په ورو شیانو خپل ځان مصروف ونه ساتي. جمهور رئیس باید یوازې پوښتنه له وزیر نه وکړي، حتی د والیانو نه هم باید پوښتنه ونه کړي او هغه دې پرېږدي مربوطه وزارت ته ځواب ووایي. مونږ د جنګ په حالت کې یوو او داسې والیانو ته ضرورت لرو چې امنیتي او ملکي ادارو باندې قانوني کنټرول ولري، د ولایت په کچه د حکومت د ټولو کارکوونکو د ټاکلو او لرې کولو صلاحیت باید ورته ورکړل شي. البته دا د مرکزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وظيفه ده چې د والي تصاميم ارزيابي کړي، که کوم والي يوازې خپل خپلوان او يا د يو قوم او ډلې کسان مقرروي نو هغه والي بايد د دندې نه لرې کړای شي.

د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې د عايداتو او مصارفاتو حساب ورکول ډېر مهم دي. شفافيت يا روڼتيا په بوديجه او هم مصارفو کې بايد موجوده وي. ډېرې پيسې د اوپراتيفي مصارفو په نامه امنيتي ارگانونو او يا محلي ادارو ته ورکول کېږي خو د دې پيسو د مصرف درک نه لگېږي او دولتي چارواکي اوپراتيفي پيسې په خپلو جيبونو کې اچوي او د هغو موخو لپاره چې اوپراتيفي پيسې ورکړل کېږي يو سلمه يې هم د اوپرايتفي کارونو لپاره نه استعمالېږي او همدا علت دی چې حکومت د مخالفانو د ليکو نه هيڅ معلومات نه لري.

د ښې حکومت دارۍ په نقشه کې د امنيت، اداري او اقتصادي مسايلو ترمنځ اړيکې ضروري دي. اقتصادي رشد بې له امنيته نه شي راتللی. امنيت او اقتصاد د ښې حکومتدارۍ په پايله کې ښه کيدلی شي.

په پای کې د ښې حکومتدارۍ په نفشه کې دوه صفحې متحدالمال عملياتي پلان د هرې ادارې لپاره ضروري دی چې د حکومت ټول چارواکي پرې پوه وي. داسې نه چې د موجوده سلهاو ستراتيژي گانو پر تعبير، تفصير او عملي کولو باندې نه د دولت ټيټ پوړي چارواکي او نه هم لوړپوړي چارواکي پوهېږي.

پورته مقاله تاند او روهي ويب پاڼو کې هم د ۲۰۱۵م کال د اکتوبر په لومړۍ نېټه خپره شوې وه، په لاندې لينک کې يې موندلای شئ.

http://www.taand.com/archives/55457

http://rohi.af/fullstory.php?id=40861

د معلم د ورځې یاد

د اکتوبر د مياشتې پينځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په نهم صنف کې وم، د خپل ټولگي اول نمره هم وم او جنجالي شاگرد نه وم صرف کله کله به مې د کوم استاد نه چې نه پوهېده، يوه نيمه پوښتنه کوله. يوه ورځ زمونږ د صنف هلکان يو څو دقيقې د رخصتېدو له وخت نه دمخه له صنف نه ووتل نو استادان او مدير د ليسې په قهر شول خو اکثره شاگردان بېرته صنف ته راغلل. زما د عمه زوی خدای بښلی عبدالصبور عزيزي چې په مونږ يې د پښتو ژبې ساعت درلود صنف ته راننوت او په قهر يې وويل چې زه به له تاسې سره گورم. زه په اول قطار کې ولاړ وم، په قهر يې وويل چې گوره گوره دا زما د ماما زوی دی، نو ما فکر وکړ چې گوندې تقديروي مې ځکه زه د صنف نه وتلی نه وم، چې ښه رانږدې شو، يوه ښه کلکه څپېړه يې په مخ راکړه نو ما هم ورته څه ونه ويل ځکه بېگناه يې وهلي وم او د هغه احترام مې وکړ.

وروسته د هغه کورته ورغلم او د غرمې ډوډۍ مې هم ترې وخوړله او ورته ومې ويل چې زه دې ولې ووهلم ځکه زما خو څه گناه نه وه. ده راته وويل چې ته خو اول نمره او د صنف کفتان يې نو ولې دې دا شاگردان منعه نه کړل چې له صنف نه ونه وځي. ما ورته وويل چې له ماسره خو پوليس نه و چې دوی مې منعه کړي وای. اوس همدا حالت دی د مکتب او دولت کفتانان زما په شان خپل مادونان نه شي اداره کولی. الله تعالی دې عزيزی صيب وبښي.

د هغه او نورو استادانو په یاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

طمعه بد شی دی

د اکتوبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

کله د بعضې مشرانو په طمعه، کله د ازمایل شو کسانو په طمعه، کله د ګاونډیانو په طمعه، کله د بهرنیانو په طمعه او په دې ورځو کې لا د روسانو په طمعه یوو چې ګواکې پخوانی شوروي اتحاد به بیا راژوندی شي، افغانستان ته به پوځونه راولېږي او افغانستان ته به نجات ورکړي. که شوروي اتحاد راژوندی هم شي د هغوی توجه د امو له سیند نه هغه خوا ده او هغه پولې به لا نورې د افغانستان د ټولو قومونو پر وړاندې داسې بندې کړي چې هېڅوک هغه خوا تګ او راتګ ونه کړای شي. په سیاسي اصطلاح د منځنۍ آسیا ملکونه اوس د Protectionist یا د ځان د ساتلو په فکر کې دي چې څنګه د تروریزم، مخدره موادو، بشري قاچاق او نورو سازمان یافته جرایمو نه ځانونه وساتي. هغوی د افغانستان په قصه کې نه دي.

نو داسې راته ښکاري چې مونږ اوبو راخیستي یوو، هر خسک او خاشاک ته لاس اچوو او فکرکوو چې څوک به راپیدا شي چې مونږ ته نجات راکړي. زما په اند، که مو دا حال وي، دا مو په حکومت کې دننه او هم له حکومت نه بهر مشران وي نو طمعه ترې مه کوئ. اوبه وړې ته یوازینۍ لار دا ده چې په خپل همت لامبو ووهي او ځان له غرقېدو نه وژغوري.

د پورته لیکنې په اړوند ډېرو دوستانو خپلې تبصرې لیکلې وې خو دلته د ایمل شمس تبصره رانقلوم:

میاخېل صیب! خلک نور د امریکې، روس، ایران، پاکستان، او نورو ټولو نه بې زاره شوي. خلک نور د ټول افغان سیاسي مشرانو نه په تنګ شوي، ټولو ورته تاوانونه رسولي دي. ځکه ټول خبرې ښې کوي خو په عمل کې ټول غله، داړه ماران او مردار خلک دي. که پخواني افغان حکومتونه وو، که په

پاکستان کې جوړ شوي مشران چې ملک یې تباه او برباد کړو، که په ایران کې جوړ شوي تنظیمونه او بیا د کرزي د حکومت ۲۰۰۱ کال نه راپډېخوا چې هر څوک وه ټولو جیبونه یې ډک کړل، خو د ملت دوا نه شول. خلک نور ډېر مایوسه شوي دي. ولس نور په پوچو وعدو او نصیحتونو نه غولېږي. تر اوسه په افغانستان کې ټول یوازې خبرې کوي، خو په عمل کې هیچا څه ونه کړل...... بس بدبختي یې راوستله. که هغه نیشنلیست، کمونست، که ملي شخص دی، که مذهبي. که خلقي، پرچمي، اخواني او نیشنلیست دی، ټول ناکامه او د بل غلامان وختل...... که پښتون سیاستمدار دی، که دری ژبان او که نور، شیعه دي او که سني...... بس یو خدای دې په دې افغانانو ورحمېږي.

یوه دلچسپه معلومات

د اکتوبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د CNN په ویب سایټ کې ولوستل چې انسان په عین وخت کې له درې څلورو مسایلو نه زیات فکر نه شي کولی او دا معلومات د هغه پخوانیو معلوماتو په پرتله چې انسان د شاوخوا مسایلو باندې همزمانه فکر کولې شي تفاوت لري. د انسان د ماغزو ظرفیت هم حد اواندازه لري او انسان باید د خپلو کارونو په لومړیتوبونو باندې فکر وکړي او خپل وخت د هغو شیانو په فکر کولو تېر نه کړي چې پایلې ترې مرتبې نه دي. دوی یو مثال د امریکې د سوپر مارکېټونو یا خوراکي شیانو د لویومغازو ورکړی و چې پینځه ویشت کاله دمخه په دغه مغازو کې ۹ زره اقلام یا مواد و خو اوس دا رقم ۴۰ زرو ته رسېدلی خو د انسان د ضروري شیانو تعداد په اوسط ډول ۱۵۰ موادو ته رسېږي نو په دې توګه یو پلورنکي ته پکار دي چې د څلویښت زرو اقلامو نه یوازې ۱۵۰ قلمه مواد خوښ کړي. که یو څوک خپل وخت د ټولو موادو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدو او پوهېدو مصرفوي نو دغه انسان به هسې خپل وخت ضایع کړی وي ځکه د دغه سوپرمارکیټونو اکثریت مواد د ده په درد نه خوري.

د جنگونو انواع

د اکتوبر ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د جنگونو اقسام او انواع ډېر زیات دي:

1. گرم جنگ
2. سوړ جنگ
3. رواني یا سایکالوجیکي جنگ
4. عقلي او عصبي جنگ
5. روحاني (د پیرانو او مریدانو) جنگ
6. مذهبي (سني او شیعه) جنگ
7. ایډیالوژیکي (کمونېزم، لیبرالېزم، سیکولرېزم) جنگ
8. مذهبي ایډیالوژیکي (وهابیان، حنفي مذهبه، بریلوي، دیوبندي، پنجپیر) جنگ
9. اقتصادي جنگ
10. مطبوعاتي جنگ
11. تاکتیکي جنگ
12. ستراتیژیکي جنگ
13. جغرافیوي یا سرحدي جنگ
14. داخلي جنگ
15. قومي جنگ
16. منطقوي جنگ

17. نړیوال جنگ
18. عقیدوي جنگ
19. ناعقیدوي جنگ
20. اختیاري جنگ
21. د مجبوریت جنگ
22. فلمي جنگ
23. غیر فلمي یا بې هېرو جنگ
24. مغلوبه جنگ
25. کوڅه ډب جنگ
26. د مخدره مواد د ترویج لپاره جنگ
27. د مخدره موادو مخنیوي لپاره جنگ
28. د اوبو خټولو او د خپلو ماهیانو د نیولو لپاره جنگ
29. د سازمان یافته جنايي جرایمو پرضد جنگ
30. د نړیوالو مافیایي کړیو پر ضد جنگ
31. د فساد د خپریدو لپاره جنگ
32. د فساد د له منځه وړلو لپاره جنگ
33. رقابتي جنگ
34. علمي جنگ
35. د ناپوهۍ جنگ
36. د علم د خپرېدو لپاره جنگ
37. د علم او تمدن پر ضد جنگ
38. تصادفي یا بې پلانه جنگ
39. پلان شوی جنگ
40. خپلمنځي (ورور له ورور سره) جنگ

(c) ketabton.com: The Digital Library

41. د پردو لپاره جنګ
42. استخباراتي جنګ
43. کلتوري جنګ
44. مودکي یا نمایشي جنګ
45. د برېتو تاوولو لپاره جنګ
46. د زړو اهدافو لپاره جنګ
47. د نویو اهدافو لپاره جنګ
48. سایبر (Cyber) جنګ
49. کنوینشنل (Conventional) جبهې جنګ
50. Unconventional War یا غیر جبهیي جنګ
51. زرګري جنګ او داسې نور

که مونږ وګورو نو افغانان په دې ټولو جګړو کې اخته دي. افغانان شه نر قوم دی چې په دومره جبهو کې د دومره زیاتو موخو لپاره جنګېږي. افغانانو ته باید د جنګ د نوبل جایزه ورکړل شي. تر اوسه چې لا دا قوم شتون لري غټه خبره ده. که څه هم بعضې دوستانو دا ذکر کړی چې افغانان د دې جنګونو یوازې لوبغاړي دي خو ډایریکټران یې نور دي. زه دا منم ورسره خو د دې زیاتو جنګونو د ډولونو اکټران او هم ډایریکټران مونږ پخپله یوو. د جنګونو تعداد ډېر زیات دی نو ځکه ټول تحلیل ګرانو نه لاره ورکه ده او اوتې بوتې وايي.

یو کس د نظیر خان په نامه راته لیکلي و چې جناب تاسې پکې څه وایئ:

ما ورته په ځواب کې ولیکل چې:

زما په خیال چې پاچا خان ویلي و چې یو سپي له پښې نه نیولی یې او بل سپی درته غاپي نو له کوم یو نه به اول ځان خلاصوې تر څو سالم پاتې شي. دا د افغانانو او د مشرانو په عقل پورې اړه لري چې څنګه هم ځان او هم وطن وساتي. د ځان او وطن دواړو ساتل په کار دي. که وطن نه وي نو ځان نشته او که ځان نه وي نو تش د وطن په غرونو او دشتو به څه وکړي.

د چاپلوسانو پر ضد مبارزه

د اکتوبر د میاشتې ۱۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې په فیسبوک کې د یو حکومتي چارواکي عکس ولید چې تقریباً زر کسانو یوازې د ده عکس لپاره د لایک او تبصرو وخت ضایع کړی و. د دغه جناب د عکس سره هېڅ کومه تبصره نه وه او دا راته هم معلومه ده چې دغه جناب په خپلو چارو کې ناکامه او بې تجربې دي. نو د ده د عکس، تبصرو او لایک سره مې یوه قصه راپه یاد شوله. وايي یو وخت د هېواد د یو مهم کس سپی مردار شوی و نو ډېر کسان ورته د عذر لپاره ورتلل خو کله چې دا مهم کس پخپله وفات شو نو هېڅوک ورته ورنغلل. په لایکونو او تبصرو راته رخه نه راځي خو هسې د دې کسانو چاپلوسي خفه کړم.

زما په اند د فیسبوک اکاونټ لرونکي راته تعلیمیافته، باسواده او روشنفکره کسان ښکاري. د دوی د لایک نه دا جوتېږي چې د بې سواده طبقې په پرتله د افغانستان باسواده طبقه زیاته اپرچونیسته او چاپلوسه ده. همدا علت دی چې د باسواده چاپلوسانو د لاسه زمونږ وطن په ناخوالو کې غرق دی او د افغانستان ولس د دې ناخوالو د لاسه په فزیکي او یا رواني لحاظ ځورېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپلوسانو پر ضد یوې جدي مبارزې ته اړتیا ده. چاپلوسان که د حکومت یا ارگ کې دننه او یا بهر وي باید په گوته او په مقابل کې کلکه مبارزه وکړو. ما تقریباً اته نهه میاشتې دمخه جمهور رئیس ته لیکلي و چې د چاپلوسانو نه ځان وساته خو داسې راته ښکاري چې دی هم له چاپلوسانو سره خوښ دی.

ابراهیم خان مومند لیکلي و:

میاخیل صیب! دا حقیقت دی چې بې سواده افغانان د باسواده په پرتله ډېر پاک، صادق او هېواد ته وفاداره دي. خو له بده مرغه، همدا باسواده دي چې هېواد یې له ناخوالو سره مخ کړی دی.

اسد دانش لیکلي و:

اوس نو زه په تا گرانېږم ستا په شاو خوا کې هم چاپلوسان شته.

احرار رامزپور لیکلي و:

میا خیل صاحب! خیلی بجا فرمودید. من مدتها است که این نقیصه را در این دستگاه دو سره (حکومت دا کتر اشرف غنی و دا کتر عبدالله) ملاحظه کرده ام، فقط معیار رشد و ترقي افراد در این حکومت چا پلو سي و تملق براي ارباب قدرت است .

هادي هادي لیکلي و:

میاخېل صاحب! بې سواده طبقه خو لکه د طالبانو راکټ هسې هم سترگې نه لري په پټو سترگو او افواه د یوې خبرې طرفداري داسې کوي لکه دی چې یې عیني شاهد وي خو اصل چاپلوسان با سواده وي. زما یو د تره زوی بې سواده دی نو یو ورځ یو مېلمه زموږ کور ته راغی نو ده ته چا وویل چې

رئیس د تعلیم او تربیې دی ورشه په ښه شکل ورسره روغ بړ وکه. هغه ورته په ځواب کې وویل چی مېلمه ته زما سلام کفایت کوي په دې وجهه چې زما کار د بېلچې سره دی ته لږ خوږ خوږ او چټې چټې ورته خانده چې زوی دې معلم مقرر کي. نو ما ویل چې دی هم ریشتیا وایي که څنگه.

افتخار سادات لیکلي و:

که نه خفه کېږئ، ستاسې د تېرې ورځې پوسټ په کوم کې چې مو د اوباما تصمیم چې عین اندازه فوځونه په افغانستان کې ساتي یوه نوع سیاسي چاپلوسي ده.

په هر حال په سلهاو دوستانو د چاپلوسۍ پر ضد لیکنې کړې وې خو ما دا یو څو کامنټونه رانقل کړل ځکه یو څه کنایې ماته هم شوې وې. ما د دې دوستانو په ځواب کې دا لاندې دوه تبصرې ولیکلې:

په فطري لحاظ چې د چا صفت وکړې سړی خوشحالېږي خو که څوک د چا دوست وي او یا د ټیم غړی باید حقیقت مشرانو ته ووایي او دا وېره باید له سړي سره نه وي که زه خپل مشر ته څه ووایم نو هغه به خفه یا په قهر شي او یا به ما له دندې لرې کړي. که په یوه اداره کې د وېرې روحیه وي نو هغه اداره همېشه ناکامه وي یعنې په اداره کې وېره ایجادول د سم مدیریت نښه نه ده.

افتخار سادات صیب! کاشکې اوباما زه پېژندلی چې زما لیکنې یې لیدلې وای خو دا هم درته وایم چې امریکایان چاپلوسي نه مني څه یې چې خوښه وي او د هغوی لپاره گټه لري هغه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولیسو د زونونو جوړول

د اکتوبر ۱۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

پرون ما د پورته موضوع په هکله په ټویټر کې په انگلیسي ژبه تبصره لیکلې وه چې زما دوست او ملگري عبدالله خان راته لیکلي و چې کـه دا پـه منظمـه توگه ولیکې نو ښه به وي ځکه په ټـویټر کـې د ۱۴۰ حروفـو نـه زیـات نـه شي لیکل کېدای.

د افغانستان اداري جوړښتونه د ظاهرشاه او داود خان په وختونو کې د یـو شمېر زیاتو افغاني کارپوهانو له خوا د وطن د عیني او ذهني شرایطو په نظر کې نیولو سره جوړ شوي و. که دوی د حکومتدارۍ کوم ماډل د بل هېواد نه رانقل کاوه، لومړی یې هغه ماډل د خپل وطن له شرایطوسره سموه او پکې یې لازم تغیرات راوستل او بیا یې تطبیق کاوه. په تېرو څـوارلس کلونـو کـې چې زمونږ د حکومت اکثره لوړ پوړو چـارواکیو د افغانسـتان لـه پخـواني سیسـتم سره بلدتیا نه درلوده، مختلـف ماډلونـه یـې د نـورو ځـایونو نـه کـټ مـټ را انتقال کړل بې له دې چې د وطن له شرایطو سره سم پکې تغیـر راولي. مـونږ گورو چې د دومره زیاتو امکاناتو په درلودلو سره چـې د افغانسـتان پـه تـاریخ کې یې ساری نه درلود، نه زمونږ حکومتداري ښـه شـوه او نـه زمـونږ امنیتـي ارگانونه په خپلو پښو ودرېدل. د دې ستونځو یـو عمـده او مهـم لامـل همـدا دی چې له هر ځای نه یې ماډلونه راوړل او د وطن لـه شرایطـو سره یـې پکـې لازم تغیرات رانه وستل او هغه یې کټ مټ تطبیق کړل. اوس مونږ او تاسې گورو چې یوه اداره له بلې اداری سره هـیڅ هـم اهنگـي نـه لـري او د دولـت ټولې اداري په موازي پټلیو روانې دي چې مرکـزي نقطعـه د تقـاطع نـه لـري چې سره په یو شتېشن کې د واحد هدف لپاره ودرېږي.

د پولسو زونونه مخکې هم جوړ شوي و خو څه نتیجه یې ورنه کړلـه او دا د بیروکراسۍ یو بل پاټک یـا چیـک پوسـت و چـې د کـارونو د ځنـډ وسـیله بـه گرځېدله. اوس زمونږ د امنیـت شـورا دا تشـکیل بیـا راژونـدی کـړ او د دې تشکیل اړیکې د بیروکراسۍ له نورو قدمو سره زیات وخت ته اړتیا لـري چـې عملي بڼه غوره کړي که څه هم پایله به یې ناکامه وي خو په دې شرایطو کې چې جنگي حالت دی او وخت د حکومت پـه خـوا نـه دی نـو بایـد د اوسـني جنگ له شرایطو سره سم تشکیلات رامنځته کړي. په اداري لحـاظ حکومـت پخوا د اجراییه ریاستونو دفترونه په ولسوالیو او ولایتونو کې هـم جـوړ کـړي وو چې په میلیونو ډالره پرې مصرف شول او بیا یې هغه لـه منځـه یـوړل. پـه دې بحث نه کوو چې دغو زونونو ته څوک معرفي شوي دي. که تشکیلات نا سم وي او هم یـې اشـخاص د دغـو پوسـتونو وړتیـا ونـه لـري نـو د ریـاضي د فرمولې پر اساس منفي تغیـر ضرب مثبـت د دوی پـه اسـتدلال، حاصـل یـې پخپله منفي دی.

په اوسنیو شرایطو کې حکومت باید له دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي حالت غوره کړي. د پوسـتو او تشـکیلاتو د زیـاتولو پـه عـوض بایـد تهـاجمي گروپونه په هره ولسوالۍ کې جوړ کړي چـې د مخـالفینو پـر ضـد کمیونونـه ونیسي او د هغوی په صفونو کې لار پیداکړي او هغوی په دفاعي حالت کې واقع کړي. په هره ولسوالۍ کې یوازې یو مرکز په کار دی چې حکومت هغـه مستحکم کړي. اوس به د هر زون مشران او کشران په زرگونو عسکر د خپـل ځان او د خپلو مرکزونو د حفاظت لپاره استخداموي چې په دې توگـه زمـونږ د امنیتي قواو زیاته برخه د اشخاصـو او مرکزونـو د حفاظـت لپـاره مصروفـه ده. ښـه بېلگـه یـې د ملـي شـورا د رئـیس ده، د ده د کـورنۍ او جایـدادونو حفاظت لپاره په کابل او کندوز کې د زرو په شاوخوا کـې امنیتـي او محـلي پولیس استخدام دي. باور وکړئ چې د پنجشنبې په ورځ کله له خپـل دفتـر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه راووتم نو د وزیر اکبر خان په سیمه کې د ملي اردو یو عسکر مې ولید چې دریشي یې پر غاړه وه یو ښه لوی سپی یې روان کړی و او چکر یې ورته ورکاوه. دا سپی هم شاید د کوم جنرال یا لوړپوړي چارواکي و. نو په دې توګه زما په اند د زونو جوړول ناسم کار دی او څه ښه پایله نه لري. د امنیت شورا غواړي چې د پولیسو تشکیل د اردو په شکل عیار کړي چې دا سم کار نه دی. وَمَا عَلَيْنَا إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ

د امریکایي قواو د شتون په هکله د تحلیگرانو تحلیل

د اکتوبر د میاشتې ۱۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

یو شمېر زیات تحلیگران او د پارلمان غړي وایي چې ولې د افغانستان حکومت له امریکا سره امنیتي تړون امضا کړی او دا باید لغوه شي. د دوی استدلال دا دی چې امریکا باید د دوی لپاره جنګ وکړي او هم دوی ته بېحسابه پیسې ورکړي چې دوی پرې مزې چړچې وکړي. دوی باید پر دې پوه شي چې امنیتي تړون د افغانستان ټولې ستونځې نشي حل کولای خو د امنیتي تړون نه شتون ډېرې ستونځې او بدبختۍ افغانستان ته پیدا کولی شي. دا نو د افغانانو د مشرانو او په نامه نخبه ګانو پورې اړه لري چې څنګه د وطن لپاره سمه تګلاره وټاکي چې له بهرنیو مرستو نه سمه او موثره استفاده وکړي.

د امریکا د جمهور رئیس اوباما پرېکړه چې د ۲۰۱٦م کال نه وروسته به په افغانستان کې د امریکایي قواو شمېر د ۵۵۰۰ عسکرو په شاوخوا کې پرېږدي په دغه موقع او زمان کې یوه سمه پرېکړه ده چې د افغانستان د حکومت لپاره د ساه اخستلو موقع برابره کړي. زما په اند که حکومتداري ښه نشي، د

دغو قواو شتون بیا هم څه ګټه نه شي رسولی. اما دا چې حکومتداري څنګه ښه شي، دا په افغانانو پورې اړه لري. همدا شان د دې قواو شتون دایمي بڼه نه لري که څه هم بعضې کړی د کرزي صیب د خبرې تایید کوي چې که تړون امضا شوی وای او که نه امریکایان له افغانستانه نه وځي.

د پورته پوست په اړوند دوستانو ډېر کامنټونه لیکلي و او د زیات نظرونه دا و چې امریکا یا دنیا د افغانان په اړوند صادقه نه ده نو ما ورته په ځواب کې ولیکل:

۳۷ کاله مو دا وویل چې روس، عرب، امریکا، چین، پاکستان، هند، ایران او داسې نور د افغانستان په هکله صادقه نه دي. دې خبرو څه نتیجه ورنکړه. سوال دا دی چې ایا افغانان د خپل ولس او وطن په هکله څومره صادقه دي؟ که مونږ د خپل ولس او وطن په هکله صادقه اوسو نو بیا نور هم له مونږ سره صادقانه برخورد کولی شي. دا دیني، سیاسي، علمي، نیشنالستي، ولسي او افغاني فرموله ده.

افسوس د افغانستان د خارجه دیپلوماسۍ او د حکومت په حال

د اکتوبر د میاشتې ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید، هسپانیه

کوم پوستونه چې نن او پرون ما د نړۍ د مهمو مشرانو، د ملګرو ملتونو د عمومي سرمنشي او د هسپانیې د پادشاه په شمول پوسټ کړي و هدف مې دا نه و چې یوازې ځان خپلو دوستانو او وطنوالو ته وښایم چې زه هم دومره مهم سړی یم چې په داسې کنفرانسونو کې ګډون کوم . په دغه کنفرانس کې چې د مادرید د کلب په نامه یادېږي د نړۍ له دېرشو نه زیاتو هېوادونو اوسني او پخواني مشرانو او همداشان د نړۍ د نورو مهمو ادارو نه لکه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاتو سکرتر جنرال، اروپا اتحادیه، پروفیسران او سیاسي مشران چې تعداد یې تقریباً څلور سوه کسانو ته رسېده برخه اخیستې وه. له افغانستان نه زه یوازینی کس وم چې په دغه کنفرانس کې مې برخه درلوده او زما د دعوت سبب هم زما د یو څو مقالو نتیجه وه چې په حکومتدارۍ او امنیتي مسایلو باندې مې لیکلې وې نو د کنفرانس تنظیم کوونکي چې د لندن د کنگز کالج یعنې پوهنتون پروفیسر و له هغو مقالو نه خبر و او زه یې هم دعوت کړی وم چې د افغانستان په موجوده حالاتو او په خاصه توگه ولې ځوانان له داعش یا نورو تروریستي ډلو سره یو ځای کېږي، وغږېږم.

په هسپانیه کې د افغانستان سفارت هم شته اما د افغانستان د سفارت هېڅ کارکوونکي د دغه کنفرانس په شاوخوا کې نه ښکارېده او نه یې دا پوښتنه کړې ده چې آیا دغه کنفرانس ته له افغانستان نه هم څوک راغلي دي او که نه. دا د افغانستان ډیپلوماسۍ او زمونږ د سفارتونو د فعالیت یوه وړه بېلگه ده چې د دوی له لاسه افغانستان په خروار لېږۍ کې هم مطرح نه دی. دوی د افغانستان داعیه نه د ملک نه بېرون مطرح کولی شي او نه په ملک کې دننه.

د مادرید کلب لس کاله پخوا جوړ شوی او د دې کلب عضویت اختیاري دی. په هر حال داسې یو مهم کنفرانس چې د نړۍ په ډېرو مسایلو باندې او په خاصه توگه د نړۍ په اوسنیو امنیتي مسایلو باندې چې افغانستان هم د بحران ځپلو هیوادونو په لړ کې دی چې د نړۍ په امنیت تاثیر لري، خبرې کېدلې، د افغانستان نوم به ښکته پورته یادېده خو د افغانستان د حکومت په نمایندگۍ هېڅوک نه و. دا د دې معنی لري چې د افغانستان اوسني او پخواني حکومت مشران ټول د فیل په غوږ کې ویده و او دي او نشي کولی چې د افغانستان مسایل د نړۍ په کچه مطرح کړي. کرزي صیب ته هم بهرنیو چارو وزارت او په هسپانیه کې د افغانستان سفیر په تېرو لسو کلونو

کې نه دي ویلي چې ته هم د دغه کلب غړی شه او یا بل څوک ورمعرفي کړه.

اوس تاسې قضاوت وکړئ چې ایا د افغانستان د سفارت موجودیت په هسپانیه کې ضروري دی او که نه؟ زما په اند د افغانستان حکومت هسې خوشې چتې پتې خپلو ډیپلوماتانو ته او یا د دوی کورنیو ته د چکر او د ژوند زمینه مساعده کړې او بېځایه د دولت پیسې پر دوی مصرفوي. فکر نه کوم چې په هسپانیه کې دې دومره افغانان موجود وي چې د سفارت درلودلو ته اړتیا وي.

28 October 2015 ملگرو ملتونو سکرتر جنرال بان کیمون همدا شېبه مادرید کلب کنفرانس ته بیانیه ورکوي. وعده یې وکړه چې په راتلونکې جنورۍ یا فرورۍ کې به د ملگرو ملتونو هېوادونو ته یو نوی پلان وړاندې کړي چې د نړیوالو مسایلو په هکله څه پکار دي. د نړۍ زیاتره ستونځې د خرابې حکومتدارۍ او اجتماعي نابرابریو زېږنده ده.

انتقاد هم اسانه او هم سخت کار دی

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید ښار، هسپانیه

که انتقاد پر دې معنی وي چې اصلاح رامنځته شي نو ښه کار دی او هم اسانه کار دی. که انتقاد د شخصي گټې په خاطر وي چې د یو چا شخصیت د خپلې گټې په خاطر جریحه دار کړي نو ښه کار نه دی. تر اوسه چې ما کومې لیکنې کړې دي هغه مې په خپل نامه کړې دي د فیسبوک او ټیوټر اکنټونه په مستعار نومونو نه لرم. هر څوک دا حق لري چې خپل نظر په آزاده توگه څرگند کړي او غیر د الله تعالی نه انسان باید د بل هیچا نه ویره و نه لري. ویره د انسان سره هغه وخت مل کېږي چې خیانت یې کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د لیکنو لومړی هدف دا دی چې په افغانستان کې سوله رامنځته شي، حکومتداري ښه شي، په ارامه په خپل وطن کې وگرځو، یوه مړۍ ډوډۍ په ارامه وخورو، تر خپله وسه خپل ولس او وطن ته خدمت وکړو او لـه دوستانو سره خوشحاله ژوند تېر کړو. زه چې څه لیکم هغه زما د زده کـړو، تجربـې او د خپل فکر محصول دي نو په دې توگه د قلم او ادب په چوکاټ کـې غـواړم چې د خپلې ټولنې او حکومت نیمگړتیاوې په گوته کـړم. زمـا د لیکنـو دویـم هدف دا دی چې خپله تجربه او څه چې مې یاد دي هغه له نـورو سره او پـه خاصه توگه له ځوانانو سره شریکه کړم. کېدای شي زما لیکنې تر یـو حـده د دوی لپاره موثرې وي. که یو کس هم زما له لیکنـو نـه گټـه واخلي هغـه زمـا لپاره ډېره مهمه خبره ده چې لا اقل د یو کس لپـاره بـه مـې یـو څـه خـدمت کړی وي. که څوک زما په لیکنو او کړونو انتقاد وکړي خوشحاله کېـږم ځکـه په خپل نقص څوک نه پـوهېږي او همـدا د انسـان جـوړونې ښـه لاره ده او د هغه کس نه به مننه هم وکړم چې ماته زما نیمگړتیاوې را په گوته کړي.

دولت د کوره چاته څه نه ورکوي

د نومبر څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د دولت ټولې چوکۍ او مقامونه د ملت ملکیت دی او هر څوک حـق لـري چې د دولت پـه چـارو کـې برخـه واخلي. کـه حکومـت چاتـه کومـه دنـده ورسپاري نو باید پر چا احسان ونه کړي چې گوندې تا ته مې کومه چوکۍ یـا مقام درکړی دی ځکه حکومتي چارواکي او مشران له خپله کوره چاته څه نه ورکوي او هر څه د ملت له کوره دي. حکومت باید له هغو کسـانو نـه مننـه وکړي څوک چې له حکومت سره کار کوي. په منتخبو نظامونو کې د دولت مشران باید له ولس نه منندوی وي چې دوی یې دغو مقامونو ته رسولي دي.

د چین د جمهور رئیس د مرستیال د سفر په هکله خوشبیني او سوالونه؟[1]

د نومبر د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

لـه افغانسـتان سره د چـین د ډیپلومـاتیکي اړیکـو د شـپېتمې کلیـزې پـه مناسبت د چین د جمهوري ریاست مرستیال، Li Yuanchao د ۲۰۱۵م کال د نومبر په دریمه نېټه افغانستان ته سفر وکړ او له افغانستان سره یې وعده وکړه چې د ۷۹ میلونو ډالرو په ارزښت به لس زره اپارتمانونه جـوړوي، یـو زر او پینځه سوه سکالرشیپونه به افغانانو ته ورکوي او هـم بـه د کابـل د دروازو لپـاره سـکنر ماشـینونه تهیـه کـوي. تېـر کـال د اکتـوبر پـه میاشـت کـې د افغانستان جمهور رئیس محمد اشرف غني چین ته دریځ ورځنی سـفر درلـود نو هغه وخت د چین حکومت وعـده وکـړه چـې لـه افغانسـتان سره بـه ۳۲۷ میلونه ډالره کمک په راتلونکي څلورو کلونو کې کـوي. د دې خـبرې یادونـه ضروري ده چې د چین دا اوسنۍ د مرستې وعده د تېر کال د څلـور کلونـو کمکونو د وعدو یوه برخه ده یعنې دا نوې وعده نه ده.

---

[1] http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%86%DB%8C%D9%86-%D8%AF-%D8%AC%D9%85%D9%87%D9%88%D8%B1-%D8%B1%DB%8C%D9%8A%D8%B3-%D8%AF-%D9%85%D8%B1%D8%B3%D8%AA%DB%8C%D8%A7%D9%84-%D8%AF-%D8%B3%D9%81%D8%B1-%D9%BE%D9%87-%D9%87%DA%A9%D9%84%D9%87-%D8%AE%D9%88%D8%B4%D8%A8%DB%8C%D9%86%D9%8A-%D8%A7%D9%88-%D8%B3%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%88%D9%86%D9%87%D8%9F

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چين د جمهور رئيس د مرستيال ډېر ښه هرکلی وشو او زياتره حکومتي او غير دولتي کړيو د چين د دي وعدو ډېره ستاينه وکړه او د دي تر څنګ په افغانستان کې داسې فکرونه راپيدا شول چې ګوندې چين به په پاکستان فشار راولي چې د طالبانو له حمايت نه لاس واخلي او د افغانستان د سولې په پروسه کې به فعاله نقش ولوبوي.

په هر حال څرنګه چې د افغانستان اقتصادي او امنيتي وضعيت په اوسني حالت کې ښه نه دی نو د هر چا لږ او زيات کمک ته اړتيا لري. زه هم د چين د دي مرستې ملاتړ کوم خو غواړم چې لاندي يو څو ټکو ته اشاره وکړم هغه دا چې موږ هم بايد په خپله ګټه او تاوان د چينايانو غوندې پوه اوسو.

زه لاندي څلورو مسئلو ته اشاره کوم:

1. لـه دي دمخـه د چـين دولتـي کمپنـۍ ChinaNational Petroleum Corporation (CNP) د افغانستان په شمال کې د ۷۰۰ ميلونو ډالرو په ارزښت د تېلو د استخراج لپاره اکتشافي قرارداد د افغانستان لـه حکومت سره امضا کړی دی.

2. د چين (MCC) China Metallurgical Group Corporation دولتي کمپنۍ د لوګر ولايت د عينک په سيمه کې د مسو د استخراج لپاره د درې بيلونو ډالـرو پـه ارزښـت قـرار داد امضـا کـړی دی. د پورتـه دوه قراردادونو په اړوند ډېر سوالونه شته چې دا قراردادونه د افغانستان په ګټه نه دي او چينايي کمپنيو د افغانستان پخوانيو چارواکو ته بډې ورکړي او دا قراردادونه يې امضا کړي دي نو دا قراردونه بايد لغوه شي.

3. يوازې پـه ۲۰۱۴ م کـال کـې افغانسـتان د چـين نـه د ۱۰۳۸ميلنونو ډالرو په ارزښت واردات درلودل.[1]

[1] http://wits.worldbank.org/countrysnapshot/AFG/textview

4. لـه دي نـه برسيره چينـايي کمپنيـو د افغانسـتان د سـړکونو ټيکـې ختيځ او لويديځ سيمو کې په تېرو څوارلس کلونو کې نيولې وې چې پـه هغـو قراردادونو کې هم چينايانو ډېره ګټه کـړې ده چـې ښـه بيلګـې يـې د کابـل-جلال اباد بې کيفيته سړک دی چې مالي مرسته يې د اروپا اتحاديې لـه خـوا شوې وه.

که موږ يوازې پورته څلورو مسئلو ته په دقت سره وګورو نو چين هـر کـال له افغانستان نه د ۷۹ ميلونو ډالرو نه زياته ګټه کـړې ده او دا کمـک د دوی په زکات کې هم نه راځي. مـوږ فکـر کـوو چـې لکـه چـين مـوږ تـه خيـرات راکړی دی. دا ښه خبره ده چې د افغان حکومت بايد د ميلمنـو قـدر او ښـه پالنه وکړي خو نه دا چې موږ ځانونه دومره کم راولو چې موږ هيڅ نه لرو او چينايانو د افغانستان نه هيڅ نه دي تر لاسه کړي.

په هر حال د سولې د خبرو پـه هکلـه مـا پـه فيسبوک کـې دا لانـدې دوه سوالونه مطرح کړل:

1. ايا چين به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟

2. که چين له پاکستان نه تېرېږي نو ايا چين به پاکستان پـر دې قـانع کړي چې د افغانستان په اړوند د خپل سـتراتيژيک عمـق د پاليسـۍ نـه تېـر شي او که نه؟

د پورته دوه سوالونو په هکله دوستانو ډېرې تبصرې ليکلې وې چې د هر يوه تبصره د قدر وړ ده. د پورته دوه سوالونو په هکله زه غواړم چې په لانـدې ډول وضاحت ورکړم.

د سوړ جنګ په دوران کې د چين او پاکستان تر منځ اړيکـې اقتصـادي او ستراتيژيکي اهميت درلود ځکه چين په سيمه کې له هندوستان سره رقابـت درلود او د دواړو هېوادونو ترمنځ اړيکې ښې نه وې. پاکستان لـه هندوسـتان سره دښمني درلوده نو ځکه په سيمه کې ورته د چين ملګرتيا مهمه وه يعنـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دواړو هېوادونو اړیکې په هغه فرموله چې د دښمن دښمن زما دوست دی ولاړې وي. دا چې نن سبا د چین اقتصاد د هندوستان په پرتله ډېر ښه شوی دی نو اوس چین هندوستان خپل سیال په سیمه کې نه بولي نو د هندوستان او چین تر منځ اړیکې یو څه ښې شوې دي او د دواړو هېوادونو ترمنځ تجارت په ۲۰۱۵م کال کې ۸۰ میلیاردو ډالرو[1] ته رسېدلی دی. اوس د چین سیال امریکا ده. همدا شان د هندوستان اقتصاد د پاکستان په پرتله ډېر ښه دی نو اوس هندوستان هم ځان د پاکستان سیال نه بولي خو دومره غواړي چې د پاکستان له اړخه په امن کې وي او تروریستان هلته ونه لېږي. چین هم غواړي چې له پاکستان سره ښې اړیکې ولري او د پاکستان له اړخه باید چین ته د شرقي ترکستان د اسلامي حرکت یا (ETIM-Easter Turkistan Islamic Movement) له شره محفوظ وي.

د پورته دوه سوالونو په هکله چې ایا چین به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟ د دې خبرې هېڅ سوال نشته دی چې چین دې افغانستان ته پر پاکستان ترجیح ورکړي ځکه د شرقي ترکستان اسلامي حرکت د پاکستان له خوا حمایت کېږي او پاکستان چین ته دا ګرنټي ورکولی شي چې دوی هغه په کنټرول کې وساتي او د چین په خاوره کې به تخریب نه کوي. که ضرورت و نو پاکستان به د دې حرکت یو څو غړي هم چین ته په لاس ورکړي. په همدې توګه پاکستان له چین نه غواړي چې دوی باید له طالبانو سره د صلحې د پروسې حمایت په دې شرط وکړي چې د پاکستان ګټې خوندي وي. نو په دې توګه چین هیڅکله په پاکستان دا فشار نشي راوستلای او نه غواړي چې فشار راولي چې پاکستان په زوره طالبان د خبرو میز ته کېنوي او یا د طالبانو په ضد په پاکستان کې اقدام وکړي. څو ورځې

[1] http://www.ndtv.com/india-news/india-china-trade-has-potential-worth-us-80-billion-in-2015-industry-lobby-1225157

دمخه د پاکستان صدراعظم نواز شریف په ډېرو ښکاره الفاظو کې په واشنګټن کې وویل چې دوی دا نه شي کولی چې هم طالبان د خبرو مېز ته راولي او هم د هغوی پر ضد جنګ وکړي[1]. تېر کال په لندن کې د یو کنفرانس په ترخ کې چې ما هم هلته ګډون درلود، د افغانستان لپاره د چین خاص استازی Sun Yuxi د خبرو په ترخ کې وویل چې دوی په پاکستان فشار نشي راوستلای چې پاکستان دې د طالبانو حمایت ونه کړي. همدا شان ده وویل چې دوی د عینکو د مسود استخراج لپاره هم کومه عجله نه لري او چین په سیمو کې د خپلو اوږدمهالو ګټو لپاره حوصله لري. د افغانستان یو مشهوره سیاستوال چې درې اونۍ دمخه یې په چین کې په یوه کنفرانس کې برخه درلوده راته پرون وویل چې چینایانو موقف د څو میاشتو دمخه پورې ډېر فرق کړی ځکه چینایان اوس وایي چې د افغانستان حکومت او امریکا باید له حقاني ډلې سره خبرې وکړي ځکه بې له حقاني ډلې له طالبانو سره خبرې اترې هیڅ معنی نه لري.

نو په دې توګه زما په اند افغانستان عاجلو مرستو ته اړتیا لري خو د چین رول په اقتصادي ساحه کې زمونږ عاجلې ستونځې نشي حل کولای. په سیاسي ساحه کې به چین هیڅکله په پاکستان فشار رانولي چې د طالبانو له حمایت نه لاس واخلي. د افغانستان حکومت باید په خپلو داخلي ستونځو او حکومتدارۍ فکر وکړي ترڅو دلته د ثبات نښې او نښانې ولیدل شي نو بیا به سیمه ییز هېوادونه او هم نړیوال افغانستان ته د اهمیت په سترګه وګوري. افغانستان ته د پاکستان په څېر سیاست ته اړتیا ده چې په هر حالت کې له هر ملک سره معامله کوي او د خپل هېواد ګټو ته هېڅ نه تېرېږي. له امریکا سره یوه معامله لري، چین سره بله معامله او عربي

[1] http://www.usip.org/publications/2015/10/23/pakistan-s-sharif-urges-renewed-peace-talks-in-afghanistan

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادونو او حتی له هندوستان سره هم د افغانستان په اړوند متفاوتې اړیکې لري. پاکستان له هند سره تجارتي او هم د خبرو اړیکي لري خو د افغانستان اړیکي له هندوستان سره نه شي زغملی.

د رژیمونو د چارواکو سمبولونه

د نومبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

که متوجه شوي یاست په تېرو څلور لسیزو کې هر رژیم او ډلو ځانته جلا جلا سمبولونه درلودل او چې څنګه به دې یو څوک ولیده نو پوهېدلې چې دی د کوم ډلې او ټپلې غړی یا هوادار دی. د حزب دیموکراتیک په وخت کې غټ غټ بریتونه، اوږدې څنې او د پطلانه پراخه پنڅو رواج درلوده. افغان ملتیان به دې زیاتره له خامتا کالیو او څادرچه په اوږو اچولو او یا خولی، څادر، واسکټ او جامې همرنګه کولو باندې پېژندل. په پېښور کې دې حزبیان لومړی په جالیو خولو، د باټا جګې څپلې او سوچه اوږدو ږیرو او یا هم د قرقل په سر کولو پېژندل. جمعیتان دې د پکول په سرکولو او چارخانه وروکي دستمال له غاړې نه په راتاولو او سپورتي خاکي واسکټ په اغوستلو پېژندل. د جبهه کسان به دې د حضرت صاحبانو په شان په قاتکیو منظم لونګیو په سر کولو او د بالاپوشونو په اغوستلو پېژندل. محاذیان به دې په لوکسو دریشیو او یا فیشن پېژندل. د حرکت انقلاب اسلامي غړي بـه دې په تورو وسمه شوو ږیرو او د مولوي خالص د ډلې اکثره کسان بـه دې د نکریزو په رنګ په سرو ږیرو پېژندل. د اتحاد اسلامي غړي بـه دې پـه خامتا لونګیو په سرکولو او طالبان به دې د سپینو ګاجي لنګیو په سرکولو پېژنـدل. داعش پـه تـور پټکیـو او تـور کـالیو پېژنـدل کېـږي، د ډیموکراسـۍ دورې چارواکي په لوکسو نکټایي ګانو او دریشو په اغوستلو او یا د چپنو پـه اچولـو پېژندل کېږي. تازه احوال دا دی چې په کابل کې د فیشني عصاګانو او شاه

مقصودو تېرو د تسبحو قیمتونه ډېر لوړ شوي دي. د دې دورې (محمد اشرف غني) عالي رتبه مامورین پـه قیمتـي عصـاګانو او یـا د شـاه مقصـودو تسبحو په اړولو پېژندلی شي. که څوک له لوکسو عصاګانو او د شاه مقصودو د تسبحو تجارت ته مخه کړي نو په دې وران اقتصاد کې د یو څو ورځو لپاره ښه ګټه کولی شي. دا هم د خصوصي سکتور د رشد لپاره یوه ښه زمینه ده.

ښار جوړولو وزارت د خلیل الله فیروزي د بند یوکلنه کلیزه په شاندارو مراسمو ونمانځله[1]

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

د نومبر په څلورمه نېټه د ښار جوړولو وزارت وزیر سادات نادري په ډېرو شاندارو مراسمو د کابل بانک د قضیې له اصلي اختلاس کوونکي سره چې بایـد پـه زنـدان کـې وای د هوشـمند ښـارګوټي (Smart City Township)قرارداد امضا کړ. تیر کال په همدې میاشت کې یعنې د نومبر په یولسمه نېټه، محکمې د کابل بانک رئیس شیرخان فرنود او د دغه بانک

[1] http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%9A%D8%A7%D8%B1-%D8%AC%D9%88%DA%93%D9%88%D9%84%D9%88-%D9%88%D8%B2%D8%A7%D8%B1%D8%AA-%D8%AF-%D8%AE%D9%84%DB%8C%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87-%D9%81%DB%8C%D8%B1%D9%88%D8%B2%D9%8A-%D8%AF-%D8%A8%D9%86%D8%AF-%DB%8C%D9%88%DA%A9%D9%84%D9%86%D9%87-%DA%A9%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%B2%D9%87-%D9%BE%D9%87-%D8%B4%D8%A7%D9%86%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D9%88-%D9%85%D8%B1%D8%A7%D8%B3%D9%85%D9%88-%D9%88%D9%86%D9%85%D8%A7%D9%86%DA%81%D9%84%D9%87

اجرايوي مشر خليل فيروزي په لس لس کاله تنفيذي بند او ۲۳۷ ميلونو ډالرو پور په ورکولو محکوم[1] او د دوی ټول منقول او غير منقول جايدادونو د ضبط امر وکړ. د کابل بانک قضيه پخواني ولسمشر حامد کرزي حکومت ته هم د سر درد جوړ کړی و ځکه د هغه ورور هم د دغه بانک په مسئله کې ښکېل و او اوسني حکومت ته يې هم د سر درد جوړ کړی دی. مهمه لا دا وه چې د دغه قرارداد د امضا کولو په موقع د حکومتدارۍ په برخه کې د جمهور رئيس ستر سلاکار چې د جمهور رئيس د مرستيال معادل امتيازات ورته منل شوي او هم د جمهور رئيس حقوقي مشاور ډاکتر عبدالعلی محمدی موجود وو. پر دې سربېره د ښار جوړولو وزارت د دغه ښارګوټي د قرارداد د امضاء لپاره ډېر نور دولتي او غير دولتي چارواکي، د خصوصي سکتور متشبثين او رسنيو ته هم بلنه ورکړې وه چې د دې قرارداد د امضا مراسم سره په ګډه تجليل کړي.

د دې قرارداد پلوي حکومتي چارواکي د رسنيو له لارې دا استدلال کوي چې که خليل فيروزی په زندان کې وي نو د حکومت پور يې نه شو ورکولی نو ښه به دا وي چې له ده سره دا قرارداد امضا شوی وای تر څو په خپله ځمکه دا ښارګوټی جوړ کړي چې په اوه کلونو کې به حکومت ته د دغه ښارګوټي له ګټې نه ۱۳۷ ميلونه ډالره چې يوازې پر خليل فيروزي پور دی ورکړي. په دې توګه به خليل فيروزی د ورځې په خپل شرکت کې کار کوي او د شپې له خوا به په زندان کې وي. ويل کېږي چې خليل فيروزی په تېر يوه کال کې هم چندان وخت په زندان کې نه دی تېر کړی.

د دې قرارداد په امضا کولو سره ملي او نړيوالو ادارو او هم رسنيو ډېر سخت غبرګون وښود او باالاخر جمهوررئيس د نومبر په اومه نېټه يعني درې

[1] http://www.tolonews.com/en/afghanistan/17082-former-kabul-bank-chairman-ceo-jailed-for-10-years

ورځې وروسته مجبوره شو چې دا قرارداد لغوه کړي. د جمهور رئيس دا اقدام ښه کار دی خو کافي نه دی او نورو اقداماتو ته حکومت جدي اړتيا لري تر څو د حکومت حيثيت اعاده شي ځکه دې قراداد د حکومت حيثيت ته په ملي او بين المللي کچه ډېر سخت تاوان ورسوه.

د کابل بانک د ۹۰۰ ميلونو ډالرو د اختلاس دوسيه د موجوده حکومت د کارونو لومړی کار و چې له فساد سره د مبارزې پر ضد يې راوسپړله خو د دغې دوسيې پايلې لا له ستونځو سره مخامخ دي او د دې علت دا دی چې د مافيايي کړيو لاسونه ډېر قوي دي چې حتی په رڼا ورځ يې هم له چا نه سترګې نه سوځي او خپل کار ته دوام ورکوي. مجازات همېشه د کميت په لحاظ اهميت نه لري خو د کيفيت په لحاظ مجازات ډېر اهميت لري چې په ټولنه کې د راتلونکو نورو ډېرو جرمونو مخه نيسي. که د خليل فيروزي قرارداد عملي هم شي حکومت ته به يوازې ۱۳۷ ميلونه ډالره په اوه کلونو کې ورکوي يعني تقريباً شل ميلونه ډالره به په کال کې حکومت ته ورکوي خو د دې قرارداد کيفي اهميت د حکومت اعتبار له صفر سره ضرب کړ چې د فساد پر ضد مبارزه د حکومت د لومړيتونو نه نه ده. د حامد کرزي پر حکومت باندې لوی انتقاد همدا و چې له اداري فساد سره يې چندان مبارزه نه کوله او فساد يې د حکومت په کړيو کې تحمل کاوه خو په هغه وخت کې هم داسې صريحه بد سترګي نه وه شوې چې مجرم دې په رڼا ورځ له زندان نه وايستل شي او د حکومت يو وزير دې ورسره د درې سوه ميليونو ډالرو غير قانوني قرارداد امضا کړي.

سوال دا دی چې دا ډرامه څنګه جوړه شوله او جمهور رئيس بايد څه نور اجراات وکړي تر څو د حکومت دې عمل ته د اوړو پوزه کېښودل شي.

د محکمې د حکم پر اساس د خليل فيروزي ټول جايداد بايد ضبط شوی وای نو په دې توګه خليل فيروزی هيڅ جايداد نه لري او د ښارجوړونې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید د حکومت په ځمکه کې بل چاته د تصرف اجازه نه وای ورکړې. په حقوقي لحاظ دا معامله بیع فاسده ده او د ښارجوړونې وزیر باید په دې محاکمه شي چې ولې یې فاسده معامله کړې ده. د افغانستان اساسي قانون د ټولو اتباعو ترمنځ هر نوع تبعض منع کوي نو پر دې اساس حکومت باید یو بندي ته په یو امتیاز او بل بندي ته په بل امتیاز قایل نه شي.

زه چې حقوق پوه هم نه یم په دې پوهېږم چې د یو زندان نه د بندي وتل غیر قانوني کار دی. جمهور رئیس اوله پوښتنه د خپل حقوقي سلاکار، ښارجوړونې د وزیر او هم د حکومتدارۍ په برخه کې د ستر سلاکار نه وکړي چې تاسې د چا په اجازه دا بندي له زندان نه وایسته او دلته مو ورته ولې دومره شانداره مراسم جوړ کړل. له دې نه علاوه د ځمکو د دې مافیایي کړیو جرړې وڅېړل شي چې څنګه یې د دغه ډول قرارداد امضا کولو ته زمینه مساعده کړه او امنیتي ارګانونو ولې یو بندي ته اجازه ورکړه چې له زندان نه بېرون ووځي.

ما تنها ملتی هستیم که ملا نصرالدنی تصمیم میگریم

۹ نومبر ۲۰۱۵م، کابل

یک کسی د فیسبوک نوشته کرده بود:

ما تنها ملتی هستیم که به دری و پشتو صحبت میکنیم.

به عربی دعا میکنیم

به انگلیسی نسخه مینویسیم

و به هندی و اردو فلم میبینیم

ملا نصرالدینی تصمیم میگیریم

این نوشته خیلي خوم امد و خواستم که این شامل کتاب جلد دویم فیسبوک خودم بسازم تا دوستان که این کتاب را میخوانند باید بالای این نکات خیلی ساده ولی پر محتوا فکر کنند.

بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي

د نومبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډېر پخوا چې د لېسې او پوهنتون په دوره کې وم له ښکار سره مې شوق درلود او چې په ژمي کې به کونړ ته تلو نو د مرغیو، زرکو، تورکو (شامتورو)، جغندانو او هیلیو ښکار به مو د کونړ د سیند په غاړه، غرونو او ورشوګانو کې کاوه. د پوهنتون په دوره کې یوکال زمونږ لیلیه د حبیبې لېسې سره مخامخ وه چې اوس هلته د محسني مدرسه جوړه شوې ده. یوه ورځ د لیلیه په برنډه کې ولاړ وم او د دارالامان د سړک په لور مې کتلې چې یو موټر په ډېر سرعت سره راغي او یو ماشوم یې وواهه. دغه ماشوم داسې رغړېدلو لکه چې مرغۍ د ونې په سر کې وولې او په رغړېدلو ځمکه ته را وغورځېږي. کله مې چې د دې ماشوم رغړېدل او په وینو کې لیت پیت کېدل ولیدل نو تاسې باور وکړي چې د هماغه ورځې نه مې ښکار پرېښود ځکه د مرغه ویشتلو راته د هغه ماشوم صحنه راپه یادوله.

زه داسې بې ضمیره انسانانو ته حیران یم چې د انسانانو په حلالولو یې څنګه زړه کېږي. مونږ او تاسې په غزني او هم په شینوارو کې ولیدل چې دې بې ضمیره وحشي انسانانو څنګه انسانان په بې رحمه توګه حلال کړل. په شینوارو کې لا په بمونو انسانان کېنول شول او بیا یې بمونو ته انفجار ورکړ او د دوی غوښې په هوا کې د پاغوندو په شان والوتلې. دا کوم زړه دی، دا کوم دین او مذهب دی؟ او دا کوم انسانیت؟ انسانان د الله تعالی مخلوق دی او د الله تعالی مخلوق خو پرېږده د حیوانانو وژل هم په ځورېدونکې ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نه دي. زما په اند د داسې کسانو له نومونو سره د اسلام مقدس نوم تړل لويه ګناه او جفا ده. وحشت وحشت دی که هر څوک يې په هر نامه، له هر چا سره په هر ځای کې کوي بايد مخه يې ونيول شي او وغندل شي. زه دې ته حيران يم چې يو څو کسه د اسلام نه ناخبره ولې په يو تعليمي مرکز کې د داسې وحشيانو په حمايت تور بيرغونه اوچتوي. که دوی د حکومت فساد خپلو حرکاتو ته دليل نيسي نو فساد په فساد له منځه نه ځي لکه څنګه چې وينه په وينه نه مينځل کېږي.

د راتلونکې اوونۍ لپاره سوچ

۱۲ د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

د ستونځې نه منل پخپله د ستونځو زېږول دي

قبول نه کردن مشکل باعث مشکلات ديگر ميشود

Denial of problem create more problem

د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟

۱۴د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

وايي چې د شطرنج لوبه پادشاهي لوبه ده او پخوانيو پادشاهانو به د خپلو وزيرانو او نږدې ملګرو او دوستانو سره کوله. په شطرنج لوبه کې څلور حالته دي: ۱) يو خوا لوبه وګټي ۲) مقابل لوری په کېش کېدو سره ماتې ومني ۳) پادشاه لوڅ شي يعنې وزير او نور سپاره او عسکر يې له منځه تږول لاړ شي او بېچاره په ميدان پاتې شي چې دا يو قسم د تسليمي حالت دی. د شطرنج په شرقي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت دی اما په غربي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت نه دی خو په مات حسابېږي. ګټونکی لوری

کوشش کوي چې د مقابل لوري پادشاه لوڅ نه شي او ماتې ورکړي خو ضعيفه خوا کوشش کوي چې لوڅ شي اما مات نه شي. ۴) څلورم حالت کې پادشاه نه مات وي او نه لوڅ خو زيچ شوي وي يعنې په دې معنی چې هيڅ يو طرف ته حرکت کولی نه شي. دا هم سخت او ضعيفه حالت دی.

سوال دا دی چې زمونږ ملک په کوم حالت کې دی؟ معلومات زما او تبصرې ستاسې.

د پورته ليکنې په هکله ډېرو دوستانو ډېرې زياتې تبصرې ليکلې وې خو زه دلته يو څو تبصرې رانقلوم:

انجينر متصل کومکي صيب ليکلي و:

جناب مياخيل صاحب! په حقيقي سطرنج کې دغه ذکر شوي حالتونه حتمي وي خو زما په فکر دا اوسنی داسې لوبه ده چې ۱- لوبه کوونکي د خپلو دانو د حرکت صلاحيت نه لري. ۲- دانې د خپل ذاتي صفاتو له مخې حرکت نه کوي بلکې فيل د أس منډې وهي او روخ د وزير او داسې نور پياده ګان خو بالکل پخپل سر دي. ۳- هره لوبه بايد په يو معين وخت کې تر سره شي خو د دې لوبې دومره وخت ونيو چې خلك يې د ليدو نوره حوصله نه لري خلك ډېر خسته شوي دي يو تعداد خو يې بيخې ليدل نه غواړي. ٤- که دغه خبرو که نظر وکړو نو رواني لوبې ته د سطرنج لوبه نشو ويلای زه خو چې ورته ګورم کومه بله لوبه روانه ده خدای دې زمونږ عاقبت ته خير کړي.

نظير احمد مومند صيب ليکلي و:

فکر کوم چې ولسمشر صاحب دور فيل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکرالله مياخيل ليکلي و:

کاکاجانه! زمونږ د دولتي شطرنج تخته زمونږ خو لوبه د جان کيري او پوتين ده چې په عين وخت کې غربي او شرقي شطرنج مخ ته ځي تر څو چې لوبغاړو بس نه وي ويلی لوبه به روانه وي که پاچا لوڅ شي اوکه زيچ شي لوبې ته ادامه ورکوي تر څو دا آسونه او پياده مکمل ختم نشي.

طارق ارسلايي صيب ليکلي و:

مياخيل صيب! شطرنج خو شاهانه لوبه ده او مهارت ته ضرورت لري خو زمونږ په افغانستان کې دا اوس د شطرنج پر تخته باندې د "چَکر" يا "دوازده بزه" لوبه روانه ده چې نه قاعده يې معلومه ده او نه اصول يې او نه هم دومره مهارت ته ضرورت لري.

بشير ساپي صيب ليکلي و:

تر څو چې بهرنۍ ستراتېژي ونلرو، عامه افکار بايد په يوه قالب کې واچول شي، فکر سازي بايد ځيرک اژانسونه وکړي، قبله مو يوه شي بيا هر څه سمبېږي، خو تشه لاسه ته مې دښمن يې.

د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله

د نومبر ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

يو ملګري مې راته د شاعرانو په هکله د افلاطون نظر رالېږلی چې له تاسې سره يې شريکوم. قضاوت ستاسې او د افلاطون نظرونو ته پرېږدم:

شاعري او مصوري د افلاطون له نظره د شيانو او د فطرت نقل کول دي. دی وايي د نړۍ هر شی اصل نه دی بلکې د يو اصل نامکمل نقل دی. هر هغه شخص چې د دغه شي نقل جوړوي يا يې انځور جوړوي هغه په حقيقت

کې د نقل نقل کوي. له دې امله دغه پنځونه د درېيمې درجې نقل دی او له حقيقت څخه ډېر لرې دی. له دې امله نوموړي دغه نقل له حقيقت څخه لرې ګڼلی او ويلي يې دي چې بايد رد شي. نوموړی پر دې اند دی چې نقل د عقل او فکر لپاره کومه قابل د فخر کارنامه نه ده او نه د علم په لاسته راوړنو کې مرسته کوي بلکې د علم نقض دی.

د نوموړي بل اعتراض په شاعرانو دا و چې نقل يو حقير او ذليل او سپک کار دی له دې امله په دغه کار کې د بوختېدلو صفت هم يو سپک کار دی. له دې امله لدغه نقل څخه خط پورته کوونکی د خط پورته کولو پر مهال د خپل ذهن سپک صفت به په کار اچوي. له دې امله ذهن جوړول او د فن خوښول دواړه مردود کارونه دي.

د افلاطون درېيم اعتراض دا و چې شاعري جذبات بيداروي او جذبات د عقل او فکر لپاره زيانمن دي. جذبات راپورته کوونکی شی ځکه مردود دی چې دغه کار د ذهن يو ډېر پياوړی صفت چې استدلال او عقل دی هغه ته زيان اړوي. انسان بايد عقل او فکر په کار واچوي او خپل جذبات کنټرول کړي، نو ځکه د افلاطون د فلسفې په مثالي جمهوريه کې د شاعر لپاره ځای نشته. افلاطون وايي چې زما په مدينه فاضله کې د دغه ډول بدکاريو د سرته رسولو لپاره ځای نشته دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مايوسۍ نښه

د نومبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په افغانستان کې حرکتونو او نوښتونو همېشه لږ پرمختګ درلود او ډېر زيات په شاتګ. د دې لامل دا دی چې د حرکتونو يا نوښتونو په جوړولو کې زمونږ جذبات په واقعيتونو او فکر باندې غلبه درلوده او لرې يې نو ځکه د تېرو دورو د راتګ په ارمان يوو او يا خوش بينه ورته يوو. د مايوسۍ نښه همدا ده چې په راتلونکې باور نه لرو.

د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډيپلوماسي

افغانستان اپشن B تعقيب او په اپشن A بايد فوکس وکړي

د نومبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د حکومتونو ترمنځ که اړيکې هر څومره خرابې وي، خو بيا هم د ډيپلوماسۍ يا د دوه هېوادونو ترمنځ خبرو اترو او پيغامونو د لېږلو او تبادلې لپاره چينلونه په رسمي او غير رسمي توګه پرانيستي ساتل کېږي. په دې وروستيو کې چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د رسمي ډيپلوماتيکو چينلونو ترمنځ خبرې اترې له رکود سره مخامخ شوې نو؛ د پاکستان حکومت د خيبر پښتونخوا او بلوچستان د مشرانو يوه ډله چې د پښتونخوا ملي پارټۍ مشر محمود خان اڅکزي، د قومي وطن پارټۍ مشر افتاب احمد خان شېرپاو، د عوامي نېشنل پارټۍ مشر- اسفنديار ولي، سناتور افراسياب خټک، سناتور عثمان کاکړ، پخوانی ډيپلومات اياز وزير، د خيبر پښتونخوا پخوانی والي شوکت الله خان او د خيبر پښتونخوا د نامتو پخواني مشر افضل خان لالا زوی سليم خان شامل دي، افغانستان يې ته درې ورځنۍ سفر وکړ. که څه هم په ښکاره افغانستان ته د دې ډلې راتګ د افضل خان لالا په مړينه

د افغانستان د خلکو او حکومت له خوا د غم شريکۍ په اړوند راتګ و خو ويل کېږي چې دوی د افغانستان حکومت ته د پاکستان د حکومت له خوا پيغام هم راوړی او د دواړو هېوادونو د حکومتونو ترمنځ د ډيپلوماسۍ پيغامونه هم تبادله شول. د دې ډلې په ترکيب کې د پاکستان د سياسي مشرانو ترڅنګ د پاکستان د حکومت پخواني لوړپوړي چارواکي هم شامل دي.

د دې هيئت مشرانو له جمهور رئيس محمد اشرف غني، له اجرائيه رئيس ډاکټر عبدالله عبدالله، پخواني جمهور رئيس حامد کرزي او يو شمېر نورو دولتي، قومي او سياسي مشرانو سره وکتل او د افغانستان د حکومت له خوا د دوی ډېر ښه هرکلی او مېمله پالنه وشوه. په دې درېوو ورځو کې دوی ته بې شمېره ميلمستياوې، غونډې او مشاعرې جوړې شوې.

د معلوماتو له مخې، د پاکستان د حکومت په پيغام کې درې ټکو ته اشاره شوې چې د پاکستان حکومت غواړي چې له افغانستان سره خبرې اترې او د صلحې پروسه بيا له سره پيل او پوره همکاري وکړي، همدا شان يې له افغانستان نه غوښتي چې په پاريس کې د فرانسې د جمهور رئيس په منځګړتيا د پاکستان د صدراعظم نواز شريف سره وګوري او هم افغانستان بايد په راتلونکې مياشت کې په اسلام اباد کې د اسيا د زړه هېوادونو د بهرنيو چارو د وزيرانو په غونډه کې برخه واخلي. تېر ماښام د مشاعرې په ناسته کې محمود خان اڅکزي وويل دا چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ اعتماد نشته نو د خبرو اترو لپاره بين المللي ضمانت ته اړتيا ده. ده يادونه وکړه چې امريکا، چين او د ملګرو ملتونو اداره کولی شي چې د دې خبرو اترو ضمانت وکړي.

د ډيپلوماسۍ له نظره دا ډول تماسونه او د پيغامونو تبادله ښه کار دی خو د افغانستان حکومت بايد نه ډېر خوش بينه او نه ډېر بد بينه اوسي. د

پالیسیو د تعین لپاره دا اړینه ده چې حکومتونه دوه درې اپشنونه ولري. زما په اند، د خبرو اترو حالت باید دوام وکړي او دا باید دویم اپشن وي خو لومړی اپشن د افغانستان حکومت لپاره دا دی چې څنګه حکومتداري ښه کړي، د ژمي د فرصت نه په ګټه خپل د پسرلي او اوړي جنګونو ته خپل امنیتي تدابیر ونیسي او یوازې د خبرو اترو په طمعه کیني.

که موږ د تېرې اوونۍ حادثاتو ته وګورو نو د حکومت مخالفین غواړي چې د ژمي په موسم کې په کابل او د هېواد په نورو سیمو کې خپلو چیریکي حملو ته دوام ورکړي ترڅو د جنګ میدان په ژمي کې هم تود وساتي. همدا شان د حکومت مخالفین او د دوی حامیان دا هم غواړي چې د خبرو اترو له لارې دوی باید په ملي او بین المللي رسنیو کې مطرح او د افغانستان حکومت مصروفه وساتي. که د سولې خبرې اترې د صداقت پر بنیاد هم وي، ډېر وخت ته اړتیا ده ترڅو دواړه خواوې توافق ته ورسېږي او بیا هغه پرېکړې او توافقات عملي جنبه ونیسي. نو پر دې اساس د افغانستان حکومت ته دا اړینه او بنیادي ده چې څنګه د راتلونکي پسرلي او اوړي موسمونو ته د جنګ تدابیر په سمه توګه ونیسي. ترڅو د حکومت مخالفین ونه کړای شي چې د پسرلي او اوړي په موسمونو کې برلاسي شي.

(د پژواک خبري آژانس) http://goo.gl/xhBY0j

د اسیا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې

د ډسمبر اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، دوبۍ

د ډسمبر د میاشتې په اتمه نېټه په اسلام اباد کې له افغانستان سره د همکارۍ په اړه د آسیا د زړه Heart of Asia Conference پینځم نړۍ کنفرانس د دوه ورځو لپاره دایر شو چې د افغانستان جمهور رئیس محمد اشرف غني پکې هم برخه واخیستله. دا ښه خبره ده چې په غونډو، کنفرانسونو او مطبوعاتو کې افغانسان په منطقوي او بین المللي سطحه مطرح وي خو سوال دا دی چې ایا داسې کنفرانسونه موږ ته صلحه راوستلی شي او که نه؟

د دنیا د اکثره پوهنتونونو د سیاسي او انتروپولوژۍ ډیپارټمنتونو کې افغانستان کله له منځني ختیځ سره، کله یې د جنوبي آسیا له هېوادونو سره او کله یې هم د مرکزي آسیا له هېوادونو سره تړي. که موږ دغو درېو سیمو ته لږ نظر وکړو نو اکثره د دغو سیمو ملکونه په خپلو منځو کې ډېر زیات جنجالونه لري. پاکستان له هند سره، ایران د منځني ختیځ عربي هېوادونو سره او هم له امریکا سره او مرکزي اسیا هېوادونه له یو بل سره ډېرې ستونځې لري نو دا به د افغانستان غونډې هېواد ته ستونځمنه وي چې دا ټول هېوادونه پر دې قانع کړي چې له افغانستان سره هم زمان ټول سالمه مرسته وکړي، د افغانستان په مسایلو کې سره یوه ستراتېژي ولري او ځینې لا په دې قانع کړي چې د افغانستان په چارو کې مداخله ونه کړي.

زما په اند د افغانستان لپاره به دا مهمه وي چې له هر هېواد سره دوه اړخیز مناسبات وساتي او د همکارۍ لارې چارې دې ولټوي او د سیاسي علومو په اصطلاح باید مشترکې دوه اړخېزې ګټې یا common mutual interest پیدا کړي. په بین المللي غونډو کې دې افغانستان برخه اخلي خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا امید دې خلکو ته نه ورکوي چې د دې کنفرانسونو په پایله کې به هر څه سم شي.

ایا استخباراتي جګړه مونږ ګټلی شو؟

د ډسمبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن د ملي امنیت مشر رحمت الله نبیل له جمهور رئیس محمد اشرف غني سره د اختلاف په وجهه استعفا ورکړه نو ما دا لاندې لیکنه په فیسبوک کې وکړه:

کله چې د کورنیو چارو په وزارت کې وم نو زما په دفتر کې د افغانستان نقشه په دېوال نصب شوې وه او ورباندې سپینه پرده چې ډېره خیرنه وه ځوړنده وه نو ما خپلو همکارانو ته وویل چې دا پرده ډېره خیرنه ده او ویې وینځئ. کله چې یې پرده له نقشه نه لرې کړه نو نقشه د افغانستان ښایسته ښکاره کېدله نو ورته ومې ویل چې دا پرده مه ځوړندوئ ځکه نقشه پخپله ښایسته ښکاري.

د کورنیو چار وزارت د مطبوعاتو مشر راغی او راته یې وویل چې صیب! دا نقشه محرم ده نو باید پرده پرې ځړېدلې وي. ما ورته وویل چې د دې نقشې محرمیت په څه کې دی؟ ځکه دا نقشه خو له هېواد نه بهر په بل ملک کې چاپ شوې ده، نړۍ ټول استخبارات په افغانستان کې فعالیت لري او د ګوګل ارت Google Earth په وسیله هر ځای کتلی شي او دې نه خبر نه یې چې اوسنۍ ټیکنالوژي دومره مخکې ده چې زمونږ د بېچاره ګانو هرڅه ترې ښکاري حتی زمونږ د غرونو لاندې زېرمې هم نورو ته له مونږ نه ښه معلومې دي. اوس ته راته ووایه چې زمونږ څه له نورو هېوادونو نه پټ دي.

زما په اند افغانستان د افغانانو نه پټ او محرم دی ځکه چې مونږ د خپل ملک په حالاتو خبر نه یوو. استخباراتي لوبې همداسې دي چې خپله خبره

درته ستا په خوله درکوي او بیا مونږ په هغو خبرو شخوند وهو او داسې فکر کوو چې ګوندې مونږ خپلې خبرې پخپله کوو. د استخباراتو یوه مسئله دا ده چې د افغانستان متعهد او زړه سواندي خلک څنګه بدنامه کړي، په ولس او هم حکومت کې داسې بې اعتمادي په یو بل پیدا کړي چې سړی حتی په خپل ځان هم مشکوک شي او د همکارۍ، اعتماد او تفاهم فضاء له منځه یوسي تر څو د استخباراتي شبکو لپاره د فعالیت زمینه همېشه مساعده وي.

زما سوال دا دی چې ایا هغه کسان چې مونږ یې له نومونو سره اشنا یوو، په دوی کې داسې کس پیدا کولی شئ چې په دې نظام کې پرې په تېرو پینځلس کلونو کې د جاسوس ټاپې نه وي لګېدلې.

همدا علت دی چې د حکومت په دننه او هم له حکومت نه بهر داسې محور نه شي جوړېدای چې افغانان پرې راټول شي او یا په حکومت کې دننه یو قوي ټیم رامنځته شي. زما په اند مونږ استخباراتي جګړه نه شو ګټلی خو که مونږ خپله تګلاره سمه ونیوله او ولس مو په خپل اعتماد کې واخیست نو بیا د استخباراتي لوبو مخه نیولی شو. د استخباراتي لوبو مخه یوازې ولس نیولی شي نه زمونږ موجوده استخباراتي او امنیتي ادارې.

دومره بار یوسه چې څومره ځای ته رسول شي

د ډسمبر یولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن په یو خیرات کې راسره نږدې یو سپین ږیری ناست و. د غورې ملګرې یې ورته وویل چې تا خو ډېر کم خوراک وکړ نو سپین ږیري ورته وویل چې سړي باید دومره بار یوسي چې څومره ځای ته رسولی شي نه دومره زیات وخوري چې بیا یې ځای ته رسولی نه شي. دا فرموله د ژوند په ټولو کارونو کې د تطبیق وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال دا دی چې کوم ډول مبارزه بهتره ده؟ چې دولت یا حکومت خپلو ستونځو او نیمګړتیاوو ته متوجه شي او هم ولس خپل حقوق تر لاسه کړي. یا په اصطلاح نه سېخ وسوځي او نه کباب.

مدني حرکتونه، عدم تشدد یا مصلحت امېزه مبارزه همېشه بهتره لاره ده ځکه دا ډول حرکتونه د جنګ او تشدد د زیاتوالي مخه نیسي. مګر په افغانستان کې مهمه ستونځه په موجوده شرایطو کې دا ده چې حکومت د مدني حرکتونو د زیات فشار طاقت او توان نه لري ځکه هېواد د مسلحو مخالفینو له خوا له شدید تهدید سره مخامخ دی. که زیات فشار په حکومت راشي نو حکومت د چپه کېدو خوا ته ځي او د حکومت په چپه کېدو کې بیا د افغانستان د اکثریت ولس خیر نشته دی. یوازینۍ معقوله لار د همدې حکومت اصلاح کول دي. نورې تولې لارې د لا زیاتو ستونځو لامل ګرځي.

زما په اند ولس باید پر حکومت باندې خپل معقول فشار ته دوام ورکړي او هم حکومت باید د ولس غوښتنو ته معقوله لار پیدا کړي چې عامه ذهنیت مثبت خواته بدلون وکړي. حکومت باید د ستونځو د نه منلو د موډ (Denial Mood) یا طرز تفکر د چوکاټ نه راووځي او په تدریجي شکل د ولس عامه غوښتنو ته د حل لار پیدا کړي.

یو ملي ډیالوګ ته اړتیا ده ځکه اوس د دولت او حکومت چارواکي د یو بل په قانع کولو سره اخته دی او ولس ترې هېر دی. جمهور رئیس او اجرائیه رئیس باید سره کېني او صادقانه بحث د هېواد په امنیتي او سیاسي حالاتو سره وکړي او بیا دواړه یو مشترک ټیم رامنځته کړي تر څو دواړه مشران او هم د دوی واحد ټیم د انګلیسي ژبې په اصطلاح یوه سندره خلکو ته زمزمه کړي. نو ولس به بیا هم بېلې بېلې سندرې نه زمزمه کوي او د حکومت له

څنګه ولس او حکومت یوه سندره زمزمه کړي؟

د ډسمبر یولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ټولو نظامونو کې دا د ولس حقه حقوق دي چې له مشرانو نه پوښتنه وکړي، خپل حقوق وغواړي، د حکومتي چارواکو ښه کارونه وستايي او خراب کارونه وغندي. اما دیکتاتوري (Dictatorship) او یا اتاریتارین (Authoritarian) رژیمونه ولس ته دا حق نه ورکوي چې خپل حقوق وغواړي. په ولسواکه نظامونو کې حکومتي چارواکي د قانون پر اساس مجبوره او مکلفه دي چې ولس ته حساب ورکړي. په ولسواکۍ نظامونو کې مدني حرکتونه همېشه موثره وي ځکه حکومتونه د ولس غوښتنو او یا د ولس عامه افکارو ته د درنښت په سترګه ګوري او حکومتونه کوشش کوي چې خپلې پالیسۍ او پروګرامونه د ولس د تقاضا او غوښتنو په چوکاټ کې عیار کړي. په داسې ټولنو کې له فساد سره مبارزه هم نتیجه ورکوي ځکه د هغو کسانو په ګوته کول چې په فساد کې اخته وي د ولس نه شرمېږي او یا هم د قانون له وېرې ځانونه اصلاح کوي یعنې د Name (په بدو د نوم یادونه) او Shame (د خجالت ایستلو) مبارزه کار کوي. په هغو ټولنو کې چې فاسد چارواکي نه په شرم پوهېږي او نه د قانون نه وېره لري ځکه څوک تر پوښتنه نه شي کولی مدني مبارزه چندان نتیجه نه ورکوي.

په دې ورځو کې په عامه تصویري او صوتي رسنیو، محافلو او هم د فیسبوک په صفحو کې لیکنې او تبصرو د ولس ذهنیت ډېر زیات مغشوش کړی او له خلکو نه یې لار ورکه کړې ده. قضاوتونه اکثریت افراطي او سلیقوي شکل لري. که یو څه مسایل د واقعیتونو پر اساس د افغانانو له خوا مطرح کېږي خو افراطي او سلیقوي احساسات په لیکنو، خبرو او تبصرو کې دومره زیات وي یا په اصطلاح مالګه، مرچ او مساله یې دومره زیاته کړې وي چې اصلي مطلب او مفهوم د خبرو او انتقادونو پکې ورک وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راګ سره به سم سر خوځوي. که دوی دا کار ونه کړي نو راتلونکی راتـه تـت شکاري. http://goo.gl/zA0Sb5

انفرادي تصاميم همېشه اجتماعي اغېز لري

د ډسمبر دولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م کابل

بعضې کسان وايي چې زما په انفرادي تصاميمو کې د نـورو څـه کـار دی خو خبره داسې نه ده. هر تصميم که انفرادي هم وي مثبت او یا منفي اغېز په کورنۍ او ټولنه باندې لري. په دې توګه هېڅ تصـميم انفـرادي نـه دی او هر څوک بايد د خپلو تصاميمو او پرېکړو په نيولو کې ډېـر فکـر وکـړي. پـه خاصه توګه هغه کسان چې د دولت په لوړو پوستونو کې کـار کـوي او يـا پـه ټولنه او کورنۍ کې مشران دي. لوستي مې نه دي خو اورېدلي مـې دي چـې يوه ورځ امام اعظم صيب په کوڅه کې روان و او ختې وې نـو دوه ملايکـې د ماشومانو په شکل هلته ظاهري شوي نو امام اعظم ورته وويل چې ماشـومانو احتياط کوئ چـې پښـه مـو خطا نشي- چې پـه ختـو کـې بـه راوغورځېږي. ماشومانو ورته وويل چې که مونږ خطا شولو څه فرق نـه کـوي جـامې بـه مـو چټلې شي خو که ستا پښه وښوېدله نو ټول پيروان به درسره وښوېږي.

کاشکې چې په دې بعضې مسايلو نه پوهېدای؟؟؟؟؟ نو به نه ځورېدای؟؟؟؟؟

د شيخ چلي پروژه

د ډسمبر ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شيخ چلي په خوب کې تجارت پيل کړی و چې يوه چرګـه بـه واخلـم، هغـه به هګۍ اچوي، هګۍ به جمع کړم بيا به چرګه په هګو کېنوم او شل بچي به راوړي، بيا به هغه چرګوړي غټ کړم او چرګـې بـه شي. بيا بـه هغـه چرګـې هګۍ اچوي او هغه چرګې به بيا په هګيو کېنـوم او هـره چرګـه بـه شـل نـور بچي راوړي. کله چې دا ټول د چرګو بچي غـټ شـول نـو دا ټـولې چرګـې بـه بازار ته يوسم او هغه به خرڅې کړم او پر هغو پيسو به يو وړوکی دوکان جـوړ کړم او بيا همداسې نورې پروژې پر مخ بيا يـم او د دنيـا لـوی پيسـه دار بـه شم.

په دې وخت کې په شيخ چلي چا غـږ کـړی و چـې شـېخه د سـهار لمـونځ قضاء کېږي پاڅېږه! شيخ چې له خوبه راپاڅېدلی و نو نه چرګه وه او نـه يـې تجارت و. هغه نفر ته يې ويلي و چې خدای دې غرق کړه زما ټول تجارت دې پر سيند لاهو کړ.

د ډسمبر ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نه مې غوښتل چې د فيسبوک د آوازو په هکله چې ګوندي ننګرهار ولايت ته د والي په توګه زما د ټاکل کېدو خبرې په ارګ کې رواني دي څـه ولـيکم. اما دا چې د ننګرهـار د ملګـرو او نـورو دوسـتانو حسـن نيـت مـې وليـده نـو مجبوره شوم چې د ټولو دوستانو د حسن نيت نه يو ځل بيا مننه وکړم او هم غواړم چې لږ غونډې وضاحت ورکړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه هېڅ يوه دولتي چارواکي چې په ارګ کې د تصميم نيولو صلاحيت لري له ما سره په دې اړه تماس نه دی نيولی. داسې آوازې د کندوزي صيب د تقرر نه مخکې هم وې خو بيا رښتيا نه شولې. په دلايلو يې بحث نـه کـوم چې دا کار ولې ونه شو.

که مونږ د دوستانو حسن نيت تـه وګـورو نـو د افغانسـتان ټـول ولس او د ننګرهار با علمه او با فرهنګـه ولس پـه خاصـه توګـه د ښـې حکومتـدارۍ او امنيت راوستلو تږی او په هيله دی. د ننګرهار ولس له هر هغه چـا نـه مننـه او ملاتړ کوي چې دوی ته په صداقت کار وکـړي. د ننګرهـار ولـس د ښـو او بدو تميز په ډېره ښه توګه کولی شي او دوی لـه نظام نـه د ملاتـړ چمتـوالی لري.

ما پرون هم يوه ليکنه په فيسبوک کـې کـړې وه چـې دا شرط نـه دی چې يوازې د چوکۍ او مقام درلودلو په صورت کې څوک خدمت کولی شي بلکې له چوکۍ نه په غېر هم مونږ هر يـو د خپـل وس او تـوان پـه انـدازه خـدمت کولی شو او د خپل ولس او هم د خپل خدای پر وړاندې مسووليت لـرو چـې څه مو له وسې وي هماغومره خدمت وکړو.

زه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او مادي امتيازات يې د ننګرهار د ولايت لـه مقام نه ډېر زيات دي او تر يوه حده د خپل کار او وظيفې نه راضي هـم يـم. اما دا چې د دوستانو حسن نيت ته ګورم نو کـه چـا لـه مـا سره د ننګرهـار د ولايت په هکله اړيکه ونيوله نو نه به ونه وايم خـو درې شرطـه لـرم. يـو شرط ولس ته دی او دوه شرطونه د دولت له مشرتابه نه لرم.

د ولـس همکـاري او ملاتـړ ضروري دی ځکـه حکومتـداري بـې د ولـس لـه ملاتړه نه کېږي او دا چې په خپل ځان دا باور لرم چې په فساد کې نه له چا سره شريک يم او نه په ننګرهار کې او هم په افغانستان کې دننـه او بهـر لـه هيچا سره څه معامله نه لرم او د چا سره په پټو او ښکاره معاملو کـې شريک

نه يم او نه د دې ارزو لرم چې له چا سره په فساد کې شريک شم نـو د ولـس له ملاتړ نه وېره نه لرم ځکـه د ننګرهـار اکثريـت ولـس لکـه څنګـه چـې مـې مخکې وويلې د ښه او بدو ډېر ښه تميز کولی شي او خامخا به ملاتړ کوي.

له دولت نـه زمـا شرط ډېـر واضحه دی. کـه څـه هـم صلاحيت اخيسـتل کېږي خو د افغانستان پـه اداري چوکـاټ کـې د والي صلاحيتونه د تغيـر او تبديل محدوده دي نو جمهـور رئـيس بايـد دا صلاحيتونه يـوازې د ننګرهـار والي نه بلکې ټولو واليانو ته وسپاري. دويم د امنيتي ارګانو هم اهنګ کول، د هغوی نه پوښـتنه او امنيتـي مسـايلو پـه هکلـه لـه والي سره همغـږي مهمـه مسئله ده او والي بايد له امنيتي ارګانونو نـه د پوښـتنې او د دوی د تغيـر او تبديل صلاحيت ولري. د دې صلاحيتونو نه زما موخـه د سيسـټم اصلاح ده نه دا چې دا صلاحيتونه په خپله شخصي ګټه استعمال کړم او يا خپل ورور او خور خوری راولم.

په پورته صورت کې د ولايت کول اسانه کار دی او څه ستونزې بـه نـه وي خو دا اوس د دولت په مشرتابه پورې اړه لري چې څه تصميم نيسي. د پورته شرطونو يادونه مې د فيسبوک له لارې ځکه وکړه چې دولـت داري او يـا ښـه حکومتداري يـوه پروسـه ده او د تصـميم ګيـرۍ پروسـه کـې بايـد ولـس هـم شريک وي او هم ولس ته معلومات وي چې تصاميم څنګه نيول کېږي.

د مزارشريف په ښار کې د روضه مبارک زيارت:

زما د ژوند د سياست د لومړنيو زده کړو ځای

۱۸ ډسمبر ۲۰۱۵م کال، مزار شريف

پـه ۱۳۴۹ کـال کـې زه د مـزار شريـف د قـاضي حميدالـدين پـه ابتدائيـه ښوونځي کې د شپږم ټولګي زده کوونکی وم او هغه وخت زمـا خـدای ښـلي پلار سيد محمود حسرت د بلخ په ولايت کې د احصائيې مـدير و. پـه دغـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال یعنې د ۱۹۷۰ م کال د اپرېل په ۲۲مه نېټه بارق شفیعي د پرچم په اخبار کې د لینن په هکله یو شعر چاپ کړی و. بارق شفیعي د پرچم د گوند د رهبرۍ شورا غړی و. ده په خپل شعر کې په لینن درود ویلی و نو علماوو د کابل د حکومت پر ضد او هم د پرچم حزب پرضد د پل خشتي په جومات کې او هم د هېواد په نورو سیمو کې مظاهرې پیل کړې وې او حکومت نه یې غوښتل چې د پرچم اخبار مصادره شي او دوی ته سزا ورکړل شي. دغه مظاهرو له یوې میاشت نه زیات وخت دوام وکړ چې باالاخره حکومت د پل خشتي په جومات کې ډېر گڼ شمېر مظاهره چیان ونیول او خپلو ولایتونو ته یې ولېږل. په دغه وخت کې د مزارشریف د روضه مبارکې په زیارت کې هم مظاهرې روانې وې. د مازدیگر او ماښام لمونځونو لپاره اکثره وخت له پلار سره یو ځای د روضې مبارکې جومات ته تللو. علماو به تحلیلي بحثونه د مختلفو اډیالوژیگانو په هکله کول او چې د ماښام لمانځه نه وروسته به کورته راغلو نو پلار مې راته یوه وړه چپن اخیستلې وه، هغه به مې واغوستله او د کوټې په منځ کې یو وړوکی مېز و نو پلار به مې راته وویلې چې د دغه مېز سر ته وخېژه او څه چې دې په یاد دي او نن دې اورېدلي دي هغه خپلې مورجانې ته تکرار کړه. ما به هم مات گوډ چې څه په یاد و هغه خبرې تکرار کړې. نو په دې اساس ما د خطابې او د سیاست لومړي درسونه دلته په وړکتوب کې زده کړي دي. همېشه چې روضې مبارکې زیارت ته ځم نو زما هغه خاطرې راپه یادېږي.

دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟

دوه مهمې قصې

د ډسمبر ۲٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

تېره شپه له دوستانو سره ډېر ښه بنډار و. دوه دوستانو دوه مهمې قصې وکړې خو ځایونه یې نه یادوم.

اوله قصه: پخوا چې موټرې ډېرې کمې وې په یو کلي کې دوه زاړه بسونه وو نو یو وخت دواړه بسونه سره په لاره یو ځای برابر شوي وو نو غوښتل یې چې له یو بل نه یې مخکې کړي. څرنگه چې پخوا به سړکونه خراب وو نو باالاخره دواړه بسونه داسې یو ځای ته رسېدلي وو چې له یو بل نه مخکې کېدای نه شول نو ډریورانو یو بل ته ویلي وو که په رښتیا غواړې چې مقابله وکړو نو راځه چې دا بسونه سره ښکر په ښکر کړو او وبه یې جنگوو چې وگورو د چا بس قوي دی. دواړو ډرېورانو چې موافقه کړې وه چې بسونه سره وجنگوي نو سورلیو ته یې ویلي وو چې تاسې ښکته شئ چې مونږ بسونه سره په جنگ اچوو چې تاسې ژوبل نه شئ. سورلیو ورته ویلي وو چې مونږ درته دومره بېغیرته ښکاره شولو چې له بسونو نه ښکته شو او تاسې ځانته پرېږدو نو مونږ هم په بسونو کې کېنو او تاسې ځانته نه پرېږدو. **دې ته وایي غیرت.**

دویمه قصه: د یو چا کورته مېلمه راغلی و نو د کور خاوند ډېرې منډې ترړلې کړې وې چې مېلمه ته کوم پسه حلال کړي خو پسه یې نه و پیدا کړی او یوازې کوم چرگ چې په کور کې یې درلود هماغه یې ورته پوخ کړی و. شپه چې تېره شوې وه او سبا ته مېلمه رخصتېده نو کوربه دباندې خپل خر چې ولاړ و هغه یې په چره ایز ټوپک ویشتلی و. کوربه مېلمه ته مخ را اړولی او ویلي یې و چې اشنا بېگاه مې ډېر کوشش وکړ چې پسه درته حلال کړم خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسه مې پیدا نه کړ نو دا خر مې ځکه ستا په مخکې وویشته چې تا ته وښیم چې زه له تاوان نه نه وېرېږم که نه پسه مې درته حلالولو. دې ته وایي میلمه پالنه او غیرت.

نوټ: نو تاسې اوس قضاوت وکړئ چې له داسې ملت سره څوک ډغرې وهلی شي چې دا یې ذهنیت د مېلمه پالنې او غیرت وي.

د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنیني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه

د ډسمبر۲۶مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

ټاکنې په هر ملک کې سیاسي، حقوقي او تخنیکي اړخونه لري. کله چې د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کمیسیون د یو سلسله سیاسي بحثونو او ستونځو نه وروسته سږ کال د جولای په میاشت کې د افغانستان د حکومت له خوا جوړ شو، کاوون کاکړ او زه هم د دغه څوارلس کسیز کمیسیون غړي وو. مونږ د کمیسیون محترمو غړو ته په وار وار وړاندیزونه وکړل چې د فرمان له مخې مونږ باید لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال وړاندیزونه حکومت ته وړاندې کړو ترڅو ټاکنې په خپل وخت تر سره شي او له بحران سره مخامخ نه شي مګر د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کمیسیون اکثرو غړو زمونږ د دواړو غړو وړاندیزونو ته غوږ ونه نیوه او ټول وړاندیزونه یې په یوه کڅوړه کې حکومت ته وړاندې کړل او د دې تفکیک یې نه وکړ چې کوم یو د دې وړاندیزونو لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال (د کمیسیونونو تغیرول، د رایو باطلول، د انتخاباتي نظام تغیر...) دي. نو پر دې اساس مونږ دواړه مجبوره شولو چې د کمیسیون له غونډو نه خپل تحریم په علني توګه اعلان او د ټاکنو د اصلاحاتو د کمیسیون له وړاندیزونو سره خپل مخالفت وښیوو.

زمونږ د بایکاټ یواځینی هدف دا و چې د کمیسیون وړاندیزونه تخنیکي، سیاسي او حقوقي ستونځې لري او هم د افغانستان په موجوده شرایطو کې عملي جنبه نه لري او پر دې سربېره که دا فرمان عملي شي، د افغانستان راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ او بحران سره مخامخ کوي او پایلې به یې ولس ته د منلو وړ نه وي. مونږ خپل وړاندیزونه په لیکلې توګه حکومت ته ورکړل خو حکومت هم په ډېره عجله بې له دې چې د دې فرمان حقوقي، تخنیکي او سیاسي اړخونه وڅېړي په عاجله توګه تقنیني فرمان صادر کړ.

دا چې نن پارلمان د حکومت تقنیني فرمان رد کړ، د دې فرمان ردول راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ سره مخامخ کړې او مونږ همدا غم ژاړه چې د ټاکنو د بحران مخه باید له وړاندې نه ونیول شي. که څه هم د دې فرمان ردول حکومت او هم د ټاکنو د اصلاحاتو کمیسیون لپاره یوه ضربه ده خو د دې ترڅنګ د دې فرمان ردول حکومت ته فرصت په لاس ورکوي چې پارلماني ټاکنې په راتلونکې کال کې د ټاکنو د موجوده قانون په چوکاټ کې ترسره کړي په دې شرط چې حکومت له اوس نه لازم تصامیم ونیسي او هېواد په راتلونکي کال کې له سیاسي بحران نه وژغوري.

لومړی او تر ټولو مهم سوال دا دی چې د افغانستان په اوسنیو حالاتو کې پارلماني ټاکنې باید څه وخت وشي نو باید د هماغې مودې په دننه کې د داسې اصلاحاتو وړاندیزونه وشي چې د تطبیق وړ وي. زمونږ په اند چې څومره مونږ د سیاسي ډلو، مدني ټولنو او عام خلکو غوښتنو ته غوږ نیولی او مشورې مو کړې دي، د دوی غوښتنه همدا ده چې ټاکنې باید خامخا په راتلونکي کال کې تر سره شي او د هېواد د سیاسي ثبات لپاره حتمي ګڼل کېږي. نو پر دې اساس په ټاکنیز نظام کې هر ډول تغیر په یوه کال کې نا شونی دی. خو اما په لنډ وخت کې د موجوده سیستم په چوکاټ کې داسې اصلاحات راتللی شي تر څو په راتلونکې ټاکنو کې تر ډېره حده د تقلب مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونيول شي. مونږ پر دې باور يوو چې يوازې د ټاکنو د نظام په تغير سره د تقلب مخه نه نيول کېږي او حتي د دې امکان زيات دی چې هر تغير که په عجله کې رامنځته کېږي د تقلب کچه به لا نوره هم زياته کړي. په ټاکنو کې څو مسايل ډېر مهم دي. د رايپاڼو د چاپ، انتقال او رايه اچونې او رايو شمېرنې د بهير لپاره، قوي او واضحه تدابيرو د نيولو او دقيقې څارنې اړتيا ده تر څو ولس او د نوماندانو او د هغوی د استازو د ټاکنو پر پروسه باندې اعتماد لوړ شي. په دې مورد کې د کميسيون د کارکوونکو د ګمارولو د پروسې شفافيت، د مدني ټولنو او مطبوعاتو د پارټنرشيپ او مثبت رول، د دولتي چارواکو او هم محلي زورواکو عدم مداخله په ټاکنو کې مهم رول لوبوي.

د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د يرغل ورځ

د ډسمبر ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، ويرجينيا، امريکا

پرمختللي هېوادونه خپل تاريخ په سمه توګه ثبتوي او تحريف يې نه کوي. د ښو تاريخي پېښو نه ګټه اخلي او له بدو تاريخي پېښو نه عبرت. متاسفانه په افغانستان کې زمونږ تاريخ سم نه دی ليکل شوی او تحريف او مبالغه يکې ډېره زياته شوې ده. د جدي شپږمه چې په ۱۹۷۹م کال کې پر افغانستان باندې د روسانو د يرغل له ورځې سره مصادفه ده دا هم يوه له هغه ورځو نه ده چې مونږ بايد ترې عبرت اخيستي وای، په خپل ځان متکي شوي وای او د پردو هوراګانو ته بايد چکچکې مو نه وای وهلې او د دنيا جنګونه مو کورته نه وای راوړي. د ګاونډيانو او نړيوالو سره مو رابطه ساتلې وای خو د هغوی د دايمي مرستو په طمعه نه وای ځکه په سياست کې نه

دايمي دوست شته او نه دايمي دښمن. چينايان هر بحران ته فرصت وايي او له بحران نه ګټه اخلي. اما افغانانو له بحران نه خو ګټه هېڅکله نه ده اخيستې بلکې له فرصتونو نه يې هم ګټه نه ده پورته کړې. دا پورته ليکنه پژواک خبري آژانس هم خپره کړې ده: http://goo.gl/gxQ1P9

خبرتيا

د ډسمبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

پرون يو چا کوشش وکړ چې زما د فيسبوک اکونټ له لارې زما د ای فون ادرس بوک او ايميلونو ته داخل شي. ما ورته خړ خړ کتل خو دې ماهره غل په داسې چالاکۍ سره ادرسونه لټول چې زه هم ورته حيران وم. يو زوی مې خوا کې ناست و نو راته يې وويل چې ای فون مړ کړه او بيا د کمپيوټر له لارې د فيسبوک اکونټ پاسپورډ بدل کړه او هم فيسبوک اکونټ موقتي بند کړه. هماغسې مې وکړ د اوس مهال لپاره د دې غل له شره خلاص شوم. ګورئ ای فون هم د کمپيوټري غلو (هيکرانو) نه مصوونه نه دی.

د امریکا د ویرجینیا ایالت کې دالس هوايي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ له موزیم نه کتنه

د ډسمبر د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م

پرون د خپل دفتر د ملګرو (استاد حمیدالله ناطق، پوپل حبیبي، نقیب خپلواک) او زوی مې ضیا، سره د امریکا د ویرجینیا ایالت د Dulles هوايي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ موزیم نه مو کتنه وکړه. د موزیم ټولې الوتکې او د هوانوردۍ افزار دلچسپه و خو د ټولو نه مهم د Discovery Shuttle هوايي بېړۍ چې د ځکمې په مدار یې تقریبا ۲۴۰ میلونه کیلومتره پرواز د ۱۹۸۱ م کال نه تر ۲۰۱۱م کاله پورې کړی و ولیدله. له دې نه مهمه مو د هغې الوتکې لیدنه وه چې د جاپان په هېروشیما سیمه باندې د اتوم بم استعمال کړی و. دوی د خپل تاریخ خواږه او ترخه ټول ساتي.

یوه خاطره د شهید سردار احمد په یاد

د حمل دویمه نېټه کال ۱۳۹۳ هجری، شمسی

هره وژونکې پېښنه دردوونکې او تراژیدي ده. نن مې د شهید سردار احمد د دوه ماشومانو ښایسته عکسونه په فیسبوک کې ولیدل چې له خپل پلار سره خوشاله ناست دي. دا دواړه ماشومان له خپل مور او پلار سره یو ځای د حمل د میاشتې له لومړۍ ورځې نه مخکې ماښام په بې رحمانه توګه د کابل په سرینا هوټل کې د برید کوونکو له خوا ووژل شول. په دې پېښه کې زموږ یو تن ګاونډی د عبدالله په نامه چې پخوا د کابل د سرې میاشتې رئیس و هم شهید شو. د سردار احمد بل زوی په کوما حالت کې دی. ما ته د ۱۹۹۰ م کال د ډاکټر سعادت شګیوال مړینه راپه یاد شوه چې د پېښور په شاهین ټاون کې چا شهید کړ او د هغه زامنو زما له زامنو سره په مکتب کې یو ځای سبق وایه؛ نو مازیګر چې کورته راغلم، زامنو مې د کور دروازه زما موټر ته خلاصه کړه او سمدستي یي راته وویل چې زموږ د همصنفیانو پلار خو چا مړ کړ. له سترګو نه مې اوښکې لاړې او ځان مې شهید حساب کړ، له ځان سره مې وویل که زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړشم او زما زامن همداسې بې سرپرسته پاتې شي نو د دوی به څه حال وي او څوک به يې اوښکې پاکې کړي. که موږ د شهيد سردار احمد په قالب کې ځان وګورو نو د دې دردوونکې پېښې ژوندی انځور به وګورو. دا دردوونکې پيښه له هر لحاظه نه د غندلو وړ ده.

د پکتيکا د ارګون د پېښې غندنه

عکس: له رويټرز آژانس نه

د جولای د مياشتې ۱٦مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

د پکتيکا د ارګون په سيمه کې د پرون ورځې حمله بايد په کلکه وغندل شي. دغه پېښه د ارګون ښار په منځ کې د عامو وګړو په منځ کې د موټر د انتحاري حملې په ترڅ کې رامنځته شوله چې د سلو په شاوخوا کې کسان پکې شهيدان او په لس ګونو نور ټپيان شول. دا وحشيانه حمله د روژې مياشتې په دې مبارکو ورځو کې د عامو خلکو په منځ کې د اسلامي او انساني اصولو په ضد عمل دی په هيڅ ډول توجيه کيدای نه شي. پرونۍ خونړۍ حمله د احمدشاه بابا په مېنه کې هم د غندلو ده او همداسې د هيواد په نورو سيمو کې چې هره ورځ بېګناه افغانان په بېلا بېلو ډولونو په شهادت رسي ټولې دا پېښې زړه دردونکي دي. زمونږ تش په نامه چارواکي او مشران لا هم د خپلو ګټو او قدرت ته رسېدو په خاطر ګډوډي غواړي او نه شرمېږي چې دا وطن په سرو لمبو کې سوځي.

د تليفونو د کمپنيو غلا په ښکاره ورځ

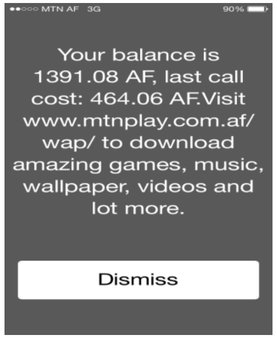

د جولای د مياشتې ۱۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴، کابل

د مخابراتو محترم وزير سنګين صيب او د مخابراتو وزارت معين محترم ايمل مرجان صيب او د دغه وزارت نورو چارواکو ته خلاص ليک!

ګرانو دوستانو! دې وختونو کې د تليفوني شبکو په هېواد کې د نورو زياتو لانجو او د موقع نه په ګټه اخستنې سره د خلکو د تليفونو نه په داسې ښکاره ډول غلاوې او دوکې شروع کړي دي چې هېڅ اندازه نه لري. ايا تاسې د دې مسووليت نه لرئ چې د دې شبکو د غلاو مخه ونيسئ؟ دا د دې معنی نه لري چې يو څوک دې تاسې ته عارض شي او بيا تاسې پوښتنه وکړئ ځکه يو کس د ورځې د پنځو يا لس افغانيو په خاطر نه شي کولی چې خپل شکايت ستاسې د پروسيجرونو له لارې تعقيب کړي ځکه د مور نه يې لور غټېږي.

روشن کمپنۍ له مانه دوه زره افغانۍ په رڼو سترګو ووهلې. اوس مې ام ټي ان واخيست. دا هم د هغه نه بدتر دی. ماته چې تليفون راځي له هغه نه هم پيسې وهي او زه چې چا ته زنګ وهم هم يې کټ کوي. څو ځلې مې د دوی د خدمتونو څانګې ته شکايت وکړ هيڅ نتيجه يې ورنه کړه. بيګاه يې لس دقيقې منتظر وساتلم او بيا يې ځواب رانه کړ. په اخره کې له دوی سره د اړيکې پيسې

يې هم له مانه کت کړې. دا عکس وګورئ چې له بهر نه ماته تليفون راغی دوه دقيقې غږېدلی يم چې بايد پيسې په هغه نفر چارج شوې وي خو لـه مانـه يـې ۴۶۴ افغانۍ کټ کړې دي. سبا ته يې دفتر ته ورځم او ګورم چې زمـونږ لانجـه څه نتيجه ورکوي او که نه؟

د خدمتونو سروس اول تا باندې څو دقيقې خپل اعلانات اوري او پيسـې هـم په تا چارجوي. دا دی انصاف او دا دی پـه ښکاره ورځ چـور. کـه دا د تليفونـو کمپنۍ هره ورځ لس افغانۍ په دې ډول له افغانانو نه په ښکاره سـترګو ووهـي نو که لس ميلونه کسان تليفون ولري نو دوی د ورځې سل ميليونه افغـانۍ غـلا کوي. زما د ثبوت لپاره دا عکس وګورئ. څوک شـته چـې لـه دوی نـه پوښـتنه وکړي او که نه افغانان د تليفونو د کمپنيو پر ضد بايد بل موازي حکومت جـوړ کړي تر څو جان کيـري[1] راشي او د دوی پوښـتنه وکـړي او دا مسـئله د ملګـرو ملتونو د امنيت شورا ته محول کړي ځکه د افغانستان د امنيت شورا خـو د دا ډول ورو شيانو پوښتنه نه کوي.

[1] د جمهوری رياست د دويم پړاو د انتخاباتو په خاطر د امريکې د بهرنيو چارو وزيرجان کيری افغانستان ته راغلی و چې د دواړو نوماندانو داکتر اشرف غنی او داکتر عبدالله تر منځ د رايو د شميرنی په سر منځګړيتوب وکړي.

مديريت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري

د جولای ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن راته زما د دفتر يو همکار دا پورته عکس راولېږه او رانه يې پوښتنه کړې وه چې دا عکس د چا دی؟ عکس ډېـر جالبـه و او ښـه مـدبر ماشـوم راتـه معلومېده خو ومې نه پېژاند ځکه دا عکس ما د اول ځل لپـاره وليـد. بيـا يـې راته وليکل چې دا د غازي امان الله خان د وړوکوالي عکس دی. رښتيا چې په ډېر جالبه انداز کې ولاړ دی چې د دې د سن او سال نـه يـې اکـټ ډېـر لـوړ دی.

يوه قصه راپه ياد شوه چې زما يو ملګری خدای دې يې وبښـي اوس نشـته، ويلې چې په ماشومتوب کې که کوم ماشوم نورو ملګرو ته ويلې چې زه له چا سره په لوبو کې ملګری شم؟ نو دا ماشوم د مشرتابه لياقت نـه لـري او کـه کـوم ماشـوم وويلـې چـې لـه مـا سره څـوک ملګري کيـږي؟ نـو دا ماشـوم د مشرتوب او مـديريت لياقـت لـري. خـبره راتـه دقيقـه ښکاري. مـديريت او

رهبري فطري د انسان په خټه کې اغېزل شوې ده. که یو سړی هرڅومره په مدیریت او سیاست پوه وي خو که د ده په خټه کې د مدیریت او سیاسي مشرتوب دروني انګېزه نه وي نو نه ښه مدیر کېدای شي او نه ښه سیاسي مشر.

له دې عکس نه داسې معلومېږي چې د امان الله خان په خټه کې سیاسي مشرتوب او مدیریت اغېزل شوي وو خو دا چې د وطن عیني او ذهني شرایط یې سم نه و ارزیابي کړي نو خپل اهداف یې عملي نه شول کړای. د هر سیاسي حرکت د کامیابۍ لپاره، ښه مدبر مدیر، پوه مشر، مخلص ټیم، د ښو او عملي اهدافو ټاکل مهمې ځانګړتیاوې دي چې د بریالیتوب سبب ګرځي.

د فیس بک د هرې لیکنې په اړوند همېشه مثبتې او منفي تبصرې دوستانو کولې او همېشه د بحثونو لړۍ نور اړخونه پیدا کول. نو د امان الله د وړوکوالي د دې عکس په اړوند هم تبصرې ډېرې زیاتې وشوې چې د بېلګې په توګه یو څو تبصرې دلته رانقلوم.

عبدالوکیل اټک صیب لیکلي و:

ستاسې د لیک نه یوه پوښتنه پیدا کېږي چې مدیریت او مشرتوب یو دی که جلا؟ تاسې وایئ کېدای شي ښه مدیر و خو شرایط یې ښه نه و ارزیابي کړي؛ نو څنګه ښه مدیر شو؟

ما ورته په ځواب کې ولیکل:

اټک صیب! تاسې پوښتنې ژورې دي او ژور بحث غواړي. د مدیریت او مشرتابه اوصاف پخوا جدا و خو اوس دا ثابته شوې چې دا دواړه لازم او ملزوم دي. دا سمه نه ده چې د مدیر هر کار به کامیاب وي. ځکه هغه په شرایطو پورې اړه لري. که امان الله خان ښه مدیر نه وای نو قدرت یې نه شو

نیولی او که ښه سیاسي مشر نه وای نو د استقلال اعلان یې نه شو کولی. خو دا چې وروسته له ناکامۍ سره مخامخ شو، څه د ده محاسبه سمه نه وه او څه بهروني فشارونه و. خدای دې وکړي چې تر یوه حده مې ستاسې ځواب ویلی وي.

اټک صیب بیا ولیکل:

زه وایم چې د دې تصویر نه د غازي امان الله خان مدیریت او مشرتوب دومره نه ښکاري لکه څومره چې ترې پردی کلتور ښکاري دومره پخوا او دا جامه؟ غازي لالا ته همدا جامه بده بلا شوه چې انګریزي استعمار پرې تور پورې کړ او مونږ یې د یوه غله د ژي لاندې راوستو.

امین مدقق صیب لیکلي و:

زه فکر کوم اوس هم هماغه تعریف صدق کوي او هغه دا چې مدیر یو جوړ شوی سیستم اداره کوي خو مشر پخپله سیستم جوړوي او بیا یې مخته وړي. کامیابي او ناکامي هم په دې پورې اړه لري چې یو مشر- څومره جامع او پوخ سیستم جوړوي نو د کامیابۍ چانس یې زیات دی. زما په اند هغه ولسمشران یا شهزاده ګان چې ورته پاتې سیستم رهبري کړي تر ډېره مدیران دي نه مشران. مثلاً زما په اند احمدشاه بابا مشر و خو تیمور شاه چې د پلار سیستم یې صرف مخته بوته یوازې یو پاچا او مدیر و.

د مدقق صیب په ځواب کې ما ولیکل:

مدفق صیب سلام! د منجمنت پر اساس د مدیریت او لیډرشیپ اوصاف پخوا جدا و خو اوس یو لیډر باید ښه مدیر هم وي. مدیریت بیا نو د وړې کچې نه نیولې تر غټې هر کچې پورې رسي. که سړی د دې عکس تصویر ته ګوري نو د ده د لباس منظم توب د مدیریت نښه ده. که یو سړی خپل ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم نشي سمبالولی نو څنګه به نور مدیریت سم کړي. په هر وخت کې د ملک او وطن د چارو سمبالولو ته مونږ ښه مدیریت او لیډرشیپ ته اړتیا لرو. دا طبیعي ده چې په هر انسان د هغه د چاپېریال حالات، کورني ژوند، اقتصاد او داسې نور اجتماعي او سیاسي حالات تاثیر لري. امان الله خان باندې هم دغه پورته حالاتو خامخا تاثیر درلود. یوه قصه مې د انګلستان د شهزاده چارلس راپه یاد شوه بل وخت کې به یې ولیکم روږه ماتې نږدې ده.

حیات پیاوړي صیب لیکلي و:

مونږ په کوچنیو خبرو پورې سولېږو او اصلي کار را څخه پاتې وي.

فریدون بارکزي صیب لیکلي و:

په ډېر تاسف سره باید ووایم چې موږ تر اوسه لا د غازي کار نامو ته د شک په سترګه ګورو او هغه ته خارجي نوم ور کوو. موږ ډېرو بهرنیو شیانو ته په خپل ورځني ژوند کې ځای ورکړی دی، د مثال په ډول په خارجي اسعارو معامله کوو، د بهرنیانو مرستې غواړو، په بهرني موټرو کې سپرېږو، د خارجي ټیکنالوژي نه ګټه اخلو...خو دې ټولو ته هیڅ څوک هېڅ هم نه وایي، اما که چا خارجي جامې واغوستلې بیا یې د افغاني دود سره سم نه بولو او ان تر دې چې د بهرني ټاپه پرې وهو. موږ ټول د هغو کسانو د کارونو عیني شاهدان یو چې پوره افغاني جامې یې پر تن وې خو کردار یې د ځناورو نه هم بدتره وو. او اوس هم دغه کسان په افغاني جامو کې پټ د افغانانو وینې څښي. متاسفانه موږ افغانیت په جامو او نورو ظاهري شیانو باندې تړلی دی، خو که په اصل کې ورته وګورو، د یوه افغان لوی ویاړ میلمه پالنه ده، د ظلم په مقابل کې درېدل دي، د پردو غلامي نه منل دي، د نورو د مال او عزت خوندي کول دي، د نورو د مرستې نه پرته پر خپلو متو تکیه کول دي او بلاخره د یوه ودان او پیاوړي افغانستان غوښتل او د هغه لپاره هڅې کول

دي. افغاني جامې اغوستل او داسې نور بې ارزښته دودونه پر ځای کول د هېواد په ودانولو کې هیڅ رول نه شي لوبولای، د دې لپاره یوه افغانه روحیه او عمل په کار دی.

که مو هېر وي نو در په یاد به یې کړم چې غازي د پورتنیو ټولو افغاني خصوصیاتو څښتن و. د افغانستان د خاورې اصلي ساتونکی او ستر رهبر و. د ملي حاکمیت او ځمکنۍ بشپړتیا لوی مدافع او په نړۍ کې د افغانستان د لوړ مقام غوښتونکی و. د اوسني افغانستان د سیاسي، نظامي، عدلي او قضایي، اجتماعي، او اقتصادي نظام بنسټ ایښودونکی و. الله پاک دې یې وبښي او روح دې یې ښاد وي.

رفیع الله نوابي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب! زه هم ستاسو سره په دې خبره کې هم نظر یم. ستاسو په خبرې پورې را په یاد شو چې زمونږ یو کلیوال دی چې نه یې ښونځی او نه یې لېسه لیدلې، خط لیکل او لوستل یې څه کوي (چې یعنې نه یې شي لیکلی) خو الله تعالی داسې مدبره پیدا کړی چې د کلي هغه ستونځې چې حکومت یې په کلونو کې فیصله کولی نه شي، دی یې په ډېر لنډ وخت کې او په ډېره معقولانه توګه حل و فصل کوي او دا مدیریت یا امریت د هر چا د وسې دننه نه شي کېدای او ریښتیا هم هر څه په تعلیم نه دي. استعداد او لیاقت خدایي دي ځینې شخصیتونه مونږ لرو چې دوکتورا او یا به ماسټري لري خو دا جرات او استعداد نه لري چې ښه مدیریت او یا هم امریت وکړي.

تبصرې ډېرې وي خو بعضې لږ د چوکاټه خارجي او یا هم نورو قومونو او اشخاصو ته په کې ښکنځلې لیکل شوي وي. نو ما ورته په اخره کې ولیکل چې د ټولو دوستانو د تبصرو نه مننه. دا تبصرې به زما د مخکتاب د دویم ټوک یوه برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاره! دا جان کیري راته ډېر ډېر مه ځلوئ

د اگست ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

یاره! دا جان کیری راته ډېر ډېر مه ځلوئ زه یې هم پېژنم، مشوره یې منو، مرسته یې منو خو مونږ باید هم ورته سمه مشوره ورکړو چې زمونږ په کارونو کې گوتې ونه وهي او د وطن د خیر خبره ورته وکړو ځکه زمونږ د وطن په خیر کې د دوی خیر هم شته دی.

مونږ ورته مشوره ورکړې وه چې مداخله په انتخاباتو کې نه ده په کار، د یو ځانگړي نوماند نه باید ملاتړ ونه شي، د سیاسي پروسې، د یو با اعتباره ټولټاکنو او سیاسي انتقال د قدرت حمایت باید وشي، بې له انتخاباتو او د هغه د پایلو د منلو نه بله لاره چاره نشته.

دا دوه کاله پخوا خبره وه چې اوس هم زه په همدې عقیده یم چې د افغانستان د ثبات لپاره د پایلو د ژر تر ژره نهایي کولو نه بله چاره نشته. که دا پایلې ژر نهایي نشي او ونه منل شي دا د افغانستان د راتلونکې په خیر نه ده. ټاکنې د افغانستان راتلونکی ټاکي او که دا کار ونشي- نو افغانستان له لویو ستونځو سره مخامخ کېږي او دا به په راتلونکي کې انتخاباتو ته او هم د ډیموکراسۍ پروسې ته یوه لویه ضربه وي. دا عکسونه کابل ته د جان کیري د وروستیو سفرونو نه دي بلکې د ۲۰۱۲ کال داپریل د میاشتې د ۲۸ مې نېټې د سفر دي چې مونږ ورسره کتنه درلوده.

په پورته لیکنه بعضې دوستانو منفي او مثبتې نیوکې کړې وې چا امریکایانو ته ښه نه ویل او چا مجاهدینو ته بد رد لیکلي و او ځینې دوستانو داسې تبصرې هم کړې وې چې گوندې ما هم ځان مهم ښکاره کړی دی چې د امریکا د خارجه چارو وزیر جان کیري سره پېژنم نو ما بیا د دوی د تبصرو په اړوند دا لاندې عمومي تبصره ولیکله:

د فیسبوک یو شمېر دوستان زه له نږدې نه پېژنم او هم ما پېژني خو یو شمېر زیات نور د فیسبوک دوستان دي چې سره فیسبوکي اړیکې لرو او تعداد یې زرگونو ته رسېږي، د دنیا په بېلابېلو هېوادونو او یا د افغانستان په بېلابېلو سیمو کې اوسېږي، هر یو د ځانگړو نظریاتو خاوندان دي او د هر چا لر لید سره فرق لري. مونږ چې کله کله خپل نظریات سره شریکوو، په لیکنو سره تبصرې کوو او لایک کوو یې نو هدف دا دی چې د یو بل د لیکنو او تجربو نه زده کړه وکړو. که ښه تجربه وي باید ترې گټه واخلو او که ناکامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجربه وي باید تکرار یې نه کړو. په بعضې مواردو کې مونږ سره هم نظره یوو او په بعضې مواردو کې هم نظره نه یو. زما لیکنې هم پـه همـدې منظـور دي چې څنګه د هر چا د منفي تبصرو او انتقادونو تحمل وکړای شـو، د یـو بـل د لیکنو نه زده کړه وکړو، مونږ باید تحمل پذیره اوسو او بعضې وخـت بایـد پـه خپلو خیالي احساساتو یو څه کنټرول راولو. زما په دې لیکنه او یا د عکسـونو په لیدو د دوستانو تبصرې مې سر په سترګو قبولي دي او مطلب مې همدا و چې بحث پرې وشي. که بـېلا بېـل کسـان یـوه عکس تـه لـه څـو اړخونـو نـه همزمان جلاجلا وګوري نو د هر چا برداشت خامخا جدا وي ځکه لـه هـر اړخ سره جلاجلا نور شیان سړی ګوري او دا د دې معنی نـه لـري چـې ګونـدې د هر چا خبره سمه نه ده ځکه د هر یو کس لیدنه او برداشت سره فـرق لـري. بله خبره چې مهمه ده هغه دا ده چې ښه لیکـوال او مقـرر هغـه دی چـې یوې خاصې موضوع په چوکاټ کې بحث وکړي نه دا چې موضوع یوه وي او تبصرې د نورو شیانو پرې کـوي. زمـا د دې عکس او تبصرې موضـوع ډېـره واضحه ده، کنایه او نظر مې هم ډېر واضح دی.

خبره دا نه ده چې څوک له چا سره عکس وکاږي ځکه په عکسـونو ایسـتلو له یو چا سره څوک نه غټېږي او نه وړوکی کېږي. مونږ عکسونه هره ورځ لـه هر چا سره وکاږو او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې مـونږ سره هـم نظره یوو. که په دې یو عکس کې وګورئ نو ډاکتر صیب عبدالله، اتمر صیب او زه سره ښکارو خو په دغه وخت کې زمونږ د درېواړو نظریات، تګ لاره او ټیمونه سره جلاجلا و خو بیـا هـم سره ناست و او د افغانسـتان پـه مسـایلو مـو سره بحث کاوه. دا چې امریکا نفوذ لري او که نه هغه جلا مسئله ده، تاسـې پـوه شه او تبصرې مو. نیت مې د افغانستان ابادي او د افغانانو سوکالي ده او په دې لاره کې مې تر خپله وسه هلې ځلې کړي او کوم یم. نه د چا شاباسي تـه ضرورت لرم او نه د چا تشویق ته. د امتیازاتو د اخستلو په خاطر مې د هیچا

چاپلوسي نه ده کړې که هغه خارجی دی او که داخلی او بلکې همېشـه مـې ډېر امیتـازات لـه لاسـه ورکـړي دي. د ځان سـپیناوي تـه ضرورت نـه لـرم. ستاسې سر مې ځکه په درد کړ چې هدف مې د دې اوږدې تبصرې نه همدا دی چې مونږ باید ټولو موضوعاتو ته له هر اړخه وګورو تر څو د ټولـو خـواو د پوره تصویر په لرلو سره قضاوت وکړو. ستاسې د سوکالۍ په هیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د والدينو مسووليت د اولادونو پر وړاندې

د سپتمبر۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م کال، کابل

زه په په خپله پر دې عقيده يم چې د والدينو اول مسووليت دا دی چې خپل اولادونو ته د تعليم او تربيې سمه زمينه مساعده کړي او دويم مسووليت يې دا دی چې خپلې کورنۍ او اولادونو ته دښمني ګانې پرېنږدي. د والدينو مسووليت دا نه دی چې د حلالو او حرامو له لارې خپلو اولادونو ته سرمايه وګټي، لوړپوړي ودانۍ، مارکيټونه،کورونه او باغونه ورته جوړ کړي. که څوک د خپلو اولادونو پر وړاندې مسووليت نه شي ادا کولی نو زما په اند هغه کس ولس او خلکو ته هم خدمت نه شي کولی. که هره دنده د هر چا په هر ځای کې وي نو بايد د خپلې کورنۍ او اولادونو پر وړاندې بې تفاوته او نه اوسي. د ټولو مسووليتونو او ستونځو سره

په تېرو څلور لسيزو کې ما تر يوه حده د اولادونو پر وړاندې خپل مسووليت ادا کړی او د تعليم زمينه مې دوی ته برابره کړې وه او دوی هم خپلو زده کړو ته په سختو شرايطو کې دوام ورکړی دی. هدف مې د ځان او يا کورنۍ په هکله تبليغ نه دی خو پرون زما دويم زوی ضيا محمود مياخيل، زما د مشر زوی ډاکټر نايل محمود مياخيل يو پوستر راوليږه نو زيات د خوښۍ احساس مې وکړ نو ځکه مې دا څو کلمې وليکلې او هغه دا پوستر مې د تاسې سره شريک کړ. خدای دې ټولو افغانانو ته صالح اولادونه ورکړي چې هم ځانته، هم خپلې کورنۍ ته او هم وطن ته خدمت وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه په امريکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت تصور تقويه شي؟

د اکتوبر ۱۵مه نېټه کال ۲۰۱۴م، واشنګټن

د تېرو دوه ورځو نـه راپـه دېخـوا د افغانسـتان پـه امنيتـي، اقتصـادي او سـياسي حـالاتو بانـدي د متحـده ايـالتو د صـلحې انسـتيتيوت، درې لـويې غونډې او هم د کانګرس د يو شمېر زياتو غړو سره مجلسـونه برابـر کـړي وو چې ما هم په کې برخه درلوده. په دې شـپو ورځـو کـې د افغانسـتان د نـوي منتخب حکومـت پـه کلـه تصـور مثبـت خواتـه شـوی او هغـه کسـان چـې د افغانستان په چارو کې پوهېږي نـو د امريکـا لـه حکومـت نـه غـواړي چـې د افغانستان د منتخب جمهور ډاکټر اشرف غني د ريفورم اجنډا بايد تقويه او حمايت ترې وکړي.

په دې لړ کې د امريکا د سنا د فوځي چـارو د کمېټـې مشرـ سـناتور کـرل لېون Senator Carl Levine ته يوه لويه غونډه برابره کړې وه چې د غونډې تفصيل په لاندې لينک کې کتلی شئ.

http://www.usip.org/publications/senator-levin-says-us-afghan-ties-require-better-informed-american-public

دا غونډه چې د متحـده ايـالتو د صـلحې د انسـتيتيوت د بـورډ مشرـ او د امريکا د ملي امنيت پخواني مشر Steve Hadley له خوا په مخ بېول کېدله، ما سناتور لېون ته وويل چې انتخابات په هر ملک کې ولس تقسـيموي خـو د افغانستان ولس هغه چاته رايه ورکړې چـې د ريفـورم او د ښـې حکومتـدارۍ اجنډا او پلانونه يې درلودل. نو اوس د انتخاباتو جنجالونه بايـد شـاته واچـول شي او د جمهـور رئـيس ډاکټـر اشرف غنـي د ريفـورم اجنـډا بايـد تقويـه او حمايت شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیکا د یحیی خېلو دردونکې پېښه

د نومبر ۲۳ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د لندن په هوايي ډگر کې وم چې الوتکې ته ختم چې د پکتیکا ولایت د یحیی خېلو د ولسوالۍ بلې دردونکې پېښې خبر مې واورېد چې سل کسه ماشومان او ځوانان د یو خودکشه کس د حملې په پایله کې چې د والیبال لوبې ننداره یې کوله شهیدان او زخمیان شول. دا ماشومان او ځوانان چې د لوبو کولو او لیدو لپاره راټول شوي وو په ناځوانمردانه توگه شهیدان او زخمیان شول.

ناځوانانو دا خو نه عسکري قشله وه او نه کومه سیاسي غونډه. دې ته به هم تاسې جهاد وایئ خدای مو په خپل قهر اخته کړه چې د دې زخمیانو میندې او پلرونه، خویندې او ورونه، او د افغانستان ټول ولس مو په وېر غمجن کړ.

د نږدې ملگري محمد حسن حسام مړینه

د مارچ ۱۵ مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کونړ

په ډېرې خواشینۍ سره مو خبر تر لاسه کړ چې د هېواد تکړه شاعر، لیکوال، قومي مشر او ملي تجار، د فکر او عمل د جرگې د رهبرۍ شورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

غږي، محمد حسن حسام صيب د ورپېښې ناروغۍ له امله نن غرمه له دې فاني دنيا نه لاړ او وفات شو. انا لله و انا اليه راجعون .

له حسام صيب سره د تر څو کلونو راپدې خوا مې ډېر وخت له نږدې نه تېر کړی و. د حسام صيب مړينه يوه لويه ضايعه ده، د خپل وطن او خلکو سره يې خاصه مينه درلوده، د غريبو يې همېشه خيال ساته او همېشه يې د خير لپاره کار کاوه. د حسام په شعرونو او ليکنو کې همېشه د وطن مينه ځلېده او د ده نوم به د وطن د مينه والو د نومړ په لومړي سر کې ثبت وي.

د جمعې په ورځ د حسام صيب په شمول په خاص کونړ کې زمونږ په ځای کې سره يو ځای غرمه تېره کړه او پرون غرمه مو د ګنو دوستانو سره د ده په کور کې، د کونړ ولايت د نورګل په ولسوالۍ کې تيره کړه او وعده مو سره وه چې د کونړ د يو بل مخور مشر، وکيل صيب غلام محمد خان ساپي جنازه به د نرنګ په ولسوالۍ کې په شريکه سره کوو او ماښام به په چغه سرای (اسعد اباد) کې د حاجي صيب فضل اکبر (معاون حاجي) ميلمانه اوسو. د الله تعالی او بنده وعده سره يوه نه وي نو مونږ نن شپه له ډېر نږدې دوست او ملګری د خندا او صحبت نه محروم يو او ټول د غم په ټغر ناست يوو. غير د دوعا نه بل څه نه شو کولی. الله تعالی دې جنت فردوس حسام ته په نصيب کړي. د حسام صيب کورنۍ او نورو ټولو دوستانو ته، د کونړ او افغانستان ولس ته مونږ دوستان چې نن شپه سره په غم کې شريک يوو، د تسليت مراتب وړاندې کوو .

جنازه به انشاالله سبا ته د ده په پلرني کلي، د نورګل په ولسوالۍ کې وي. وخت به وروسته تعين شي. دا دوه عکسونه د جمعې د ورځې په خاص کونړ کې او د پرون ورځې د ده په کور کې، د حسام صيب د دوستانو لپاره شريکوم چې له مونږ سره د يادګار په توګه پاتې وي.

د خوست تراژيدونکې پېښه او برمنګهم کې د نيالګيو ايښودل

د اپرېل د مياشتې درېيمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، برمنګهم، انګلستان

نن مو په برمنګهم (Birmingham) انګلستان کې د ګرانو دوستانو سره چکر وواهه او د انجينر صيب حسيب لطفي، عبدالله خان، ذبيح الله عنايت، امان خان، انجينر صيب عبدالروف او اجمل جان سره مو نيالګي وکرل. د دې نيالګو نه به مونږ ګټه وانخلو خو د محيط زيست سره به مرسته وکړي او يو څه د ګټې باد به يې زمونږ وطن ته هم کېدای شي چې راورسېږي. مونږ چې څه ښه کارونه په وطن کې او يا په نورو هيوادونو کې کوو نو بايد په دې طمعه ونه اوسو چې ثمره به يې همدا مونږ خورو او که نه نو مونږ يې څه کوو. که مونږ همدا روحيه په خپل وطن کې پيدا کړه چې د وطن لپاره کار وکړو نه د ځان لپاره نو بيا مونږ کولو شو چې د جنګونو مخه ونيسو او خپل وطن اباد کړو. د وطن د ابادۍ او سوکالۍ په صورت کې نو بيا زمونږ شخصي، د کورنۍ او هم زمونږ د راتلونکو نسلونو ګټې خامخا خوندي پاتې کېږي. خو د افسوس ځای دا و چې مونږ د خوست د ناوړې او بوګنونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښې راپور تر لاسه کړ چې په لس ګونه زمونږ هېوادوال د مظاهرې په وخت چې خپل آواز د والي پر ضد اوچت کړي د يوې ناځوانه ځان وژونکې له خوا شهيدان او زخميان شول.

سوال دا دی چې ولې زمونږ په وطن کې وينه دومره ارزانه ده چې زمونږ په لسګونو هېوادوال په هغه او دغه وژل کېږي او زمونږ هېوادوال د څو محدودو کسانو د ناوړه ګټو قرباني کېږي، هره ورځ د دوی مينډي بوري کېږي، سرتورې يې کونډې کېږي او په لس ګونه ماشومان يتمان کېږي؟ ايا ولې وجداني مسووليت نشته دی؟

والي که هر څومره ښه سړی هم وي خو چې کله د ولس او د ده ترمنځ واټن دې مرحلې ته ورسېږي او دومره ولس يې مخالفت وکړي نو دی په خپله بايد دنده پرېږدي. جناب وکيل صيب چې ځان د ولس استازی بولي او په دې پوهېږي چې امنيت سم نه دی نو ولې خپل ولس له خطر سره مخامخ کوي کېدای شوای چې خپل اواز يې د مطبوعاتو او رسنيو او يا نورو لارو اوچت کړای وای ځکه دې هم په پارلمان کې، هم مطبوعاتو ته او هم جګ پوړو چارواکو ته لاس رسی درلود. واليان خو هسې هم سرپرسته و او بدليدونکي دي نو دا چې د داسې غونډو جوړول څومره ارزښت درلود او که نه جدا خبره ده. هغه چا چې د دې حملې طرحه جوړه کړې او يا يې عملې کړې ده ايا دوی به هم د انسانيت او اسلاميت طمعه لري؟ الله تعالی دې په دې ملت ورحمېږي.

عجيبه دنيا ده

د اپرېل د مياشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

عجيبه دنيا ده چې پرون درسره وې خو نن د دې فاني دنيا نه درسره خدای په اماني کوي. خدای ببنلی حسام صيب راسره تر يوې مياشتې دمخه و او هم ځارنوال صيب محمد حيدر تر نن سهاره ژوندی و. يو يې الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی په خپل مرګ رانه واخیست او څارنوال صیب نـن د وطـن د دوښـمنانو له خوا په جلال اباد کې په شهادت ورسېد.

منزل د ټولو یو دی   خو سفر جدا جدا

الله تعالی دې په داوړو ورحمېږي.

واېې افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي لاندې انځو ته په ښه دقت سره وګورئ

د جولای د میاشتې ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون یو ملګری زما دفتر ته راغی او راته ویې ویـل چې افغانـان د پښـو پـه ځای په سر مزل کوي او نـوره دنیـا پـه پښـو مـزل کـوي نـو پـه دې اساس د افغانانو او دنیا ترمنځ د تفـاهم ژبـه نشـته. د دغـه ملګـري خبـره راتـه ډېره عجیبه غوندې ښکاره شوله او ربښتیا هم ده ځکه افغانـان سرزوري خلـک دي نو ځکه په سر مزل کوي.

که څه هم زه په انځورګرۍ کې ښه نه یم خو د دې ملګري د خبرو مفهوم مې په دې لاندې انځور کې ترسیم کړ. که انځور ته وګورئ هغـه څـوک چې په سر ځي نو هغه د نورو خلکو پښو ته خبرې کوي نو ځـای نـه نیسيـ او کـه څوک په پښو ځي نو هغه یوازې د هغو کسانو پښو ته خبرې کوي څـوک چې په سر ځي نو بیا هم د دوی خبرې ځای نـه نیسيـ. ښـه بـه دا وي چې هغـه کسان چې په پښو ځي، د یو بل د سرونو سره خبرې کولی شي نـو بایـد د یـو بل سره د تفاهم او هم غږي ژبه پیدا کړي که نه مونږ بـه یـوه سـتونځه هـم خپله حل نه کړای شو.

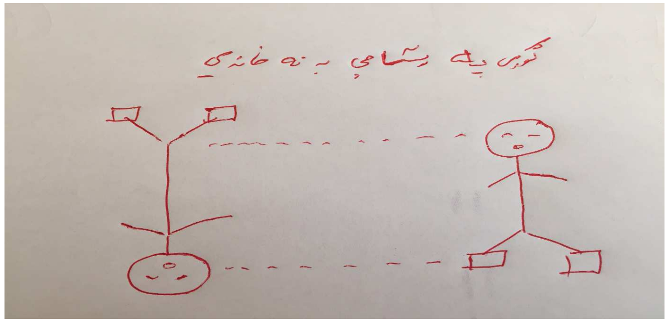

د سپتمبر د میاشتې ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م:

د سولې د نړیوالې ورځې په نمانځونده کې پـه افغانسـتان کـې د سـولې لپاره د مدني ټولنـو د شبکې له خوا دا ایـوارډ ماتـه راکـړل شـو او پـه افغانسـتان کـې د سولې د راوستو په هکله زما د کارونو ستاینه یې وکړه. زه په افغانستان کـې د سـولې د مدني ټولنو د عمومي شبکې له مشرتابه نه مننه کوم چې دا ایوارډ یې ما ته راکړ او پـه افغانســتان کــې د د ایمــې سولې په اړه یې زما د کـارونو او لیکنو ستاینه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اختر د ورځې د لمسو رالېږل شوې تحفه

د سپتمبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډیر مې یاد شوي خو دا ژوند همېشه نیمګړی دی. دوی خو لا خاندي او خوشحاله دي یوازې د نیکه له مینې نه محرومه دي.

افسوس د هغو ماشومانو په حال چې د ناولي جنګ له امله نه په سر سیوری لري او نه یوه مړی ډوډی، نه ښوونځي ته د زده کړې فرصت لري او نه کالي پر تن، نه په کور کې مصئون دي او نه بهر، یتیمان دي نه د مور غږ اوري نه د پلار او نیکه آواز، د حال نه په کرکه کې دي او راتلونکی یې نا معلومه دی.

الله تعالی دې زما د ماشومانو او لمسیانو په ګډون او خاصتاً د پاکو او معصومو ماشومانو په خاطر د افغانستان په ټولو وګړو رحم وکړي چې د امن او د سولې په فضاء کې ژوند وکړي. امین یا رب العالمین

27 October 2015

د هسپانیې له پادشاه شپږم فلیپ سره تر کتنې وروسته همدا شېبه د مادرید کلب په کنفرانس کې او ژمنه یې وکړه چې له افغانستان سره به خپله مرسته جاري ساتي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصمیم گیرۍ په اړوند او هم د ساختار په هکله جدي تغیرات راشي ترڅو د نړۍ اوسنۍ ستونځې حل شي.

خواجه صدیقي صیب د پورته پوسټ په اړوند لیکلي و:

رښتیا هم همداسې ده ګرانه میاخیل صاحب او ډېره دقیقه تحلیل او نواقص د موجوده قرن په ګوته کړې. زما په اند مخکینۍ قرن د استعمار او نوی استعمار قرن و او اوسنی قرن د صادراتي حکومتونو قرن دی هسې د پسرلي او بهار نوم پرې باندې پردي نه مرسل ګلونه پکې غوړېږي او نه بوی د شبنم تربنه راځي فقط د وینو او بې ګناه انسانانو وژنه پکې وینو. او د ملل متحد مصنوعي رول او موجودیت هېڅ هم نشي کولای څه چې دغه پینځه دایمي غړي وغواړي همغسې کوي او د دوی پر سترګو هېڅ نه شنه کېږي او نه سور کېږي او اسماني تندرونه پر هر چا باندې دوی غورځولی شي. دا یو واقعي خبره ېې کړې چې هر څه باید بدلون وموومي او یو قدرت او حیثیت ملل متحد ته حد اقل دوی باید قایل شي.

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید، هسپانیه

د سوډان مشهور سیاسي مشر صادق المهدي چې دوه دورې صدراعظم و او هم د اومه پارټۍ مشر دی چې ۱٦ کاله بند یې هم د نظامي دیکتاتورانو له لاسه لیدلی دی ښه او دلچسپه مجلس یې درلود. دی نهایت پوه او با تدبیره سیاستوال او اقتصاد پوه دی او په ټول کنفرانس کې ډېر په واضحه توګه غږېده. د افغانستان په مشکلاتو مو هم خبرې سره وکړې او د افغانستان په ټولو ستونځو پوره اګاه و. صدراعظم المهدي په دې عقیده دی چې موجوده حکمتونو په زیاتره هېوادونو کې خپل اعتبار له لاسه ورکړی دی او همدا شان د ملګرو ملتونو موجوده اداره په همدې شکل نه شي کولی چې د نړۍ ستونځې حل کړي باید په دواړو ساحو کې چې هم په بحران ځپلیو هیوادونو کې با اعتباره حکمتونه رامنځته شي او هم د ملګرو ملتونو په اداره کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادريد، هسپانيه

د چلي پخواني جمهور رئيس Ricardo Lagos راسره نن د خبرو په پينل کې يو ځاى و. دی پر دې عقيده دی چې د دې لپاره جوابګو يا Accountable حکمتونه رامنځته شي بايد داسې ميکانېزم وي چې د ولس اواز په محلي سطحه واورېدل شي، له ولس سره بايد خبرې وشي او ولس بايد په تصميم کې برخه واخلي. ده زياته کړه چې يو عمده ستونځه د پخوانيو بيروکراتانو دا ده چې دوی په ټيمي کار کولو باندې عقيده نه لري. که ولس په تصميم ګيرۍ کې برخه ونه لري که هر څومره ښه کار ولس ته هم وکړې بيا هم ولس حکومتونو ته د شک په سترګه ګوري.

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، مادريد، هسپانيه

د مکسيکو پخواني صدراعظم Felipe Calderon سره مې د کنفرانس په حاشيه کې خبرې وکړې. مکسيکو هم د افغانستان په شان د مخدره موادو د قاچاق او په مخدره موادو د روږدو کسانو له زياتوالي سره مخامخ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د هسپانيې د مادريد ښار

چې په وطن کې يې په وطن دې يو شان زړه درد کوي او چې لـه وطـن نـه بهر يې نو په وطن دې بل شان زړه درد کوي. د شپې نهـه بجـې وې چې لـه خپل هوټل نه ووتم چې ګورم د مادريد ښار په يوه سړک بانـدې پـه سل هـاو کسان په بايسکلونو سپاره دي د خوشحالۍ او د امن په فضاء کې چې موسم هم ډېر ښه دی، تيرېږي. کاشکې داسې امن زمونږ وطن کې هـم وای، ارامـي وای او خوشحالي وای، نه طبيعي افتونه وای او نه په لاس جوړ شوي افتونه.

په مادريد کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادريد ښار، هسپانيه

د مادريد ښار په زياتره رستورانتونو او قصابيو کـې ډېـر زيـات د حيوانـاتو ورنونه چې په ښايسته ګڅوړو کې پوښل شوي وي، ځوړول شوي دي. ما له يو چا نه پوښتنه وکړه چې د دې مالونو (څارويو) ورنونه ولې داسې ځوړول شـوي دي او د دې فلسفه څه ده ځکه د داسې غوښو خرڅلا د اروپا او يا امريکا پـه نورو هېوادونو کې نـه ليـدل کېږي. دا غوښې لانـدی شـوي دي او اکـثره د خـوګ ورنونـه دي. ده راتـه وويـل چـې د دې غوښـو ځـوړول هغـه وخت پـه دوکانونو کې رواج ومونده چې جرمني غوښتل چې دا سيمه ونيسي نـو خلکـو د خوګانو د لاندې ورنونه د خپلو دوکانونو په مخکې ځوړول چې وښـايي دوی يهودان نه دي ځکه يهودان د خوګ غوښه نه خوري.

دا لاندی دوی د کلونو کلونو لپاره هم ساتي او حتـی يـوه کـس راتـه وويـل چې د هسپانيې په سهيل کې چې کله د چا په کـور کـې ماشـوم وشي نـو بيـا دوی لاندی کوي او د دې لاندې ورون تر هغه پورې ساتي چې کله دا ماشوم واده وکړي او بيا يې د ده د واده پـه ورځ پـه شريکـه خـوري. دا لانـدی ډېـر قيمته هم دی ځکه د ښه لاندې يو کيلو تقريبا ۶۰ يورو قيمت لـري يعنـي يـو کيلو تقريبا په ۳۵۰۰ افغانۍ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل په لور د مادريد له ښار نه خدای په اماني

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادريد ښار، هسپانيه

زما د سفر دويمه موخه دا وه چې خپله د ماسټرۍ شهادتنامه تر لاسه کړم، دا موخه مې هم حاصله شوه. د مادريد ښار ډېر ښکلی دی او ښه خلک يې هم د نورو اروپايي ښارونو د اوسېدونکو سره فرق لري او شايد علت يې دا وي چې د شرقي ټولنې نښې پکې شته دي ځکه دا سيمه يو وخت د مسلمانانو د امپراطورۍ جز و خو د پينځم ستون له لاسه خرابه شوله. نه پوهېږم چې دوی به يې اوس په خرابېدو خوشحاله وي او که خفه؟ د مسلمانانو اوسني حالت ته چې ګوري نو شايد خوشحاله اوسي.

دوستانو! ما د خپلې ماسټرۍ د شهادتنامې عکس ځکه خپور کړ چې تر څو زمونږ ځوان نسل ته يو څه تشويق شي چې زه په دې عمر کې سبق وايم نو له دوی نه هم وخت تېر نه دی او بايد زيات کوشش وکړي. پخوا به په

لږه انګليسي ژبه پوهېدلو او په دولسم شهادتنامه او يا حتی د دی نه په کم تحصيل يو څه ګذاره کېدله خو اوس يوه ماسټرۍ باندې هم سم کار په خپل همت او ضوابطو نه شي پيدا کولی. زمونږ ځوان نسل له نورو ستونځو سره سره، اوس او هم په راتلونکي کې له زياتو علمي رقابتونو سره مخامخ دی نو زيات کوشش ته اړتيا لري تر څو دوی په راتلونکي کې د ځان لپاره، د خپلې کورنۍ لپاره او هم خپل ولس ته د خدمت مصدر وګرځېږي. ځوان نسل بايد بهانې ونه کړي چې سبق نه شي ويلی. همدا زما نصيحت خپلو اولادونو او کورنۍ ته هم دی.

د الحاج محمد حسن حسام صیب په یاد

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

الله تعالې هر انسان ته جلاجلا عادتونه، پوهه او اجتماعي خصلتونه ورکړي دي. زیاتره اجتماعي کړه او وړه د انسان په خټه کې په فطرتي توګه اغږل شوي دي. ډېرى شيان سړى له يو بل نه په طبيعي توګه او يا د زده کړې له لارې حاصلولى شي خو اجتماعي سلوک د هر سړي له بل سره فرق لري او يو انسان د بل انسان ځاى په ټولنه او اجتماع کې نه شي نيولى. خداى بښلى محمد حسن حسام هم يو له هغو انسانانو نه و چې د هغه تشه ډکول ممکنه نه ده.

الحاج محمد حسن حسام چې زما نږدې ملګرى و، په اخري څلورو کلونو کې دواړه زیاتره وخت ډېر سره يو ځاى و او د ده د ژوند دوه اخري ورځې مو په کونړ کې سره يو ځاى تېرې کړې. حسام صيب ليکوال او شاعر و، دى ملي تجار، قومي، سياسي او هر اړخيزه شخصيت و. د خاص طبيعت او مزاج

خاوند و چې د ده کميني، تواضع، مېرانه، ميلمه پالنه، علميت او د علم او فرهنګ په لاره کې مرستې د يادولو او د قدر وړ دي. حسام صيب به همېشه د غريبانو لاسونه نيول او له هغوى سره به يې مرستې کولې او کوشش به يې کاوه چې بې ريا مرسته وکړي.

د حسام صيب له مرګ نه يوه ورځ دمخه، د شنبه په ورځ چې د ۲۰۱۵م کال د مارچ د مياشتې ۱۴مه نېټه وه، د کونړ ولايت د کوز نورګل په کلي کې د حسام صيب په کور کې ميلمانه و چې يو وړوکى ماشوم چې د لسو کلونو و راغى او د حسام صيب نه يې غاړه چاپېره کړه. دا هلک چې پاچا يې ورته ويلې په ظاهري توګه خيرن او لېونى و خو حسام صيب وويل چې دا ماشوم عجيبه عادتونه لري او ټول يې په دغه سيمه کې پېژني، د هيچا پروا نه لري او د نورګل د ټولو خلکو د ټليفون شمېرې يې په يادو يادې دي. دغه هلک د حسام صيب نه د هغه ټليفون واخيست او په ټليفون کولو يې پيل وکړ او هم د ټولو عکسونه يې اخيستل. حسام صيب وويل چې ده ته څه ويل نه دي په کار او پرېږده چې خوشحاله وي. حسام صيب دې ماشوم ته دومره مينه ورکړه چې زه فکر نه کوم چې که خپلو اولادونو ته هم څوک داسې مينه ورکړاى شي. د حسام صيب زړه سوى او کمينتوب په همدغه قصه کې ښه خلاصه کېداى شي.

حسام صيب به همېشه خوش رويه و او که چېرې به په قهر هم شو نو بيا به يې وروسته خندلې چې کله کله همداسې هم په کار ده څکه د ده غصه او قهر د کينې او عقدې نه نه وه او هر څه به يې له ياده ايستل چې د ښه او مسلمان انسان صفت همدا دى چې کينه او عقده د درې ورځو نه زياته ونه ساتي البته دا په دې معنى نه ده چې څوک د خپلو پرنسپونونو تېر شي.

حسام صيب له افغانستان سره او خپلو خلکو سره خاصه مينه درلوده او همېشه به حاضر و چې د ملي وحدت او وطن د سوکالۍ لپاره قرباني ورکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د حق ويلو په ځای کې به يې له چا نه ډار او وېره نه درلوده. د ۲۰۱۴م کال د انتخاباتو نه مخکې مونږ يوه ډله دوستان سره راټول شولو، د فکر او عمل جرګه مو جوړه کړه او دا مو وپتېيله چې راځئ له هغو مشرانو سره اړيکې ونيسو څوک چې غواړي او يا اراده لري چې د جمهوري رياست کرسۍ ته ځانونه کانديد کړي ترڅو د دوی ترمنځ اتحاد راولو نو حسام صيب مو د دې جرګې د منشي په توګه وټاکه. د زياتو بحثونو او تماسونو نه وروسته يوه ورځ مو علی احمد جلالي صيب، ډاکتر صيب اشرف غني احمدزی، ډاکتر صيب زلمی خليل زاد، قيوم کرزی، ډاکتر صيب انورالحق احدي، محمد حنيف اتمر او د فکر او عمل جرګې د رهبرۍ يو شمېر غړي د هلمند د پخواني والي محمد ګلاب منګل په کور کې سره راټول کړل او د دوی نه مو وغوښتل چې تاسې بايد سره يو ځای شئ او که نه مونږ ستاسې له يوه نه هم هيڅ حمايت نه کوو.

د فکر او عمل د جرګې په استازيتوب حسام صيب خبرې وکړې او دې مشرانو ته يې داسې سختې وويلې او ورته يې وويلې که تاسې يو ځای نه شئ نو تاسې مونږ ته هيڅ ارزښت نه لرئ. تاسې يقين وکړئ چې د دې ټولو مشرانو نه يې لار ورکه کړه. د همدې جرګې د غړيو هلې ځلې وې چې د تحول او تداوم ټيم جوړ شو او د ډاکتر صيب اشرف غني په مشرۍ د هغه د کانديداتورۍ نه ملاتړ وکړ. د دې نه برسېره مونږ مختلفو ولايتونو ته سفرونه وکړل او ولس مو دې ته وهڅوه چې په ټاکنو کې ګډون وکړي. د انتخاباتو د داستان قصې ډېرې اوږدې دي او که وخت مساعد شو نو د کتاب په شکل به يې وليکم چې چا څه او څه وکړل.

حسام صيب د کونړ اکثره ولسواليو ته سفرونه وکړل له خلکو سره يې وکتل او له خپله ځانه يې مصارف وکړل تر څو د تحول او تداوم ټيم د ډاکتر صيب اشرف غني په مشرۍ بريالی شي. مونږ د ډاکتر صيب اشرف غني

حمايت د هېواد د ابادۍ، ارامۍ او په سوله ييزه توګه د قدرت د انتقال په خاطر کړی و. د فکر او عمل د جرګې غړو حمايت د ډاکتر صيب اشرف غني د ټيم نه د شخصي ګټو او کرسيو د نيولو په سر معامله نه وه نو په همدې منظور به حسام صيب او د فکر او عمل د جرګې نور غړي ډاکتر صيب ته همېشه سپينې خبرې کولې.

يو ماښام د کونړ يو شمېر مشران ډاکتر صيب اشرف غني خپل کور ته وغوښتل نو په اخره کې ما ورته وويل چې زمونږ مشکلات اسانه دي او خپل منځو کې حل کولای شو او څه خبره نشته. ډاکتر صيب اشرف غني وويل چې يوه خبره پاتې ده ځکه تا او حسام صيب به ما ته ويلې چې زه حوصله نه لرم خو اوس چې ګورم چې زه حوصله لرم اما تاسې بې حوصله کېږئ او هر څه وايئ او ما غوږ نيولی دی. د ډاکتر صيب په دويم دور کې مونږ همدا اوسني خوبونه ليدل که د کمپاين دا بعضې غړي چې په دويم دور کې يې هر څه په لاس کې نيولي وو که په حکومت کې دوی همداسې خپلو شومو اهدافو ته دوام ورکړي نو د ډاکتر صيب اشرف حکومت به له سختو ستونځو سره مخامخ کړي. زمونږ اټکل سم و.

په هر حال د الله تعالی او بنده وعده برابره نه وي. کله چې مونږ د شنبې په ورځ رخصتېدو نو وعده مو کېښودله چې سبا ته به په نرنګ ولسوالۍ کې سره يو ځای کېږو او د مرحوم وکيل صيب غلام محمد خان د جنازې نه وروسته به شپه چغه سرای ته ورو او هلته به د معاون حاجي (حاجي صيب فضل اکبر) په ځای کې شپه په شريکه تېرو او ښه ګپ او شپ به سره ولګو. د يکشنبې په ورځ د سهار له خوا ما حسام صيب ته د خاص کونړ ته ډېر ټيليفونونه وکړل خو ټيليفون يې رخ نه شو او زما مطلب دا و چې د غرمې لپاره که خاص کونړ ته زمونږ ځای ته راشي نو ښه به وي بيا به له هماغه ځايه د نرنګ ولسوالۍ ته لاړ شو تر څو په دوه بجو د وکيل صيب غلام محمد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنازه کې چې د امریکې نه یې جنازه راوړې وه برخه واخلو. وکیل صیب غلام محمد خان دې الله وبښي هغه هم د کونړ ولایت دروند، عالم او فاضل مشر و چې د ډیموکراسۍ په لسیزه کې د افغانستان د ولسي جرګې غړی و. په هر حال زه نرنګ ته لاړوم او له دې سره مې هیڅ تماس ونه شو نیولی ځکه د هغه د ډریور نمبر هم کار نه کاوه. په جنازه کې مې معاون حاجي صیب ولیده او راته یې وویل چې د حسام صیب د ډریور ناصر سره یې تماس ونیولی شو او حسام صیب باندې په همدغه ورځ سهار د یولس بجو په شاوخواکې د زړه حمله راغلې او جلال اباد ته یې په عاجله توګه وړی دی.

په جلال کې یې حسام صیب یو شخصي روغتون ته وړی و او ډاکترانو ورته د معدې دوا ورکړې وه او ورته یې ویلي و چې باید استراحت وکړي. ناصر حسام صیب د هدې فارم ته چې هلته یې د چرګانو لوی فارم درلوده، انتقال کړی و. کله چې مونږ له ناصر سره خبرې وکړې هغه راته د ده د تکلیف علایم وویل نو زما زوی ډاکتر نایل محمود چې د امریکې نه راغلی و نو سمدستي یې ورته وویلې چې دا بېرته روغتون ته یوسئ او هلته دې یې ډاکټران تر نظارت لاندې ونیسي ځکه دا علایم د زړه د حملې دي. له همدې نه وروسته چې ناصر غوښته دی روغتون ته انتقال کړي پر ده باندې بیا د زړه حمله راغلې وه او روغتون ته یې په لاره کې ساه ورکړه. انا لله و انا الله راجعون.

دی لاړو خو د ده قصې او ارمانونه له مونږ سره باقي دي. د ده مرګ د ده د کورنۍ، دوستانو او د افغانستان لپاره یوه لویه ضایعه ده. د حسام صیب تشه نه ډکېدونکې تشه ده او داسې کسان په هره سیمه او کورنۍ کې په پېړیو کې یو کس پیدا کېږي چې د حسام صیب په شان هر اړخیزه صفتونه ولري. د الله تعالی له دربار نه ورته جنت فردوس غواړم او روح دې یې ښاد وي.

د اوښتون ټولنې له خوا ستاینلیک

د ډسمبر دویمه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

د لویې پکتیا په سیمه کې له اوښتون ټولنې نه مننه کوم چې ما ته یې دا ستاینلیک پرون د ډسمبر پر لومړۍ نېټه په دې منظور راکړ چې تېر کال مو په ټاکنو کې په دغه سیمه کې د ځوانانو او اوښتون ټولنې سره په شریکه کار کړی و. زه د اوښتون ټولنې د مشرتابه او ټولو ځوانانو د دې قدردانۍ نه مننه کوم. له ښي خوا نه: ډاکتر محمد نعیم احمدزی، زه، نوښتګر صیب او محمد موسی مصطفی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟

د ډسمبر ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د وردگ د سیداباد په سیمه کې د ملي اردو په ډزو کې ۹ ماشومان ووژل شول:

لهچانه به پوښتنه وکړو چې ولې زمونږ وینه دومره ارزانه ده؟ هره قطره وینه چې د افغانانو توېږي د افسوس او ژړا خبره ده. تر څو چې په خپلو ځانونو پخپله رحم ونه کړو د نورو نه طمعه په کار نه ده. الله تعالی هم د

هېڅ یوه قوم په حالت کې تغیر نه راولي تر څو دوی پخپله په خپلو ځانونو کې تغیر رانه ولي. د وردگو د دې گلالیو ماشومانو په غم کې ټول افغانان شریک دي او د ټولو افغانانو شریک غم دی.

په شگو کې ژوند

د ډسمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ابوظبی

که څه هم د خلیج د اکثره هېوادونو نظامونه مطلقه شاهي نظامونه دي خو د دې هېوادونو مشرانو خپل ولس ته هم کار کړی دی. د شېخانو له ژوند سره زما کار نشته ځکه مطلقه شاهي نظامونه ځانته خپلې ستونځې لري.

د متحده اماراتو اوه ایالتونه یوه شگلنه سیمه ده خو دوی پکې د دین او دنیا هر نوع سهولتونه خپل ولس ته برابر کړي دي. د ابوظبی ترقي او پرمختگ ته سړي حیرانېږي چې د دې هېواد مشرانو بلا تشبه د دنیا پر سر جنت خپلو ځانونو او هم خپلو خلکو ته جوړ کړی دی. د مکاتیبو او پوهنتونو او جوماتونو څه کمی پکې نشته او مسلمانان هم دي خو نه خپل وطن ورانوي او نه یو بل زمونږ په شان وژني. دوی زمونږ په شان نه دي ځکه مونږه په شعوري او غیر شعوري توگه خپل وطن ورانوو، یو بل وژنو او له هیچا سره مو کور او کلی نه کېږي.

د ابوظبی د شیخ زاهد جومات په سیمه کې یو نمونه یي جومات دی چې ویل کېږي پینځه ملیارده درهمه پرې لگېدلي دي چې تقریباً یو نیم ملیارد ډالره کېږي. همدا شان د ابوظبی پخوانی شاهي مانۍ باندې تقریباً څلور ملیارده درهمه چې یو ملیارد ډالره کېږي لگول شوي دي. افسوس زمونږ په حال چې د تېرو څو لسیزو جگړو نه اوس هم عبرت نه اخلو او د خسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدنيا والاخره په لوري روان يوو. عاقبت به خير. د ابوظبۍ يو څو عکسونه له تاسې سره شريکوم:

د پورته ليکنې په هکله دوستانو خپل ډېر زيات نظرونه شريک کړي وو.

محمد فريد عاطف ليکلي و:

مياخېل صيب الله دې ترې پوښتنه وکړي چې د دوی دا حال دی او د نړۍ مسلمانان يوه ګوله ډوډۍ ته حيران دي، دوی خپل مسووليت د ځان په اړه ادا کړی خو کوم مسووليت چې مونږ ورته ورکړی هغه يې بالکل هېر کړی دی، نورې نړۍ ته خو خپل تندرو کسان لېږي او هغو ته پيسې هم ورکوي، زمونږ په قرآن باور دی او د هغې له مخې دوی مکمل مجرمان دي.

شينکۍ کروخېل ليکلي و:

هو کنه لېوني يې مونږ ته رالېږلی شي چې جهاد وکړي او خپل ځانونه يې ترې ببغمه کړي دي.

هجرت الله اختيار ليکلي و:

جناب مياخېل صيب هغوی فکراً روغ دي، د خلکو فکرونه يې جوړ دي، نو ځکه له دين نه يوازې د انسانوژنې او ورنوانې تاويلونه نه راباسي. متحده عربي امارات په اصطلاح د نړۍ څلور لارې ده، د سوداګرۍ او کاروبار په برخه کې، بس همدې حيثيت يې اقتصاد هم ور جوړ کړی. ګنه د دې ځای جغرافيه له دوزخه بدتره ده، شګې او سوځنده ګرمي په اوړي کې انسان خوري، خو دوی په کې ځان ته جنتي ژوند جوړ کړی دی.

سيد محمد مومند ليکلي و:

هغوی په دين پوهه دي ځکه يې دنيا هم ورسره ده مګر مونږ په دين نه پوهېږو او د دين او اسلام له نوم څخه د خپل ځان لپاره ګټه اخلو مونږ له اسلام څخه چاړه جوړه کړې ده.

همداسې نورو دوستانو زياتې تبصرې ليکلې وې خو ما يوازې يو څو تبصرې د نمونې په توګه رانقل کړې. د دوی په ځواب کې ما دا لاندې دوه تبصرې هم وليکلې.

عاطف صيب! دا ډېر مغلق او پيچيده بحث دی د دوی مانۍ ته چې ننوځې چکر په کې وهي او زمونږ د ارګ په شاوخوا قدم نه شې وهلی نو دې کې هم دوی ملامته دي؟ ته چې په خپل ځان رحم نه کوې نو ولې د بل نه د رحم توقع لرې. دوی خو د الله تعالی نه مهربانه نه دي الله تعالی هم وايي زه ستاسې په ژوند کې تغير نه راولم تر څو تاسې په خپل ژوند کې تغير رانه ولې.

شينکۍ خورې! دا هم کمال دی چې د خپلو لېونو سرېو ځان خلاص کړي مونږ خو خپل لېوني پخپله نازو او چاقوو يې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننگرهار ولایت د بهسودو د ولسوالۍ د معصومو ماشومانو ظالمانه وژنه د انسانیت نه لرې عمل دی

د ډسمبر ۱۴مه نېټه، کابل

تېر ماښام د ننگرهار ولایت د بهسودو په سیمه کې د یوې کورنۍ اته کسه چې ښځه او خاوند، مور یې او پینځه گلالي واړه ماشومان یې چې د درېوو میاشتو ماشوم پکې هم و، خپلو مېلمنو یې په ډېرې بې رحمۍ سره وژلی دی. دوه ماشومان په ورني کې یې مور ترړلي و او دې بېرحمه ځناورو

مېلمنو هغه هم د ټوپک په مرمۍ په سر وېشتلي و. ډېره دردونکې پېښه وه.
ما په فیسبوک پاڼه ولیکل:

حدیث شریف دی چې الملک یبقی مع الکفر و لایبقی مع الظلم. د کفر لاندې یو ملک پاتې کېدای شي خو د ظلم له لاسه نه شي پاتې کېدای. د بهسودو د ماشومانو تصویرونو مې زړه خراب کړی دی. د داسې ظلم لپاره هېڅ نوع توجیهات په اسلامي، انساني، افغاني او پښتونولۍ په چوکاټ کې نشته چې څوک دې داسې ظلم وکړي. که څه هم زه ډېر نرم زړی انسان یم که زما شخصي مسئله وي نو قاتلینو ته به عفوه وکړم خو د دې ماشومانو قاتلین که حکومت پیداکړل نو علني محاکمه او اعدام غواړي چې بیا داسې ظلم څوک ونه کړي.

قاضي لودین صیب لیکلي و:

معین صاحب محترم زیاد ظلم شوی او دا ظلم روان دی زه چې د هېواد ټولو ولایتونو ته هر وخت سفر لرم زیات ظلم زموږ پر هېوادوالو روان دی الله جل جلاله دې موږ ته هدایت وکړي تر څو د حقیقي دین نه خبر شو او دې قاتلانو ته دې الله جل جلاله جزا ورکړي.

عبدالعلي جمال صیب لیکلي و:

میاخېل صیب! مونږ پر دې ایات ایمان لرو:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما یو ځل بیا ولیکل:

جمال صیب! ستاسې خبره کې شک نشته چې الله تعالی هر چا ته د هغه د اعمالو په تناسب جزا او اجر ورکوي خو د اسلام او شریعت روح همدا دی چې مسلمانان باید په ټولنه کې ارام ژوند بې له هر ډول وېرې او ترهې وکړي نو ځکه په دې دنیا کې جزا باید مجرمینو ته ورکړل شي. نور ډېر ژور پر دې بحث نه کوم. داسې بېگناه قتلونه په ننگرهار او نورو سیمو کې د وېرې او وحشت اوازه خپروي او هم بدگماني په ولس کې او یو بل باندې پیدا کوي چې هېڅوک به پر هیچا باندې اعتبار نه کوي نو ځکه په دې دنیا داسې کسانو ته سخته سزا ورکول په کار ده.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library